తాళ్ళపాక పద సాహిత్యము - సంపుటము - 25

శృంగార సంకీర్తనలు

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తాళ్లపాక పదసాహిత్యం సంపుటం 25

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

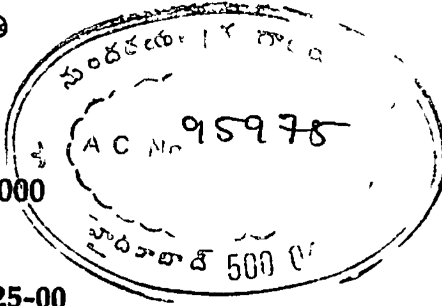
ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

TTD Religious Series 557

ప్రథమ ముద్రణ : 1984
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 25-00

ప్రచురణ :
శ్రీ, M.K.R వినాయక్, I A S
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15 16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935 38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి

1947 65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947 1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి టి జగన్నాధరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది

ప్రధమతః తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A ,Ph D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం

M K R. వినాయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి, ప్రపత్తి, దేహాత్మైక విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు, జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు అన్నమయ్య గ్రాంధిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం పరిశోధన రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సం[illegible]ల్ని నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమో[illegible]న్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం కె ఆర్ వినాయక్ I A S గారికి కృతజ్ఞతాంజలి

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం తిరుపతి) ఆచార్య ఎం శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M A ,Ph D గారికి, (పరిశోధకులు శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించి[illegible] తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి తి దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు

తేది . 10 2 98

డా॥ మేడసాని [illegible]
[illegible] ప్రాజెక్ట్
[illegible] తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుమల తిరుపతి

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
...కీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తన...	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు,	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
పొంది...	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సం... తిరుమల తిరుపతి 1978 సంవత్సరం	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రధమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రధమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు

పీఠిక

మధురై రుజ్జ్వలై ర్భావైః వాచికాంగికసాత్త్వికైః॥
శృంగారం యః పుపోషాద్యే బ్రహ్మణి శ్రీపతౌ నమః॥

1501వ రేకునుండి 1600 వ రేకువరకుగల 100 రేకులలోని పాటలుగలది ఈసంపుటము. 1521 నుండి 1530 వరకు గల 10 రేకులు, 1581 నుండి 1590దాకగల 10 రేకులు వెరసి 20 రేకులు ఇందులో లేవు

ప్రతిశృంగారసంకీర్తనలసంపుటమునందును ఏదైన ఒక వ్యాకరణ విషయము చర్చించుట పరిపాటి. కడచిన సంపుటమునందు 'అన్నమయ్య శృంగారభండారము' అను శీర్షికతో శృంగారమునందు అన్నమయ్య విరివిగా వాడిన కొంతపదసముదాయమును ఎత్తి చూపడము జరిగినది. ఆతరువాత ఒకటి రెండుపాటలు వ్యాఖ్యానింపబడినవి. ఈసంపుటమునందు కొన్నిపాటలు తేటతెలుగు పదములలో నున్నను, భావము లోతుగా నున్నవానిని వ్యాఖ్యానింప దలచితిని

అన్నమయ్య తననాట, తననాఁట గల గ్రాంథిక వ్యావహారిక పదములను గుట్టుమట్టు ఎరిగి ఆయాస్థలములందు ప్రయోగించినాడు. ఆయన పలుకుబళ్లవెంబడి అలంకారములు వద్దంటే వాములుగా నడచి వస్తాయి.

మనకంతా పూజనీయుడు, వరాలిచ్చేవాడు, సాక్షాత్పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు అయిన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు, అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలలో ఏ పరిస్థితికి వచ్చినాడో ఈక్రింద పాటలో గుర్తింపుడు ప్రతిపాట పైకి శృంగారభావము, లోపల అధ్యాత్మభావము రెండును సమప్రధానములుగా ఉండుట ఇందలి విశేషము.

దేసాళం

అప్పుడు పరాకై వుండె నది యెఱఁగవు నీవు
ఇప్పు డాకె గనుఁగొని యేమనునో ఇఁకను ॥పల్లవి॥

కప్పురవువసంతము కలికి నీపై నాడఁగా
దప్పిదేరె నక్కడి బడలిక వాసె
కొప్పు ముడుచుకో ఇఁకఁ గొనగొంగు చెరువుకో
చొప్పు లాపె గంటేను సూడువట్టీ నిన్నును ॥అప్పు॥

గక్కన నీవు రాఁగానే కాంత పన్నీరు చల్లఁగా
చెక్కుచెమటెల్లా జారె సేదలుదేరె
చక్కదిద్దుకో నామము చందన మలఁదుకో
వెక్కసా లివెల్లాఁ గంటే వెంగమాడీ నిన్నును ॥అప్పు॥

దగ్గర నీవు గూచుండేతరి పూవుల వేయఁగా
కగ్గిన యలఁతదేరె కాఁకలు మానె
యెగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
సిగ్గరి యాపె గంటేను చిమ్మిరేఁచీ నిన్నును ॥అప్పు॥

(ఈ సంపుటము—పాట4)

అన్నమయ్యచేతిలో కొన్ని వేలమంది దాదులు, నాయికలు, ప్రతినాయికలు, కొందరు మహానాయికలు ఈవాఙ్మయములో తీరినారు. ఈపాటలో ఎక్కడనో ఏ సాధారణ నాయికనో ఏచెలికత్తెనో వలచి, వలపించి, తనిపించి మహానాయిక దగ్గరకు వచ్చిన శ్రీవేంకటేశ్వరుని, ఆ మహానాయిక చెలికత్తె హెచ్చరించి నాయకుని దోసము కప్పుచున్నట్లు ఈపాటకు ప్రకరణముగా చెప్పవచ్చు.

నీవు ఇంకొకనాయికతో (నాతో) వున్నప్పుడు మా మహానాయిక ఎక్కడనో పరాకున వుండినది. ఆసంగతి నీకు తెలియదు.

ఇప్పుడు ఇతరకాంతలను భోగించివచ్చినలక్షణములుగలనిన్ను ఆమె చూస్తే ఏమిమండిపడుతుందోకదయ్యా అని చెలికత్తెమాట. ఈ పల్లవిలో ఇంతపొరపాటు ఎందుకు చేసితివయ్యా ఆ వచ్చిలక్షణముతోనే ఏల ఇక్కడికి వచ్చితివయ్యా అనుటవ్యంగ్యము.

మొదటిచరణములో వచ్చిననాయకునకు కప్పురవసంతముతో ఎదురాడుతూ వచ్చినది మహానాయిక. పసుపునీరు, కొద్దిపాటి సున్నము, దానిలో పచ్చకప్పురము, ఏలకులు, లవంగాలు, వట్టివేరు అంతా కలిసినదానిని కప్పురవసంతమంటారు. దానిని మహానాయిక స్వామిపై చిలికించినది. దానితో అక్కడ అలసిపోయివచ్చినస్వామికి దప్పి తీరినది. బడలికనుండి తేరుకొన్నాడు. కాని కొన్ని లక్షణములు ఇంకా సరిదిద్దుకోవలసినవి ఉన్నాయి. వాటినిగూర్చి హెచ్చరించు చున్నది చెలికత్తె. స్వామి సిగముడి చెదరియున్నది. రింగులువారగట్టిన ధోవతిఒకచెరగు వీడిపోయివున్నది. స్వామి తనఇంటికి వేంచేసి నాడని ఉప్పొంగిపోవుచు వసంతముతో ఎదురాడే మహానాయిక ఈసిగముడివీడడమును, దోవతికొంగు జారడమును గుర్తించినదంటే నీపై పగబట్టుతుందయ్యా కాబట్టి 'కొప్పుముడుచుకో', 'ఇంకఁ గొనఁగొంగుచెరువుకో' అను మెత్తనిమాటలతో స్వామిని హెచ్చరించుచున్నది. నాయికచెలికత్తెలైనను, నాయకునకు కావలసినవారే. నాయికానాయకులు సంబరములతో నుంటేనే వీరికి చనవు సత్కారములు జరుగుతాయి, లేకుంటే ఇరు ప్రక్కలా వీరికి చీదరింపులే. అందువలన నాయికచెలికత్తె నాయకుని హెచ్చరించుట, ఆ యన తప్పులనుకాపాడుట తనధర్మము.

ఇక రెండవ చరణములో నాయకుడు తన ఇంటికి దయచేయగా మహానాయిక స్వామికి పన్నీరుచల్లుచు ఎదుర్కొన్నది. దానితో స్వామి ఇంకొకచోట పడినశ్రమవలనకలిగినచెమటెల్ల సడలినది స్వామి కొంత కుదుటపడినాడు. కాని జారిననామ మట్టుతే

యున్నది. చందనము కరిగి పోయివున్నది. మనసుకు బరువయ్యే "ఇటువంటి వేషాలను" మహానాయిక గుర్తించెనా దేవరవారికి చెప్పి పొడపులు తప్పవు. కాబట్టి నామమును సవరించుకొని, కరగిన చందనమును పలుచగా మెత్తించుకొని. నాయికకంటికి క్రొత్తగా వచ్చినట్లే అగపడవయ్యా అని హెచ్చరించుచున్నది నాయికచెలికత్తె.

మూడవ చరణములో మహానాయిక ప్రక్కన మనస్వామి కూర్చుండగా, ఆమె ఆయనపై పువ్వులువిసరినది. పువ్వులలోని మెత్తదనముతో పుప్పొడులతో స్వామికి అలుపు దీరి వేడిచల్లారినది. 'స్వామీ! నన్ను మీరనుగ్రహించితిరి. మహానాయిక మిమ్ములనూ, నన్నూ: చూస్తే మీపై రుసరుసలాడుతుంది. అని హెచ్చరించింది.

ఈపాటలో మూడవచరణము మూడవపాదము 'ఎగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్నునేలితివి' అను పాదముతో పూర్వ పాదములను జతచేసినపుడు అన్వయము కుదురనట్లే తోచును కాని ఎగ్గులేక అన్న— పాదములో స్వామిఅనుగ్రహమునకు పాత్రమైన నాయికసఖియే, స్వామిని తన నాయకురాలిదగ్గరకు తోకొని వచ్చుచు, నాయిక చేసిన స్వాగత సత్కారములతో మాటువడక మిగిలిన సిగముడి, నామము వగైరాలసవరణములహెచ్చరికతో తననూ స్వామిని కాపాడుచూ హెచ్చరించు చున్నది ఈచెలికత్తె. ఇక్కడ ఇది గుణీభూతవ్యంగ్యము. మరియొకపాట.—

శ్రీరాగం

అందరిలో నీవు నన్ను నాసకొలిపేవుగాక
పొందు నీకే కలిగితే భోగించవా ॥పల్లవి॥

చిత్తము రా నీసేవ సేయఁగలఁగాక నీకు
బిత్తి గొట్టానఁ బెట్టేనా పలుమారును
వత్తునంటాఁ జెప్పెంపేవు వారివీరిచేత నేఁడు
వొత్తి నే వంతక తొల్లి వొద్దంటినా ॥అంద॥

సముకాన నుండి సరసములాడఁగలఁగాక
తమకము రేఁచేనా తగిలి నీకు
చెమటలు గారఁగాను చేతులు చాఁచేవు నీవు
అమరఁ గాఁగిలించఁగా నౌఁగాదనేనా ॥అంద॥

ననుపు సేసుక నీతో నవ్వు నవ్వఁగలఁగాక
పెనఁగి గుణము చక్కఁబెట్టేనా నేను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలోనే నన్ను
వొనర కెన్నఁడైనా వొద్దుకొంటినా ॥అంద॥

(ఈ సంపుటము. పాట-36)

పదుగురిలోనున్న నాయికను గిలిగింతలుచేసి, మనసు చెర రేగునట్లు మాటలాడించి, తుదకు ఆమెను అనుగ్రహింపకయే పోయిన స్వామినిగూర్చి, ఆమె ఏకాంతమున విన్నవించుకునే మాటగా ఈ పాటకు ప్రకరణము తోచుచున్నది.

నలుగురిలో నున్నప్పుడు నాపై నీకూ తమకమున్నట్లు ఏమేమో మాటలాడి నన్ను ఆకర్షించుకొంటావు. అంతే నాపైని నిజమైన ప్రేమవుంటే నన్ను భోగించక వుంటావా? ఇది నాయిక వాక్యము. ఈమె కొంత అమాయకురాలు స్వామి చెప్పి సేవలు లేదా, స్వామికి చేయవలెనని తనకు తోచిన సేవలు చాలా మర్యాదగా సాగుడు నాయకాక చేసే గుణవంతురాలైననాయిక.

మొదటిచరణములో నీమనసుతాకునట్లు నీకు నేను సేవలు చేయగలను కాని, నీపై నాకున్న ప్రేమ పిడికిటబట్టిచూపగలనా? ధర్మార్థకామములు, పాపపుణ్యములు, కామక్రోధాదులు, ప్రేమా సూయలు అనునవి మనిషి చేసే పనులవలన వారిమనసును గుర్తెరగ వలెగాని, వైభవములను ప్రత్యక్షముగ సాకారముగ చూపుటకు వీలుపడదుకదా. అంటే నేను నీమాట కెదురాడను. నాకప్పగించిన

సేవను లేక. నాకు తోచిన సేవను నేను మాటలాడక చేసికొనిపోవు చుండును నీపై నాబత్తి(ప్రేమ)ఇంతా అని నేను ప్రత్యక్షమున చూపగలనా? నేడు వస్తా రేపు వస్తానని వారి వీరితో చెప్పింపుటే గాని నీవు వస్తే నేనెన్నడైన వద్దంటినా.

రెండవచరణము. నీ ఎదుటనుండి నీ మనసంటునట్లు సరసము లాడగలనుగాని, నీ మనసులో లేని మోహమును నేను రేచగలనా. సరసములాడినసమర్థురాలగునాయికను గట్టిగా కౌగిలించుకొనుట పతిపని. అది మనసులో ప్రేమ మున్నప్పుడే జరుగును. ప్రేమ మన్నది తనకు తాను పుట్టవలెగాని, లేనిదానిని ఒకరు పుట్టింపలేరు. నీ చేతులు చెమటగారగా అనగా నీ మనసు కరగుచుండగా అని అర్థము, నాపైకి చేతులు చాచుతావు. కాగిలించితే నేను వద్దన్నానా? ప్రథమ పరిష్వంగము పురుషునిది. తరువాతిది అంగనది అని కామశాస్త్రము. అది మీకు నేను నేర్పవలెనా అని వ్యంగ్యము.

మూడవ చరణమున. నీపై ప్రేమముట్టిపడగ నా నిండు మనసు నీ కప్పగించుచున్నట్లు నవ్వు నవ్వగలనుగాని. నీ ప్రేమ గుణము నాపై కెక్కునట్లు నేను చక్కపెట్టగలనా? నవ్విన నన్ను దగ్గరకు తీయవలసినది నీ ధర్మము ఇక మూడవ చరణము మూడవ పాదమునుండి అన్నమయ్య మారిపోవుచున్నాడు. తొలి రెండు చరణములలో ఎంత విరహవేదన వర్ణింపబడినా, మూడవ చరణములో కరగి కలసి పోవుటయే ఈయనశృంగారరహస్యము. శుభాంత ముగ చూపవలెనను విశ్వాసముగూడ ఒకటి కావచ్చును. స్వామీ నేనట్ల అనుకొనుచున్నంతలోనే నన్ననుగ్రహించితివి. ఇంతకు ముందెన్నడైన మీరు నన్ను కావలెనన్నపుడు నేను ఎదురొడ్డు కొంటినా. మీ చరణదాసినికదా. నన్నింత వేగించి కూడుట. మీరు గట్టిగా నామనసు భక్త్యున్ముఖమైనదా లేదాయని పరీక్షించుటగా తలపోయుచున్న దాస ధన్యాస్మి స్వామిన్ ధన్యాస్మి.

అన్నమయ్య కొన్ని స్థలములలో ఒట్టిఅనుభావములతోనే పాటలోనిశృంగారమును పొర్లిపోయేటట్టు వర్ణిస్తాడు

ఈ క్రిందిపాటలో ఒక ప్రౌఢనాయిక, ఒక ముగ్ధనాయికను ఎత్తిపొడుస్తూ, ఆమె అభిప్రాయసూచకములైనఅనుభావాలను, అట్లనే ఆ అభిప్రాయాలనుకూడా వర్ణించడములో ఇది వ్యంగ్య ధోరణికి సున్నజుట్టి వాచ్యధోరణిలో పడినట్లు ప్రకరణమువలన అర్థమవుతుంది.

పళవంజరం

ఇన్నాళ్లుఁ బయుచ వేమీ నెరఁగవంటా నుంటిమి
కన్నులారా నీయందుఁ గంటిమి వేడుకలు ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి లోలోనే చిరునవ్వులా ...
వలపులతలపోఁతవరుసా ఇది
అలయుచు సొలయుచు నసురుసుర య్యేవు
కొలఁదిమీరినరతికోరికా ఇది ॥ ఇన్నా ॥

చిట్టంటుఁ జెమటలతో సిగ్గువడేవు నీవు
దట్టమైనపాయపుమదములా ఇది
గుట్టుతోడఁ బులకలు గుబ్బతిల్లే విప్పు డిట్టె
మట్టులేనిమకపుమర్మమా ఇది ॥ ఇన్నా ॥

యీడనే పానుపుమీఁద నెదురులు చూచేవు
కూడేటిఆసలకెల్లా గురుతా ఇది
పాడితో శ్రీవేంకటపతి నిన్ను నన్ను నేలె
వేడుకఁ జూచేవు వెల్లవిరులా యిది ॥ ఇన్నా ॥

(ఈసంపుటము పాట 68)

ఇన్నిదినములు చిన్నదానవు; ఏమీ తెలియని దానవు; అను కొనుచూ వుంటిని. ఇప్పుడు నీయందు క్రొత్తక్రొత్త వింతలు గమనిస్తున్నాను. అని, బాగా అనుభవజ్ఞురాలైన ప్రౌఢనాయిక ముగ్ధ-నాయికతో అంటుంది. లోలోపలనే చెలరేగి చెలరేగిపమేమో తలచుకొని చిరునవ్వులు నవ్వుతున్నావు. ఇదిచూస్తే నీలోనివలపులు అంటే, రతి—సమయములో నాయకుని ఇట్లు చేయవలె అట్లుచేయవలె అని ఊహించే తలపోతలా ఒకసారి అలసిపోయినట్లు సొలసిపోయినిటు ఉసుళ్లకొడుతూ వుంటావు. నీశక్తికి మించిన రతిపైన కోరికయూ అది. రతికై ఉబలాటపడుతున్న ఉవిద మధ్యావ్యాక్తులచేత, మధ్యసన్నివేశములచేత. ఆరతిసమయము దూరమగుచుండగా ఉసుళ్లు కోట్టుకోవడము కామశాస్త్రములో వర్ణింపబడినదే.

రెండవచరణములో బయటికి. కనపడేటట్లు బొబ్బిలిచెమటలు కాక, చిట్టంటుచెమటలు=వలచనిచెమటలతో సిగ్గుపడుతున్నావు. నఖదంతక్షతాదులతో మురిసిపోయే ప్రాయపుమదమూ ఇది. ఒడలిపై గుబురుగా మొలకకెత్తు పులకలతో, లోపల లోపల గుబులుకొంటూ వున్నావు. తటుకోలేక పైకెగదటుచున్న కామమన్మమూ ఇది యువతీయువకులకు మొలకప్రాయములో ఆతరులకు చెప్పలేని కామమదము తనశరీరము పట్టక, పులకల రూపముగా ఒంటిపై పరువులు దీయుననుట కామశాస్త్ర రహస్యము.

మూడవచరణములో ఈ సుఖానముల కన్నింటికి తుదిపదమైనపడకటింటిలో పానుపుమీద, ఎదురుచూస్తున్న ముగ్ధనుగూర్చి ప్రౌఢనాయిక, నీవు అనుభవింపపోయే కోరికలన్నింటికి ఇది తుదిగుఱుతా, ఇంపై పతితో మీరహస్య ప్రసంగమునకు ఇది మీకలే కార్యాణయూ. ఇంతకుముందు నేను చెప్పినట్లు మూడవచరణము ఉత్తరార్ధములో సంభోగశృంగారముతో ముగిస్తున్నాడు అన్నమయ్య శ్రీవేంకటేశ్వరుడు ప్రౌఢుడు ప్రౌఢుడు; ముగ్ధలకు

ముగ్ధుడు కావున నిన్నూ నన్నూ. అనుగ్రహించినాడు. అని మోడ్పు కండ్లతో నలుదిక్కుల జూచేవు. మీరతి సంభ్రమంభముబట్టబయలా ఇది. అనగా రతితో తనిసిన నాయిక అరమెరికనుదోయితో పతిని చూచుట శృంగారమర్మము. ఈ పాటలో ప్రౌఢనాయికకు ముగ్ధనాయిక పోటీదారు. తాను ప్రౌఢకాబట్టి ముగ్ధను అధికారదర్పముతో మందలిస్తూవుంది

అన్నమయ్య తన శృంగారకీర్తనలన్నీ లోపలి అర్థముతో అధ్యాత్మ పరములుగా వర్ణించినాడని సాహిత్యజ్ఞులమాట. మధురకు వెళ్లినతరువాత బలరామకృష్ణులు ఒకసారి గోపసుందరులను చూడ వచ్చినపుడు "గోపాల సుందరు లమందానందకందళితహృదయలై. హృదయేశ్వరుఁడైన గోవిందుండు చిరకాలసమాగతుం డగుటం జేసి యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబుల వెల్లిగొనం జేరి,

చం॥ నలినదళాక్షుఁ జూచి నయనంబులు మోడ్చఁగఁ జాల కాత్మలన్
వలచి తదీయమూర్తి విభవంబు దలంపుచుఁ గౌఁగిలింపుచున్
బులకలు మేన జాదుకొనఁ బొల్తులు చొక్కిరి; బ్రహ్మమున్ మనం
బులఁగని చొక్కు యోగిజనమున్ బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా

(ఆం. మహాభాగవతదశమస్కంధం. ఉత్తర. 1063, 1064)

అట్లనే

తే॥ ఘోర సంసార సాగరోత్తారణంబు
ధీయుతజ్ఞాన యోగిహృద్ధ్యేయ వస్తు—
వగుచుఁ జెలువొందు నీ చరణాంబుజాత—
యుగళమును. మామకంబులఁ దగులనీవె!

(ఆం. మహాభాగ. దశ. స్కం. ఉత్త 1070)

పద్యములలో గోపాంగనలభక్తిని శృంగారరూపముగ ప్రపంచించిన, పోతనవలెనే మన అన్నమయ్య ఈక్రింది పాటలో, వేంకటేశ్వరుని చూచిన భక్తులందరు తాము నాయికలై ఆపురుషోత్తముని మొగము చూచి, ఆతనితో సరసమాడి, ఆతని మేను సోకి పరవశులై స్వామి చరణారవిందంబులనునావ నెక్కి, సంసారసాగరమును తరించి ముక్తి ద్వీపమునకు చేరుకొన్నారని వర్ణించుట ప్రతిసత్యమైనమాట.

పాడి

అంటి నిన్నుఁ బాయలేని దాఁపె తలనే వేఁగెనా
వెంటవెంటఁ దిరుగరా వెలఁదులెల్లాను ॥పల్లవి॥

తలకొని నీమోము తప్పకచూచితేను
వలవరా యెటువంటివనితలైనా
సెలవుల నేపాటైనా చిరునవ్వు నవ్వితేను
మొలవవా పులకలు మోవులకొలఁదులు ॥అంటి॥

చనవున నీతోను సరసములాడితేను
మనసులు గరఁగరా మగువలెల్లా
యెనసి నీతోఁ గన యేపాటి మాటాడినాను
తనుఁదానె కాఁగిళ్ల తగులుకోకుండునా ॥అంటి॥

నివ్వటిల్లుతమకాన నీమేను సోఁకితేను
నివ్వెరగుఁ బొందరా నెలఁతలెల్లా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నలమేలుమంగ
యివ్వలఁ గూడినందుకు హెచ్చవా వేడుకలు ॥అంటి॥

(ఈ సంపుటము, పాట 282)

ఒకనాయిక తనపై జూపిన ప్రేమ వృత్తాంతము, ఇతర నాయికలకందరకు స్వామి సెలవియ్యగా, అప్పుడా నాయికలందరు స్వామితో ఈ క్రింది విధముగ పలుకుచున్నారనుట ప్రకరణము.

నిన్ను తాకిన తరువాత నిన్ను యెడబాయలేకుండుట ఆమె తలనే పొద్దుపొడచెనా. నీవెంట కాంతలందరు(భక్తులు)తిరుగుటలేదా ఒకసారి నీముఖము తప్పక దీక్షతో చూచిన ఎటువంటిస్త్రీలైనా నీకు వలవరా. నీవు నీ సెలవులువార చిరునవ్వు నవ్వితే ఎటువంటి స్త్రీలకైనా మోపులకొలదిగ పులకలు మొలవవా నీతో చనవుగ సరసమాడినఏమగువలైనా మనసులు వెన్నవలె కరగరా నీతో ఏ కొంచము సేపు మాటలాడినా తమకు తామే పరవశలై కౌగిళ్ల నిన్ను చేరుకోరా. నిండు మోహాముతో నీ ఒడలు సోకితే స్త్రీలందరు నివ్వెరగు చెందరా. శ్రీవేంకటేశా! అలమేలుమంగను నీవు కూడి—నందులకు ఆమెకు వేడుకలు హెచ్చవా.

ఇది ఈ పాటలోనున్న స్థూలమైనఅర్థము. ఇందు ప్రయో గించిన వెంటవెంట దిరుగుట తప్పక చూచితే వలచుట, సెలవుల చిరునవ్వు నవ్వితే మోపులకొలది పులకలు మొలుచుట, చనవున సరసమాడితే వెన్నవలె మనసులు కరగుట. నీతో ఏపాటి మాటాడి నాను పరవశలై కౌగిళ్ల తమకుతామే తగులుకొనుట, నిండు మోహా మున నీమేను సోకితే విన్వెరగందుట, రతిలో అలమేలుమంగను కూడినచో వేడుకలు హెచ్చుట అను ఈ పదములు కృష్ణపాదరజః పవిత్రములైనగోపికలయోగిమనస్తత్వమునకు, కామినీమన స్తత్వము నకును సమానములు వలచిన వానివెంటవెంట దిరుగుట, కామినీజనులధర్మము. స్వామిని కొలచెడివారు అయన వున్నచోటనే పరిభ్రమించుచుండుట యోగిలక్షణము. మొగము దీక్షగా చూచినచో, ఆయనకు పరవశమగుట కామినీజనధర్మము. అట్లే స్వామిముఖమును మనసున నింపుకొన్నయోగి ఆయనకు పరవశుడగుట తత్వజ్ఞాని లక్షణము. స్వామి చిరునవ్వు నవ్వితే మనలను స్వామి అనుగ్రహించెకదా అని మనమున బుట్టినఆనందమునకు ప్రతిరూపములైనపులకలు శరీరముపైకన్పట్టుట కామినీధర్మము. మనసున స్వామిని ధ్యానించు

నపుడుఆయన ఒకసారి చిరునవ్వుతో తనను చూచినట్లు అనుభవముగల భక్తునికి, ఆనందము పొంగులు వారి శరీరమున నిదు వ్వొటుక వెట్టుట యోగిధర్మము. అట్టులే స్వామితో చనవున సరసమాడితే ఆయన సరుసన ఉన్నందున మనసు వెన్నవలె కరగుట కామినీధర్మము. సమాధియందు స్వామిఅంగీకరించినట్లు తనకు అనుభవము కలిగిన, అప్పుడు మనసు కరగుట అది యోగిజనధర్మము. కామినులు కాముకులతో ఏ కొంచము సేపు మాటలాడినా పరవశలై వానిని నిండుకౌగిట గుచ్చుకొనుట కామినీధర్మము. అట్టులే ధ్యాన, సమాధిలో స్వామితో తాము మాటలాడినట్లు భావించినచో ఆ స్వామిని బట్టబయట కౌగలించుకొనుట యోగిజనధర్మము. కామినికి ప్రియునిమేను సోకితే నివ్వెరగుపడుట కామినీధర్మము. భక్తుడు స్వామి తనను స్పృశించినట్లు, వెన్నుచరచినట్లు సమాధిలో కనుగొనె నేని అప్పుడు తాను కొయ్యబారుట యోగిజనధర్మము. ఇక్కడ అల మేలుమంగ భక్తబృందమునకంతటికి ప్రతినిధి. ఆమె స్వామితో రతినందనది. ఆమె రతి శారీరకముగా కావచ్చునేమో. భక్తుడు కూడా స్వామితో రతి నిరతిశయప్రేమ, దానివలన గాఢపరిష్వంగము ఇత్యాదుల ననుభవించుచున్నాడు. కావున ఈ పాట భక్తునికి కామినికి కలసమానధర్మములను నిరూపించుపదజాలముతో ఇమిడి యున్నదని నిరూపించితిని.

అన్నమయ్యశృంగారసంకీర్తనలన్నీ పైకి శృంగారతరము లైనా లోపల స్వామిఅనుగ్రహమునకు పాత్రములగుట అనుభక్త-నాయికాధర్మములతో వెల్లివిరయుచున్నవి. ఏ పాటయందుగాని "నన్నేలెను, నిన్నేలెను, ఆపెనుయేలెను" ఇత్యాది అనుగ్రహ పర్యాయములైన రక్షణాత్మకములైన శబ్దములేకాని, పూర్తి శారీరక, సంబంధవాచికములైన శబ్దములు సమాగమసూచకములుగా మన అన్నమయ్య వాఙ్మయములో లేనేలేవు.

ఈసంపుటమునుండి సందిగ్ధపదసమీక్షను ఆయాపాటల క్రిందనే ఇచ్చుటచేత ఆశీర్షిక ప్రత్యేకతను కోల్పోయినది. పాఠకులు గమనింపగలరు.

తాళ్లపాకకవుల సంగీతసాహిత్యములను లోకమునకంతటికి పణ్యారముగ పంచవలెనను భావము, దానికై రొక్క మెంత ఖర్చైనను వెనుకాడని పట్టుదల, ఆకారముదాల్చిన ఉత్సాహముగా అగపడుచున్న తి. తి దేవస్థాన పాలకమండలి అధ్యక్షులు శ్రీ వి. కె. డి. వి. సత్యనారాయణరాజు గారికి, వారి సభ్యులకును, మూడు పూవులారుకాయలుగ ఈకార్యమును నడిపించుచూ రూపెత్తిన దీక్షయో అన్నట్లు కవబడు శ్రీ కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి, ఐ.ఏ యస్ గారికిని నాకృతజ్ఞతా భినందనలు. ఒకనెలపని ఒకవారములో తీర్చునస్వభావముగల తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ M. విజయకుమారరెడ్డిగారికి, ప్రతిఅంశమునందును తలలోనాలుకగా పనిచేయుచు త్వరత్వరగ ముందుకు నడిపించు స్వభావముగల పౌరసంబంధశాఖాధికారి (P.R.O) శ్రీ R. సూర్యనారాయణమూర్తి, M A, గారికి, అడుగడుగునే మామాటలకు ముందుగనే, తమచేతలు చూపుచు మాకు సాయపడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ K. సుబ్బారావు M.A గారికిని నాధన్యవాదములు

దాదాపు 6 పండ్లకుపైగా నాకీపరిష్కరణకార్యమునందు అన్నివిధముల సహాయకుడుగా చేయూతనిచ్చుచు, శ్రద్ధావిధేయతలు తనసొమ్ములుగా పనిచేయుచున్న చి॥ J. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, M·A కును. అచ్చుపని వీలైనంత నిర్దుష్టముగా కొనసాగించు నేర్పరులగు అచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళాశాసనములు.

నాబుద్ధికి తగినంతగా జరిగిన ఈ పరిష్కరణములో గుణ-దోషములను గమనించిన పెద్దలు దోషములు తెలిపినచో పైపై పరిష్కరణములందు మెలకువగలిగి వుండగలమని మనవి.

వాగ్వృద్ధే సోమనాథస్య రంగనాథకవేస్తథా
ప్రత్యర్థినః పరాభూతాః యేన తం నౌమి దేశికమ్॥

ఇట్లు
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషలాఫీసరు,
అన్నమాచార్య వాఙ్మయమ్,
తి. తి. దేవస్థానములు.

తిరుపతి,
29-8-84.

శ్రీరస్తు

శ్రీతాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు.

[స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు-నేఁటి క్రోధిసంవత్సరమందు శ్రీతాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-పదారయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుఁడు ప్రత్యక్షమైతేను, అది మొదలుగాను శాలి-వాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేఁటి దుందుభి సంవత్సర ఫాల్గుణ బహుళ ౧౨ నిరుధానకు ౧ తిరువేంగళనాథుని మీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపము చేసిన శృంగారసంకీర్తనలు.]

రేకు:- 1501 మాళవిగౌళ

నీవు మొదలిజాణవు నీకంటే జాణలు వారు
కావరపు నిన్నుఁ జూచి కన్నులఁ నవ్వేరు ॥పల్లవి॥

గుట్టున నెప్పుడైనో కూడవేసి యందరి-
నట్టే పనులు చెప్పి యంపేవు నీవు
నెట్టనఁ గొందరందుకే నీతలఁపు తామెరిఁగి
చుట్టి చుట్టి నీపొద్దనే సుద్దులు చెప్పేరు ॥నీవు॥

---

౧. ఈ శబ్దము 'విరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారిక రూపముగా గానవచ్చుచున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాఁడు కడపటి దినమని తాత్పర్యము. కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అను నర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరిగొండవెంగమాంబగారి ప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది'. సాహిత్య అకాడమీవారి 'విష్ణుపారిజాతము' 55 పుట. నేనీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, "నిబుత్తం" అను నరవ పదముగూడ 'నిలుపు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడునవిరి.

పొద్దున నెవ్వరింటికో పోవలసి ఇంటివారి
నిద్దురలు వొమ్మనేవు నెమ్మది నీవు
వుద్దండపుకాంత లిది వూహించి తాము దెలిసి
వొద్దికతోఁ బాదములు వొత్తేరు నీకును ॥ నీవు ॥

సందడి నెవ్వతెతోనో సరసమాడవలసి
అందరి వసంతాలాడుమనేవు నీవు
ఇందె శ్రీవేంకటేశ నే నెటువంటి నీవు
విందుచెప్పి కొందరై తే వేడుకఁగూడేరు ॥ నీవు ॥ 1

కౌశిరామక్రియ

ఎడఁగొల్లకత్తె నీకె నేమందును
నడుమఁ జుట్టరికాలు నడపీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

వంచనతో విందుచెప్పి వడి నిన్నుఁ దోడితేఁగా
కంచముపొత్తుకు నీకె గాచుకున్నది
మంచముపై నే నిన్ను మరి కూచుండఁబెట్టితే
అంచము మోవినియ్య లాఁచీఁ దాను ॥ ఎడఁ ॥

పైకొని నీచేతికి బాగా లొసఁగితేను
ఆకుమడిచియ్య నీకె అమరినది
చేకొని పవ్వళించఁగఁజేసి నిన్నాదరించితే
జోకల తాఁ బాదాలొత్తఁ జోటుచేసుకున్నది ॥ ఎడఁ ॥

నేను నీవు కాఁగిటిలో నెయ్యము సలుపఁగాను
ఆనించి తనచన్నుల నంటుకున్నది
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొంది నే సేసవెట్టఁగా
కానిమ్మని కంకణము గట్టీఁ దాను ॥ ఎడఁ ॥ 2

వరాళి

నంటున కెందువిధాలు నడపీఁ దాను
ఇంటచుట్టమైనవాఁడు సారె నేఁచనేఁటికే ||పల్లవి||

నాతో మాటలాడి ఇట్టే ననుపు సేసినవాఁడు
యేతుల నెవ్వతెఇంటి కేఁగఁగనేలే
చేతికి లోనైనవాఁడు సేవగొనుఁగాక తాను
కాతరానఁ బరాకులుగాఁ దనకేఁటికే ||నంటు||

నా మోము చూచి నేఁడు నవ్వులు నవ్వినవాఁడు
వేమారు విన్నపాలు వినఁగనేలే
కామించి నావద్దికి గక్కున వచ్చినవాఁడు
చేముట్టి సంగడివారిఁ జెనకఁగనేఁటికే ||నంటు||

గట్టిగా నన్నుఁ గాఁగిటఁ గలసినయట్టివాఁడు
అట్టునేసి యొకతె కాఱడి గానేలే
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్ను మన్నించె
గుట్టుతోడ నేమిటికిఁ గొంకసీఁకనేఁటికే ||నంటు|| ౪

దేసాళం

అప్పుడు పరాకై వుండె నది యెఱఁగవు నీవు
ఇప్పు డాకె గనుఁగొని యేమనునో ఇఁకను ||పల్లవి||

కప్పురపువసంతము కలికి నీపై నాడఁగా
దప్పిదేరె నక్కడిబడలిక వాసె
కొప్పు ముడుచుకో ఇఁకఁ గొనగొంగు చెరువుకో
చొప్పు లాపె గంటేను సూడువట్టీ నిన్నును ||అప్పు||

గక్కన నీవు రాఁగానే కాంత పన్నీరు చల్లఁగా
చెక్కుచెమటెల్లా జారె నేదిలాదేరె
[illegible] గ్గులో [illegible] ముము చందన మేఁదుకో
[illegible] లివెల్లాఁ [illegible] చే వెంగెమాడీ నిన్నును ॥ అప్ప ॥

దగ్గ [illegible] చుడేత [illegible] పూవుల వేయఁగా
[illegible] దేరె కాఁకలు మానె
[illegible] గ్గులే. శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
సిగ్గరి యాపె గంటేను చిమ్మిరేఁచీ నిన్నును ॥ అప్ప ॥ 4

ఆహిరి

ఇద్దరుఁ గదిసినారు యెదురుబడి నున్నారు
పొద్దువొద్దునకు మిమ్ము బోదించవలసె ॥ పల్లవి ॥

పిలిచీ నూఁకొనరాదా ప్రియురాలు నిన్నునిట్టె
తలయెత్తి చూడరాదా దండ నున్నది
బలిమిఁ బెనఁగరాదా పంతముతో నెరపీని
చెలులముగన నేము చెప్పకుండరాదు ॥ ఇద్ద ॥

నవ్వీ మారు నవ్వరాదా నలినాక్షి నిన్నుఁజూచి
జవ్వన మంటఁగరాదా సమ్మతించీని
పువ్వుల వేయఁగరాదా పొంచి సరస మాడీని
ఇవ్వల నేమిటు మిమ్ము యెచ్చరించఁదగును ॥ ఇద్ద ॥

కలసీఁ బెండ్లాడరాదా గక్కనఁ బానుపుమీఁద
తలఁపు చెకొనరాదా తమకించీని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతి నిట్టె యేలితివి
చలి నొడఁగూర్చ మిమ్ము లాలించే మీఁకను ॥ ఇద్ద ॥ 5

బౌళి

నలినాక్షులకెల్లాను నవ్వు వచ్చీని
వెలుచునరసముల జెడ రేచ కిపుడు ॥పల్లవి॥

కలకలనగవులు కాంతాళపుతగవులు
సలిపే వందరితోను సారెసారెకు
తెలిసెను నీజాడలు తేటతెల్లమిగాను
పలుకుల నీక నేమీ బచారించ కిపుడు ॥నలి॥

మంతనపుబ్రియములు మాటలలో నయములు
యింతలుగా నెరపేవు వీదులనెల్లా
దొంతులై నిలిచె నవె తొల్లె నీనేరుపులు
సంతలఁ బెట్టి యమ్మకు చాలుఁజాలు నిపుడు

జవ్వనపుమదములు సమరతి ముదములు
నివ్వటిల్లఁ జూపేవు నెమ్మది నీడ
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
రవ్వలాయ నీపు వేఁడికెట్ట కిపుడు ॥నలి॥ 6

రేకు 1502 పాడి

ఏమి చెప్పినాఁ జేసేను యెగ్గా నాకు
వేమారు నెంతచేసినా వెంగెమా నాకు ॥పల్లవి॥

చేరి నన్ను వేఁడుకొని చెక్కు నొక్కరా గాను
సారెసారెఁ బెనఁగఁగ చలమా నాకు
గారవించి నీవు నన్నుఁ గతలు చెప్పుమనఁగా
వూర కేవుండఁగ నీతో వోరటా నాకు ॥ఏమి॥

అగపడి మంచిమాట లాడఁగానే వేగిరించి
ఎగసక్కేలాడ నీతో నెమ్మెలా నాకు
నగుతా నీవు నన్ను నమ్మించి బాస లియ్యఁగా
పగటులు పచరించ పంతమా నాకు ॥ ఏమి ॥

పోదిసేసి విడెమిచ్చి పొందు నీవు నడపఁగా
కాదు గూడదన నీతో గర్వమా నాకు
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
సాదించ నీతోడ రాజసమా నాకు ॥ ఏమి ॥ 7

సామవరాళి

ఎందాఁకా మూసిమంతనా లేల సేసేవు
పందెగాఁడవై నీవే పడితరించరాదా ॥ పల్లవి ॥

అంకెల నీవద్ద నుండి యాపెయాడేమాటలెల్లా
వంకలొత్తి చక్కదిద్దవలెనా నీవు
పొంకముగా నేరకుంటే పూనుక నీవే వచ్చి
తెంకి నుండి మాతోను దీకొనఁగరాదా ॥ ఎందాఁ ॥

చుట్టిచుట్టి యాపె నాతో జూజాలాడి యోడఁగాను
రట్టుగా నెత్తులు చెప్ప ఇట్టె వలెనా
నెట్టన నీ కంతేసి నెఁ(నెం?)తెరివి గలితేను
పట్టి నీవె సారెలు పన్నుకొనరాదా ॥ ఎందాఁ ॥

మంచి నాకాపె చెల్లలై మొక్కనేరక వుండఁగా
వంచనఁ జేతులు కూడ వంచేవు నీవు
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
[illegible]ంచి యాపె యుండితే నీకు మొక్కించుకోరాదా ॥ ఎందాఁ ॥ 8

శంకరాభరణం

చెప్పఁగనేఁటికి నేసినమే లిఁక
చొప్పుగ నీవే చూచుకొనేవు ॥పల్లవి॥

కన్నియ మాఁటల కసరఁగనోపక
సన్నలనే నిను జరసీని
అన్నిట ప్రౌఢవయసుదయితేఁగః
మొన్నటిసేఁతకు మొగమోడీనా ॥చెప్పఁ॥

బాలకి నీతో పంతము నెఱపక
వాడిక చూపుల వడి సోలసీ
యీలాగున నీయీడుదిరైతే
నాలితనమున వెఁకతీసీనా ॥చెప్పఁ॥

జవ్వని బొమ్మల జంకించనోపక
యివ్వల నిన్నిపు డెనసె నిదే
చివ్వన వింతది శ్రీవేంకటేశ్వర
రవ్వలు నేయక రతిఁ గొఁకినా ॥చెప్పఁ॥ 9

సామంతం

ఏమి సేయవచ్చునయ్యా యిల్లాండ్ల కివియేల
వేమారు నిటువంటివే వేడుకాయ నీకును ॥పల్లవి॥

కెలయుచు నింతి నీతో కిమ్ముల సారె నాడేటి
పెలుచమాటలు నీకుఁ బ్రియమాయను
బలిమిఁ బెకఁగి నీతోఁ బై కొన్నసరసముల—
చలపాదితనములు చవులాయను ॥ఏమి॥

కేరుచు నాపె నేఁడు కెలన నవ్వులు నవ్వె
ఆరజములే నీకు ననువాయను
చేరి చేరి యప్పటిని చేతిమీఁదఁ జేయివేసి
బీరపుపంతెములే ప్రియమాయను ॥ ఏమి ॥

కందువఁ గాఁగిటఁ గూడి కమ్మటి నాకెకు నీకు
సందడిఁ బచ్చిసేఁతలే సాజమాయను
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
విందులు మోవితేనెలు వీడుదోడ్లాయను ॥ ఏమి ॥ 10

మాళవిగౌళ

నెమ్మది నుండవయ్య నీకు నంతా సంతోసమే
సమ్మతించకుండరాదు సవతుల కీఁకను ॥ పల్లవి ॥

ముప్పిరిగొనఁగ నీవు మోహించిన కామినులు
చప్పనిమాట లాడినా చవివుట్టును
యెప్పుడు నీకొలువున నెడయకుండేవారు
తప్పులెంచి కొసరినాఁ దమి రేఁగును ॥ నెమ్మ ॥

కోరి వేఁడి నీవుదెచ్చుకొనినసతులు నిన్ను
చేరి యేసేఁత సేసినాఁ జిత్తమువచ్చు
మేరమీరి నీచనవు మెరసినయట్టివారు
బీరము లెంచిచూపినాఁ బ్రియములై తోఁచును ॥ నెమ్మ ॥

మంతనాన నీ వెప్పుడు ...ంచే కాంతలు
పంతా లెంతనెరపినా బాఁతిరై యుఁడు
ఇంతలోన శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
...నా రెట్టినవ్వినా వేడుక వా... ॥ నెమ్మ ॥ 11

పాడి

బహుపరాకులు నీకు పనులెన్నైనాఁ గలవు
తహతహలెల్లా మాని తలఁచుకో పొందులు ॥పల్లవి॥

కప్పుర మాపె యంపఁగాఁ గానుకిచ్చి పొడగంటి—
నిప్పుడు నావిన్నపాన కేమంటివి
ముప్పిరిగొని వున్నారు ముందర నావంటివారు
తప్పక నామోము చూచి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥

చెంది యాపెలేకలు నీచేతికి నే నియ్యఁగా నీ
వందుకొన్నందుకు నడియాలు మేది
యెందరైనా వచ్చి చెలు లింతకతొల్లె వున్నారు
[1]దండిగా(దండడి?) నారాకెకిఁగి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥

వెచ్చెలి పిలువుమనె నిన్ను శ్రీవేంకటేశ నే—
వచ్చినపనికి నీవు వచ్చేదెపుడు
రచ్చ నిందరు నున్నారు రతి కింతలో వచ్చి
తచ్చి యాకెఁ గూడితివి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥ 12

రేకు 1503 సామంతం

చూచుకో ముందటిపని మాటిదప్పకుండాను
యేచి యాకెగుణమెద్దో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥పల్లవి॥

నమ్మికిచ్చి యాపెఁదెచ్చి నామొగము చూచి నీవు
కమ్మటి లోఁగుచు నిచ్చకము సేసేవు
దిమ్మరిమాటల యాపె దిక్కుల నీసుద్ది నించే
యెమ్మెల నేమిసేసునో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥చూచు॥

1 ప్రాసభంగము.

పానుపుపై నాకెఁ జెట్టి పక్కననుఁ దెరవేసి
  పూని నే రాఁగా నాతో పొందుసేసేవు
  నానాబుద్దులెరిఁగినవాతి యాపె ఇందుకుఁగా
  యీ(యే?)నెపాన సాదించునో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥చూచు॥

వొద్దికతో నాపెఁ గూడి వొడివట్టి నేఁ దియ్యఁగా
  బుద్ధిచెప్పి నన్ను నేలి బుజ్జగించేవు
  అద్దిరా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
  ఇద్దెస నెట్టోరసునో యెఱఁగము సుమ్మీ ॥ చూచు ॥ 13

ఆహిరి

ఇప్పటికోపము మీకిట్టె వుండీనా
  వొప్పుగా నాతఁడు నీవు నొక్కటే కాదటవే ॥ పల్లవి ॥

గుట్టుతోడ నీ విభుఁడు కొంగువట్టి తీసితేను
  పెట్టరానివొట్టులేల పెట్టేవే నీవు
  చుట్టమై తనముచ్చట సుద్దులు నీకుఁ జెప్పితే
  వట్టితప్పులెల్లా వేసి వాదింతురటవే ॥ ఇప్ప ॥

పాయలేక యీతఁడు నీపై బత్తిసేసితేను
  చేయరానిచేఁతవేల సేసేవే నీవు
  నీయెడకు జాఁలిపడి నెయ్యములు చూపితేను
  చాయలా సన్నలాఁజూచి చండిసేతురటవే ॥ ఇప్ప ॥

ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డీటు నిన్నుఁ గూడితేను
  నవ్వరాని నవ్వులేల నవ్వేవే నీవు
  పువ్వులదండలు నీ కొప్పునఁ గడుజుట్టితేను
  రవ్వగా నాతనిసిగ్గు రచ్చపెట్టురటవే ॥ ఇప్ప ॥ 14

పాడి

ఏల కొత్తలు సేసేవు ఇప్పుడే నాతో
మేలుదోడిదానవౌత మిక్కిలి నెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

కనుచూపులనే చూచి కాఁక లెంత చేసేవు
ననుపు చూపి యెంత నమ్మించేవు
మనసులు సోదించి మర్మమేల వెదకేవు
యెనసి మోహించిన దెఱఁగవా నీవు ॥ఏల॥

తరితీపులనుఁ బెట్టి తమకమేల రేఁచేవు
పొరుగున నుండి యేమి పొద్దువుచ్చేవు
సరసములే యాడి చవులెంత మరపేవు
ఇరవైనదానవౌత యెఱఁగవా నీవు ॥ఏల॥

ఆసలనే చిక్కించి ఆయము లేటి కంటేవు
సేసవెట్టి నీపెట్టు సిగ్గుదేర్చేవు
వాసితో నన్నేలితివి వరుస శ్రీవేంకటేశ
యీసరి నలమేల్మంగ నెఱఁగవా నీవు ॥ఏల॥ 15

వేళావళి

ఎఱఁగనట్టున్నాఁడవు యేల దాఁచేవు పొందులు
మఱఁగున నింతి నిట్టె మన్నించరాదా ॥పల్లవి॥

చీటికిమాటికి నాపె సిగ్గులువడీ నీతో
గాటమైన నీచేతలు గాఁబోలును
మాటదప్పకుండా నిన్నే చూచీ నప్పటి నాపె
బాటగాఁ దమకమెల్లాఁ బైకొనఁగఁబోలును ॥ఎఱఁ॥

నానఁబెట్టి ముసిముసినవ్వులు నవ్వి నాపె
కానీలే నీయెరుకది గాఁబోలును
అనుకొని నీమాటలే ఆలకించి వినీ నాపె
వూని తన ఆసలెల్లా వుప్పొంగఁబోలును ॥ ఎంత ॥

అంది నీవురముమీఁద నటు నెలకొనె నాపె
కందువ నలమేల్మంగ గాఁబోలును
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
అందాలు చేసీఁ దాను అరుదుగాఁబోలును ॥ ఎంత ॥ 16

ముఖారి

కంటిమిగా యీ వేడుకలు నే మెల్లాను
నంటున మీకెటువంటినవ్వులో ఇపుడు ॥ పల్లవి ॥

యెనసి యాకె నీవు నిద్దరు నుండఁగఁ జూచి
మనసొక్కటాయ నేఁడు మాకెల్లాను
మునుపటివలెఁ గాదు మొగముల గళలుబ్బె
వనితకు నీకు నెటువంటిసంతోసములో ॥ కంటి ॥

అలుకలుదేరి మేలమాడఁగా మిమ్మిటు చూచి
నెలవుల నవ్వు వచ్చెఁ జెలుల కెల్లా
చలముల మీవొట్లసడి వాసె సిగ్గుదేరె
తలపోఁత లెటు[illegible]లెఁ దాఁపు[illegible] లాఁచునో ॥ కంటి ॥

వరుసతో రతి చేసి వచ్చి మీరాక చూచి
అసదాయ సతుల కందరికిని
నగతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
దొంసి కూడు[illegible] పొందు లెట్టివో ॥ కంటి ॥ 17

ధన్నాసి

ఆసపడి వాసులెంచ నది యేఁటికే
పాసివుండలేనివాఁడు పదరఁగనేఁటికే ॥పల్లవి॥

తప్పక చూచినవాఁడు దండకు రావలెఁగాక
చిప్పిలఁ గలలోనే సిగ్గులేఁటికే
కొప్పు దువ్వినవాఁడు యిక్కువ లంటవలెఁగాక
దప్పిదేరే మోవితోడ తలవంచ నేఁటికే ॥ఆస॥

మేలమాడినవాఁడు కామించి కూడవలెఁగాక
యీలాగు నెఱవినవ్వు లిపుడేఁటికే
కాలుదొక్కినవాఁ డిట్టె కరఁ గించవలెఁగాక
ఆలిమితో సారెసారెఁ దలపోఁత లేఁటికే ॥ఆస॥

చేరి పెండ్లాడినవాఁడు చెనకఁగవలెఁగాక
ఆరీతి కాఁకల నలయఁగనేఁటికే
వూరకె శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికతో నన్నుఁ గూడె
తారసిలె వలపులు తడఁబాటులేఁటికే ॥ఆస॥ 18

రేకు 1504 ముఖారి

రమణుఁడు మమ్మేల రవ్వసేసీనే
సముకాన నుండితేనే చవిపుట్టీనా ॥పల్లవి॥

బలిమిసేసి యెంత పలుమారు నవ్వినాను
వలపు గలంతేకాక వచ్చేదేమి
చలపట్టి యెన్నె సిసగసము లాడినాను
పిలుకని పేరటము ప్రియమయ్యీనా ॥రమ॥

తతిగొని యెంత మొక్కి తమితోడఁ బెనఁగినా
యితవు కొలఁదేకాక యెక్కుడున్నదా
మతికెక్క నెన్నెసికానుకలు చేతికిచ్చినా
అతిరాజసమెకాక అంకెకు వచ్చీనా ॥రమ॥

వేడుకతో నొడివట్టి వేమారుఁ దీసినాను
వాడికగలట్టేకాక వసమయ్యీనా
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నింతలోనె నన్ను,
వీడనిపొందులు మరి వెగటయ్యీనా ॥రమ॥ 19

హిందోళవసంతం

వెరగంది వున్నదాన విభు నేమీ ననలేక
చురచురఁ బంతాలాడీ చోద్యమయ్యీనే ॥పల్లవి॥

చెక్కులఁ జెమట గారె సిగ్గులు మోమునఁదేరె
యెక్కుడిమాటలు పతి నేమనేనే
పక్కలు గట్టెను మోవి పైకొనెఁ గన్నులకావి
తక్కక నాతో నీఁక తా నేమనీనే ॥వెర॥

నెఱిఁకొప్పు వదలె నిట్టూర్పులు పొదలె
యొఱఁగి యుండియుఁ దను నేమనేనే
తఱచాయ నలపులు తతిగొనె వలపులు
తఱివచ్చె రతులకు తా నేమనీనే ॥వెర॥

సెలవినవ్వులు మించె చిత్తము చెంగలించె
యెలమి శ్రీవేంకటేశు నేమనేనే
నలిరేఁగి పందెమాడె నన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడె
తలఁగరా దీఁక నెందూ తా నేమనీనే ॥వెర॥ 20

పాడి

చిత్తమెఱిఁగి సేవలు సేయుటగాక
హత్తి నీతోడఁ బెనఁగి అలయించఁదగవా ॥పల్లవి॥

యెంతచనవరినైనా యింతి నింతె నీకు నేను
చెంత నీమోవి యెంగిలిసేయవచ్చునా
వింతసతు లెఱుఁగక వెక్కసానఁ బైకొనినా
పంతమాడి ఇందరిలోఁ బచ్చిసేయఁదగవా ॥చిత్త॥

నీవెంత మన్నించినా నే నూడిగపుదాననే
వేవేలైనాఁ గాలు నీపై వేయవచ్చునా
కావరించి నిన్ను జారకామిను తెట్టుచేసినా
యీవిధాన మాకునెల్లా నెమ్మి చూపఁదగవా ॥చిత్త॥

అక్కన నెంత వుండినా అలమేలుమంగ నేను
వుక్కువంటిచన్నుల నినొ్త్తవచ్చునా
యెక్కుడివారు నీకున్నా యేలితివి నన్ను నేఁడు
గక్కన శ్రీ వేంకటేశ కడుమీరఁదగవా ॥చిత్త॥ 21

లలిత

ఇంత వెలవేల నీయిచ్చరాణివు
పంతముమెరసి నిన్నుఁ బంగించమా ॥పల్లవి॥

చేసినచేఁతలు నీకు చెల్లవలెనని వట్టి—
బాసలు సేయకుమీ పలుమారును
నేసవెట్టితివి తొల్లె చేకొంటివి నీవారము
యేసుద్దులు గలిగినా యెగ్గు లెంచేమా ॥ఇంత॥

మనసున నీ పనులు మఱవవలసి నాకు
వినయాలు సేయకుమీ వెల్లవిరిగా
వొనరఁ నేఁ జిన్ననాటనుండి నీ కిచ్చకురాల
నినుఁ జూచిచూచి నేరము లెంచేమా ॥ ఇంత ॥

సురతములో సిన్నక్కడిచొప్పు లెత్తకుండాను
పరవశ జేయకుమీ పక్కన నన్ను
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
గరిమ నన్నేలితివి కాకు సేనేమా ॥ ఇంత ॥ 22

భైరవి

నీవై నా విన్నపించవే నిష్ఠూరము గాకుండాను
తావుకొన్న మొగమోట తలచు నా కిపుడు ॥ పల్లవి ॥

చెప్పఁజాలఁగాక తాను సిగ్గువడినంటాను
అప్పటనుండి నందరు నాడేమాటలు
తప్పనిబొంకనియట్టిదంటయై తానున్నాఁడు
వొప్పుగ నే వెగంది వుందాననే యిపుడు ॥ నీవై ॥

మంచలించఁజాలఁగాక మనసు నొచ్చినంటాను
గొందిసంది తనమేనిగురుతులెల్లా
చందాలుసేసుక ఇట్టె సాదువలె నున్నాఁడు
అందుకే నే నవ్వి నవ్వి యలసితి నిపుడు ॥ నీవై ॥

యెచ్చరించఁజాలఁగాక ఇంతలో లోఁగినంటా
రచ్చలకెక్కినతనరతులెల్లాను
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగక నేను
మచ్చికతోఁ దన్నుఁ గూడి మరిగితి నిపుడు ॥ నీవై ॥ 23

గౌళ

ఇంక నేడసుద్ది నీవు యెవ్వరికి లోనయ్యేవు
సంతెవిడిచినమీఁద సంగతౌనా దూరను ॥ పల్లవి ॥

చక్కఁదనములు చూపి జాణతనములె యాడి
చిక్కించుకొనెఁగా నిన్ను చిత్తిణి యాపె
ఇక్కువ లంటి నిన్ను నెవ్వరు తమిరేఁచినా
కక్కసమై వుండుఁగాక కరఁగీనా మనసు ॥ ఇంక ॥

మోవితేనెలు కురిసి ముసిముసినవ్వు నవ్వి
కైవసము చేసుకొనెఁగా నిన్నాపె
భావించి యెవ్వతెకైనాఁ బనికివచ్చేవా నేఁడు
నీవోజ నిలుచుఁగాక నేర్పులు వచ్చీనా ॥ ఇంక ॥

పూడిగాలెల్లఁ జేసి వూరకే చన్నుల నొత్తి
కూడెఁగా శ్రీవేంకటేశ కోరి నిన్నాపె
యీడ నలమేలుమంగనయిననన్ను నేలితివి
వెనుకై వుందువుగాక వింతగాఁ జూచేవా ॥ఇంక॥ 24

రేకు 1505 అహిరి

మాటలైనా నాడరాదా మనసిచ్చి
చోటిచ్చి పిలువరాదా చుట్టమైనవాఁడవ ॥ పల్లవి ॥

తలితో నీ వింతలోనే తలవంచుకుండనేల
తెలివ నీకు మొక్కి దీవించరాదా
యెలుఁగునో నీమర్మము లేమైనా నీకె తొల్లి
వెలవనేఁటికి నీవు వేడుకకాఁడవు ॥ మాట

వింతవా రున్నా రంటా వేడుక దాఁచఁగనేల
ఇంతి బత్తిసేసీఁ జవవియ్యఁగరాదా
చెంతనుండి ఇప్పుడే సిగ్గయ్యీనో నీకేమైనా
చింతించనేఁటికి సిరిగలవాఁడవు ॥మాట॥

తలపోసి లోలోనే తమక మణఁపనేల
చెవియ పందెమువేసీఁ జెయ్యొగ్గరాదా
అలవేలుమంగ నేను అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
కలసితి గుట్టేఁటికి కపకారివాఁడవు ॥మాట॥ 25

బౌళి

ఏఁటికి వెరగుపడే వెఱఁగని వానివలె
చాటిచెప్పి సణఁగులు చల్లనా నేను ॥పల్లవి॥

మంతనాన మీరిద్దరు మాటలాడుకొనఁగాను
వింతలుగా వీనులార వినవా నేను
యింతసేసితినిసుమ్మీ ఇఁక లేదనకుమని
చెంతనుండి నీకెఱఁగఁజెప్పనా నేను ॥ఏఁటి॥

యెనసి నీవో నాకె ఇట్టె కాఁగిలించుకోఁగా
వసవుల(ల?)మిమ్ముఁ జూచి నవ్వనా నేను
కనుఁగొంటిఁజుమ్మీ మీతగవు మఱవకుమని
వొనర నీచెక్కు నొక్కనా నేను ॥ఏఁటి॥

వోవరిలో మోవితేనె లొకరొక రిచ్చుకోఁగా
మీవద్దనే కూచుండి మెచ్చనా నేను
శ్రీవేంకటేశుఁడవు జిగి నలమేల్మంగను
చేవదేరఁ గూడి సేవసేయనా నేను ॥ఏఁటి॥ 26

వరాళి

నా మొగము చూచి యెంత నగుతా సిగ్గువడేవు
కామించినవాని నిన్ను కాకుసేసేనా ॥పల్లవి॥

పెక్కుసతులను నీవు పెండ్లాడి వచ్చితివంటా
వెక్కసాన నిన్నుఁ గడు వెంగెమాడేనా
చిక్కించుక వారు నిన్నుఁ జెలరేఁగి తిట్టిరంటా
అక్కడా నిక్కడా నిన్ను నాడుకొనేనా ॥నా మొ॥

వాడవారితోడ నీవు వసంతాలాడేవఁటా
జాడ గాదని నిన్ను సాదించేనా
వాడిక నాసందడిలో షారికాళ్ల దాఁకెనంటా
యీడ నిన్ను గేలిసేసి యెత్తిపెట్టేనా ॥నా మొ॥

కన్నవారినెల్లా నీవు కాఁగిటఁ గూడితివఁటా
సన్నలా ఛాయలా నిన్ను జంకించేనా
అన్నిట్లా నలమేల్మంగనైననన్ను నేలితివి
చెన్నుగా శ్రీవేంకటేశ సిగ్గువటచేనా ॥నా మొ॥ 27

గుజ్జరి

కోపగించి పతినేల కొసరేరే చెలులాల
మోపుదాఁకా సొలసినా మతి గరఁగీనా ॥పల్లవి॥

నగుతా నేమాడినాను నమ్మికయై తోఁచుఁగాక
మొగసక్కేలాడితేను ఇయ్యకోలౌనా
తగులమి గలిగితే తలఁపు గలుగుఁగాక
మొగము చూడకుండితే మోహ మేడుండునే ॥కోప॥

సరవితోఁ బిలిచితే సమ్మతించవచ్చుఁగాక
బిరుదున గద్దించితే ప్రియమయ్యీనా
సరిమేను సోఁకితేను చవులెల్లాఁ బుట్టుఁగాక
విరసాన వీఁగితేను వేడుకేడ నుండునే ॥కోప॥

ననుపై నడచితేను నాఁటుఁగాక మోహము
కొనగొన నుండితేను కూటమబ్బునా
ఘనసె శ్రీవేంకటేశుఁడే నలమేలుమంగను
ననుఁ గూడె నలుక మానక యేల వుండునే ॥కోప॥ 28

రామక్రియ

ఇన్నాళ్లవలెఁ గాదు ఇటు నీవుండేలాగు
అన్నిటా నీకు నతఁడే అసమిచ్చెనా ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి చిరునవ్వులు నవ్వేవు
మలసి ని న్నతఁ డట్టె మన్నించెనా
కళదేరి నీమోము గర్వము నీకెక్కుడాయ
అలరి యీపెద్దరిక మాతఁడే వొసగెనా ॥ఇన్నా॥

ఆలాపించి ఆలాపించి అట్టె పాటలు వాడేవు
లాలిం చాతఁడు నీతో మేలము లాడెనా
రాలీఁ గొప్పున విరులు రాఁపుకత్తె వైతివి
వోలి యీమురిపెము లాతఁడే నేరిపెనా ॥ఇన్నా॥

పవళించి పవళించి పానుపుపై నలసేవు
కవగూడెనా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
ఇవల నలమేల్మంగ నిటు తా నన్నేలినాఁడు
అవసరించేవు నీకు నాతఁడే రమణుఁడా ॥ఇన్నా॥ 29

భైరవి

నగుతా నీయిచ్చకొద్ది నడతుఁగాక
 యెగసక్కెముగా నీతో యీసడించేనా ॥పల్లవి॥

తలఁచుకో బాసలని తగవు నడపుమని
 పలుమారు నీతోను పచారించేనా
పలుకు నమ్మితినని పాసితే దోసమని
 నొలసి యెుక్కటెవలె నోఁకనాడేనా ॥నగు॥

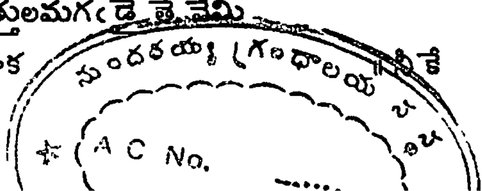
చిన్నదాన నేనని చెలులు దూరుదురని
 కన్నచోటుల నే కరకరిఁ బెట్టేనా
నిన్ను నీవెంచుకొమ్మని నెపమేది లేదని
 విన్నపాలుసేసి నిన్ను వేసరించేనా ॥నగు॥

కూడితివి నీవని కూరిమి చుట్టమనని
 యీడా నాడా నేతులు నే నిటు చూపేనా
తోడనే శ్రీవేంకటేశ దొరయ నన్నేలితివి
 వాడికె కిట్టె రాఁగా వలదనేనా ॥నగు॥ 80

రేకు 1506 సామంతం

నీకేలే వెఱపు నేఁడు సవతులఁ జూచి
 కైకొని కన్నవారిదే కంటి గురుమగాదా ॥పల్లవి॥

[illegible]లుచున్నాఁ డదివో నీయెదుట రమణుఁడు
 పిలిచి పీఁటవెట్టవే ప్రియురాలవు
తొలుతనే యాతఁడు పొత్తులమగఁడైతే నేమి
 [illegible]చిన వారిదే [illegible]లపింతే గాక నీకే

మాటలాడీ నదివో మనసిచ్చి అతఁడు
పాటించి పూఁకొనవే పలుమారును
కూటమికి తావచ్చి గుట్టున నుంటే నేమే
వాటమైనచోటికి వచ్చుఁగదే నీరు ॥నీకే॥

చేరవచ్చె నదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
గారవించి కాఁగిటఁ గలయఁగదే
వారకపురతిఁ బరవశ మీఁదై తేనేమే
తారుకాణయినచోట తమిరేఁచుఁగదవే ॥నీకే॥ 31

మాళవిగౌళ

తప్పక యేమి చూచేవు తగ నాదిక్కు
యెప్పుడును నీవోజలేల మానే విపుడు ॥పల్లవి॥

ఆకె నీవు నేకతాన నాడుకొన్నమాటలెల్లా
మాకుఁ జెప్పేవా నీవు మాపుదాఁకాను
మైకొని నాకాతరాన మఱచి నే నడిగితే
యీకడ నమరఁజెప్ప కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥

సిగ్గుదేరి రతివేళఁ జేసుకొన్న మీచేఁతలు
తగ్గి దాఁచుకొనక ఇంతటఁ జూపేవా
వెగ్గళించి తమకాన వెదవక సోదించితి
యెగ్గులేకొడఁబఱచ కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥

కలసినప్పటి మీలోఁగలిగినవేడుకలు
నలిరేఁగి నేరిపేవా నన్నేలితివి
మెలఁగి శ్రీవేంకటేశ వెక్కలి నిన్నొరసితి
యెలమి సమ్మతిసేయ కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥ 32

వరాళి

నెమ్మది నిచ్చకాలాడ నేఁడు గలిగితివిగాక
నమ్మిక నా కియ్యఁగా నన్నల మాన్పవలదా ॥పల్లవి॥

యెంతనే యాతనికిఁగా వూనుక వచ్చేవు నీవు
యెంత బత్తిగలదాన వేమిచెప్పేదే
వింతగా నన్నుఁ బెండ్లాడి వెసఁ దెచ్చుకొనె నాఁడు
మంతనాన వద్దనక మరి యెందు వోతివే ॥నెమ్మ॥

పాడితోడ నాతనిపలుకు చెల్లఁబెట్టేవు
యేడ నేరుచుకొంటివే నీ వీసుద్దులు
తోడివారిలో నన్ను దొరకత్తెఁ జేసేవేళ
ఆడ వచ్చి బుద్ధిచెప్పి అడ్డగించవలదా ॥నెమ్మ॥

వొక్కటై శ్రీవేంకటేశునొద్దఁ గాచుకుండానవు
యెక్కడే నీయానోద మిందరిలోనా
గక్కన నన్నేలినాఁడు కాఁపురము సేయఁగాను
తొక్కవై తివి పాదము తొడిఁబడ నీవు ॥నెమ్మ॥ 33

కాంబోది

ఇంక నేడసుద్దులు యెవ్వరు నేమిచెప్పేరు
వంకలొత్తి మూడిఁబొచ్చి వాత వెళ్లివత్తునే ॥పల్లవి॥

వొల్లనే వద్దఁ గూచుండి వొనగూడ మాటలాడి
బల్లిదురాలవై తివే పతియెదుటను
అల్లన నీవు గొంనట్టాతఁడు నీసొమ్మాయ
చెల్లునే ఇంతటా నీకుఁ జేసినట్టెల్లాను ॥ఇంక॥

మచ్చికఁ బాదములొత్తి మంచముమీఁదట నెక్కి
అచ్చమై యాతనికి నిల్లాల వై తివే
కచ్చుపెట్టి యాతఁడు నీకై వశమైవున్నవాఁడు
అచ్చివచ్చునే నీకు నాతనిపై వలపు ॥ఇంక॥

పీఁటమిచ్చి తమిరేఁచి వెలయఁగఁ దెరవేసి
తోడనే కాఁగిటఁ గూడి దొరవై తివే
వోడక శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికై నిన్నుఁ గూడఁగ
యీడేరితి వౌదువు నన్నితఁడే యేలెఁగదే ॥ఇంక॥ 34

శ్రీరాగం

అందరిలో నీవు నన్ను నాసలొలిపేవుగాక
పొందు నీకే కలిగితే భోగించవా ॥పల్లవి॥

చిత్తము రా నీసేవ సేయఁగలఁగాక నీకు
బత్తి గొట్టానఁ బెట్టేనా పలుమారును
వత్తునంటాఁ జెప్పంపేవు వారివీరిచేత నేఁడు
వొత్తి నే నంతక తొల్లి వొద్దంటినా ॥అంద॥

సముకాన నుండి సరసము లాడఁగలఁగాక
తమకము రేఁచేనా తగిలి నీకు
చెమటలు గారఁగాను చేతులు చాఁచేవు నీవు
అమరఁ గాఁగిలించఁగా నోఁగాదనేనా ॥అంద॥

ననుపు సేసుక నీతో నవ్వు నవ్వఁగలఁగాక
పెనఁగి గుణము చక్కఁ బెట్టేనా నేను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలోనే నన్ను
వొనర కెన్నఁడైనా వొడ్డుకొంటినా ॥అంద॥ 35

కన్నడగౌళ

ఏమనఁగవచ్చు నీకఁ నింతా నీమహిమలే
ఆముకొన్నవలపు నీ కచ్చివచ్చెఁగా ॥పల్లవి॥

అలరి యాకెకు నెంత ఆసవెట్టితివో నీవు
నెలవుల నవ్వుకొంటాఁ జెలరేఁగీని
నలువంక చనవెల్లా నాకె కలదని వుంటి
కలిగెఁగా నీపె నొకతె నీకు నిపుడు ॥ఏమ॥

మట్టుమీర మరి, నెంత మన్నించితివో నీవు
పట్టెమంచ మెక్కుకొని పాయకున్నది
తొట్టినగర్వము లాడ దొరనై నే నుంటానను
నెట్టనఁ దానూఁ గొంత నేర్చెఁగా యీపనుల ॥ఏమ॥

అంది శ్రీవేంకటేశ్వర ఆకె నెట్టు గూడితివో
చిందుఁజెమటల చెలి సిగ్గువడీని
కందువ నిన్నుఁ బెండ్లాడి కైకొంటి సిరులెల్లా
విందువలె తా వచ్చెఁగా వినోదముగాను ॥ఏమ॥ 86

రేకు 1507 సౌరాష్ట్రం

ఆకె యెటువంటిది నా కానతీవయ్యా
చేకొని యిద్దరిఁ బెండ్లిసేసే [1]నిన్ని పుడు ॥పల్లవి॥

పడఁతిచన్నులమీఁద పాదా లద్దుకొంటాను
అడరినకాఁక చల్లార్చుకొనేవు
యెడసి యెవ్వతో నిన్ను యేఁపులఁ బెట్టఁగఁబోలు
కడుసీతమక మెల్లా కానవచ్చె నాకును ॥ఆకె॥

1 'నే నిపుడు' కావచ్చు.

జలజాక్షిపయ్యెద సారెఁ గప్పుకొంటాను
వొలుకుఁజెమట తడియొత్తుకొనేవు
వలపిం చెప్పతో వుమ్మగిల నిన్నుఁ జేయఁబోలు
వెలి నీవిరహమెల్లా వెల్లవిరులాయను ॥అకె॥

జవ్వని మోవితేనెలు చవిగొని తొడిఁబడ
అవ్వలిరతులదప్పి యాఁపుకొనేవు
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
దవ్వులాకెపొందు లిందె తారుకాణ వచ్చెను ॥అకె॥ 37

రామక్రియ

ఇందాఁకా రాఁడంటానేల సాదించేవు
ముందుగా నీ వితనికి మోవి ఇయ్యఁగదవే ॥పల్లవి॥

పిలువఁగఁబిలువఁగ బిగిసేవు పతితోను
చలమరితనమేలే సతికి
చెలపలచెమటలు చెక్కుల పడియఁగ
అలయుచుఁ బెనఁగీ నతనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥

చూడఁగఁజూడఁగ జుణిగేవు తెరలోన
జాడదప్పఁగనేలే సతికి
వాడుమోముతోడ వలపులు చల్లుచు
యీడనే వున్నాఁడు ఇతనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥

చెనకఁగఁజెనకఁగ శ్రీవేంకటేశునెడ
చనవియ్యకుండనేలే సతికి
తనని నీకాఁగిటఁ దగ నన్ను మెచ్చి మెచ్చి
యిసుమడి మన్నించె నితనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥ 38

కుంతలవరాళి

నీవొళ్లి చేఁతలు నీవు చూచుకొనవు
యీవల నన్నుఁ బొదిగే వేమందు నీఁకను ॥పల్లవి॥

పెదవికెంపులు రేఁగఁ బ్రియములు చెప్పేవు
వెదచల్లునూర్పులతో వేఁడుకొనేవు
మదము దొలఁకఁగాను మచ్చికలు చల్లేవు
యెదుట నిన్నుఁ జూచి యేమందు నీఁకను ॥నీవొ॥

వాడుఁబువ్వులు రాలఁగా వచ్చి నాతోఁ బెనఁగేవు
వీడెపునెలవులతో విందుచెప్పేవు
జాడతోడ వలపుల సరసము లాడేవు
యీడ నీసముకమున నేమందు నీఁకను ॥నీవొ॥

గందవొడి మైరాలఁగా కాఁగిలించి కూడేవు
సందుకొని మోవితేనె చవిగొనేవు
చిందేటిచెమటతోడ సిగ్గువడక వచ్చేవు
యిందుకు శ్రీవేంకటేశ యేమందు నీఁకను ॥నీవొ॥ 39

దేసాళం

చాయవాటు సేసుకొని సరుసఁ గూచుండుఁగాక
నాయములేల పెట్టీనే నాటకపువిభుఁడు ॥పల్లవి॥

కన్నుల జంకించితినా గద్దించితినా బొమ్మల
చిన్నఁబోయి తానేల సిగ్గువడీనే
అన్నువ మోవిమీఁదఁ జిట్టంటుచేఁత లుంచేనేమి
చిన్ననాటిపనులు తీసివేయఁగవచ్చునా ॥చాయ॥

చొప్పులు వెదకితినా సోఁకఁగ నాడితినా
తప్పక చూచి తానేల తలవంచీనే
కప్పిన పచ్చడమెల్లా కడుఁబసపై తేనేమి
యెప్పుడు గలదే తన కేమి సేయవచ్చును ॥చాయ॥

చలము సాదించితినా ఱంపులు నడపితినా
నలువంకఁ జూచి యేల నవ్వులు నవ్వీనే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె తాను నన్నునేలె
వలపు వెంట వచ్చితే వారించ నేఁటికే ॥చాయ॥ 40

ఆహిరినాట

ఈతఁ డెట్టుండినా నేమి యింతులాల
కాతరించి వెంగమాడి గయ్యాళించఁదగవా ॥పల్లవి॥

నగేవారివలెనే నాయకుని భావమెల్లా
నగడుగాఁ జేతురా అక్కలాల
మొగము చూడఁగదరే మోహము నాపైఁ గురిసీ
తగ నితనిమీఁదట తప్పు లెంచఁదగవా ॥ఈతఁ॥

చుట్టాలవలెనే వుండి చొప్పులెత్తి మీ రితని
గుట్టు బాయట వేతురా కొమ్మలాల
యెట్టుచేసినా నేమి నాయింటనే తా నున్నవాఁడు
నెట్టుకొని యీతని నేర మెంచఁదగవా ॥ఈతఁ॥

మంచివారివలెనే మాటలు వెలుచుకొని
పొంచి సిగ్గువరతురా పొలఁతులాల
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే నన్నునేలె
ఉంచేల నీతని సిం కాఁ అలయించఁదగవా ॥ఈతఁ॥ 41

లలిత

ఏల తలవంచుకొనే వెఱఁగనివానివలె
కోలుముందుగా నాపె కొలువుసేసీని ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి నిన్నుఁ జూచి అల్లదె యింతి
తలపోఁతవలపుల దైలువారీని
నలిరేఁగి ముసిముసినవ్వులతో సప్పటిని
చెలులకు నీసుద్దులు చెప్పి చూపీని ॥ఏల॥

మక్కువైన నీవాడేమాటలు చెవుల విని
వెక్కసపుసంతోసాన విట్టువీఁగీని
వుక్కుమీరి నీవుండేవొయ్యారిబాగులకు
అక్కరతో కోరి వేఁడీ నాసపడీని ॥ఏల॥

వొయ్యనే నిన్నుఁ గదిసి వూడిగాలెల్లాఁ జేసి
తియ్యమోవి యాని దప్పిదేర్చుకొనీని
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
సయ్యన నిందుకుఁ దానూ సారెఁ బొగడీని ॥ఏల॥ 42

రేకు 1608 హిజ్జిజి

నీవు నాతోనై తేను నిజములే నెరపేవు
భావించితే నీవొళ్లనే పచ్చిదేరీఁ జేఁతలు ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నీవు నేను నాడుకొన్నమాటలెల్లా
చెప్పె నీకె నాతోను చెలరేఁగుచు
నెప్పునఁ బొంచువినెనో నీ నెరుకసేసితివో
చొప్పులెత్తేయీకెఁ జూచి సోద్యమయ్యీ నాకు ॥నీవు॥

పొందుసేసి ఇద్దరము పొత్తు గలసినసుద్ది
మందలించె నీపె నాతో మర్మము లెంచి
సందుసుడిపోలికలో చక్కని నీమతకమో
యెందుకైనా నీకె వచ్చీ నెటువంటి మహిమో ॥నీవు॥

పానుపుపై మనము నిబ్బరానఁ గూడినరతి
తా నీకె తారుకాణగాఁ దలఁపించీని
పూని తానాడ నుండెనో బోదించఁగాఁ దెలిసెనో
దీవనె శ్రీవేంకటేశ తేటతెల్లమాయను ॥నీవు॥ 43

ముఖారి

కలిగినట్టు చెప్పుమీ కల్లలాడక నీవు
వలతునంటాఁ జెప్పేవు వడిగా నాతోను ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ దారునా తప్పక నారూపము
పిలువఁగ నోరికి నాపేరు వచ్చునా
కలలోన నీవు నన్ను కాఁగిలించి కొన్నట్టౌనా
చెలులతో నాగుణాలు చెప్పి పొగడుదువా ॥కలి॥

మనసు గరఁగునా (నా)మాటలు వింటే నీకు
తనువు సోఁకించితేను తమిరేఁగునా
ననిచి నాచెలిఁ గంటే నంటుసేతువా నీవు
కొనబైన నారాక కోరుదువా యెపుడు ॥కలి॥

సూటిగా నాయింటివంక చూచితే వేడుకలౌనా
యీటున నేఁ బెనఁగితే ఇచ్చకమౌనా
గాఁటపు శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
మేటి నావినయాలకు మెత్తువా నీవు ॥కలి॥ 44

పాడి

నిన్నుఁ జూచి వోర్చుకొని నే నుండానను
తన్ను నింతక జంకించి తగ బుద్ధిచెప్పవా ॥పల్లవి॥

యింటిలోన నీవు నేను నేకతములాడఁగాను
కంటివిగా ఆపె యెంత గయ్యాళించీని
నంటునను నీతో నేను నవ్వులు నవ్వఁగాను
వింటివిగా తా నాడే వెంగేలెల్లాను ॥నిన్నుఁ॥

పలుమారు మనమున్నపానుపు దప్పక చూచీ
తెలిసెఁగా నీకు నీకే దిట్టతనము
యెలమి మనవలపు లెగసక్కేలు సేయఁగా
బలిసెఁగా చల మీకెపై నీకు నిపుడు ॥నిన్నుఁ॥

యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యిద్దరముఁ గూడుండఁగా
ముంచెఁగా ఆపెపంతాలు మొత్తమై నీకు
పొంచియుండి మనలోనిపొందులెల్లఁ దలపోసి
నించెఁగా తనరతులనేరుపులెల్లాను ॥నిన్నుఁ॥ 45॥

మంగళకౌశిక

దొడ్డవాఁడైనవానికి దోసము లేదు
వొడ్డారా లేమి సేసినా వొద్దనేవా రెవ్వరే ॥పల్లవి॥

తప్పకచూచితేనే తనవొళ్లి నేరమెల్లా
కప్పి వూరివారికెల్లాఁ గానరాదా
ఇప్పుడే ఇంచుకుఁగాను యేలఙాసలు సేసీని
చొప్పుగా తప్పు గలితే సోదించేవా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥

మాటదీసి మాటాడితే మర్మములు మనవెల్లా
తేటతెల్లమిగా మాకుఁ దెలియరాదా
చాటి ఇందరిచేతాను సాకిరులేల చెప్పించీ
గాఁటాన మీరివచ్చితేఁ గాదనేవా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥

సంగడిఁ గూచుండితేనే[1] సరిఁ దనవలపెల్లా
యింగితాకారములోనే యెఱఁగరాదా
చెంగట నన్నేలినాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
కొంగు దాఁ బట్టితే నియ్యకొననివా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥ 46

నాదరామక్రియ

ఇంక నేమిచేసుఁ జెలి యింతకంటెను
కంకణాలచేతులెత్తి కడుమొక్కుచున్నది ॥పల్లవి॥

నిలిచి నీవు చేసిననేరము లెంచనోల్లక
నలినాక్షి వూరకె మోనాన నున్నది
వెలయ నిన్ను గద్దించి వేసరించనోల్లక
తళుకుఁజెక్కులతోడ తలవంచుకున్నది ॥ఇంక॥

గోమున నీ సతులను కోపించనోల్లక
లేమ పాన్పుపైఁ బవళించి వున్నది
ఆముకొన్న నీగుణాల కలుగఁగనోల్లక
నాముువార సెలవుల నవ్వుకొంటా నున్నది ॥ఇంక॥

చెంగట నిన్ను రతుల సిగ్గువరచనోల్లక
అంగన యిట్టె వరాకై వున్నది
రంగుగఁ గూడితివి యీరామను శ్రీవేంకటేశ
పొంగుచు సంతోసానఁ బొగడుచు నున్నది ॥ఇంక॥ 47

1 సరిన్ సమక్షమునందు.

కాంబోది

అతఁడు యేమిసేసీనే అంగనలాల
చతురుఁడు పాదాలు చాఁచె నింతె మీపైని ॥పల్లవి॥

చిప్పిల లోలోనే యెంత సిగ్గులువడేరే మీరు
దప్పిదేర మగనిపాదా లొత్తుతా
కొప్పులు జారఁగా యేమి కొంచి చూచేరే యతని
వుప్పటితిల్లుతమకాన వుమ్మగిలుతాను ॥ అతఁ॥

నంటునను ముసిముసినవ్వులు యేల నవ్వేరే
జంటలై యితనివొద్ద సరిఁ గూచుండి
అంటిముట్టి సన్నల యేమాడుకొనేరే యతని
రెంటెనుమరుగుతోనే రిచ్చలువడుతాను ॥అతఁ॥

చేకొని కూడి యెంతేసి చెమటలే కురిసేరే
జోకల వొకరొకరు చొక్కుకొంటాను
కైకొని మిమ్మేలె శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజు
శ్రీకాంతవు భూకాంతవు సేవలెన్ని సేసేరే ॥అతఁ॥ 48

రేకు 1509 ఆహిరి

ఏమని విన్నవించేనే యింకాఁ దనకు
నేమముతో నుండఁగా మన్నించీఁ దానే నన్నును ॥పల్లవి॥

ఆసగొననేమిటికి పంతమాడనేమిటికి
సేసచెట్టి పెండ్లాడినచెలుఁకును
వాసితోడ నింటిలోన వలపు మీఁదెత్తుకొని
వేసరకుండితే నది విభునికే సెలవు ॥ ఏమ ॥

కల్లగించనేమిటికి కాఁతాళించనేమిటికి
యిల్లాండ్లయినయట్టిశాంతులకును
చల్లఁగాఁ గన్నులఁ జూచి చలపట్టి కొలువులో
నల్లంత నుండఁగాను అతనికే సెలవు ॥ఏమ॥

పట్టిపెనఁగనేఁటికి బయలీఁదించనేఁటికి
పట్టపుదేవుళ్లయినపడఁతులకు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడేలె నన్ను నేఁ దనకు
నెట్టన మొక్కఁగా నితనికి నింతా సెలవు ॥ఏమ॥ 49

కేదారగౌళ

ఏఁటికి నీవే వచ్చేవు యెందుకై నాను
పాటించి యాతఁడు నీకే బాస లిచ్చెఁటవే ॥పల్లవి॥

బత్తిగలదాననంటా పతికిఁ బూనుకవచ్చి
వుత్తరా లిచ్చేవు మాతో నొకటొకటె
హత్తి యాతఁడు నీవాఁడో అవ్వల నెవ్వతెవాఁడో
చిత్తములోపలఁ దెలిసితివటవే ॥ఏఁటి॥

చనవరిదాననంటా సవతులలో నెల్లా
పెనఁగే వాతనికిఁగా బింకము చూపి
కనెనో యిది యాతఁడు కడుఁబరాకై వున్నాఁడో
తనర నీసేవ యాతని కెక్కెనటవే ॥ఏఁటి॥

అండనుండేదాననంటా అట్టె శ్రీవేంకటేశుకై
దండిగా వేఁడుకొనేవే వందరిలో నన్ను
కొండవలె నన్ను నేలె కూటమి మనలో నెందో
అండుకాచి నీవతని నడిగితివటవే ॥ఏఁటి॥ 50

నాదరామక్రియ

ఏమే యెడమాట లేలాడించే వాతనితో
కామించి నీపతియున్నకడకు రాఁగదవే ॥పల్లవి॥

దాకొని వద్దనుండేవే తగులౌఁగాక మోహము
ఆకడ తెరమాసైతే నందునా పొందు
రాక దరచైతే మొకదాకిరి గలుగుఁగాక
చేకొని గర్వానఁనుండే చిత్తము గరఁగునా ॥ఏమే॥

మాటలాడు తానుండేవే మర్మములు సోఁకుఁగాక
నీటున మోనానఁనుండే నిండునా తమి
కూటమికిఁ జెనఁగితే కొనసాగుఁగాక రతి
జూటుఁదనానఁ గొంకితే చుట్టరిక మబ్బునా ॥ఏమే॥

పట్టి కాఁగిలించితేనే పచ్చిసిగ్గు దేరుఁగాక
గుట్టున నెంత వుండినా కోరినట్లౌనా
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁగాక నిన్ను నేఁడు
జటి గొనకుండితేను చవులు రెట్టించునా ॥ఏమే॥ 51

హిందోళం

ఎంత వేడుకో నీకు నింతి సేసే సేవలు
చెంతనుండి చూచేమాకు సిబ్బితయ్యీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

కొప్పులోని మొగలిరేకులతావి దొలఁకగాను
చెప్పీ నేకతము నీకు చెవిలోనికే
చిప్పిలుఁ జెమటలెల్లా చేతుల బొబ్బిలఁగాను
అప్పుడే పాదములొత్తీ నంగమెల్లాఁ దడియ ॥ఎంత॥

చెక్కులజవ్వాది నీము(ముం?)జేతులపైన వడియఁగా
మొక్కి నీవు చెనకఁగా మోవాన నీకె
పుక్కిటితమ్ములము గొబ్బున నీమైఁ జెదరఁగా
మిక్కిలి నవ్వేఁ గుంచమే కొని విసరుచు ॥ఎంత॥

గుబ్బల నలఁగిన కుంకుమ నీమైె నంటఁగా
పుబ్బునఁ గాఁగిట నించి వొరసీ నీకె
అబ్బురాన నన్నేలితి వన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
నిబ్బరానఁ దానూఁ జేసీ నీకు నూడిగములు ॥ఎంత॥ 52

వరాళి

ఏల పురఁడువెట్టేవు యీపెతో నన్ను
నీలాగు లిటువంటివే నిన్నిఁక నేమందును ॥పల్లవి॥

వేఁకపునీ(వా?)గుబ్బలతో వెలయ నీమనసారా
తూఁకువ కాపె చన్నులు తూఁచి చూడుమా
సోఁక నిద్దరికన్నులు సొరిది నీచేరలను
తేఁకువఁ గొలచి చూచి తెలుసుకొమ్మా ॥ఏల॥

బారెఁడేసినానెరులపాటి వాపెనెరులును
యేరీతి నుండినో ఇప్పు డీడువెట్టుమా
గారాపునాపాదాలసంగతి నాపెకాళ్లను
కేరడాలు మాని నీవు గెర వా(వ్రా?)సుకొనుమా ॥ఏల॥

పిక్కటిల్లునాపిరుఁదు ప్రేమ నాపెజఘనము
లెక్కసేసి నీవు కాఁగిలించి మెచ్చుమా
ఇక్కువ శ్రీవేంకటేశ యేలితి విద్దరి మమ్ము
పక్కనిడుకొని మమ్ముఁ బాయ కిట్టె వుండుమా ॥ఏల॥ 53

బౌళి

ఎట్టున్నదో నీచిత్తము యెద్దాకా నెరఁగరాదు
ముట్టి నీవు చూడఁగాను మోహించితి నేను ॥పల్లవి॥

చిప్పన నే విన్నపాలు సేయఁగాను వినివిని
నవ్వులు నీవు నవ్వఁగా నమ్మితి నేను
జవ్వనమదాన నేను సన్న సేయఁగా నప్పుడే
పన్వళించఁగా నాసల భ్రమసితి నేను ॥ఎట్టు॥

బెరసి నీకొంగువట్టి పెనఁగితే నటు నీవు
శిరసు వంచఁగా సంతోసించితి నేను
వొరసి పాదాలొత్తితే వూరకే నీవుండఁగాను
వొరిమతోఁ జెంగలించి వుండితి నేను ॥ఎట్టు॥

వేడుక నేఁ గూడేవేళ వెరగంది నీవుండఁగా
ఙోడువాయవని మతిఁ జొక్కితి నేను
వాడికకుఁ దిల్వఁగా నావంకైతే శ్రీవేంకటేశ
పీడెము చేతఁబట్టుక వెలసితి నేను ॥ఎట్టు॥ 54

రేకు 1510 మధ్యమావతి

మాతో నేమిచెప్పేరే మగువలాల సుద్దులు
ఆతఁడే నేరుచు మిమ్ము నంకెకు రాఁజేయను ॥పల్లవి॥

సవతిమచ్చరములు సరుస రేఁచినవాఁడు
తివిరి మీతగవులు దిద్దనేరఁడా
చవిగొని మీమోవులు చప్పఁగాఁ జేసినవాఁడు
కవగూడియుండఁగ నొక్కటి సేయనేరఁడా ॥మాతో॥

పంతములు మీలోమీకు పైపై నెక్కించినవాఁడు
బంతినే మీబలి మేర్పరచనేరఁడా
ఇంతలో మీచక్కఁదనా లీడువెట్టి చూచేవాఁడు
చింతదీర మిమ్ము సంతోసింపించనేరఁడా ॥మాతో॥

తడయక మిమ్ముఁగూడి తమివుట్టించినవాఁడు
చిడుముడిచ్చకాలు సేయనేరఁడా
అడరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్నేలినాఁడు
జడిగొని అందరికిఁ జనవియ్యనేరఁడా ॥మాతో॥ 55

పాడి

కలకాల మిఁదులకే కాచుకుంటివా
చెలికతె(త్తె?)వైనా నేమి సిగ్గుదెచ్చుకొంటివే ॥పల్లవి॥

చెక్కులపై చెమటలు సెలవుల నగవులు
యెక్కడనుండి వచ్చెనే ఇంతలో నీకు
చొక్కపునాపతిఁ బిలుచుకరా నంపితి నింతే
చక్కఁగా నిప్పుడే యెట్టు సందించుకొంటివే ॥కల॥

మోవిమీఁది చెనకులు ముంగురులచెదరులు
వేవేగ నమరెఁగదే వేడుకతోను
నోవల నాతనిమైఁ గస్తూరి పూయుమంటి నింతే
తావుకొని యెటువలెఁ దగిలించుకొంటివే ॥కల॥

నిలువునఁ బులకలు నిట్టూరుపులగములు
సులభాన నబ్బెఁగదె సొంపున నేఁడు
కలసే శ్రీవేంకటేశుఁ గాచుకుండుమంటి నింతే
లలిఁ జుట్టముగా నెటువలెఁ జేసుకొంటివే ॥కల॥ 56

బౌళి

నీవే తెలుసుకొనేవు నెట్టన నాగుణమెల్లా
వేవేలువిధాల నిన్ను వేసరించేనా ॥పల్లవి॥

చెఁగి నీదేవులని చేరి మన్నింతువుగాక
బలిమిచేసి నీకొంగు పట్టితీసేనా
వలపెరిఁగి నీవే నావద్దికి వత్తువుగాక
పెలుచుఁదనాన నిన్నుఁ బిలిపించేనా ॥నీవే॥

నీమాట దలఁచుకొని నీవే నన్నేలుటగాక
ఆముకొని పెనఁగి నిన్నలఇంచేనా
చేముట్టి నీ విప్పుడే నాసిగ్గు దేరుతువుగాక
గామిడినై రతి నిన్నుఁ గక్కసించేనా ॥నీవే॥

చుట్టరిక మెంచి నన్నుఁజూచి కాఁగిలింతుగాక
నెట్టనఁ గూడవంటాను నేరమెంచేనా
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
జట్టిగొంటి నీఁక నిన్ను సాదించేనా ॥నీవే॥ 57

పళవంజరం

[1]ఇన్నాళ్లుఁ బడుచ వేమీ నెరఁగవంటా నుంటిమి
కన్నులారా నీయందుఁ గంటిమి వేడుకలు ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి లోలోనే చిరునవ్వులు నవ్వేవు
వలపులతలపోఁతవరుసా ఇది
అలయుచు సొలయుచు నసురుసురయ్యేవు
కొలఁదిమీరినరతికోరికా ఇది ॥ఇన్నా॥

చిట్టంటుఁ జెమటలతో సిగ్గువడేవు నీవు
దట్టమైనపాయపుమదములా ఇది
గుట్టుతోడఁ బులకల గుబ్బతిల్లే విప్పు డిట్టె
మట్టులేనితమకపుమర్మమా యిది ॥ఇన్నా॥

యీడనే పానుపుమీఁద నెదురులు చూచేవు
కూడేటిఆసలకెల్లా గురుతా ఇది
పాడితో శ్రీవేంకటపతి నిన్ను నన్ను నేలె
వేడుకఁ జూచేవు వెల్లవిరులా యిది ॥ఇన్నా॥ 58

గౌళ

ఏల నన్ను మొరఁగేవు యెఱఁగనంటా నీవు
వాలాయ మాకెఁ గూడఁగా వద్దంటినా ॥పల్లవి॥

వాయిటఁ దిరిగేయట్టిపావురాల నాకుఁ జూపి
అయెడ నాకెతో మాటలాడేవు నీవు
చేయి నామీఁదట వేసి చెనకి పైకొంటానే
పాయలేక యాకెమీఁదఁ బాదము చాఁచేవు ॥ఏల॥

పమ్మిచు నీచేతి నిమ్మపండు నాముందర వేసి
కొమ్మచేత విడె మందుకొనేవు నీవు
నమ్మించి నామోము చూచి నవ్వులు నవ్వుతానే
వుమ్మడి సన్నల నాపె నొడఁబరచేవు ॥ఏల॥

గరిమ నివ్వల నన్నుఁ గాఁగిలించుకొంటానే
తెరమాటున నాపె నొద్దికఁ గూడేవు
సిరుల శ్రీవేంకటేశ సేస నాపైఁ జల్లుతానే
మరిగించా పెను నీవు మర్మము లంటేవు ॥ఏల॥ 59

సాళంగనాట

మొదల నేనైతేను మొకదాకిరిదానను
చెదరక తనబత్తి చేకొంటి ననరే ॥పల్లవి॥

యిచ్చకము లాడఁగాను యెగసక్కే లాడరాదు
కచ్చుపెట్టి మొక్కఁగాక కాదనరాదు
మచ్చికలు చూపఁగాను మచ్చరము సేయరాదు
యెచ్చట నున్నాఁడు విభుఁ డేమిసేతునే ॥మొద॥

చుట్టరికము సేయఁగా సూడువట్టఁగరాదు
అట్టె యీడకు రాఁగా వద్దనఁగరాదు
నెట్టుక బాససేయఁగా నేరమి చేయఁగరాదు
యెట్టా ననరాదు నవ్వి నేమిసేతునే ॥మొద॥

పైకొని కాఁగిలించఁగా పంతము లాడఁగరాదు
ఆకుమడిచిమ్మనఁగా నలయరాదు
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
యేకమాయ వలపులు యేమిసేతునే ॥మొద॥ 60

రేకు 1511 శ్రీరాగం

ఎంత నన్ను వేఁడుకొనే విందుకుఁగాను
వింతగా నాపంతము నీవే కనుఁగొనవే ॥పల్లవి॥

వేసరకుంటేఁ జాలు విన్నప మెట్టైనాఁ జేసి
ఆసవెట్టి నీపతిఁ జయ్యన తెచ్చేనే
చేసూటికానికలు చేకొంటేనే చాలుఁగాని
నేసవెట్టి నీకుఁ బెండ్లిసేసే యాతనిని ॥ఎంత॥

1 58, 59, 60 పాటలున్నరేకుభాగము చాలామట్టుకు చిలుమెక్కినది

మొదలనే దిష్టించి నా మొగము చూచితేఁజాలు
కదిసి నీచేతికి లోఁగాఁజేసేనే
చెదరనిమన్ననతో నెలవి నవ్వితేఁజాలు
సదరాన నీపొందుకు సమ్మతించఁజేసేనే ॥ ఎంత ॥

సరవిగా నాముందర చక్కఁగా నిల్చితేఁజాలు
యిరవుగా నీతలఁపు లీడేర్చేనే
అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
పరగ నీతో నెప్పుడుఁ బాయకుండఁ జేసేనే ॥ ఎంత ॥ 61

వరాళి

ఈతఁ డిందాఁకా రాఁడఁటా నెదురులు చూచితివి
యేతులకు నిప్పుడేల యెగసక్కేలాడేవే ॥ పల్లవి ॥

పిలువఁగాఁ బతితోను పెనఁగేవు సారెకు నీ-
బలిమెంత గలదే పడఁతి
చెలరేఁగి నిన్నుఁ గూడఁగా శిరసు వంచుకొనేవు
చల మెందాఁకానే నీకు సకియా ॥ ఈతఁ ॥

మంతనాన నిన్నతఁడు మర్మములు ముట్టఁగాను
పంతము లాడుదురటే భామినీ
సంతసాన నీమగఁడు సరసములాడఁగాను
చింతించ నింకానేటే చెలియా ॥ ఈతఁ ॥

కూడఁగా శ్రీవేంకటేశుఁ గొసరే వప్పటి నీకు
వేడు కెంత గలదే వెలదీ
జోడుగూడి వుండఁగానే సొలసి తమకించేవు
సూడు వెదకఁగనేటే సుదతీ ॥ ఈతఁ ॥ 62

మాళవి

ఇంకా నేల తలఁపించీ నిపుడు నాకు
అంకెకుఁ దెచ్చి తాను అవియేడ సుద్దులే ॥పల్లవి॥

మాటలాడవచ్చుఁగాని మనసు నమ్మించరాదు
యేఁటికి నొడఁబరచీ నీతఁడు నన్ను
గాఁటపుతనచేఁతలు కన్నులారఁ గంటి నేను
[1]యేఁటవెట్టి యాడఁగాక ఇఁక నేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥

అండకు రావచ్చుఁగాని అలుక మానుపరాదు
బెండ నాతో నేల పెనఁగాడీనే
వుండనుండఁ గానవచ్చె నోజలు తనవి నేఁడు
పండను వలపులు అప్పటి నేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥

చెనకఁగవచ్చుఁగాని సిగ్గు విడిపించరాదు
వినయాన నన్నునెంత వేఁడుకొనీనే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనే నే మెచ్చితి
యినుమడించెను మోహ మిది యేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥ 68

సామంతం

మందులో మంత్రాలో నీకు మరి పంపు చేసుకొనె
సందడి నీపెండ్లాడినసగినాలు మంచివే ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చినాఁడు, మోవిచవి నీకుఁ జూపినాఁడు
అనిశముఁ బతి నీకు నచ్చివచ్చునే
[2]య(యె?)నసి పాయఁడు నీఇచ్చలోనే మెలఁగును
పొనుఁగ కిద్దరికిని పొంతనాలు గూడునే ॥మందు॥

1. ఏఁటవెట్టి (ఇక్కడ ప్రకరణముతో) ఎత్తిపొడిచి వ్రేలుచూపి ఇత్యాదులుగ తోచుచున్నది. ఎత్తులువేసి అడుటకు గావచ్చునా? 22వ సంపుటమునందు నిది విచార్యమన్నాము. (2) 'య' ఐనచో యతి భంగము కావచ్చు

నెలవై యింట నున్నాఁడు నీమాట చెల్లించినాఁడు
వెలయ నీవు గూడినవేళ మంచిదే
సులభాన దక్కె నీకు చొక్కుచు నిన్ను మరిగె
బలిమి నీవునోమినఫలము లీడేరెనే ॥ మందు ॥

వేడుక పుట్టించినాఁడు వెస నిన్నుఁ గూడినాఁడు
పాడిదప్పకాతఁడు నీపాలిటివాఁడే
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే నన్ను నేలె
జోడైనచుట్టరికము సూటికెక్కెఁగదవే ॥ మందు ॥ 64

ఆహిరి

ఏమనేతు నే నింక నెందుకాదునే చెలియ
ప్రేమముఁ జలము రెండూఁ బెనఁగొనీఁగదె ॥ పల్లవి ॥

ఆతఁడు చేసినచేఁత కాతనినే చేసేఁగాక
దూఱికవు నిన్నుఁజేయ దోసముగదే
కాతరించి నే నిన్నుఁగనక యేమిసేసినా
చేతులారా నాతనినే చేసినట్టుగదవే ॥ ఏమి ॥

గద్దించినపతినే గక్కనఁ జెనకుటగాక
వద్దనున్నదాని ముట్టవచ్చునటవే
అద్దుకొని యేమైనాఁగాని ఆతనిమారుగా నిన్నుఁ
గొద్దిమీరితే నందుకుఁ గోప మారుఁగదవే ॥ ఏమి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుని చేరి కొసరుటగాక
సేవకురాలిఁ దడవఁ జెల్లునటవే
యీవేళ నన్నుఁ గూడె నీతఁడే నిన్నంచు
మూవంకలా నాతనినే మోచి వచ్చెఁగదవే ॥ ఏమి ॥ 65

బౌళి

మంచిదానివలెనే మనతోడఁ బొందుసేసి
కంచముపొత్తునఁబెట్టి కాకుసేసీ నాపె ॥పల్లవి॥

యీకడఁ దా నెలయించి యింటికిఁ దోడుకవచ్చి
నాకు నీకు విడెమిచ్చి నవ్వీ నాపె
యేకతానకుఁ బిలిచి యిద్దరిఁ గూచుండఁబెట్టి
చేకొని యందరికినిఁ జెప్పిచూపీ నాపె ॥మంచి॥

యెడయక నిన్నూనన్నూ నిన్నైసిగ్గులుదేర్చి
నడుమఁ దాఁ దెరవేసి నవ్వీ నాపె
జడియ కిట్టైతనసకినలమంచ మిచ్చి
సడిఁబెట్టి రతులు రచ్చలవేసీ నాపె ॥మంచి॥

యిమ్ముల నొక్కొకరి నింతలోఁ బెండ్లిసేసి
నమ్మి యేడాఁ జెప్పనని నవ్వీ నాపె
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ దా నిపుడు గూడి
రమ్మని లోలోఁ గాఁపురముసేసీ నాపె ॥మంచి॥ 66

1512 వేళావళి

కంటినే నీవోజలెల్లా కన్నులయెదుట నేఁడు
ఇంటిలోనఁ గాచుకొని ఇందుకే వుందానవా ॥పల్లవి॥

పన్ని ఇద్దరము నొక్కపానుపుపై నుండగాఁను
సన్నలేమి సేసేవే సరసునికి
కిన్నెర వాయించేవంటా కెలన నిలుపుకొంటే
చన్నులమెఱుఁగు చూపి చవులుసేసేవా ॥కంటి॥

కగ్గులేక మాలో నేము కాఁగిలించుకొనఁగాను
సిగ్గులేల రేఁచేవే చెలువునికి
యెగ్గులేదు విడెము మా కిచ్చేవఁటా నుండితే
దిగ్గన మాటాడి మోవితీపులు చల్లేవా ॥కంటి॥

మేలపురతులఁ గూడి మేము నవ్వుతా నుండఁగా
యేల మొక్కేవే శ్రీవేంకటేశ్వరునికి
ఆలవట్టము విసరేవఁటాఁ బరాకై వుండితే
ఆలవై ఆతనికి నీ వాసకొలిపేవా ॥కంటి॥ 67

కన్నడగౌళ

తప్పు నేమిటాఁ; దనకు తనమనసు
యెప్పుడు తానే డిక్కు; యిఁకఁ దనమనసు ॥పల్లవి॥

మానితి నాచలమెల్ల మాట చెప్పినట్టె వింటి
తా నేమిసేసినాఁ దనమనసు
కానుక చేతికిచ్చితి కడుఁ దన్ను వేఁడుకొంటి
మానిని నింతే నేను మఱి తనమనసు ॥తప్పు॥

నగితిఁ దనతో నేను నమ్మి చుట్టె వుందానను
తగ వెంత నడపినాఁ దనమనసు
మిగులా బందుగురాల మేనరికము చెప్పితి
మగఁడు తా నాకై నాఁడు మరి తనమనసు ॥తప్పు॥

అలుగ నెన్నఁడూను అట్టె తన్నుఁ బొగడుదు
తలఁపెల్లాఁ దా నెరుఁగుఁ దనమనసు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
మలగొనె నామనసు మరి తనమనసు ॥తప్పు

వరాళి

ఏల తలవంచే వందు కేమాయను
కీలు నాకుఁ దెలుసు మిక్కిలిఁ దగవాయను ॥పల్లవి॥

చిప్పిలఁగఁ బొడమిన [1]చెక్కుల నీచెమటలు
తప్పక చూచితే నాపైఁ దలఁపాయను
వుప్పతిల్లునీసుద్దులు వూడిగపుసతులెల్లా
చెప్పఁగానే వినివిని సిగ్గులాయను ॥ఏల॥

వేడుక నీచిటికనవేలనున్న వుంగరము
కూడినమీరతులకు గుఱుతాయను
యేడనుఁడో విచ్చేసితి విన్నిటా దొరవు నీవు
వీడె నిదె నీకొప్పు వెరగాయను ॥ఏల॥

కమ్ముకొన్న నీమోముకళలు ద్వైవారఁగాను
నెమ్మది నిద్దరిపొందు నిజమాయను
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
నమ్మికతో నాకు నేఁడు నవ్వులాయను ॥ఏల॥ 69

రామక్రియ

చూచితే మంచివాఁడవు చుట్టమవై వున్నాఁడవు
యేచి యెట్టు సోదించి యెఱిఁగేమో నిన్నును ॥పల్లవి॥

తగిలి సరసములే తఱచుగా నాడేవు
నగవులే నవ్వేవు నన్నుఁ జూచి
యెగ్గసక్కెమో నిజమో యేదౌతా నెఱఁగము
నిగిడి రతికి నెట్టు నిన్నుఁ బిలిచేను ॥చూచి॥

1. 'నీచెక్కుల చెమట' అనుట సహజ —.

మితిమీరి పూఁరకైనా మెచ్చులే మెచ్చేవు
అతిమోహములే చల్లే నప్పటి నాపై
మతకమో నాపైబత్తో మరి యేర్పరచరాదు
సతమై నీమీఁదఁ జేయిచాఁచ నెట్టు వచ్చును ॥ చూచి ॥

అడియాలాలే చెప్పి ఆసలెల్లాఁ జూపేవు
కడఁగి నిలుచుండఁగాఁ గాఁగిలించేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీ కిది ప్రియమో
కడుజాణ వౌదువు కాదనఁగఁ గలనా ॥ చూచి ॥ 70

కాంబోది

నన్నుఁ జూడవే యితఁడు నంటున నేలినాఁడు
మన్నన యింత లేకుంటే మరి యది వనితా ॥ పల్లవి ॥

కందువ తనవిభుఁడు కడునెంత మన్నించినా
అందరితో నాడుకొనే దది వనితా
చందముగా నాతఁడు చనవిచ్చి వుండఁగాను
మందలించి కొసరేది మరి యది వనితా ॥ నన్నుఁ ॥

గుటుతోడ నాతఁడు కొంగువట్టి తీసితేను
ఘట్టై యెమ్మెలఁ బోదలే దది వనితా
జట్టిగొని యాతఁడు సరసము లాడితేను
మట్టుమీర నవ్వేది మరి యది వనితా ॥ నన్నుఁ ॥

గారవించి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడితేను
ఆరీతి నవ్వులు నవ్వే దది వనితా
కూరిమి నాతఁడే చెక్కు గోరికొన నొత్తితేను
చేరి మారుకుమారు సేసేది వనితా ॥ నన్నుఁ ॥ 71

ధన్నాసి

ఆయనాయ నుండవయ్యా అన్నిటా సంతోసించితి
నాయము లింకా నెంత నడపేవు నీవు ॥పల్లవి॥

మాటలాడనేరిచినమగవానితోడుత
ఆఁటది సారెకు నెదురాడఁగలదా
వాఁటపునీవనితలు వద్దనే కాచుకున్నారు
యేఁటికి దొంతులువెట్టే వేడలేనిసుద్దులు ॥ఆయ॥

మిక్కిలిజాణతనాలు మెరఇంచేవానితో
మక్కువై నమానాపతి మారుకొన్నీనా
వెక్కసపునీగుణాలు వీనుల నిండెను మాకు
చక్కటువేల దిద్దేవు సరుస నీచేఁతలు ॥ఆయ॥

ఆసవెట్టి నమ్మించి ఆసకొలిపేవీతోను
దానికి మాబోంట్లు జవదాఁటవచ్చునా
యీనెపాన శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
కానీలే యే(యీ?)గతి నిఁ(నిం?)డె కరుణ నామీఁదను॥ ఆయ ॥72

రేకు 1513 మాళవిగౌళ

ఇందరితో వట్టియెమ్మె లేమిచెప్పేవు
మందలించి వద్దనేమా మారుకొని మిమ్మును ॥ వల్లవి ॥

తచ్చనకాఁ డాతఁడు దాయక పాయక వుండె
ఇచ్చకురాలవు నీవు ఇద్దరు సరే
అచ్చలాన మీలో మీకు నచ్చివచ్చు వలపులు
విచ్చనవిడిఁ బెండ్లాడి వెలయరే యిపుడు ॥ ఇంద ॥

మరిగించనేర్చును మర్మము లంటి యతఁడు
కరగించనేర్తువు కాఁగిట నీవు
పొరుగే మీకిద్దరికి పొందు లిట్టై జరగును
పరగ వొక్కమనసై బతుకరే యిపుడు ॥ఇంద॥

నవ్వనోపు నాతఁడు నయమున నీతోను
రవ్వసేయ నోపుదువు రతుల నీవు
యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టై నిన్నూ నన్నూ నేలె
వువ్విళ్లూర సంతసాన నుండరే యిపుడు ॥ఇంద॥ 73

ముఖారి

అంటే నవరాదు నిన్ను నాఽడిసేసె ననేవు
జంటల నీకెరుకగా సన్న సేయనా ॥పల్లవి॥

వాకిట నే నుండఁగానే వడి నిన్ను దూరఁగానే
ఆకెయింటి కేఁగవా అప్పుడు నీవు
కాకుసేసితి ననేవు గామిడితనా లనేవు
నీకు నీకే యెంచుకొమ్మా నీవోజలు ॥అంటే॥

వేర నేఁ బిలువఁగానే ప్రియములు చెప్పఁగానే
ఆరీతి నాపెతో మాటలాడవా నీవు
యీరసించితి ననేవు యెగ్గువట్టితి ననేవు
తారుకాణ సేసుకొమ్మా తగిలి నీసేఁతలు ॥అంటే॥

కమ్మర నేఁ జూడఁగానే కవకవ నవ్వఁగానే
నెమ్మిఁ గాఁగిలించ వా నీవే ఆపెను
నమ్మించి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నిట్టై యేలితివి
సమ్మతించఁ జేసుకొమ్మా సారెకు నీమనసు ॥అంటే॥ 74

లలిత

ఇంతసేసితివి నీవే ఇంటిలోనున్న నన్ను
పంత మెంచి చూచితే నాపాటిదా ఆపె ॥పల్లవి॥

అంచెఁ నన్ను రప్పించి అట్టె నే నిలుచుండఁగా
మంచముపై నాకెతోనే మాటలాడేవు
పొంచి యందుకుఁగా పువ్వులచెండు వేసితే
కొంచక తానేల అందుకొనీ నీకె నడుమ ॥ఇంత॥

సన్నలు నాకుఁ జేసి సరి నే నీతో నవ్వఁగా
చెన్నుమీర నాపెమీఁదఁ జేయి చాఁచేవు
యెన్నఁ దమ్మితూఁడు నీపై నిందుకుఁగాఁ దాఁకించితే
ఇన్నిటాఁ దానేల యీపె యెడచొచ్చీ నడుమను ॥ఇంత॥

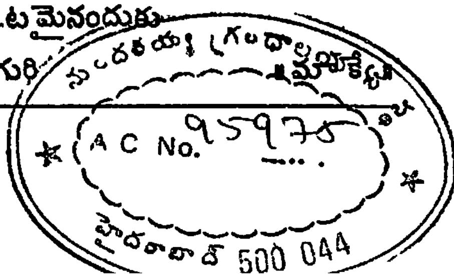
కంకణము నాకుఁ గట్టి కాఁగిట నే నించఁగాను
సంకెలేక ఆపెదిక్కు సారెఁ జూచేవు
అంకెల శ్రీవేంకటేశ అద్దము తెర దీసితే
ఇంకాఁ దానేల లోని కేతెంచీ నడుమ ॥ఇంత॥ 75

దేశాక్షి

మాకేఁటికి దాఁచేరు మర్మములు మీలోనివి
మేకొన్నరతులకు మీ మేనులే గురి ॥పల్లవి॥

పొలఁతికి మీకును పొందులైనందుకు మీ—
సెలవినవ్వులలోనిసిగ్గులే గురి
మెలుపుఁదమకముకు మిక్కుటమైనందుకు—
సొలపుఁగనుసన్నలచూపులే గురి

క్రీగీతగల భాగము చిల్లులు పడినది.

పొందును మీతలపోఁత లీడేరినందుకు
కందువ మీమోములకళలే గం(గు?)రి
అందుకొని మీమనసు లట్టె కరఁగినందుకు
చిందేటిమీచెమటలచిత్తడే గురి ॥మాకేఁ॥

వేమరు మీరు వెరచి వెరపుదేరినందుకు
మాముందర మీరాడేమాటలే గురి
యీమేర శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
ఆమనివేడుకల కొయ్యారాలే గురి ॥మాకేఁ॥ 76

నాదరామక్రియ

అప్పుడు వద్దని వల పాఁపరాదు
వొప్పుగ నిన్నలమితే వోరువఁగఁ గలవా ॥పల్లవి॥

యీరీతి మీరిద్దరు నేకతములాడుకోఁగా
మేరతో వినవచ్చునా మించి యొకతె
ఆరసి యేల పిలిచే వండకు రమ్మని మమ్ము
చేరవచ్చితే వాస చిమ్మి రేఁచకుండునా ॥అప్ప॥

పరగ నాపె నీవుఁ బవళించివుండఁగాను
పొరిది మిమ్మెవ్వరైనాఁ జూడవచ్చునా
తెరయెత్తి చేయివట్టి తియ్యనేఁటికి మమ్మును
వొరసితేఁ దమకము లుమ్మగిలకుండునా ॥అప్ప॥

కందువ నొకరొకరు కాఁగిలించుకుండఁగాను
అందుకొని తేరకత్తె అంటవచ్చునా
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
మందలించితే రతులు మర్మములు ముట్టవా ॥అప్ప॥ 77

బౌళి

అన్నిటాఁ జిక్కటులే నీ వాడుకొనేవు
విన్నవారుఁ గన్నవారు వెస నిన్ను నవ్వరా ॥పల్లవి॥

బెరసి నీవాకెమీఁదఁ బెండ్లాడినందుకు
తరుణి యేమనినాను దగవేకాదా
గరిమ నీవప్పటిఁ గంకణము గట్టుకరాఁగా
ఇరవుగాఁ జూచి చూచి యెట్టోరిచె నీకె ॥అన్ని॥

కతలుగా కాసికము గట్టుకవచ్చినందుకు
సతి యేమినేసినాను సంగతేకాదా
మితిమీర నాపెఁ దొడమీఁదఁ బెట్టుకవుండఁగా
మతిలోఁ గాఁతాళించక మానవెట్టువచ్చును ॥అన్ని॥

కమ్మటి నాపెను నీవు కాలుదొక్కినందుకు
కొమ్మ యేమెంచినా నియ్యకోలే కాదా
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీపె నిట్టె కూడఁగాను
నెమ్మది వెఁ(వెం?)గే లేక నిన్నాడవలదా ॥అన్ని॥ 78

రేకు 1514 సామంతం

వింటిమి మీకతలెల్లా వీనులపండుగగాను
ఇంటింటా మీగుణా లెన్నుకొనే రిందరు ॥పల్లవి॥

మనసుగరఁగ నీతో మాటలాడనేర్చు నాపె
వనుపు సేసుక మరి నవ్వనోపును
పనిమాలినపనికి భ్రమతువు నీవును
అనిశము మీసుద్దులే ఆడుకొనే రిందరు ॥వింటి॥

బత్తిచేసి వద్దనుండి పాదాలు పిసుకు నాపె
హత్తి నీకూడిగాలు సేయఁగనోపును
కొత్తకొత్తవలపులే కోరుదువు నీవును
పొత్తుల మీపొందు తలపోసుకొనే రిందరు ॥ వింటి ॥

తగిలి సారెకు రతిఁ దమిరేఁచగల దాపె
జిగిమీర నీకు బుద్ధిచెప్పనోపును
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
మిగులా మీతగవులే మెచ్చే రిందరు ॥ వింటి ॥ 79

దేసాళం

చేసినట్టెల్లా నీకుఁ జెల్లెఁగాక
వాసులు వంతులుఁబట్టి వద్దనేమా నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నిన్నుఁ జూచితే కాయమెల్లాఁ జెమరించె
కన్నెకు నీకునుఁ బొందు గలుగఁబోలు
నన్నుఁజూచి నీవేల నవ్వేవు నవ్వే వప్పటి
యెన్ని నేసినా నేరము లెంచేమా నిన్నును ॥ చేసి ॥

చేకొని యెదుట నంచెపొంగులు వడిఁ దాను
ఆకెకు నీకును మాట లమరఁబోలు
వాకునఁ బిలిచితేను వంచేవు శిరసప్పటి
కాకునేసి నీచేఁతలు కాదనేమా నిన్నును ॥ చేసి ॥

పానుపు చేరి వుండితే బావము గరఁగీ నాపె
నానాఁడే మీకిద్దరికి ననుచఁబోలు
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొందితివి నన్నప్పటి
దీనికిఁగా నింతలో సాదించేమా నిన్నును ॥ చేసి ॥ 80

పాడి

చెలికత్తెఁ గనక నేఁ జ[1](జె?)ప్పకపోదు
కలవంటిది వలపు కడమలు సేతురా ॥పల్లవి॥

పువ్వింట్లోరఁ బిలిపించి పూరకే నీ వుండఁగాను
నివ్వెరగుతోడ నాపె నిలుచున్నది
యెవ్వరు మాటలాడించే రిద్దరు సిగ్గువడేరు
పువ్వువంటి(ది)జవ్వనము పొద్దు గడపుదురా ॥చెలి॥

పనివ డింటికి వచ్చి పరాకు సేసుకుండఁగ
కనుదాఁకా మంచముసంగడి మన్నది
యెవయఁగ మిమ్మిద్దరి నెచ్చరించేవా రెవ్వరు
గనివంటిది వేడుక కట్టిపెట్టవలెనా ॥చెలి॥

చేయి కాఁగిటికిఁ జాఁచి చిరునవ్వుతో నుండఁగా
ఆయములు ని న్నంటుచు నాకె వున్నది
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మెచ్చ నెవ్వరు
చాయవంటిది రతి రచ్చల వేయవలెనా ॥చెలి॥ 81

మాళవిగౌళ

చెప్పకువే నీసుద్దులు చెలులతోను
ఇప్పుడిట్టె సవతుల మెంత సేయనేరమే ॥పల్లం॥

మగఁడు మన్నించఁగాఁనే మంతుకెక్కె నీమాటలు
సగియించకుండేను చవివుట్టీనా
మొగమోట గలుగఁగా ముసిముసినవ్వు వచ్చె
యెగసక్కెలై తేను యెనసీనా పొందులు ॥చెప్ప॥

1. ఇట్లుగాకుంటే యతిభంగము.

సరస మాతఁ డాడఁగా సలిగె పనికివచ్చె
పరాకు సేసుకుండితే [1]కాఁతెయ్యీనా
పరగఁ గూడరాఁగానే పంతమెల్లా నీడేర
విరహము రేఁచితేను వేడుక పుట్టీనా ॥చెప్ప॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు దొరఁ జేయఁగా నన్నీ నమరె
కైవసము గాకుండితే కాఁక దేరీనా
యీవల నన్నేలఁగానే యిన్నీఁ దారుకాణవచ్చె
భావ మెఱఁగకుండితే పగటు చూపట్టునా ॥చెప్ప॥ 82

లలిత

మేలు మేలు నీసతిని మెచ్చి రిందరు
యీలాగు నీవే తగుదు విటువంటిదానికి ॥పల్లవి॥

తప్పకిట్టె చూచితేను తలవంచుకొనవద్దా
కప్పినజవ్వనపుసిగ్గరిదానికి
చిప్పలఁ జెనకితేను చిరునవ్వు నవ్వవద్దా
నెప్పునఁ [2]దెలివిగల నీరుపఁదానికి ॥మేలు॥

యెంమిఁ జేయివేసితే యిచ్చగించి వుండవద్దా
దొరసినయట్టి గుట్టుతోడిదానికి
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి సతినిట్టె
తిరమాయ సిరులు నేదేవులైనదానికి ॥మేలు॥ 83

ఆహిరినాట

అడ్డమురా మైతిమని అట్టె మమ్మేల దూరేవు
వెడ్డువెట్టి నవ్వఁగా నీవేడుకంటా నుంటిమి ॥పల్లవి॥

(1.) కాఁతి+అయ్యీనా. (2) తెలివి పుట్టుకతో వచ్చినవివేకము, నేరుపు అభ్యాసముతో గలిగిన లోకజ్ఞత కావలయును.

తివిరి యొందుండో వచ్చి తిట్లు నిన్నుఁ దిట్టఁగా
    వువిద నీదేవులంటా నొదిగుంటిమి
    చెవిలో నేకతమాడి చేతఁ జెక్కు లదమఁగా
    అవల నీకెతో (నీకేదో?) చుట్టమంటా నుంటిమి ॥ అడ్డ ॥

తొంగిచూచి నీసొమ్ములు తొడిఁబడఁ బెట్టుకోఁగా
    అంగనే కర్తగాఁబోలునని వుంటిమి
    చెంగటనుండి నీకొప్పు చేచేతఁ దగిలించి
    వంగఁదియ్యఁగా నీకు వదినంటా నుంటిమి ॥ అడ్డ ॥

శ్రీవేంకటేశ ఆపె చేరి పాదము దొక్కఁగా
    సేవకురాలంటా పాన్పుచెంత నుంటిమి
    భావించి నన్నేలితివి పట్టపుమేల్మంగను
    ఆవనిత నిన్నంటఁగా [1]ఆఁడుజెట్టైనుంటిమి ॥ అడ్డ ॥ 84

రేకు 1515 భైరవి

ఇచ్చేరిఁగి సేవలు ౹యించుకోవదా
    మచ్చికతోడ నన్ను మన్నించేవాఁడవు ॥ పల్లవి ॥

నిద్దిరించేవేళ నన్ను నీవేల లేపితివి
    వొద్దఁ గాచుకున్నసతి యుండఁగాను
    అద్దుకొని నాపై బత్తి అంత నీకుఁ గలిగితే
    అద్దమరాతిరిదాఁకా నలయించవలెనా ॥ ఇచ్చె ॥

తొడ చరచి నన్నేల అడిగేవు విడెము
    అడపమువనిత నీ కందియ్యఁగా
    కడుఁదమకము నాపైఁ గలవాఁడవై తేను
    అడియాసలఁ బెట్టి నన్నలయించవలెనా ॥ ఇచ్చె ॥

1. ఆఁడుజెట్టి+అవి

బలిమిచేసి నన్నెంత పచ్చిచేసి కూడితివి
అలమేల్మంగ నీవురమందు నుండఁగా
యేఁమి శ్రీవేంకటేశ యిద్దరము నితవై తే
అలవోకగా నన్ను నేలయించవలెనా ॥ఇచ్చె॥ 85

ముఖారి

నేఁడే యింత సేయకుంటే నింద వాయదు
పోఁడిమితో విన్నవారు పొంచి నవ్వే రిందుకు ॥పల్లవి॥
జాడతో నీతమ్ములము సతి యడుగఁగ వచ్చి
యేడదోయనుచు సందేహించుకొనెను
తోడనే నమ్మికగాను తోడుకవచ్చి యాకెతో
వోడక యాసలుపెట్టి వాడఁబరచవయ్యా ॥నేఁడే॥
తెలిసి నీమోవితేనెతీపు చవిగొని ఇంతి
మఱెవ్వతెంగిలో యని మది నెంచెను
తఱితోడ నాపెలోనితడఁబాటులెల్లాఁ దీర
గుఱియైనబాస చేసి కొంకు దేర్చవయ్యా ॥నేఁడే॥
అంది నీవురము గంద మలమేల్మంగ యలఁది
యెందుఁ దెచ్చితివోయంటా యీసడించీని
ఇందునే శ్రీవేంకటేశ యెరపరికము వాయ
కందువఁ దారుకాణించి కాఁగిలించవయ్యా ॥నేఁడే॥ 86

పాడి

తగు నీకు నిట్టిజాణతనములెల్లా
మిగులా మావంటివారు మెచ్చిరి నిన్నిపుడు ॥పల్లవి॥

పడఁతి విడెమియ్యఁగా పరాకైనవానివలె
చిడుముడితోఁ జన్నులు చేతఁబట్టేవు
జడియ కాపెపయ్యద సారెసారె సోదించేవు
బడి నీవిడెమేమైనా పయ్యదలో నున్నదా ॥తగు॥

ఇంతి కైలా గియ్యఁగాను యెఱఁగనివానివలె
వింతలేక ఆపెవొడి వెసఁ బట్టేవు
పొంతనే యప్పటి నాపెపోఁకముడి విడిచేవు
కాంతవొడిలో నీకుఁ గైదండ వున్నదా ॥తగు॥

కలికి యద్దము చూపఁగా భ్రమసేవానివలె
నిలిచి యాపెచెక్కుల నీడచూచేవు
మలసి శ్రీవేంకటేశ మరిఁ దమకించి కూడే-
వలమేల్మంగచెక్కుల నద్దము నీకున్నదా ॥తగు॥ 87

ఆహిరి

తలఁచుకొనఁగదే యాతనివల్ల నేరమేది
యెలమిఁ దారుకాణలే ఇన్నియుఁగావా ॥పల్లవి॥

పచ్చిపోఁకఁగొని నీగుబ్బ లాతఁడు వేసెనంటా
కొచ్చికొచ్చి నీవేల కోపగించేవే
ముచ్చటగా నీచన్నులు మొలచేయప్పటివేళ
అచ్చముగా నాపోఁకలంతేసివే కావా ॥తలఁ॥

తామరతూఁడున నీచెయి దాఁకించెనంటాను
వేమారు నాతని నెన్నివెంగే లాడేవే
భూమిలో నీకరములు పోలించి చూచితేను
ఆనుని తామరతూండ్లఅందములే కావా ॥తలఁ॥

తతి నీమెడ ముత్యాలదండ దగిలించెనంటా
మితిమీరినసిగ్గు లేమిటికె నీకు
అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
రతిచెమట ముత్యాలరాసులే కావా ॥తల॥ 88

వరాళి

ఏకతాన నుంటిరి మీరిద్దరు నిందాఁకాను
జోకతో రారయ్య మీరు; చూచేను మీరూపులు ॥పల్లవి॥

ఇంతిపాట లిందాఁకా నీడేర వింటివా
చెంత నామేలుకు సంతోసించుకొంటివా
బంతి నుండి యచి నీవు పాటములు గొంటివా
వింతలుగాఁ జెప్పవయ్య వినేను మీసుద్దులు ॥ఏక॥

మగువచేసినసేవ మనసునఁ బట్టెనా
తగ నందు లోలుఁడవై తగిలితివా
మగుడి యట్టె పీకు మర్మము గరఁగెనా
వెగటుగా దానతీ వినేను మీసుద్దులు ॥ఏక॥

అలమేలుమంగ వురమందు పీకు నిలిచెనా
కలికికలెల్లా మెచ్చి కైకొంటివా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
వెలయ నాకెరుఁగించు వినేను మీసుద్దులు ॥ఏక॥ 89

శ్రీరాగం

గుట్టుతోడనున్ననన్ను గొరబేల సేసీనే
దిట్టతనము నేఁ జూపితే గయ్యాళి యనఁడా ॥పల్లవి॥

సరసమాడినవాఁడు సంగడిఁ గూచుండుఁగాక
సొరిది నామనసెంత సోదించీనే
తెరవేసుకున్నవాఁడు తెచ్చి విడె మిచ్చుఁగాక
అరసి న న్నప్పటి నెం తడుగవచ్చీనే ॥గుట్టు॥

నెలవి నవ్వినవాఁడు సిగ్గులు దేరుచుఁగాక
అలసి తానింకా నేమి అందుకాచీనే
పిలిపించుకొన్నవాఁడు ప్రియమునఁ గూడుఁగాక
వొలిసి నన్నెందాఁక నొడఁబరచీనే ॥గుట్టు॥

చెనకినవాఁ డిట్టె చేరి కాఁగిలించుఁగాక
చనవిచ్చి మీతో నేమి సన్న సేసీనే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్ను
తనిసి రతుల నెంత తప్పక చూచీనే ॥గుట్టు॥ 90

రేకు 1516 అహిరి

భామతో డిపొందు నీకు భాగ్యము గాదా
చేముట్టి సరసమాడి సిగ్గు దేర్పరాదా ॥పల్లవి॥

కలువరేకులవంటికన్నులఁ దేలించి చూచి
మలసి సొలసి నీతో మాటలాడీని
పిలిచి వద్దఁ గూచుండఁబెట్టుకొని కాఁగిట
కలయరాదా యేల కాఁకలు నేసేవు ॥భామ॥

చిగురుఁదీగెలవంటిచేతులనే నీకు మొక్కి
నగినగి నీతోనే నఁటుచూపీని
బిగివాయకుండా నీవు పచ్చడము మీఁదఁ గప్పి
ఁగవు నెరపరాదా తడవేల నేసేవు ॥భామ॥

పసిడికుండలవంటిపాలిండ్ల నిన్నొరసి
కొసరి పూర్పులఁ దావి కుప్పళించీని
యెసగ శ్రీవేంకటేశ యింతిఁ గూడితివి యిట్టె
వసమై యుండఁగరాదా పరుసేల సేసేవు ॥ఖామ॥ 91

శంకరాభరణం

అందు కేమిదోసము అనతియ్యఁగదవయ్య
యిందరి నీవేలేది యెఱఁగమా యెపుడు ॥పల్లవి॥

బోన మాయితముసేసి పొలఁతి విలువఁగాను
అవాతినే విడె మడిగేవు
పూని యేడనైనా నీవు బోజనము సేసితివో
యేనెలఁతివిఁ(విం?)దైవా నియ్యకొంటివో ॥అందు॥

కంచముపట్టుసేసి కాంత గూచుండు మనఁగా
మంచినీ ళ్లిమ్మనేవు మఱి నాపెనే
అంచెలఁ బిండివంటలే యారగించి వచ్చితివో
పొంచి యెవ్వతైనా వొక్కపొద్దు చెప్పెనో ॥అందు॥

కలవెల్లా వడ్డించి కడి యెత్తు మనఁగాను
అలమి మోవితేనియ లడిగేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేకారము నంటితివో
నెలవై నన్నుఁ గూడితి నీకు నిదే ప్రియమో ॥అందు॥ 92

రామక్రియ

మాముందరఁ దెచ్చి యెంత మట్టుమీర నవ్వేవు
ప్రేమగలితే లోనికిఁ బిలుచుకో రాదా ॥పల్లవి॥

నీకు నాకెకును నేఁడు నేస్తమంత గలిగేను
కైకొని నీమెడఁ గుచ్చి కట్టుకోరాదా
వాకముగ దొరఁజేయవలసితే నీముందర
కోక వరచి యందుపైఁ గూచుండఁబెట్టరాదా ॥మాము॥

నెలఁతపై మోహము నిలుపరాకుంటేను
నొలసి పయ్యదలోను చొచ్చుకోరాదా
తలకొన్నయాకెచక్కఁదనము నీకుఁ జాఁతైతే
పొలుపుమీర వర్ణించి పొగడరాదా ॥మాము॥

సుదతికి నీకు నిట్టె చుట్టరికమైతేను
కదిసి యెంగిలిపొత్తు గలయరాదా
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్ను నేలితివి
పొదిగే వావెను నీవీఁపున నిలుపరాదా ॥మాము॥ 93

కాంబోది

రావయ్యా ఇఁకనైనా రమణి వేఁడుకొనీని
వావిరి నీకెతో నింత వాసు లెంచఁదగునా ॥పల్లవి॥

పంతమాడరాదుగాని పచారించి నవ్వవచ్చు
మంతనాన సతికిని మగనితోను
వింతసేయరాదుగాని వెంగెమైనా వాడవచ్చు
చెంతఁ దనమాట చెల్లించేవానితోను ॥రావ॥

సిగ్గుపడరాదుగాని చేరి జంకించఁగవచ్చు
కగ్గక తనపై బత్తిగలవానితోను
వెగ్గళించరాదుగాని వేమారుఁ గొసరవచ్చు
నిగ్గులఁ దన్ను మన్నించే నెరజాణతోను ॥రావ॥

రచ్చఁ బెట్టరాదుగాని రతిఁ బెనఁగఁగవచ్చు
 యెచ్చటా నెగ్గుపట్టనియ్యకునితోను
 మచ్చరించరాదు గాని మనసు గరఁచవచ్చు
 కచ్చుపెట్టికూడే శ్రీవేంకటేశుఁడ నీతోను ॥రావ॥94

నట్టనారాయణి

చూచినవారు నవ్వరా చొప్పులెత్తి నన్నైనా
 లాచి నాతోడుతను మేలములాడీ యిప్పుడే ॥పల్లవి॥

కొప్పు దువ్వి కొలువులో కొనగోరఁ జెనకీని
 చెప్పరే పతికి బుద్ధి చెలులాల
 చప్పుడుసేయక యెంత సన్న సేసిన మానఁడు
 ఇప్పుడు సిగ్గువడఁడు ఇందరిలోఁ దాను ॥చూచి॥

ముట్టీ నందరిముందు మొకము దప్పక చూచీ
 రట్టుసేయకుమనరే రామలాల
 గుట్టుతోఁ బరాకుసేసుకొనినాను యెఱఁగఁడు
 [1]కట్టఁగడవా రిందుకు కాకుసేయరా ॥చూచి॥

సరిపాదము దొక్కీని సంగడివారుండఁగాను
 తెరవేసుకొమ్మనరే తెరవలాల
 ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డింకా రతిఁ దనియఁడు
 సిరులఁ ఆసోదుము చెప్పరే దితనికి ॥చూచి॥ 95

బౌళి

పచ్చిదేరె నీపనులు భామలముందరనెల్లా
 కచ్చుపెట్టి ఇఁక నీకుఁ గాదన నేమున్నది ॥పల్లవి॥

1. ఇందరసూన్న చార్యము

వావులు చెప్పుకొంటాను వద్ద నాపె వుండఁగాను
నీ విందరిలోఁ దారుకాణించుకోవద్దా
భావించక నీ వెక్కడో పరాకున నుండితేను
అవిధము నీకు సమ్మతైనట్టేకాదా ॥పచ్చి॥

గుఱుతులు చూపి యాపె కొలువులు సేయఁగాను
పిఱితీసి నీవు తప్పించుకోవద్దా
తఱితో నిప్పుడు మొక్కదాకిరితో నుండితేను
యెఱఁగెఱఁ గిదియెల్లా నియ్యకొంటేకాదా ॥పచ్చి॥

సరసములాడి యాపె చన్నుల నొత్తఁగాను
వరుసతోఁ జేతనంటి వారించవద్దా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
గరిమ నూరకుండితే కైకొంటేకాదా ॥పచ్చి॥ 96

రేకు 1517 హిజ్జిజి

నీ వెఱఁగనివి లేవు నెరజాణవు
భావించి మీవలపులు పచారించవలెనా ॥పల్లవి॥

పడఁతిచూపులలోనే పదివేలు విన్నపాలు
అడియాలము లన్నియు నందే వున్నవి
అడుగనేఁటికి మమ్ము ఆపె నిట్టె కరుణించు
విడిముడిగా నీకవిచ్చి చెప్పవలెనా ॥నీవె॥

లలనవుల్యలలోనే లక్షలైనయిచ్చకాలు
కలవెల్లా నందులోనే కానిపించీని
తెలువనేఁటికి నిన్నుఁ దెలివను మన్నించు
వెలలేనిసిగ్గులెల్లా వెలియవేవలెనా ॥నీవె॥

కోమలికాఁగిటిలోనే కోటికోటివినయాలు
అమకొని యెంచిచూడ నందే వున్నవి
చేముంచి నేఁటి కాపెను శ్రీవేంకటేశుఁడ యేలు
ప్రేమపురతులు నీతోఁ బేరుకుచ్చవలెనా ॥నీవె॥ 97

లలిత

వద్దనేమా మమ్ముఁ దాను వానిరేఁచవద్దుగాక
పొద్దొకవింతలుగాను భోగించనీవే ॥పల్లవి॥

తరుణి యిందరిలోనా తనకు కాఁతైతేను
సిరుల పీఁట వెట్టి పూజించనీవే
గరిమ నాపెమాటలు కడువేడుకైతేను
వొఁని యేపొద్దుఁ జెవులొగ్గి వినవీవే ॥వద్ద॥

పడఁతికిఁ దానిచ్చినబాస మీరరాకుఁడితే
జడఁ బెట్టుక తిరిగి బదుకనీవే
అడరి యాపెపై బత్తి ఆఁపరాక వుండితేను
పుడమి నాపెగుణాలు పొగడనీవే ॥వద్ద॥

మదిరాక్షికాఁగిలి మరిగి కా నుండితేను
కొదలేనిరతులనుఁ గూడనీవే
ఇదె తాను శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గలసె
వదల కీసుద్దు లాపెపద్దఁ జెప్పనీవే ॥వద్ద॥ 98

మధ్యమావతి

ఆతనినేల సాధించే రంగసలాల
చేతికిలోనై వదాఁకా సేవసేసే మిఁకను ॥పల్లవి॥

పతియైనవానికి పట్టరానివలపైనా
సతులు పెక్కయితేనే చౌకలౌను
రతి నందరికిఁ గడురసమైనమోవితేనె
తతిగాక వుండితే నెంతయుఁ జప్పనౌను ॥ అత ॥

కూరిమి చుట్టమైనాను గుట్టువిడి చేపొద్దు
సారె మాటాడితే మొగచాటౌను
కోరి వేడుకతోడ గొనకొన్ననవ్వులు
పేరఁబెట్టుకొంటేనే పెనుఁగాఁక లవును ॥ అత ॥

అంటి వేరొక్కతెపొందు లాసపడేవానికి
వెంటవెంటఁ దిరిగితే వేసటౌను
నంటున నిదివో కూడె నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడు
దంటతనానఁ బైకొంటే తరితీపు లౌను ॥ అత ॥ 99

శ్రీరాగం

పతిమీఁదిమోహము పడఁతి కిట్టుండవద్దా
సతతము నీహితవే సారెఁ గోరీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

బలిమిఁ బయ్యెదకొంగు పట్టి నీవు దీసితేను
నెలఁతకొప్పువిరులు నీపై రాలెను
అలరి యందుకు మరుఁ డమ్ములు గురిసెనంటా
కలికి భ్రమసి నిన్ను కాఁగిలించుకొనెను ॥ పతి ॥

వొట్టుక వీవాపెను వొరసి పెనఁగితేను
తొట్టినమైకప్పురపుదూ(ధూ?)ళి నిన్నంటె
నెట్టనఁ జందురుఁడు వెన్నెలచొక్కు చల్లెనంటా
గట్టిగాఁ దెలియలేక కాఁగిలించుకొనెను ॥ పతి ॥

ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీపె నీవు గూడితే
నెమ్మి(జెమటబొట్లు నీమై నిండెను
చిమ్మి యీతఁడు నించినసేసలే పైకొనెవంటా
కమ్మర నచ్చెరువంది కాఁగిలించుకొనెను ॥పతి॥ 100

పళపంజరం

రావయ్యా ఇఁక నేల రవ్వసేసేవు వలపు
కైవసమయినవారిఁ గారించవలదు ॥పల్లవి॥

అపరానితమితోడ నాపె యెదురుచూడఁగా
మాపుదాఁకాఁ జెలులతో మాటలాఁ,
కాపురాలు సేసేమని కాచుకున్న వా
యేపుఁ బెట్టితే నిన్ను నెట్టు నమ్మేరిఁక ॥రావ॥

ప్రేమతోడ నిన్ను నాపె పేరుకొని పిలువఁగా
నామోము దప్పక చూచి నవ్వు నవ్వేవు
కామించివచ్చినయట్టి కాంతల నింత సేసితే
ఘేమగువలైనాను యెట్టు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥

కమ్మి యలమేలుమంగ కాఁగిలించుకొనఁగాను
చిమ్ముల నీలోనే యేల సిగ్గువడేవు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
యెమ్మెకాఁడవైతేఁ బరులెట్టు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥ 101

ఆహిరి

చూతువు రావయ్యా నీసుదతి వున్నలాగులు
యీతల విన్నవించఁగ నెవ్వరు నేరుతురు ॥పల్లవి॥

చిత్తమెల్లా నీమీఁద చేతులు చెక్కులమీఁద
కొత్తకొత్తచెమటలు గుబ్బ మీఁద
తత్తరము మదిలోన తా నున్నది తెరలోన
హత్తె నీపై వలపులు అంగన కీరితిని ॥చూచు॥

చెప్పేమాట చెలితోడ చిరునవ్వు సిగ్గుతోడ
దప్పి కప్పురపుమోవి అప్పతోడను
కొప్పుజారఁ జెంపనంది కోరకె నీతని(ను?)సంది
వుప్పతిల్లీఁ దలపోఁత లువిద కీరితిని ॥చూచు॥

పులకలు నిలువెల్లా పొందికలే కాఁగిలెల్లా
పిలుపుఁబ్రియములే పెదవులెల్లా
వెట్టిసిరి వింతలోనె కాంతను శ్రీవేంకటేశ
నంటున నిదివో కూ కలికి కీరితిని ॥చూచు॥ 102

దంటత...

రకు 1. సాళంగనాట

ఎడమాటాడి... నేల యెమ్మెలఁ బెనఁగనేల
వొడఁబడవలెఁగాక వొక్కటైనవారికి ॥పల్లవి॥

వలపులు మొల నే వా(వ్రా?)వున్నవి నుదుళ్ల
చలపాదితన మేల స్మరునులకు
మొలచినతరితీపు మోపితేనేల నున్నది
యెలయింపు లికనేల యెనసినవారికి ॥ఎడ॥

తనివోనికోరికలు [1]దాఁచివున్నవి మతుల
కినియనేఁటికి నెఱిఁగినవారికి
నినుపులై పాయములు నిండివున్నవి మేనుల
అనుమానించఁగనేల ఆసగలవారికి ॥ఎడ॥

1. 'దాఁగివున్నవి' అనుట కిది వ్యావహారికము కావచ్చును

వరగినరతులెల్లా పాఁతివున్నవి కాఁగిళ్ల
నెరసులు మరి యేల నేర్పరులకు
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి రిద్దరును
పొరపొచ్చా లిఁకనేల పొఁ(బ్రొం?)దైనవారికి ॥ఎద॥ 103

నాదరామక్రియ

పక్కణించి చూడ మగవాఁడవు నీవై తేనేమి
పక్కన నింతులఁ గంటే పట్టలేవు మనసు ॥పల్లవి॥

మగువ యెవ్వతో తెరమఱఁగునఁ బాడఁగాను
తగిలె నాపెమీఁద నీతలఁపెల్లాను
మొగము చూచితే నెంత మోహింతువో నీవిఁకను
మిగులా నెంచిచూచితే మెత్తన నీమనసు ॥పక్క॥

కామిని యెవ్వతో లోన గాలిపడె గాఢించఁగా
కామించి యానలఁదానఁ గరఁగితివి
ఆముకొని మేనుమేను నంటితే నెట్టుండుదువో
దీమసాన మరిగితేఁ దిప్పలేవు మనసు ॥పక్క॥

సతి యెవ్వతో మెలఁగుచాటునఁ జేయిచాఁచఁగా
రతికెక్కి వేడుకల రమించితివి
ఇతవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
గతియని నమ్మితేను గట్టిది నీమనసు ॥పక్క॥ 104

పాడి

గుట్టుతో నే నుండిన నాగుణ మెంచఁడు
ఇట్టె తా నెట్టుండినా నేమి సేయవచ్చునే ॥పల్లవి॥

కొలువులో నే నుండఁగా కొంగువట్టి తీసీని
చులకఁదనము గాదా చూచేవారికి
బలుదొర తాను సిగ్గువడ నేరకుండితేను
యెలమిఁ దన్నిందరిలో నేమిసేయవచ్చునే ॥ గుట్టు ॥

ఇంటినుండి పెండ్లిపాట పాడఁగా నన్నుఁ జెనకీ
ఇంతయు వెగటుగాదా ఇంటివారికి
వంతగాఁడు తన కెరవరికము లేకుండితే
ఇంతినైన నాకుఁ దను నేమిసేయవచ్చునే ॥ గుట్టు ॥

విందుచెప్పి నడ్డించఁగా వెస నా మోవి సోఁకించీ
అందె గు బాటుగాదా అందవారికి
కందువఁ గూ డె శ్రీవేంకటేశుఁడు తానె నన్ను
ఇందె తెరవే ॰ నిఁక నేమిసేయ వచ్చు ॥ గుట్టు ॥ 105

సౌరాష్ట్రం

మటి నీవేమిసేసినా మంచిదేకాక
జటసి నిన్ను మార్కొన చలమా యిది ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి నీవు నాచేతికి విడెమియ్యఁగా
బలిమిఁ బట్టకుండఁగా పంతమా యిది
వెలలేనివేడుకతో విరుల నన్ను వేయఁగా
మలసి తప్పించుకొను(న?) మదమా ఇది ॥ మటి ॥

అదిగొని నీవు నాఅయములు ముట్టఁగాను
కాదని చేపట్టితోయ గర్వమా యిది
అదరించి నీవు నన్ను అలుకలు దేర్చఁగాను
సాదించ నీతోడి మచ్చరమా ఇది ॥ మటి ॥

నగుతా శ్రీవేంకటేశ నన్ను నీవు గూడఁగాను
యెగసక్కెలాడ నాకు యెమ్మెలా యిది
తగినరతుల నన్నుఁ దనియఁగఁ జేయఁగాను
సొగిసి నేఁ గొసర వాసోదమా యిది ॥మఱి॥ 106

ముఖారి

ఏల రట్టుసేసుకొనే విదె నీవె నీవలపు
వాలాయించక నేఁ దలవంచుకొనరాదా ॥పల్లవి॥

కామినిముఁ(ముం?)జేయి నీవు కై దండ వట్టుకొని
నా మోము చూచినందుకు నగరాదా
అముక యాపెదండ నీ కటు చెమట గారఁగా
యేమీనవక పరాకై యిట్టుండరాదా ॥ఏల॥

నేరుపుతో నాపెసొమ్ము నీమెడఁ బెట్టుకరాఁగా
నీ రెంటెము నీకుఁ గప్పి నే దాఁచరాదా
చేరిచేరి యాపెకుఁగా చిత్తమెల్లాఁ గరఁగఁగా
కోరి యెఱఁగమి సేసుకొని వుండరాదా ॥ఏల॥

కూడికూడి యాపె నీవు కుచ్చి కాఁగిలించుకోఁగా
వేడుకతో నేఁ దెరవేయరాదా
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
తోడనే నీమోవి గుఱుతులు వెట్టరాదా ॥ఏల॥ 107

మాళవిగౌళ

చెల్లుబడిగలవాఁడే చేఁతలిన్ని నమరును
చల్లఁగా నిప్పుడే నీసలిగె మెఱయవే ॥పల్లవి॥

వచ్చిదేరె సిగ్గులు పట్టరాదు యెగ్గులు
మచ్చిక నాతనితోనే మాటలాడవే
రచ్చకెక్కె గరువము రతి కిదె పరువము
వచ్చినాఁడు పతి నిట్టె వలపించుకొనవే ॥ చెల్లు ॥

వెలసె నీనవ్వులు వెంగే లిఁక దవ్వులు
చలివాసె నిఁక సరసములాడవే
తలకొనెఁ బొందులు దక్కె మోవివిందులు
కలువుకోలు సేసుక కాఁగిలించుకొనవే ॥ చెల్లు ॥

నెట్టుకొనెఁ జూపులు నిండెఁ దరితీపులు
దట్టమై యీతని కిఁకఁ దమిరేఁచవే
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగను
గుట్టుపడ నన్నుఁ గూడెఁ గోరి మెచ్చఁగదవే ॥ చెల్లు ॥ 108

రేకు 1519 శాళి

నీవేల సిగ్గువడేవు నెట్టన నన్నుఁ జూచి
భావించ నీవన్నిటా పంతగాఁడవు ॥పల్లవి॥

తగవులఁబెట్టేనా తారుకాణించవచ్చేనా
జిగి నీవు సేసినచేఁతలకెల్లా
అగడు నేఁ జేసేనా అంతటా వాడుకొనేనా
పగటుతో నీవేమిటాఁ బరగినను ॥నీవే॥

నెరసులు వెదకేనా నిష్ఠూరము వేసేనా
నిరతపుజాణవై ననీమీఁదను
యెరవులుసేసేనా యెగ్గులు నేఁ బట్టేనా
సరస మెవ్వతెతోడ సారె నీవాడినను ॥నీవే॥

చలము సాదించేవా జంకించి వెసఁగేనా
నిలువెల్లాఁ దమి రేఁగి నీవుండివా
కలిమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
అలమేలుమంగ నింతె అవుఁగాదనేవా ॥ఏవే॥ 179

నట్టనారాయణి

ఎంత తమకించేవు యేమోయి
యింతనమాదేవంటా మారుమలసేవు ॥పల్లవి॥

విగిడి యలిగితివా నీకు నీవే వేగిరించి
నగనైతివంటా గోరు నాటించేవు
యెగసెక్కెపుదానవా యేమేమో భావించి
మొగము వంచితివంటా ముంగురులంటేవు ॥ఎంత॥

చలము సాదించేనా సరి నింతలో నింటికిఁ
బిలువనంటాఁ జన్నులు పిసికేవు
బలిమికత్తెనా నీతో పంతముగ నూరకైనా
పలుకనంటాఁ గొంగువట్టి తీసేవు ॥ఎంత॥

వాసితోఁ గాఁగిలించనా వట్టివెసములు వేసి
రాసి యలసితివంటా రవ్వసేసేవు
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగనే నేను
వేసారనంటా నన్ను వేడుకతో మెచ్చేవు ॥ఎంత॥ 10

గుజ్జరి

కోపగించుకొనవదూ కొసరి నిన్ను దూరదు
వోపికతోఁ, దన కెంతవోరుపో కాని ॥పల్లవి॥

చెక్కిటి చేతితోడ సిగ్గువడి యివరాలు
పక్కనఁ బిన్నలు నిమ్మపంట వేయఁగా
తక్కక నీమోము చూచి తలవంచుకొనీఁ దాను
మక్కువతోఁ గొనగోర మర్మము లంటఁగను ॥కోప॥

మలఁగుమాటున నుండి మచ్చిక నవ్వీఁ జెలి
చలివాపి నీవు సరసములాడఁగా
వెలయ నీమాట విని వెరగునొందీఁ దాను
తలకొన్నరతులెల్లాఁ దలపించఁగాను ॥కోప॥

ముచ్చటతో నిన్నుఁ గూడి మొక్కీ నలమేలుమంగ
పెచ్చురేఁగి కాఁగిటిలోఁ బెనఁగఁగాను
ఇచ్చగించి శ్రీవేంకటేశ నిన్ను మెచ్చీఁ దాను
నిచ్చలాన మోవితేనె నీ వియ్యఁగాను ॥కోప॥ 111

వరాళి

ఎంత తక్కరిఁ డీతని నేమందునే
బంతినే నాకు వలపు పంచిపెట్టీని ॥పల్లవి॥

చెలిఁ దాను కాసలుచేసుకొఁగా నే వచ్చితే
కెలన నన్నందుకే సాకిరివెట్టీనే
నిలిచి నే నంతలోనె నివ్వెరగుతో నుండితే
కలుపుకోలుతనాలు గలుగఁ జేసీనే ॥ఎంత॥

వొక్కపొత్తున నిద్దరు నుండఁగా నే వచ్చితే
చిక్కించు కెంగిలిలో నాచేతులద్దీనే
తక్కక నే మొగమోటఁ దలవంచుకొంటేను
వొక్కటిగాఁ బుట్టరిక మొనరఁ జెప్పీనే ॥ఎంత॥

ఆకెఁ దానుఁ గాఁగిట వలరఁగా నే వచ్చితే
కోక నామీఁదఁ గప్పి కొంకుదేర్చినే
ఆకుమడిచిచ్చీ నాపె అలమేలుమంగ నేను
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్నేలెనే ॥ఎంత॥ 112

సాళంగం

తనంత వచ్చినదెల్లా తరితీపు లేలాను
పెనఁగులాటలమీఁదఁ బ్రియము లౌఁగాక ॥పల్లవి॥

కానుకిచ్చినాపె వద్దఁ గాచుకుండఁగా నెక్కడో—
మానినులతో నీవు మాటలాడేవు
పూనిపట్టి విడెమిచ్చేపొలఁతి యటుండఁగాను
మానక చేయిచాఁచేవు మరొకతెమీఁదను ॥తనం॥

చేరి వుండినాపె నిన్నుఁ జెనకుచు నుండఁగాను
వూరివారిఁ జూచి నీవు వువ్విళ్లూరేవు
కోరి నీకుఁ బాదాలొత్తేకొమ్మ నీతో నవ్వఁగాను
తేరకత్తెతో నేల తెగడవచ్చేవు ॥తనం॥

కొలువుసేసేయాపె [1]కోరి వేఁడీఁ దగులఁగా—
నలమేల్మంగరతికి నాసపడేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇందరు నీ కుండఁగాను
లవి మోహపుటాపె మేలము మెచ్చేవు ॥తనం॥ 113

దేసాళం

ఆపె వచ్చినప్పు డన్నీ నయ్యీఁగాని
వోపుదునా దొరవు నీవొగిఁ గాచుకుండను ॥పల్లవి॥

1. కోరియు, వేఁడుకొనియు అని తాఁత్పర్యం.

పిలిచే వాకెను నీవు ప్రియపడి; నేనైనాఁ
తెలిమారు సేవచేసేఁ జెప్పవయ్యా
అలఁదేనఁ(నం?)టా గంద మట్టె చేఁబట్టుకున్నాఁడ—
వలరి నావురముపై నందాఁకా దాఁచవయ్యా ॥అపె॥

వెదకే వాపెను నీవు; వేడుకతో నే నుందాన
యెదుట; నావని యానతియ్యవయ్యా
ఇదె విడె మాకెకు మీఁదెత్తుకొన్నాఁడ; వందాఁకా
పొదిగి నాపుక్కిట నిప్పు డుండనీవయ్యా ॥అపె॥

చూచే వాపె కెదురు; సుద్దులు నేఁ జెప్పేను
చేచేత నీవెట్టయినాఁ దెనకవయ్యా
యేచి శ్రీవేంకటేశుఁడ యే నలమేలుమంగను
కాచి నన్నేలితివి ఆకాంతమారే నేనయ్యా ॥అపె॥ 114

రేకు 1520 శంకరాభరణం

ఎంత నేరుచుకొన్నది యీచిన్నది
చెంత నుండే నిన్ను నిట్టె చేకొన్నది ॥పల్లవి॥

చిగురుఁ బెదవిమీఁదిచిన్నలూ
సగముమాటలతోడిసన్నలూ
నగియేటిసెలవులనయములూ
బిగిసేటికాఁగిటిప్రియములు ॥ఎంత॥

తనివోక చెలులతో తలపోఁతలూ
వనుపు లేపొద్దుమాననిచేఁతలు
పనివడి నీమీఁదిపాటలూ
మొనసి యెప్పుడు నీతో మొగమోటలు ॥ఎంత॥

వద్దనుండి పైఁజల్లీ వలపులు
అద్దుకొనీ రతిలోని యలపులు
వొద్దికై శ్రీవేంకటేశ వొనగూడితి వీకెను
కొద్దిమీరె బింకములు కూడినపొంకములు ॥ఎంత॥ 115

సింధురామక్రియ

చూడ నిట్టున్నది గాని జాటుఁదనమే మేనెల్లా
యీడ నేర్చుకోరాదా యీపెచేత నీవు ॥పల్లవి॥

మనసుమర్మ మెఱుఁగు మాటలాడనేర్చు నాపె
వినరాదా వీనులార వేడుకతోడ
పెనఁగులాడఁగనోపు ప్రియములు చెప్పనోపు
చెనకఁగవలదా నీచేతులకొలఁది ॥ చూడ ॥

చలిమి, బలిమి గద్దు చవులు వుట్టించు నాపె
చెలిమి సేయఁగరాదా సిగ్గువడక
మొలకచన్నుల నొత్తు మొనసి పాదములొత్తు
పిలిచి బుజ్జగించితే పెద్దరికముగాదా ॥ చూడ ॥

కేరి కేరి నీతో నవ్వు కొందువడి మొక్కు నాపె
సారెసుఁ గూడఁగరాదా సమరతుల
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
ఆరమణిపొందులు నీ కంతకెల్లా వచ్చును ॥చూడ॥ 116

సావేరి

ఎంత నన్నుఁ బొగడేవు యెటువలె బుజ్జగించి
వింతదాననా నీకు వినయపుటాలను ॥పల్లవి॥

కోరికతో మగఁడు యేకోమలితో నవ్వినాను
నేరము లెంచనిదే నెలఁత
ఆరజాన తనమేన జీరలు దియించుకొంటే
గారవించి వచ్చుడానఁ గప్పినదే మగువ ॥ ఎంత ॥

వేడుక యేసతిమీఁద విభునికిఁ గలిగినా
తోడుకవచ్చినదే తొయ్యలి
కూడేవేళ యెంతేసియెక్కుడుప్రియాలు చెప్పినా
ఆడుకోక వుండినదే అంగన ॥ ఎంత ॥

వచ్చిగా రమణుఁడు యేపడఁతిఁ బెండ్లాడినాను
ఇచ్చకమై యుండినదే ఇంతి
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నిచ్చలు నావంటిదే నీకు దేవులు ॥ ఎంత ॥ 117

సామంతం

నీకుఁ బోదు నాకుఁ బోదు నీవేల సిగ్గువడేవు
కాకుసేసి నీ మీఁద కాఁతాళించేనా ॥ పల్లవి ॥

యెంత నీవేమిసేసినా ఇచ్చకమాడుదుఁగాక
పంతములాడేనా పతివి నీవు
చెంతఁ జేరకుండితేను చేపట్టి తీతుఁగాక
వింతదానివలె నిన్ను వెంగెములాడేనా ॥నీకుఁ ॥

నీవెంతపరాకైవున్నా నిన్ను నెచ్చరింతుఁగాక
రావంటా నిన్ను దూరేనా రమణుఁడవు
కైవసము గాకుండితే కరుణ వుట్టింతుఁగాక
వేవేలైనా నీకుఁ గడువేసట వుట్టించేనా ॥ నీకుఁ ॥

కడల నీవుండినాను కాఁగిలించుకొందుఁగాక
చిడుముడి పడేనా శ్రీవేంకటేశ
యెడయక మన్నించి యేలితివి నన్ను నేఁడు
తొడిఁబడ నిందరిలో దూరుసేసేనా ॥నీకుఁ॥ 118

నాగవరాళి

తానే తెలుసుకొనీఁ దరుణిలాగు
వీనులలో మనమిట్టె విన్నవించవలెనా ॥పల్లవి॥

చనవుగలదానికి సరసములాడఁజెల్లు
వనుపుగలదానికినవ్వఁ జెల్లు
వినయపుదానికి వేడుకలెల్లాఁజెల్లు
మనమేలే యాతనిమర్మము లెత్తఁగను ॥తానే॥

మందెమేళపుదానికి మారుకొనివుండఁజెల్లు
అందగారిదానికి పైయాడఁ జెల్లును
పొందుచేసినదానికి పొగడఁగఁ జెల్లును
మందలించి మన మిట్టె మనుపఁగ వచ్చునా ॥తానే॥

పాయరానిదానికి పంతములాడఁజెల్లు
మాయదారిదానికి మలయఁజెల్లు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
వేడైనా మనమిఁక విడిపించఁగలమా ॥తానే॥ 119

రామక్రియ

చిత్తగించు మోబళేశ శ్రీసతివిలాసములు
ఇత్తలా నత్తలా మీకు నిచ్చకము లాయను ॥పల్లవి॥

యెదురుఁగొండలపైనుండి ఇంతి మోము చూపితేను
అదియే నీకు నిలువుటద్ద మాయను
వదలుఁబయ్యెదలోనివక్త్రువచన్నులావేళ
కదిసి నీకుఁ జూపినకానుక లాయను ॥చిత్త॥

పొన్నలనీడలలోన పొలఁతి నిన్నుఁ జూడఁగా
సన్నలఁ గప్పురపువసంత మాయను
మన్ననదేవులు నీకై మాటలు నీతో నాడఁగ
వున్నతపుమీరతుల కుంకువ లాయను ॥చిత్త॥

చెంది భవనాశి దాఁటి చేతులునీపైఁ జాచఁగా
పొందుగా తమ్మివిరులపూజ లాయను
కందువ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నాకె గూడఁగా
యెందు చూచినా వేడుక లెక్కు డాయను ॥చిత్త॥ 120

1521 వ రేకునుండి 1530 వ రేకువరకుగల 10 రేకులు లేవు.

రేకు 1581 ధన్నాసి

ఇంతితోడ నీవేల యెదురాడేవు
సంతరించినవాఁడవు చనవియ్యవలెను ॥పల్లవి॥

పలపుగలవానికి వాసు లెంచఁబనిలేదు
చెలు లేమిచెప్పినానుఁ జేయవలెను
కలపుకోలైనచోటఁ గడువింత సేయరాదు
వొలిసినట్లల్లాను వొడఁబడవలెను ॥ఇంతి॥

మగఁడైనపిమ్మటను మరి యెరవేమిటికి
తగుసతులకు లోనై దక్కవలెను
జగడించరానందుకు చలములు మరియేల
వగివయ్యితే నవ్వి ననుచఁగవలెను ॥ఇంతి॥

విడువరానిపొందుకు వేరుచేసుకోఁదగదు
పడఁతులమాట నడపఁగవలెను
యెడయక శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గూడితివి
వుడివోనివేడుకల వొద్దిక గావలెను ॥ఇంతి॥ 121

శంకరాభరణం

సవతులమైనా నేమి సమ్మతించితిమి నేము
జవళి సరసములు సరి నెంతవేడుకో ॥పల్లవి॥

మాటలాడఁగదవే మనసిచ్చి పతితోను
యేఁటికి సిగ్గులువడే వెవ్వరున్నారు
సూటిగా వినఁగదవే సుద్దులు చెప్పీ నతఁడు
నీటున నెమ్మొ నెరప నీతో నెంతవేడుకో ॥సవ॥

జలసి కూచుండఁగదే సన్నలు నేసీఁ దాను
చిఱునవ్వు నవ్వనేల చిన్నదానవా
నెఱులు దువ్వించుకోవె నేరుతునని వితఁడు
తఱితోఁ దొడయెక్కవే తన కెంతవేడుకో ॥సవ॥

ఇట్టె అందుకోవే విడెమిచ్చీ శ్రీవేంకటేశుఁడు
గుట్టు నేయకిఁక నీకు కొంకు దేరెను
.నెట్టన నన్నుఁగూడి నీపైఁ జేతులు చాఁచీ
దట్టపుటాసలతోఁ బొందఁగ నెంత వేడుకో ॥సవ॥ 122

బౌళి

ఏమిచెప్పేది నీమాన యెంతకైనా నోపుదువు
ఆముకొన్ననిన్నుఁ జూచి అరుదయ్యీ నాకును ॥పల్లవి॥

నెలవిన వ్యాళతలతో చేసన్న లోకలతో
    యెలమిఁ జేసేవు వలపెందు నున్నది
    కొలువు చేసేసతులు కోటానఁగోట్లు
    అలరి యెవ్వరి వాఁడ వానతియ్యవయ్యా ॥ఏమి॥

తిర సొక్కుతోడపై జిగిఁ జూదా లొక్కుతపై
    ఇరవాయ; నీమనసు యేడనున్నది
    యిరుమేలా నూడిగపుటింతులు సేనాసేన
    యెరవుతేత యిందరి నెట్టు మన్నింతువయ్యా ॥ఏమి॥

వొక్కతెఁ గాఁగిటఁగూడి వొక్కతె మోవి యానేవు
  ఇక్కువై నీభావ మెట్లున్నది
  ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
  నిక్కము నిఁ(నిం?)తేసి యెట్టు నేర్చుకొంటివయ్యా ॥ఏమి॥ 123

గౌళ

నావలె నుండవలదా ననిచి నీతో నవ్వుతా
    చేవమీరి వరాతేల చేసుకొనీ నాపె ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చి నీవు గడుసరసము లాడఁగాను
    పనివడి యేల సిగ్గులువడీ నాపె
    పెనఁగి పెనఁగి నీవు ప్రియములు చెప్పఁగాను
    విని [1]విననెట్టు యేల వెరగందీ నాపె ॥నావ॥

వచ్చిగా నీవు చన్నులపైఁ జేయివేయఁగాను
    కొచ్చి పయ్యదేల మూసుకొనీ నాపె
    కచ్చుపెట్టి నీవు తన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
    పెచ్చువెరిగి తానేల విగిసీ నాపె ॥నావ॥

1. 'వినవట్టు' కావలె; లేదా 'వినవి+అట్టు.' అనుటకు వ్యావహారికమైన కావలె.

గుట్టున నింటిలో నీవు కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
పెట్టరానియానలేల పెట్టీ నాపె
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
చుట్టుక తానేల కూడి సొలసీ నాపె ॥నావ॥ 124

తెలుఁగుఁగాంబోది

కంతుఁ డేమిసేయునమ్మా గరిమ నోచెలులాల
కాంతలకుఁ బతులకు కలసాజ మిదియే ॥పల్లవి॥

పిలుపులే లోలోనఁ బ్రియములు వుట్టించేవి
తలపోఁతలే గడుఁదమి రేఁచేవి
పలుకుల నేరుపులే భావాలు గరఁగించేవి
సెలవులనవ్వులే చింతలు వాపేవి ॥కంతుఁ॥

తనివోనిచూపులే తరితీపు సేసేవి
వనుపులే పాయనీక నమ్మించేవి
వినయములే నిండువేడుకలు నెరపేవి
చెనకులే వొండొరుల సిగ్గులు ముంచేవి ॥కంతుఁ॥

బడిగొన్నకోరికలె చవులు వొడమించేవి
యెడవాయకుండుటలే యెనయించేవి
అడరి శ్రీవేంకటేశు కలమేలుమంగకును
వుడివోనియాపొందులే వొద్దికలై వుండేవి ॥కంతుఁ॥ 125

కాంబోది

బుద్ధిచెప్పరే పతికి పొలఁతులాల
అద్దుక యిట్టే జలకమాడుతా నుందాననే ॥పల్లవి॥

చెలఁగుమాని నేను సిగ్గుతో నుండఁగాను
అలలేక నన్నితఁ డేలంటవచ్చినే
నెలయ మోనముతోడ నిలుచక నే నుండఁగా
మఱియు నన్నితఁడేల మాటలాడించినే ॥ బుద్ధి ॥

పాసివున్నతమకాన పరాకై నే నుండఁగాను
వేసరక విరులను వేసీ నిదేలే
రాసివిరహానఁ గప్పురము మేనఁజల్లుకోఁగా
దోస మెలఁగక యేల దోసిలొగ్గినే ॥ బుద్ధి ॥

చెలరేఁగి నే మణుఁగుచీర గట్టుకొనఁగాను
కలసి యిప్పుడే యెట్టు కాఁగిలించినే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నేఁ గాచుకుండఁగా
బలిమిసేసి యెంతవచ్చిగాఁ గూడినే ॥ బుద్ధి ॥ 126

రేకు 1582 ఆహిరి

ఏల లోఁగేవు రాఁగదే యిదివో నీరమణుఁడు
వాలిసేయరాదు గాని నవ్వు నవ్వవచ్చును ॥పల్లవి॥

మచ్చరమే వద్దుగాని మాటలన్నీ నాడవచ్చు
అచ్చముగా మగనితో నంగనలకు
కుచ్చితమే సేయరాదు కోరి జంకించవచ్చు
రచ్చకెక్కవలచినరసికులకు ॥ ఏల ॥

పంతమాడవద్దుగాని పట్టిపెనఁగఁగవచ్చు
వింతలుగా రమణికి విభునితోను
చెంతఁ బాయరాదుగాని సేవలు సేయఁగవచ్చు
సంతసాన మేలమాడేసరసులకు ॥ ఏల ॥

వేసరఁగరాదుగాని వేడుకలు చూపవచ్చు
ఆసపడ్డనాథునితో నతివలకు
చేసూటిగా నిన్ను నేలె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
యీసులేదు మీవంటియితవరులకును ॥ఏల॥ 127

శౌరి

ఏమైనా గుణము తా నెఱఁగనిదా
ఆముకొని లోలోఁ దానే ఆలకించీఁగాక ॥పల్లవి॥

నేసవెట్టినవాఁడు నాచేతికిలోనైనవాఁడు
ఆనల నేఁపుదురా అట్టె తాను
వాసిగలదావ నేను వలచినదాన నేను
వేస రొక్కపరిథాయినా వెంగెమాడేనా ॥ఏమై॥

మనసెఱఁగినవాఁడు మాట వాకిచ్చినవాఁడు
పెనఁగులాడుదురా బెట్టుగాఁ దాను
చనవు గలదు నాకు సరసము లచ్చె నాకు
తనమీఁద సారెసారెఁ దప్పులెంచేనా ॥ఏమై॥

చెక్కులు నొక్కినవాఁడు సిగ్గులు దేర్చినవాఁడు
కక్కసించి నవ్వుదురా కలసి తాను
ఇక్కువల శ్రీవేంకటేశుఁడు తాఁ గూడె నన్ను
దక్కివాఁడు తను నేఁ బంతము గొనేనా ॥ఏమై॥ 128

ముఖారి

నీవుచేసినచేఁతలు నీమీఁదికే వచ్చె
ఆవేళ నీభాగ్య మిది యాతఁ డేమిచేసునే ॥పల్లవి॥

చనవునఁ బెనఁగఁగా చంటిమీఁద గోరు దాఁకె
కనలి విభునినేల కడు దూరేవే
పెనఁగి దాఁగఁగఁబోతే పోఁకముడి వెడజారె
యెనలే కాతనివల్ల నెంచ నేర మేదే ॥ నీవు ॥

నంటున నీవు నవ్వఁగా వడుమ నీకొప్పు వీడె
జంటయైనపతినేల జంకించేవే
దంటవై మాటలాడఁగా తమకము కడురేఁగె
వెంటవెంటఁ బతినేల విరుల వేసేవే ॥ నీవు ॥

అండనే కూచుండఁగాను ఆయములెల్లాఁ గరఁగె
నిండు శ్రీవేంకటేశుపై నెపములేలే
దండిగా మోవి ఇచ్చితే తన్నుఁదానే కళదాఁకె
వొండొరులు మీలో మీరు వొరయ నేమిటికే ॥ నీవు ॥ 129

పళవంజరం

అదియునుఁ జూతముగాని ఆసతీవయ్యా
కదిసేవు నాపై బత్తిగలదా నీకు ॥పల్లవి॥

చలపట్టి నాతోను జాణతనా లాడేవు
నెలకొన్న యీమోహము నిజమా నీకు
కలపుకోలు చేసుక కాఁగిలించుకోవచ్చేవు
చెలిమి యీడేర నిఁక సేసేవా నీవు ॥ అది ॥

విడువక నాతోను వేసరక నవ్వేవు
వుడివోకకూడేమన సున్నదా నీకు
అడరి నామొగము నీ వాసపడి చూచేవు
బడిబడి నాతో నీవు పాయక వుండేవా ॥ అది ॥

నమ్మికలెల్లా నొసఁగి నన్నుఁ గడులాలించేవు
వెమ్మది నాయెడ దయ నిండెనా నీకు
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
కుమ్మరింపుఁగోర్కి దలకూడెనా నేఁడు ॥ అది ॥ 180

కన్నడగౌళ

ఇందరును వినఁగాను యెంతసిబ్బితై వుఁడునో
మందలించి మంచముపై మాటలాడుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

కాంత యేవిన్నపానకో కాచుకున్నది నీవద్ద
వింతలుగా నాలకించి వినరాదా
అంతవడి లోన నుండి అప్పటి వచ్చేముగాని
పొంత నిద్దరును తలపోసుకొనరాదా ॥ ఇంద ॥

లలన యెందుకో నీకు లాచి కొలువులు సేసీ
అలరి యాపను లాపె నడుగరాదా
బలిమి నందాఁకాను పరాకై వుండేముగాని
వెలి నాపె నీవు వెల్లవిరి చేసుకోరాదా ॥ ఇంద ॥

అంగనకాంత యెంతో ఆసపడీ నీయెదుట
చెంగట నాపెచవవు చెల్లించరాదా
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితివి
సంగతిగా నవ్వుకొంటా సరి మీరుండరాదా ॥ ఇంద ॥ 181

లలిత

ఎంత నేరుపుకొన్నది యీవనిత
ఇంతి నీపెచేఁతలకు భ్రమయకుండుమరా ॥ పల్లవి ॥

తొడమీఁదఁ గూచుండి తొయ్యలి నీమోము చూచి
కడుఁదేలగిలవేసీఁ గనుఁగొనలు
వొడివట్టుకొని నిన్ను వొయ్యారపుమాట లాడి
ఁడరేఁచీ వలపులు ప్రియముతో నీకును ॥ఎంత॥

గుట్టున నీతో సొలసి గుబ్బలు నీపై సోఁకించి
అట్టడితనాన జలసీ గోరను
అట్టె మోవి చూపి అరచేతఁ తెక్కునొక్కి
వొట్టియాసలు వుట్టించీ వొద్దికతో నీకుఁ ॥ఎంత॥

వయ్యద నీకుఁ గప్పి బలిమితోఁ గాఁగిలించి
వుయ్యాలమంచ మూఁచీ నుబ్బూఁతలను
ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
నెయ్యానఁ దా రతిసేసీ నేర్పులతో నీకును ॥ఎంత॥ 182

రేకు 1588 లలిత

ఇటువంటిపొందులకు నింతినేల వొరసేవు
నటలకు నవ్వినాను చవిగాకపోదు ॥పల్లవి॥

యెనవెట్టుకొని సతు లెంత పతిఁ దిట్టినాను
కొసరులై తోఁచుఁగాని కోపము రాదు
కసరి చేతికి లోనుగాక పెనఁగితేను
అసమునఁ దరితీపు లౌఁగాక మానదు ॥ఇటు॥

కన్నులను జంకించి కామిను లెట్టలిగినా
సన్నలై తోఁచుఁగాని చలమెక్కదు
కన్నచోట నిన్ను చూపు గాఁడిపారఁ జూచినాను
ఇన్నిటా వలపు రేఁచి యెనయించకుండదు ॥ఇటు॥

అంగనలు గోరగీరి ఆయము లెంతంటివాను
సింగారమే మించుఁగాని చింతెరఁగదు
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నీకె గూడె నిన్ను
సంగడి జాణతనాలు చాయలకే వచ్చును ॥ఇటు॥ 133

పాడి

అంకె కాఁడ వోఁగునూతు లౌఖ శేళ
పొంకమాయ నీసతిపొందు మఱవకుమీ ॥పల్లవి॥

తగులనాడినమాట తమితోఁ జూచినచూపు
మగువనేరుపు లివి మఱవకుమీ
చిగురుమోవివిందు సిగ్గుతోడిమురిపెము
విగిడించినాపెను నీవు మఱవకుమీ ॥అంకె॥

నెలవి నవ్వివనవ్వు చేతుల మొక్కినమొక్కు
మలయజగందిచేఁత మఱవకుమీ
కొలువులో సరసము గుట్టుతోడివినయము
యెలమి నీకెగుణము లేఁక మఱవకుమీ ॥అంకె॥

మేనిపై నొత్తినగోరు మిక్కుటపుకాఁగిలి
మావినిచేసినమేలు మఱవకుమీ
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ భోగములవొడఁబాటు
నానాఁడే ఇచ్చినది యెన్నఁడు మరవకుమీ ॥అంకె॥ 134

బౌళి

చెలఁగి నీవెట్టుండినాఁ జెల్లదా యెమ్మి(యేమి?)
తల వంచుకొని యేల తగఁ జింతించేవు ॥పల్లవి॥

చనవు చేసుకొని సతి నీవద్దఁ గూచుండి
ఘనసి నవ్వితే నీవు యెగ్గుపట్టేవు
ఘనుఁడ వేమిచేసినాఁ గాదనేటివారెవ్వరు
పనిలేనిపనికేల పక్కన లోఁగేవు ॥చెలఁ॥

కూడేవేళ నీమేనిగుఱుతు లాపె చూచి
వేడుకతో మెచ్చితేనే వెంగెమనేవు
కోడెకాఁడ నీగుణము కొలఁదికి దిద్దరాదు
చేడెలముందర నేల సిబ్బితిపడేవు ॥చెలఁ॥

అడియాల మంపఁగానే అంగన వచ్చి చన్నుల
కడునొత్తితే నేల గర్వమనేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీవు మగఁడవు
బడినే కూడితి వేల బాసలు సేసేవు ॥చెలఁ॥ 136

వసంతం

మాపుదాఁకా విన్నపాలు మరితోఁటికి
పైపై నీదేవులాచే భాగ్య మింతేకాక ॥పల్లవి॥

వలచినకాంత యీకె వాసు లెంచఁబనిలేదు
చెలరేఁగి వినయము చేసుటగాని
నిలువెల్లాఁ దమకమే నీతో నెట్టలిగీని
కలది నీపూడిగమే గతి ఇంతేకాక ॥మాపు॥

తగువైనసతి యీకె తప్పులు పట్టఁగరాదు
అగపడి ఇచ్చకము లాడుటగాని
మొగమోట దరచాయ మొక్కలాన దూరలేదు
నిగిడి నీతో నవ్వుచే నేరు పింతేకాని ॥మాపు॥

కూడినమానిని యీపె గుంపెనలు చూపరాదు
వేడుకఁ గాఁగిలిమ్మని వేఁడుటగాని
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నిన్నేమని
జాడతోడ [1]మోవేనుచే సర వింతేకాక ॥మూపు॥ 186

అమరసింధు

ఇదివో నీసుద్దులెల్లా నిటువంటివి
మదమున నీతో మారుమలయఁగఁగలనా ॥పల్లవి॥

తగిలి నీవూడిగపుదానను నే మొక్కితేను
నగుతానే సరసము నాతో నాడేవు
వెగటుగా మాయక్క వింటే నిందు కేమనును
యెగసక్కెఁడవు సంగ తెఱఁగవుగాక ॥ఇది॥

గక్కన నే దూతికను కానుక నీ కిచ్చితేను
చెక్కునొక్కి నామీఁద సేసవెట్టేవు
చక్కఁగా మాయేలికసాని గంటే నేమనును
తక్కరిఁడ వీతగవు దలఁచవుగాక ॥ఇది॥

చెలికత్తె నాపెమారు సేవ నీకుఁ జేసితేను
కలసి శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించేవు
తిలకించి మాయమ్మ దెలిసితే నేమనును
బలిమికాఁడ విదేమి భావించవు గాక ॥ఇది॥ 187

దేవగాంధారి

అక్కచెల్లెండ్ల మిద్దరమైతే నైతిమిగాక
చక్కఁగా జాణతనాలు సరిదూఁచవచ్చునా ॥పల్లవి॥

1. మోవి+అమట.

వెంతయినా సవతుల(లు?) యీడుకు రావచ్చుఁగాక
వంతు లడుగవచ్చునా వలపు నేఁడు
సంతోసానఁ బతిమోవి చవిగొనవచ్చుఁగాక
బంతిఁ బెట్టుకోవచ్చునా పాయ మెవ్వరికిని ॥ అక్క॥

రామ లోకచోటఁ గాఁపురము సేయవచ్చుఁగాక
వామి వేయవచ్చునా వాసులు నేఁడు
నాముకొన నాతనితో నవ్వు నవ్వవచ్చుఁగాక
దోమటిగా సిగ్గులెల్ల దొడ్డిఁ బెట్టవచ్చునా ॥ అక్క॥

వొద్దికచుట్టాలు పొందు లోనగూడవచ్చుఁగాక
వద్దనఁగవచ్చునా వావులు నేఁడు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశుఁ డలమె నిన్నును నన్ను
గద్దించి వేరుపులెల్లా గాఁదెఁ బోయవచ్చునా ॥ అక్క॥ 133

రేకు 1534 దేసాళం

ఓపమయ్య నే మంతేసివుమ్మడికొలువులకు
చేపట్టి నీ వేలితేను సేవచేసేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

నీవు నాపెఁ గూచుండఁగా నే నీకు మొక్కితేను
భావించ సగ మాపెకుఁ జాలురాదా
యీ వలను వేరొకతె యింట నిన్నుఁ బొడగంటే
ఆవుల నింటిపెకుఁ బెద్దరికమురాదా ॥ ఓప ॥

పొత్తుల నాపె వుండఁగా బువ్వము నేఁ దొడికితే
హత్తినసగ మెంగిలి ఆపెది గాదా
బత్తితోడ నే నీకు పచ్చడము గప్పితేను
తత్తరించి ఇందు కాపె తనలోలో నవ్వదా ॥ ఓప ॥

తమ్ముల మాపె కిడఁగా తరవాత నేఁ గై కొంటే
ఇమ్ముల ముందువెనక లిందునే కాదా
నెమ్మది శ్రీ వేంకటేశ నీతె కూడితి విద్దరి
కమ్మినమారతులెల్లాఁ గలగంప గాదా ॥ఓప॥ 139

రామక్రియ

ఏమి టాసన్న యొఱఁగవేమే నీవు
కామించె నిన్ను నతఁడు కదియవే నీవు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నున్నవాఁడు యెదురుచూచీ నీకు
అకడ నాతనితో మాటాడవే నీవు
మేకొని నిద్రలేచె మెరసి నీవంక చూచె
ఆకులు వక్కలుఁ జేతి కందియ్యవే నీవు ॥ ఏమి ॥

పిలిచినాఁడు నిన్ను ప్రియముచెప్పీ నీకు
యెలమితో దోమతెర యెత్తవే నీవు
బలిమిఁ బాదాలు చాఁచె పంతములెల్లా రేఁచె
సులభాన నొల్లనే పిసుకవే నీవు ॥ ఏమి ॥

మనసుపెట్టినాఁడు మరిగివున్నాఁడు నీకు
వనుపుచేసుక కొంత నవ్వవే నీవు
చెనకి సరసమాడె శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
వొనరి యేపొద్దూఁ బాయకుండవే నీవు ॥ ఏమి ॥ 140

మధ్యమావతి

ఎనసి యాతఁడు మేము నెట్టుంటి మేమి
చొనిపి నీకోరికలు చూచుకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

విచ్చనవిడి నింకాను విన్నపము చేసుకోవే
    వచ్చిదేర పతి నొడఁబరచుకోవే
    యిచ్చకము చేసి జాసలెల్లా నిప్పించుకోవే
    రచ్చలను మావలపు రవ్వసేయవలదు ॥ఎన॥

ననుపున నాతనితో నవ్వులిట్టె నవ్వవే
    చనవున నీమోవి చవిచూపవే
    పెనఁగులాడి నీవు ప్రియములు నెరపవే
    మనసులు సోదించి మమ్మేరయనేఁటికి ॥ఎన॥

కలసి నీ వాతనిఁ గాఁగిలించుకొనవే
    వెలి నుండి నీయింటివిందు చెప్పవే
    అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁ డిట్టె నన్ను నేలె
    కలికితనాల మరి కాఁతాళించఁదగదు ॥ఎన॥ 141

ఆహిరినాట

కనుఁగొనవయ్యా యీపెగామిడితనముటెల్లా
    తనకుఁదానే వట్టితమిఁ బొరలీని ॥పల్లవి॥

సందడి నీకాలుదొక్కి సారెసారె నీతో నవ్వి
    అందరితో నాడుకొనీ ఆలనంటాను
    కెందీ నీవు ముడిచివేసినపూవులు ముడిచి
    కందువతో మురిసీని కడుదొరనంటాను ॥కనుఁ॥

పాదుకొన నీవద్దిపనులు చేసి యందరి
    సాదించీఁ దా నేలికసానినంటాను
    సాదువలెఁ బళ్ళెముప్రసాదము తా నారగించి
    సోదించి కులము చెప్పీఁ జుట్టమనంటాను ॥కనుఁ॥

పరగ నీవుగట్టినపచ్చడపురేకు గట్టి
వరుసకు వచ్చీఁ జనవరినంటాను
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు వన్ను
పరఁదుక కాఁగిలించీఁ బాయలేనంటాను ॥కను॥ 142

శుద్ధవసంతం

ఎడగొల్లకత్తెవు నిన్నేమి చెప్పేది
అడియాలాలెల్లాఁ జూపే వౌదువే నేర్పరివి ॥పల్లవి॥

సందడిఁ జెండ్లాడినాపె సరసము లాడఁగాను
కందువ నుండినయాపె కాచుకుండఁగా
యెందు-డో వచ్చి నీవు యీతఁడు నామగఁడంటా
అందరిలోఁ గొంగువట్టే వౌదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥

యెదురువెట్టినయాపె ఇంటికిఁ బిలువఁగాను
మొదల వచ్చినయాపె మంచి నవ్వఁగా
పొదిగి నీ కితఁడు పొంతనాలు గూడెనంటా
అదనఁ గాఁగిలించేవు అవుదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥

పిలిచితెచ్చినయాపె ప్రియపడి వుండఁగాను
కలసి నాపెను నేనే కలిగుండఁగా
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు నాపొరుగంటా
అలరి చెనకఁజూచే వౌదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥ 143

శ్రీరాగం

వటి నింటి యేమెఱుఁగు తనయాసోదమే పెంచీ
నెఱవాది వింతట మన్నించవలెఁగాక ॥పల్లవి॥

కొసరి కొసరి నిన్నుఁ గొంగువట్టి తీసితీసి
అసురుసురై చెలి యలసీ నదె
వసముగానిపతిని వంచుకొనఁబోతేను
మసరమూ నీవే దయఁజూడవలెఁగాక ॥తలి॥

పిలిచి పిలిచి నీకుఁ బ్రియములు చెప్పి చెప్పి
చలిమి బలిమితోను జడిసీ నదె
తలఁపుకొలఁదిగాని తగులమిఁ బెనఁగితే—
వలవియానా నీవే యాదరింతుగాక ॥తలి॥

పొదిగి పొదిగి నీపొందు సేసి కూడి కూడి
పదమదమై నవ్వ చల్లీ నదె
యిదె శ్రీవేంకటేశ నీ వెనసితి విటుగాక
సదరమూ యింకా నీవే చనవిత్తుగాక ॥తలి॥ 144

రేకు 1585 మాళవి

సతులపట్టుకు నింత చండిసేతురా
తతిగొంటి వెటువంటిశగవో నీది ॥పల్లవి॥

మనసు రంజిల్ల నీతో మాటలాడి నీదేవులు
పనిలేని దిప్పుడేడ పరాకో నీకు
వొసర నప్పటి నీవొడివట్టి తియ్యఁగాను
పెనఁగేవు యెటువంటివిగువో నీది ॥సతు॥

యొరవులేక చేతులెత్తి మొక్కి నీదేవులు
శిరసు వంచే వెంతసిగ్గో నీకు
గరిమ నీమొగమే కనుఁగొనుచుండఁగాను
తరల వేమిటా నెంతతాలిమో నీకు ॥సతు॥

కప్పురము మోవిని(కి?)చ్చి కాఁగిలించీ నీదేవులు
ముప్పిరిఁ గూడేవు యెంత మోహమో నీకు
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యీకె నిన్ను మెచ్చఁగాను
చొప్పునఁ గొసరే వెంతానోదమో నీది ॥ సతు ॥ 145

వాదరామక్రియ

ఎంత గుట్టుచేసుకొని యిక్కడ నున్నాఁడవు
చెంత నాపె చెప్పినట్టు చేయఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

తేనెపెదవుల నీతోఁ దెలివ మాటలాడె
కానుకవట్టెను చనుఁగవ నీకును
వానఁబెట్టి సెలవులనవ్వులు నీపైఁ జల్లె
కానిమ్మని యాపెయింటికాడకు రారాదా ॥ ఎంత ॥

వెస నీకొలువుచేసి వినయములెల్లాఁ జూపె
పొసఁగ నిచ్చకములఁ బొందుచేసెను
సుసరపువలపులఁ జుట్టరికము నెఱపె
కొసరి నాపెపద్దఁ గూచుండరాదా ॥ ఎంత ॥

మక్కువఁ బాదములొత్తి మర్మములెల్లా రేఁచె
మిక్కిలి రతులఁగూడి మెప్పించెను
చక్కని శ్రీవేంకటేశ సన్నల నొడఁబరచె
చొక్కపునేర్పుల నాపెఁ జొక్కించరాదా ॥ ఎంత ॥ 146

రామక్రియ

వట్టివిచారములేల వాదు లడువఁగనేల
రట్టడిపతిని చెలు లిట్టె రమ్మనరే ॥ పల్లవి ॥

ననిచినఁగాని మరి నవ్వు రాదు
    పెనఁగులాడినఁగాని ప్రియములేదు
    తనిసినఁగాని సంతసముగాదు
    చెనకి నప్పుడు గాని సిగ్గు విడదు ॥పట్టి॥

బలిమి చేసినఁగాని పంతము రాదు
    కలసినఁగాని లోలో కాఁక దేరదు
    తలఁచినఁగాని యట్టె తమి రేఁగదు
    వలచినఁగాని గర్వము నిండుకొనదు ॥పట్టి॥

సరసమాడినఁగాని చవి పుట్టదు
    యెరవులేకున్నఁగాని యింపుగాదు
    ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నన్నుఁదానె
    సరవితో నున్నఁగాని ముచ్చటలెల్లాఁ దీయవు ॥పట్టి॥ 147

దేసాళం

జాణలైనయట్టివారిజాడ లివి
    నాణెమైనపొందు లిట్టు సడ్డసేగినలయు ॥పల్లవి॥

తగవు దప్పకుండితే తగులమి యెడయదు
    తెగనాడకుండితేను తియ్యదు ప్రేమ
    జగడించకుండితేను జారదు చుట్టరికము
    బిగివాయకుండితేను భావ మెరవు గాదు ॥జాణ॥

కక్కసించకుండితేను కాఁపురము లీడేరు
    వెక్కసము గాకుండితే వేడుక గల్గు
    మొక్కలము విడిచితే మునుకొనదు చలము
    వొక్కరీతినే వుండితే వుడివోదు ననుపు ॥జాణ॥

పంతాలు చూపకుండితే పాదుకొను మొగమోట
మంతనము గాకుండితే మైకొన దాస
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ యీ కె నీవుఁ గూడితిరి
చెంతఁ జేచాఁచకుండితే సిగ్గులెల్లా విడవు ॥జాణ॥ 148

బౌళి

ఎఱఁగమా నీగుణాలు ఇందరిలోన
మఱవక మమ్ము నిట్టె మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన మాపుదాఁకా మాటలాడి తనియవు
యెంతలేదు నీయాసోద మేమి చెప్పేది
చెంతల గోర గీరివా సిగ్గులువడవు నీవు
ఇంతటి వీహాసిపట్టు యెంచఁగ నేమున్నది ॥ఎఱఁ॥

ననుపున వాతోను నవ్వు నవ్వి వేసారవు
పనిపూనినవిరుదుబంట వౌదువు
చెనకి యెంత దూరినా శిరసు వంచుకొనవు
పనువడ నీపంతాలు పచారించ నేఁటికి ॥ఎఱఁ॥

కదిఁసి నన్నుఁ గూడి కాఁగిటిలో నలయవు
యెడయక నీనేర్పు లెట్టు మెచ్చేది
కదుఁ బెనఁగినాను లోఁగవు శ్రీవేంకటేశ్వర
బడిబడి నీపొందు పాయ దెన్నటికి ॥ఎఱఁ॥ 149

ముఖారి

చూపవయ్యా నా కాపెను సుదతి యెటువంటిదో
పైపై తమక మింత పనిగొనవలదా ॥పల్లవి॥

యేపున నీ నిమ్మపండు యెవ్వతె కానుకిచ్చెనో
ఆపెమారుగాఁ జూచే వప్పటినుండి
మోపుచు కన్నుల నురమున కద్దుకొనే విదె
యేపొద్దుఁ దరితీపులు యిట్టుండవలదా ॥చూప॥

యీవేళఁ దామెరపువ్వు యెందు దొరకెనో ఆపె—
చే వట్టినట్టు వట్టి చే వదలవు
తావి చూచే వప్పటిని తలపై నిడుకొనేవు
పూవువంటివల పింత పోదిసేయవలదా ॥చూప॥

వలయపుభరణ మేవల్ల నీకుఁ గలిగెనో
కలికిచన్నులమారు కాఁగిలించేవు
అలరి శ్రీవేంకటేశ అప్పటి నన్నేలితివి
కలపుకో లిటువలెఁ గలుగఁగవలదా ॥చూప॥ 150

రేకు 1586 దేసాళం

అన్నిటా జాణఁడై వాఁడు అలనూ నేను
పన్ని తనచిత్తము పట్టనెటు నేర్తునే ॥పల్లవి॥

యిచ్చకమాడఁగవలె యింతులకుఁ బతితోను
వచ్చిగ్గా నవ్వఁగవలె పైకొనవలె
మచ్చరించరాదు మరి మంకులు చూపఁగరాదు
నిచ్చఁ దనపొందుసేయ నే నెట్టు నేర్తునే ॥అన్ని॥

వాడికగము సేయవలె వొద్దికతో బతిమికి
వేడుక సేయఁగవలె విడె మీవలె
పాడి వంతులెంచరాదు బలిమిఁ దోయఁగరాదు
జాడమీరి పెనఁగ నెట్టు జరయఁగనేరనే ॥అన్ని॥

చెనకఁగవలె తానె శ్రీవేంకటేశుఁడు రతిఁ
    బెనఁగవలె కాఁగిట బెరయవలె
గునియఁగరా దెఁ(దెం?)త్తైనా గుట్టు నెరపఁగరాదు
    మనసిచ్చి నన్ను నేలె మాన నెట్టు నేర్తునే ॥అన్ని॥ 151

సౌరాష్ట్రం

నీపతి బత్తిగలఁడు నే నెఱుఁగుదు
    దాపుగ నామాట లివి తలఁచుకోవే ॥పల్లవి॥

సరసములాడుచే జడిగొన్న మోహము
    శిరసు వంచుకొనుచే సిగ్గుఁబాట్లు
గరిమ నవ్వు మిక్కిలి ఘనమైనతరితీపు
    సరిచూడవే వలపుజాడ లివి ॥నీప॥

చెప్పరానివినయాలే చిత్తములో ఆసలు
    తప్పక చూచుచే తగులాయము
వుప్పతిల్లుఁ జెనకులే వుడివోనితమకము
    తిప్పరానికాంతు లివి తెలుసుకోవే ॥నీప॥

మొగములు చూచుచే ముంచినఇచ్చకములు
    బిగివాయకుండుచే చేపట్టినపొందు
అగపడి నిన్ను నేలె అదె శ్రీవేంకటేశుఁడు
    మగనికి నీకు నీమర్మము లెంచుకోవే ॥నీప॥ 152

వరాళి

వింటివా నామాట నీవు విభుఁడవు
    వంటు నీవు చూపకున్నను నగుఁబాటౌను ॥పల్లవి॥

యెలమి నాపె నీపై నెంత మోహా మో కాని
మలసి మలసి నీతో మాటలాడీని
కలసి మెలసి నీవు కడులాలించకుంటేను
నెలకొన్న నేరమి పీవొళ్లి దే అందురు ॥వింటి॥

మదిలోన నీకెంతమరిగినదో కాని
పొదిగి పొదిగి నీతో పొందు సేసీని
అదెరిఁగి నీవిప్పు డాకెఁ గూడకుండితేను
గుదిగొన్న[1]మేలాన కూళతన మందురు. ॥వింటి॥

యెనసి ఇంతి నీరతి(ని) యెట్టు గూడితివో కాని
తనిసి తనిసి నిన్నుఁ దగ మెచ్చీని
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కరుణ యింతగాకున్న
చనవరితనాకు చపచపనందురు ॥వింటి॥ 153

మాళవిశ్రీ

చెలులము నిన్నేమి సేయఁగలము
నెలఁత భాగ్యములెల్లా నీవల్ల నున్నవి ॥పల్లవి॥

యిందుముఖితో సరస మెంత మీరి యాడినాను
అందుకు నిన్నోఁగాదని అడవచ్చునా
మందలించి వలపులు మట్టుపెట్ట వసగాదు
యెందును యీపె కాఁపురమిదె నీచే నున్నది ॥చెలు॥

వనితను నీ వెట్టు వడి నెలయించినాను
పెనఁగి చాయలకు రప్పించఁగలమా
మనసులో తమకము మానుపఁగ నెట్టువచ్చు
వినయాన యీపె మొక్కు వెస నీపై నున్నది ॥చెలు॥

1. మేలు+న. మేలాన = మేలుతో (ప్రేమతో) అనియా? అట్లైనచో, 'న' పరమైన పుదు'ము'వర్ణాంతమూ అకారోపధమూ కాని 'మేలు'కు దీర్ఘ మెట్లు? మేలము+న ఐనచో అర్థమంతగ సరిపోదేమో? గుడిగొన్న 'మేలున' కావచ్చునా?

సతిఁ గాఁగిటఁ గూడితి వరవు లేమడిగివా
రతులనేరుపు లేర్పరచఁగలమా
తతితో శ్రీవేంకటేశ తగులు మానుపరాదు
సతమె యీపెకోర్కి నీచనవున నున్నది ॥ చెలు ॥ 154

శుద్ధదేశి

ఎంత వేగిరకాఁడ వేమయ్యా నీవు
చెంత నూరకుండఁగానే సేసలు చల్లేవు ॥ పల్లవి ॥

సెలవి నవ్వులతోడ సిగ్గువడి వుండఁగానే
బలిమి నాపెచన్నులు పట్టితీసేవు
నిలువుఁదమకమున నివ్వెర గందఁగానే
కొలఁదిమీరఁగను గక్కునఁ జెనకేవు ॥ ఎంత ॥

తగు నీపై తలపోఁత తలఁచుకుండఁగానే
చిగురుఁజెదవి యాని చిమ్మిరేఁచేవు
మొగము చూచి నీపై మోహములు వెరవఁగా
బిగువుఁగాఁగిట నొత్తి పిప్పిసేసేవు ॥ ఎంత ॥

ముద్దులు గునిసి నీతో ముచ్చటలాడఁగానే
అద్దుకొని రతికేలి నలయించేవు
గద్దించి శ్రీవేంకటేశ కన్నుల మొక్కఁగానే
వెదకి కావరు సారెఁ బెనఁగులాడేవు ॥ ఎంత ॥ 155

వరాళి

మఱచితివేమో కాక మగువలనెల్లాఁ జూచి
మెఱయఁగ నీచేఁతలు మెచ్చనా నేను ॥ పల్లవి ॥

నెప్పున మాయింటికి నిన్నిట్టె విచ్చేయుమని
అప్పుడే చెలిచేఁ జెప్పియంపనా నీకు
కొప్పు దువ్వుకొంటాను కుందనపు మేడమీఁద
చిప్పిలుమోవిని సన్నసేయనా నీకు ॥మఱి॥

మనసులో పొఁ(పొం?)దులు మరి యెచ్చరికగాను
మునుకొని చేతులెత్తి మొక్కనా నీకు
పొనుగకుండా నిన్ను పువ్వులచెండున వేసి
నినుపుగా తమి యెలా నించవా నీకు ॥మఱి॥

పాటించి వాచన్నులు పయ్యద జారఁగ(గఁ?)దీసి
సూటిగఁ గానుకగాను చూపనా నీకు
యీటున శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
గాఁటపునామేలు తారుకాణించనా నీకు ॥మఱి॥ 158

రేకు 1587 సామంతం

అటువంటిది గాకుంటే ఆఁటదందురా
సటలెల్లా నెరపీని చాటిచెప్పఁదగును ॥పల్లవి॥

వుద్దండపుమాట లాడి వువిద చన్నుల నొత్తి
అద్దుకొని నీ కిట్టె ప్రియాలు చెప్పీని
సుద్దు లెంతనేర్చునో సూటిగా నిన్నిట్లానే
తిద్దుకొనె కాఁగిటికి దేవులు గాఁదగును ॥అటు॥

కాతరించి వొడివట్టి కామిని లోనికిఁదీసి
చేత నీ వ్నాయము లంటి చెక్కు నొక్కీని
యేతు లెంతవేడుకో ఇటువలె నీముందర
ఆతుమగాఁ జెప్పి చూపీ ఆకె పీకుఁ దగును ॥అటు॥

పాదువలె నిన్నుఁ దిద్ది సతి మోవి గంటిసేసి
పాదాలకు మొక్కి నీకుఁ బంతమిచ్చీని
పోదితో శ్రీవేంకటేశ బూపతిచెరువుకాడ
ఆదిగొని నిన్నుఁ గూడె ఆకె నీకుఁ దగును ॥ అటు 157

మాళవి

లకిమమ్మ కాఁగిలిచ్చి లావుల మెచ్చీ
సకలము మేలు సరసము లాడరయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కొండలవడవనీడ(?) కోరిన చెంచులవాడ
వుండి వచ్చే వోనయ్యా వువిదతోడ
నిండెనుః వలపు లాడ నీమో మాకె చూడ
వెండిలి మీకిద్దరికిఁ బెనగొనీనయ్యా ॥ లకి ॥

గొప్పమాఁకులకోన [1]కురిసేటి నిచ్చవాన
వుప్పతిల్లి చేయివేసె వువిద మేన
చిప్పిలీఁ జెమటసోన సిగ్గులు లోలో నాన
కప్పెను మీ కిద్దరికిఁ గడు మోహాలయ్యా ॥ లకి ॥

భవనాశియేటిదండ పడఁతికోర్కులు నిండ
జవళి నీవద్ద నుండ సంగడిఁ బండ
తివిరి శ్రీవేంకటాద్రి సుగ్రీవ నారసింహ
వివరించ నిద్దరికి వేడుకాయ నయ్యా ॥ లకి ॥ 158

బౌళి

నంటునఁ గనకగిరి నారసింహా
వెంట వెంట నాకుఁగానే వేడుకపడేవు ॥ పల్లవి ॥

1. 'నిచ్చకురిసేటివాన' అనుట సహజము.

చేముట్టి కొలువులోన సిగ్గు విచారించక
నామేను చెనకేవు వడుము నీవు
కామినులు వసంతము కడు నీపైఁ జల్లరాఁగా
ప్రేమ నావయ్యదలోనఁ బెనఁగి దాఁగేవు ॥నంటు॥

వొద్దనుండి చెలులెల్లా నూడిగాలు సేయఁగానే
అద్దుక నాతో నవ్వే వప్పటి నీవు
వుద్దండాన మేనవారు వొడివట్టి తియ్యఁగానే
గద్దరితనాన నన్నుఁ గాఁగిలించుకొనేవు ॥నంటు॥

సంగతి విచారించక సరిఁ బొరుగువారింట
యెంగిలిసేసేవు మోవి ఇప్పుడే నీవు
చెంగట శ్రీవేంకటేశ జిగిఁ బేరటాండ్లు చూడ
చెంగలించి నామీఁద సేసలువెట్టేవు ॥నంటు॥ 159

రీతిగౌళ

ఏమయ్యా వేడుకగాని కేడ దోసము
వేమారు నీదేవులకై విన్నవించేఁగాక ॥పల్లవి॥

[1]సంగడించి మాటాడుతాఁ జవి చూచితివి మోవి
యెంగిలని చూడవద్దా యింతిని నేను
వెంగలితనానఁ దొల్లి వెన్నలుమఁ గాలును
దొంగిలినవాఁ డవి దూరుకు నోడేవా ॥ఏమ॥

సముకాన నవ్వుతానే సరిఁ గాఁగిలించితివి
చెమటని చూడవద్దా చిప్పిలి మేన
గుమితానఁ జల్లలమ్మే గొల్లెతలనేలిన—
తమకి వంతేసిదొరతనాలు చూచేవా ॥ఏమ॥

1. సంగడి, సంగడమునఁ పై వచ్చిన నామధాతువు కాబోలు.

ఆదరించి వేఁడుకొంటా నక్కున నిడుకొనేవు
పాదాలు దాఁకి సిబ్బితిపడఁగవద్దా
కాదనక [1]దధిఖాండు(డ?)గంపకిం దీఁగినవాఁడ—
పీదెస శ్రీవేంకటేశ యిందుకుఁ గొంకేవా ॥ఏమ॥ 160

నీలాంబరి

మగనికి నాలికిని మర్మము లివి
తగిలి పాయకుండితే తమకము రేఁగును ॥పల్లవి॥

పచ్చిమాఁట లాడితేనే భావములు గరఁగును
యిచ్చకము సేసితేనే యింపు పుట్టును
కొచ్చి కొచ్చి కొసరితే గురుతౌఁ జుట్టరికము
వచ్చినట్టే వచ్చితేను వాడికలు గలుగు ॥మగ॥

వినయము చూపితేనే వెగ్గళించు మోహము
మనసు లెనసితేనే మన్నన లెక్కు
తనువులు సోఁకితేనే తడఁబడుఁ గోరికలు
ననిచి పైకొంటేనే నవ్వులెల్లా వచ్చును ॥మగ॥

కలపుకోలు గలితే కాఁపురము లోనరును
తలఁపు సరిదాఁకితే తగులుఁ గాంతు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతి నేలితివి నీవు
చలివాయఁ గూడితేనే చవులౌను రతులు ॥మగ॥ 161

శంకరాభరణం

ఇఁకానేల చలము లేమి సేయఁగలము
అంకెకు వచ్చెను అధరామృత ఫలము ॥పల్లవి॥

1. 'దధిఖాండు' స్వతంత్రముగ తత్పమించినరూపమా? పొరపాటు వ్రాతయా? ఇట్టి దుష్టసమాసము లీవాఙ్మయమున దోసములు గావు.

కలికి వనాలనీడఁ గడు నీ కెదురుచూడ
కులుకునవ్వులతోడఁ గొప్పు వీడ
చెలులెల్లాఁ జూచేరు జిగిఁ గొను లసియాడ
బలిమిఁ జేకొనవయ్య బత్తితోఁ గూడ ॥ఇంకా॥

సతి నీపాదాలు మెట్ట చన్నులు నీవు ముట్ట
తతి నిన్ను నిదె దిట్టతనాలఁ దిట్ట
అతివలు సొలసేరు అంగాలఁ జెమట దొట్ట
సతతము మెచ్చవయ్యా జాణలు చేపట్టి ॥ఇంకా॥

జలజాక్షి నీపక్క సరసముల వే చొక్క
తలపోసీఁ దనచక్కఁదనాలు నిక్క
అలి శ్రీవేంకటేశ నీలలన నీకు మొక్క
కలకాల మేలు మిక్కడ రతికెక్క ॥ఇంకా॥ 162

రేకు 1588 ౧౮

నాకుఁ గానవచ్చీ నీనటనలెల్లా
నీకుఁ జూడ నన్నియును నేరుపులై యున్నవి ॥పల్లవి॥

తలకొని నాదిక్కు తప్పక చూచేవు గాని
తలఁపులో వేరొకతె తగిలున్నది
మలసి నిజాలకును మాటలు నాడేవుగాని
యెలమి నీకోరికలు యెక్కడనో వున్నవి ॥నాకుఁ॥

ఎదుమ నూరకె నాతో నవ్వులు నవ్వేవు గాని
అదనవలపు వి(విం?)తై వున్నది
జడిగొని నాపైఁ జేయి చాఁచఁగ వచ్చేవుగాని
చిదుముడితమి వలసినచోట నున్నది ॥నాకుఁ॥

గట్టిగా నీకాయము నాకాఁగిట నున్నది గాని
చుట్టరికములెల్లాఁ జుట్టుకొన్నది
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీవు వన్నెలితిగాని
రట్టడిపంతాలు రతి నిట్టె పాయకున్నవి ॥నాకుఁ॥ 163

మాళవిగౌళ

వట్టిసటలు నేనేపు వద్దికి రమ్మనుచును
పట్టి నేఁ బెనఁగితేను పరాకు మానేవా ॥పల్లవి॥

మన్ననగలసతితో మాటలు నీవాడఁగాను
విన్నపము నేఁ జేసితే వినేవా నీవు
సన్నలా ఛాయలా నాపె సరి నెలయించఁగాను
యెన్నికానుక లిచ్చినా యిక్కడ చూచేవా ॥వట్టి॥

పిలిచితెచ్చినాపెతో బెరపి నీవు నవ్వఁగా
కలయ నే వచ్చితే కాఁగిలించేవా
నిలుచుండి కొలువున నిన్నాపె యెలయించఁగా
వలపు నేఁ జల్లితేను వసమయ్యేవా ॥వట్టి॥

జంటఁ గూచుండినజంతిచన్నులు నీవు ముట్టఁగా
ఇంటికి రమ్మంటే నీ కితవయ్యేనా
అంటి నన్నుఁ గూడితివి అంతలో శ్రీవేంకటేశ
వొంటి నెంతజంకించినా వొడఁబడేవా ॥వట్టి॥ 164

దేసాళం

నీకొలఁదివారలా యీనెలఁతలెల్లా
నీకు నిదె చాలుగాదా నిమ్మలాన నుండవే ॥పల్లవి॥

యేల నివ్వెర గందేవే ఇంతులనెల్లాఁ జూచి
ఆలరిఁ డీతని కెంద రాండ్లంటాను
జాలిఁబడ నేమిటికి సవతులతో నెల్లా
వాలిసేయ కాతఁడు నవ్వి నంటాను ॥వీకొ॥

యేమిటికి యేఁకరేవే యెవ్వరైనా నీతనితో
అముకొని సరసము లాడేరంటాను
మోము శిర సేలూఁచేవే మునుకొని దేవుళ్లకు
వోముక యీతఁడు విడె లొసఁగీనంటాను ॥వీకొ॥

అదేల ముక్కుపై వేలంటుకొనేవే ఇందరు
ఇదె యీతనిపొత్తున నెనసేరంటా
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్ను నేలె
పదరకువే యీతఁడు పచ్చిదేరి నంటాను ॥వీకొ॥ 165

కాంబోది

అప్పటి కారుకాణ లానో కావో
తప్పక యీగురుతులు తలఁచుకో నీవు ॥పల్లవి॥

ఇందాఁకా మాటలాడె యెరవులేక నీతో
యెందుండి వచ్చె నాపె యేమో నీకు
మందలించి యావేళనే మరి నొక సోద్యము
అందుకొంటి వీడెము ఆపెచేత నీవు ॥అప్ప॥

కామించి చెక్కులు నొక్కి కడుఁ బాదాలకు మొక్కి
యేమిటికి వీడుకొనె నీపె నిన్ను
దీమసాన నప్పటిని తేటపడె వేరొకటి
కోమలపుమోవి చవిగొంటివి సారెకును ॥అప్ప॥

సన్నతే సేసీ(సెకి) వాపె సముకాన నుండి నీతో
ఇన్నిక లెట్టివి కూట మెన్నఁ దబ్బెను
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
పన్ని రతిఁ జొక్కితి వాపదఁతిసేఁతలకు ॥ అప్ప ॥ 166

బౌళిరామక్రియ

మగువరో యీగతినే మగని వలపించవే
జిగి మఱవకుమీ నేఁ జెప్పినయీబుద్ధులు ॥పల్లవి॥

మనసు తెలిసితేను మాటలెల్లాఁ జవులౌను
నసుపు గలిగితేను నవ్వులు వచ్చు
చనవు మెరసితేను సంగాతము లీడేరు
వినయము చూపితే వేడుకలౌఁ బొందులు ॥ మగు ॥

అడియాసలు మించితే ఆయములు గరఁగును
యెడవాయకుండితేను హెచ్చు లంకెలు
పుడివోనిప్రేమలై తే వొనరుఁ దలపోఁతలు
అడరుఁ జుట్టరికములై తే నింపు లెసఁగు ॥ మగు ॥

విచ్చన విడ్డితేను వెలయుఁ దమకములు
ముచ్చటలు నెరపితే ముంచుఁ గళలు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడేలె నిన్ను నింతలోనె
వచ్చిదేరఁ జెనకితిఁ బరగును రతులు ॥ మగు ॥ 167

పాడి

రచ్చలోఁ బెనఁగుదురా రామలతోడ
యిచ్చెరిఁగి కలసితే నింతులు వలతురు ॥ పల్లవి ॥

యిక్కడనేల చెనకి నింటికి రమ్మనవే
చెక్కు నొక్కి తనసేవ చేసే నేను
మొక్కళపుఁదనమేలే మొగవాఁడైనవానికి
కక్కసించకుండితేనే కాంతలు వలతురు ॥రచ్చ॥

దిగ్గనఁ గొంగేల వట్టి తెరవేయుమనవే
బగ్గన నొంటినే వొడఁబరచే నేను
వెగ్గళించనేఁటికే వేడుక గలవానికి
సిగ్గుతోడ నుండితేనే చెలులు వలతురు ॥రచ్చ॥

చన్నులేల పిసికీఁ బచ్చడము గప్పుమనవే
విన్నవించి వేడుక గావించే నేను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్ను నేలె
సన్నలఁ దా నవ్వితేనే సతులు వలతురు ॥రచ్చ॥ 168

రేకు 1589 ముఖారి

అనతియ్యవయ్యా నాకు నాసుద్దులు
తానకమై ఇందాఁకాఁ దలపోసుకొంటిని ॥పల్లవి॥

చెలఁగి నివ్వాపె చూచి సలవుల నవ్వఁగాను
తెలియక నిన్నడిగేఁ దెల్లమిగాను
బలిమి నప్పటి నాపెపైఁ జేఁవేయఁగాను
నిలుచుండి వాలోనే నివ్వెర గందితిని ॥అన॥

సారెసారె నాపె నీతో సన్నలు నేయఁగాను
కారణాలు విచారించేఁ గడగడల
మేరమీరి నీతో మరి మేలము లాడఁగాను
అరితినే సంతోసించే నందుకే నేను ॥అన॥

గక్కన నాపై నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
చొక్కి పొంతవాలు చూచే సొరిది నేఁడు
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
వెక్కలాగుల నిందుకే ప్రియమందే నిపుడు ॥అన॥ 169

కేదారగౌళ

ఏమి చెప్పేది నీభాగ్య మిన్నిటా రమణుఁడ
దోమటి మిమ్ముఁ జూచి సంతోసమాయ నాకు ॥పల్లవి॥

మొక్కలానఁ దనచనుమొనలు నీవీఁపు సోఁక
చిక్కుదీసీ నీనెరులు చెలియ
వెక్కసపుఁ గొప్పులోని విరులు నీపై రాల
నిక్కి కుంచెవేసీని నీపైఁ గేలు చాఁచి ॥ఏమి॥

కందువతోఁ దొడాఁ దొడాఁ గదియ నీవద్ద నుండి
గందము పూసీ నీకుఁ గలికి
చిందెటిచెమటనీటిచిత్తడి నీమేన నంట
చెంది సొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి సింగారించీ నీకును ॥ఏమి॥

చలువమోవితీపువాసన నీముక్కున నిండ
తిలకము నీకు దిద్దీఁ దెలవ
కలసితి నన్ను శ్రీవేంకటేశ బేఁటె యాయ
అలమీఁ గాఁగిట నాపె నాయములు గరఁగా ॥ఏమి॥ 170

పాడి

తేరిచూడు మిదివో నీదేవులదిక్క
సారెసారెఁ దనమోవిచవులు చూపీని ॥పల్లవి॥

పొంచి నీమోము చూచీ పొలఁతి। కల
వంచి సిగ్గులు వచరించీ నదె
పెంచీ వాసలుఁ గడుఁబ్రేమమున। లోలో
నించీ నెలవులను నిండునగవులు ॥ తేరి ॥

సొలసి మాఁటలాడీ సుదతి। నీతోఁ
గలసిమెలసి యాడి యలసీ నదె
మలసీ నీముందరను మంతనానను। అట్టె
వలసినట్ల నీపై వలపు చల్లీని ॥ తేరి ॥

పొంది నీకాఁగిటను పూఁబోఁణి
చిందీఁ జెమట లంది యంది
చెందితి విటు నన్ను శ్రీవేంకటేశ్వర
నందినుండి తాను చనవు నేసీని ॥ తేరి ॥ 171

సామంతం

ఇంత వొలపకుపాతి చెల్లితివి
బంతినే నామీఁదఁ గడుబత్తినేసే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతో నేకతాన విన్నవించిననామాట—
లాడుకొంటివా అపుడే ఆకెతోడను
వీడెము నే నిచ్చినది వెస నాకెవొడిఁ బెట్టి
యీడ నామొగము చూచే వేమిగట్టుకొంటివి ॥ ఇంత ॥

యేపున నీవురమున నిటు నే మెత్తినకస్తూ—
రాపెకుఁ బెట్టితివా అపుడే నీవు
మాపుదాఁకాను ఇంటిలో మగువఁ బెట్టుకవుండి
యీపొద్దు నన్నంటవచ్చే వేమనేది నిన్నును ॥ ఇంత ॥

ప్రేమమున నీతో నేను పెండ్లాడినగురుతు
కామినికిఁ జూపితివా కానుకగాను
ఆముకొని శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
దోమటి నిద్దరికిఁ గాంతుఁడ వైతి విపుడు ॥ ఇంత ॥ 172

కాంబోది

ఏమిచెప్పేరే యెమ్మె లెందాఁకా మాతో
వేమరు నవ్వినదే వేడుకసరసము ॥పల్లవి॥

పగటున వనితలు పదివేలు గలిగినా
మగఁడు చేపట్టినదే మరి దేవులు
తగిలి యన్నిటా వేగుదాఁకా నొడఁబరచినా
అగపడి చెల్లుబడియైనదే మాట ॥ ఏమి ॥

కొలువులు సేసి యెంత కూరిములు గొసరినా
పిలుపు గలిగినదే ప్రియము
కలపుకోలున నెంత కాఁపురము సేసినాను
నలిగెతోడిదే సతమైనమన్నన ॥ ఏమి ॥

జమళిపొంతనాలు సారె నెంత గూడినాను
తమిగలిగినదే తగులాయము
గుమిగా నిన్ను నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
సమరతివిభవాలే చవులకుఁ జవులు ॥ ఏమి ॥ 173

దేవగాంధారి

ఇంకవేల నిన్ను నేరా లెంచ నేను
కొంకుదెరి లోఁగితేను కూళతనము ॥పల్లవి॥

మచ్చిక గలిగితేను మంచిమాటలాడవలె
కుచ్చితము నెరపితే కూళతనము
యిచ్చకమే వలసితే యెరవు లేకుండవలె
కొచ్చి కొచ్చి కొసరితే కూళతనము ॥ ఇంక ॥

పొందు లోనగూడితేను భోగించి చొక్కఁగవలె
గొంది నలుగఁగఁబోతే కూళతనము
చందములైతే సరసములాడవలె హెచ్చు—
కుందులు వెదకఁబోతే కూళతనము ॥ ఇంక ॥

నెట్టనఁ గూడేవేళ నేరుపు చూపఁగవలె
గుటు చేసుకుండితేను కూళతనము
అటుగా శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నేలితివి రా—
కొట్టు లిఁక నెగ్గులంటే కూళతనము ॥ ఇంక ॥ 174

రేకు 1540 లలిత

వాకిట నందరుండఁగా వడిగా లోనికి నేఁగి
యేకతాన నున్నపతి నెట్టు చెనకితివే ॥ పల్లవి ॥

పాయక విభునివద్దఁ బాదము లొత్తితివా
ఆయములు గరఁగెనా అట్టె నీకు
యీయెడ వినవేడుకయ్యీ నింకా నాతోఁ జెప్పవే
చేయి మీఁదాయ నిఁక సిగ్గువడనేఁటికి ॥ వాకి ॥

మనసారా నాతనితో మాట నీ వాడితివా
తనివిఁ బొందితివా తాలిమితోడ
నినుఁ జూచి వెరగయ్యీ నిలువవే నాముందర
చనవరవైతివి సట లిఁక నేఁటికి ॥ వాకి ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుసేవలెల్లాఁ జేసితివా
నీవలపు తీదేరెనా నిమ్మలాసను
యీవల నన్నిటఁ దేలె నిట్టె కనుఁగొనవే
నీవే సవతి వైతివి నేఁడు లోఁగనేఁటికే ॥వా॥ 175

మంగళకౌసిక

ఎటువంటి జాణవైతి విదివో నీవు
తటుకన నవ్వినవ్వి తనియ వాపోదమా ॥పల్లవి॥

అంగవించి నాచేత నందరూ వినఁగాను
వెంగెము లాడించుకొనువేడుకా నీకు
కొంగువట్టితియ్యఁగాను కోపగించి నే నిన్ను
జంగిలి తిట్టు దిట్టితే సంతోసమా నీకు ॥ఎటు॥

వెనుకొని నీకొప్పువీడినందాకా నాచే
పెనఁగులాడించుకొను ప్రియమా నీకు
కొనగోరు సోఁకి నీమై కుమ్మెలు నాటఁగా
చెనకించుకొన నంత సింగారమా నీకు ॥ఎటు॥

దిట్టవై నాచేతను తేనెగారేనీమోవి
ఇట్టె గంటిసేయించుకో యితవా నీకు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
గుట్టుతోడ నింతసేయఁ గోరికా నీకు ॥ఎటు॥ 176

ఆహిరి

ఏల సిగ్గులువడేవు యేమిటికి లోఁగేవు
కాలుదొక్కఁగా నిన్నుఁ గాదుకూడదనేమా ॥పల్లవి॥

ననుపు సేసుక నాతో నవ్వులు నవ్వేవాఁడవు
వొనరఁ బొందు సేయఁగా వొద్దనేమా
తనివోక దిష్టించి తగులఁ జూచేవాఁడవు
పెనఁగులాడఁగాను తప్పించుకొనేమా ॥ఏలె॥

మక్కువలు చూపి మోపి మాటలాడేటివాఁడవు
పక్కకు రాఁగాను చేపట్టకుండేమా
అక్కరతో నాకు నింత ఆసపడేటివాఁడవు
ఇక్కువ లంటఁగా నీకు నెమరాడేమా ॥ఏలె॥

చలపట్టి నా మోవి చవులడిగేవాఁడవు
మలసి పెంటాడఁగాను మారుకొనేమా
కొలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నమ్ము నేఁడు
వెలయ మన్నించఁగాను వింతగాఁ జూచేమా ॥ఏలె॥ 177

శుద్ధవసంతం

అన్నిటాను కడుజాణ వౌదువే నీవు
సన్న లాతఁడు చేసితే జంకించేవు నీవు ॥పల్లవి॥

కాటుకకన్నులఁ జూచి కడు సొలసిసొలసి
మాటాడనేతువౌనే మగనితోను
నీటున నప్పటినుండి నిన్నాతఁడు వేఁడుకోఁగా
పాటించి నీ వెంతవోడఁబరచేవే కమ్మటి ॥అన్ని॥

జవ్వనపుసింగారము సారెసారెఁ గురియుచు
నవ్వున నవ్వనేరుతువే నాథునితోను
పువ్వుల నాతఁడు నిన్ను పూఁచిపూఁచి వేయఁగాను
మువ్వంకా నొడ్డించుకొంటూ మొక్కేవేమే నీవు ॥అన్ని॥

వెలలేనివలపులు వేమారుఁ జల్లి రతులఁ
గలయనేర్తువే శ్రీవేంకటేశుతోను
చెలరేఁగి చెలరేఁగి సేస లాతఁడు వెట్టఁగా
నిలిచి యిచ్చక మెంత నెరపేవే నీవు ॥ అన్ని ॥ 178

కాంబోది

ఇట్టుండవలదా యిద్దరికి సంతోసాలు
మట్టుమీరి తలపోఁత మఱవలే రెపుడు ॥ పల్లవి ॥

యెన్నటిపొందులో కాని యీకెకు నాతనికిని
సన్నలా చాయలా మోవి చవిగొనేరు
ఇన్నిటాను పొంతనాలు యెట్టు గూడెనో కాని
పన్నినతమకములఁ బాసి వుండలేరు ॥ ఇట్టుం ॥

తగుల మెట్టిదో కాని తనకునుఁ దనకును
పగటున మోములు తప్పకచూచేరు
మొగి నోఁచిననోములు మున్నిటి వెట్టివో కాని
నగవులే పెంచక మానఁగజాల రిదివో ॥ ఇట్టుం ॥

వేడు కెట్టిదో కాని శ్రీవేంకటేశ్వరు కింతికి
వోడక రతికళల నుల్లసించేరు
కూడిననేరుపు లెంత గురులు సోఁకెనో కాని
జోడయినకాఁగిలి యెచ్చోటా విడువరు ॥ ఇట్టుం ॥ 179

భైరవి

నీ కింతయేలె వెఱపు నీకు మగఁ డాతఁడు
చేకొని నీచనవెల్లాఁ జెల్లించుకోరాదా ॥పల్లవి॥

చీటికి మాటికి నీవు సిగ్గులు వడేవుగాని
నాటుకొనఁ బతితోను నగరాదా
కూటమి గోరి సంగడిఁ గూచుండ లోఁగేవుగాని
వోటలేక కుచముల నొరయరాదా ॥నీకిం॥

చనవులా మనవులా సాదించవచ్చేవుగాని
మనసిచ్చి యాతనితో మాటాడరాదా
తనియక మోవి చూచి దప్పులుదేరేవుగాని
వినయానఁ దములము వేఁడుకోరాదా ॥నీకిం॥

అలపులా సొలపులా ఆయాలు ముట్టేవుగాని
పిలిచి శ్రీవేంకటేశుఁ బెండ్లాడరాదా
బలిమి నన్నిటా నోడఁబరచుకొంటివిగాని
మలసి రతుల నిట్టె మన్నించుకోరాదా ॥నీకిం॥ 180

రేకు 1541 రామక్రియ

చూచేవారికెల్లాను చూడఁ గొత్తలు
యేచినమీమహిమలు యేమిచెప్పే దపుడు ॥పల్లవి॥

గందము నీవు చల్లఁగా కాంత సరసమాడఁగా
చందమాయ మీచేఁతలు సరికి బేసి
విందు నీ కాపె చెప్పఁగా వెస నీ వియ్యకొనఁగా
ఇందులో మీసంతోసా లేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥

ఆయములు నీవంటఁగా ఆపె నవ్వులు నవ్వఁగా
చాయకు వచ్చె వలపు సాటికి బేటి
కాయ మాపె వొరయఁగా కన్నుల నీవు చొక్కఁగా
యీయెడ వినోదము లేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥

సరుగ నీవు గూడఁగా చన్నుల నాపె వొత్తఁగా
ఇరవాయ సమరతు లీడుకు నీడు
సరి శ్రీవేంకటేశ్వర సన్నలు మీలోఁ జేయఁగా
యెరవులే దెరిఁగితి మేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥ 181

దేసాళం

ఎంతరాజసము చూపే వీకెయెదుట
చెంతలనే మమ్ము నిమ్మి రేఁతురా ॥పల్లవి॥

కొండలెక్కి [1]నీకుఁ జనుఁగొండలు చూపీ మారు
గొండపైనుండిన[2]నీకుఁ గోమలి
రెండుచేతులుఁ జాఁచి కూరిమి నందు కొనరాదా
అండనున్న లకిమమ్మ నలఇంతురా ॥ఎంత॥

పండుండి నీకు మోవిపండు చూపి యెలఇంచీ
పండువెన్నెలబయట పడఁతి
[3]నిండునీవదనమున నిక్కించి చేకొనరాదా
మెండైన లకిమమ్మతో మేకు సేతురా ॥ఎంత॥

కొనబుఁదనాన గోరికొన చూపీ పెండ్లిసేసు—
కొనవలెనని నీకుఁ గోమలి
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నీ వౌభళేశుఁడ
ననరాదా లకిమమ్మ కటు మాటదాఁతురా ॥ఎంత॥ 182

---

1. 2 ఇవిపునరుక్తములు. ఇట్టి వివాఙ్మయమున నక్కడక్కడ గలవు.
3. 'పినిండువదనమున' అనుట సహజము.

మాళవి

నన్ను నేలితాఁ డితఁడు [1]నరసింహుఁడు
అన్నిటాను ఘనుఁడు [2]ప్రహ్లాదనారసింహుఁడు ॥పల్లవి॥

నగవులవాఁడుగదె నరసింహుఁడు
వెగటులేనివాఁడు వీరనరసింహుఁడు
నగముపైనున్నవాఁడు నరసింహుఁడు
అగపడె మనకుఁ బ్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

ననవిలుతునితండ్రి నరసింహుఁడు
కనకపుకాశ(సె?)వాఁడు [3]గజనరసింహుఁడు
ననుపుపొందులు సేసేనరసింహుఁడు
అనిశముఁ గాయఁడు ప్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

నాతో సరసమాడీ నరసింహుఁడు। నా—
చేతికి నుంగర మిచ్చె శ్రీనరసింహుఁడు
యేతుల శ్రీవేంకటాద్రి నిదే యహోబలమున
అతుమలోఁ బాయఁడు ప్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥ 183

సామంతం

ఊరకె వున్నాఁడదె వోపిక చూపఁగవద్దా
నేరుపున నామాట నిజపట్టుఁగాని ॥పల్లవి॥

---

1 'నరసింహ్వుఁడు' అనియే రేకుపాఠము.

2 'ప్రంహ్లాద, అనియే రేకు పాఠము

3. గొప్ప అనుభాయార్థములో 'గజ' అనువిశేషణ మక్కడక్కడ ఈవాఙ్మయమున గలదు 'గజదొంగ, ఇత్యాదివ్యవహారము దీనికి కారణము కావచ్చును.

సరుగ నీవు గూడఁగా చన్నుల నాపె వొత్తఁగా
ఇరవాయ సమరతు లీడుకు నీడు
సరి శ్రీవేంకటేశ్వర సన్నలు మీలోఁ జేయఁగా
యెరవులే దెరిఁగితి మేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥ 181

దేసాళం

ఎంతరాజసము చూపే వీకెయెదుట
చెంతలనే మమ్మును చిమ్మిరేఁతురా ॥పల్లవి॥

కొండలెక్కి [1]నీకుఁ జనుఁగొండలు చూపీ మారు
గొండవైనుండిన[2]నీకుఁ గోమలి
రెండుచేతులుఁ జాఁచి కూరిమి నందు కొనరాదా
అండనున్నలకిమమ్మ నలఇంతురా ॥ఎంత॥

పండుండి నీకు మోవిపండు చూపి యెలఇంచీ
పండువెన్నెలబయట పడఁతి
[3]నిండునీవదనమున నిక్కించి చేకొనరాదా
మెండైనలకిమమ్మతో మేకుసేతురా ॥ఎంత॥

కొనబుఁదనాన గోరికొన చూపీ పెండ్లిసేసు—
కొనవలెనని నీకుఁ గోమలి
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నీ వౌభళేశుఁడ
ననరాదా లకిమమ్మ కటు మాటదాఁతురా ॥ఎంత॥ 182

1, 2 ఇవిపునరుక్తములు. ఇట్టి వీవాఙ్మయమున నక్కడక్కడ గలవు.
3, 'పీనిండువదనమున' అనుట సహజము.

మాళవి

నన్ను నేలినాఁ డితఁడు [1]నరసింహుఁడు
అన్నిటాను గాచుఁడు [2]ప్రహ్లాదనారసింహుఁడు ॥పల్లవి॥

నగవులవాఁడుగదె నరసింహుఁడు
వెగటులేనివాఁడు వీరనరసింహుఁడు
నగముపై నున్నవాఁడు నరసింహుఁడు
అగపడె మనకుఁ బ్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

ననవిలుతునితండ్రి నరసింహుఁడు
కనకపుకాశ(సె?)వాఁడు [3]గజనరసింహుఁడు
ననుపుపొందులు సేసేనరసింహుఁడు
అనిశముఁ గాయఁడు ప్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

నాతో సరసమాడీ నరసింహుఁడు। నా—
చేతికి నుంగర మిచ్చె శ్రీనరసింహుఁడు
యేతుల శ్రీవేంకటాద్రి నిదే యహోబలమున
ఆతుమలోఁ గాయఁడు ప్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥ 183

సామంతం

ఊరకె వున్నాఁ డదె వోపిక చూపఁగవద్దా
నేరుపున నామాట నిజపట్టుఁగాని ॥పల్లవి॥

1. 'నరసింహ్వుఁడు' అనియే రేకుపాఠము.

2 'ప్రహ్లాద, అనియే రేకు పాఠము.

3. గొప్ప అనుభాయార్థములో 'గజ' అనువిశేషణ మక్కడక్కడ ఈవాఙ్మయమునఁ గలదు 'గజదొంగ, ఇత్యాదివ్యవహారము దీనికి కారణము కావచ్చును.

సరసమాడేటివాఁడు సంగడికి రావలదా
సొరిది నాగోరిలావు చూచుఁగాని
పొరుగున నున్నవాఁడు పొరచి యడుగవద్దా
సరుస నామోవితీపు చవిచూచుఁగాని ॥తీర॥

యెమ్మెలుసేసేటివాఁడు యెదుటనే వుండవద్దా
కమ్మటి నాచేఁతలెల్లాఁ గనుఁగొనుఁగాని
దిమ్మరిఁ డయినవాఁడు తిరుగ మాటాడవద్దా
దొమ్మి నాగబ్బితనము తోడ వినుఁగాని ॥తీర॥

కలసి కూడేటివాఁడు కాఁగిలించుకొనవద్దా
తిలకించి నావలపు తెలుసుఁగాని
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
బలిమిఁ బెనఁగవద్దా పచ్చిదేరుఁగాని ॥తీర॥ 184

బౌళి

ఎంచుకొమ్మా నీకునీవే యీతగవులు
మంచితనానఁ జెలిని మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

వంతులకు వాసులకు వనితలు సొలసితే
పంతమాడిరంటా యెగ్గుపట్టఁదగునా
వింతలుగాఁ దీగెలు వసంతకాలానఁ జిగురు
యెంతపెంచినా నందు కిచ్చగించవలదా ॥ఎంచు॥

ననుపైవరమణులు నవ్వులెంత నవ్వినాను
ఘనగర్వములంటాను కాదందురా
యెనసి వానకాలాన యేరులు మించిపారితే
యెనలేనివేడుకతో నీఁదులాడవలదా ॥ఎంచు॥

రతివేళ వనితలు రాఁపు నిన్నుఁ జేసితేను
తతిగొని నీవూఁ గడుఁదమకింతురా
ఉతి [1]నాఁడుఁగోవిలలు చెలఁగి యెంత వుండినా
సతమై శ్రీవేంకటేశ సారె వినవలదా ॥ఎంచు॥ 185

మాళవి

మాపుదాఁకా మాటలేల మాతోఁ జాల
పైపై నున్నది నీపై నిదెవోలా ॥పల్లవి॥

చెలిఁ గొంగువట్టి తీసి చేయిమీదఁ జేయివేసి
యెలమి వలపురేచే వెగపోసి
మెలుపునఁ జందురుఁడు మీమీఁద వెన్నెల గాసీ
కలయరాదా విభుఁడ కలికని డాసి ॥మాపు॥

మగువయిల్లు చొచ్చి మచ్చికలఁ జవిచ్చి
నగవులు నవ్వేవు నడుమఁ గొచ్చి
పగటున వలరాచబలము పౌఁజులై వచ్చీ
జగడము మానరాదా జవరాలి మెచ్చి ॥మాపు॥

రమణిఁ గాఁగిటఁ గూడి రతులనే వసివాడి
తమితో మన్నించితివి తగు నీవాడి
సమమై శ్రీవేంకటేశ చల్లగాలి విసరాడీ
చెమట లార్చుకోరాదా సిగ్గులువీడి ॥మాపు॥ 186

రేకు 1542 రామక్రియ

నేమా విన్నవించితిమి నీచిత్తము
కామినిభావము చూచి కరుణించు మీఁకను ॥పల్లవి॥

1. అడుకోవిలలకు కూతలో ప్రశస్తిలేదు. "పుంస్కోకిలో యన్మధురం చుకూజ" ఇత్యాదిగ మహాకవికాళిదాసవచనములు. ఇక్కడ, నాయికల కుపమానముగ ద్వైతరవిషయమున అడుకోకిలను వాడినట్లున్నది.

అడియాసఁ గొంతవద్దు అట్టె నీవు వచ్చేవనే—
తడఁబాటుతోడిచింత గొంతవొద్దు
యెదమాట లాడించే ఇంకాఁ బొద్దు [1]జరపే
బడలెఁ జెలియ ఇఁకఁ బట్టలేదు మనసు ॥ నేమా ॥

వేడుకలఁ గొంతవొద్దు వెస నీకెదురుచూచి
కూడేనని తమితోడఁ గొంతవొద్దు
పాడుచు నీపైఁ బాటలఁ బలుమారు వొద్దు వుచ్చె
వోడక గుట్టున నుండి వోర్వలేదు తాపము ॥నేమా॥

వినుకలిఁ గొంతవొద్దు వేగ నీవు మన్నించి చే
కొని కాఁగిలించఁగాను కొంతవొద్దు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నీకెను
తనిసె నిన్నిటా నిఁకఁ దడవదు నేరమి ॥నేమా॥ 187

మాళవిగౌళ

ఇంకా నేమి గడమే ఇంతిరో నీకు
అంకెలను పతిపురమందు నిలిచితివే ॥ పల్లవి ॥

ఆతని నీసొమ్ముగాను అన్నిటాను నోమితివే
కాతరాన నిందులకే కాచితివానే
చేతులెత్తి మొక్కి చేకొంటివే మనసు
యీతల నీవును మాయీడుకు వచ్చితివే ॥ఇంకా॥

నిక్కుతానే వలపులు నీసొమ్ము సేసుకొంటివే
దక్కఁగొని మగనితోఁ దతిగొంటివే
వెక్కసాన నిట్టె వెంటవెంటఁ దగిలితివే
వెక్కొని మావలె నన్నీ నేరుచుకొంటివే ॥ఇంకా॥

1. 'జరుపుదువు—జరపెదవు' రూపముల 'వు' వర్ణము లోపించి 'జరపుదు జరపెదు' అయినట్లే, వ్యావహారికమైన 'జరపేవుకు' 'జరపే' రూపము.

పొంచి శ్రీవేంకటేశునకే పొంతనాలు గూడితివే
కొంచక ఆసలకెల్లా గురియైతివే
యెంచఁగ నీతఁడే మమ్ము నేలినవాఁడు ఇంతలోనే
పంచల మాకుఁగా విన్నపములూఁ జేసితివే ॥ఇంకా॥ 188

సౌరాష్ట్రం

ఏమి నెఱఁగనికన్నె నింతసేతురా
కామిని వనుచు నెట్టు కనుగొనవచ్చునే ॥పల్లవి॥

నేరుపుననే వచ్చి నీకుఁ గలవలపెల్ల
దారకానఁ దోడాపెకుఁ దగిలించితి
పోరచిగా నీతోను పొందుసేసేవారికెల్లా
యేరీతి సేతువో నిన్ను నెట్టు నమ్మవచ్చునే ॥ఏమి॥

మంచిమాటలెల్లా నాడి మగువను నీమగని
కంచముపొత్తుకు నట్టు కలపితివే
పొంచి నీచుట్టరికానఁ బొరలేటివారికెల్లా
యెంచుకొని మఱి యింకా నేమిసేతువో ॥ఏమి॥

చే వట్టుకొని వచ్చి శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ
దోవ రాకుండాఁ బాదము దొక్కించితివి
వావిరి నీపొరుగులవారినెల్లా నీతనితో
చేవమీరి పెండ్లిండ్లు సేతువమ్మా యిపుడూ ॥ఏమి॥ 189

కురంజి

మఱి యేఁటివిన్నపాలు మాపుదాఁకాను
నెఱతనాన మొక్కఁగా నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

వేమారు నే వేఁడుకోఁగా వెలుపు దెలిసె నీకు
గామిడి వైతివి నిన్నుఁ గరఁగించేనా
దోమటిపతులతో నే [1]దోసిటిపాలపెండ్లి
నీమీఁదఁ జల్లఁగా నీచిత్త మిఁకను ॥మటి॥

సరసములాడు(డఁ?)గాను చలివాసె నీ కిన్నిటా
గొరబైతి వెందుకైనాఁ గొంకఁజూచేవా
దొరసవతులలోన తోడుగూడఁ జెనకఁగా
నిరతిమేటి విన్నిటా నీచిత్త మిఁకను ॥మటి॥

గక్కన నిన్నుఁ గూడఁగా కందువలెల్లాఁ దెలిసె
యెక్కువైతి విన్నిటా నీ వెరవయ్యేవా
పక్కన శ్రీవేంకటేశ మన్ననదేవుళ్లలో
నిక్కపుమేలు గంటి నీ చిత్త మిఁకను ॥మటి॥ 190

నాదరామక్రియ

ఎంత దంటతనమయ్య యీయింతికి
బంతిని యితవేకాక బలిమి చూపీనా ॥పల్లవి॥

కెలయుచు నింతి నీతో కేరికేరి నవ్వినా
సెలవులమీఁదనే చిందుఁగాక
చెలరేఁగి చెలరేఁగి చేయిచాఁచి పెనఁగినా
కొలఁదివాఁడి కొనగోరి వాఁ(వ్రాఁ?)తగాక ॥ఎంత॥

బిరుదులు పచరించి బెట్టిమాఁట లాడినా
వొరయుచుఁ బెదవుల నొయ్యనేకాక
సరసములాడుతాను సంగడిఁ గూచుండినా
వురముమీఁద నెక్కి వుండుగాక ॥ఎంత॥

---

1. 'దోసిటిపెండ్లిపాలు' అనుటమేలు. దోసిటి పెండ్లిపాలు దోసిలి నించుకొన్న పెండ్లి తలఁబ్రాలు కావచ్చు. అవి చల్లుట కర్మములు. లేక, దోసిటిపాల=దోసెడు తలఁబ్రాలుగల, పెండ్లిన్=వివాహమందు అనికావచ్చు.

సిగ్గులు విడిచి నిన్నుఁ జెయివట్టి తీసినా
వొగ్గి నీపాదాలసేవ కొనరుఁగాక
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నాపెఁ గూడితివి
వెగ్గళించి లోఁగినా వియ్యమందీఁగాక ॥ఎంత॥ 191

వరాళి

మూలనున్న [illegible]రిసేల మ[illegible]ట వేసేవు నిన్ను
తాలిమితోఁ దడవితె తడవ[illegible]దా ॥పల్లవి॥

శిరసువంచినయాపెఁ జెన[illegible]వు సారెసారె
వరుస నీతో నవ్వవచ్చెనా నేఁడు
మరిగి నే నుండఁగా మరి కొంగువట్టేవు
అరుదుగ సరసము లాడవచ్చెనా ॥మూల॥

పంతముతోనున్నయాపెఁ బలికించవచ్చేవు
వంతులకు ముచ్చటాడవచ్చె[illegible] నీతో
చింతతోడ నుండఁగా[illegible] చె[illegible]లు నొక్కేవు నీవు
[illegible]ంత నీతోఁ [illegible] ॥మూల॥

[illegible]మమడిచియ్యఁగా [illegible] [illegible]గిలించితివి
యీకడ [illegible] [illegible]న కిటు [illegible]చ్చెనా
చేకొని [illegible]వితివి శ్రీవేంకటేశ్వర
దాకొని [illegible] ద[illegible]కించవచ్చెనా ॥మూల॥ 192

రేకు 543 ముఖారి

ఇంటికి నీకుఁ దగవు లిదివో చెప్పేము నేము
రంతు సేయరాదుగాని రవ్వ సేయవచ్చును ॥పల్లవి॥

తెగవాడరాదుగాని తేనెగారే మోవి నిన్ను
తెగడి తెగడి యిట్టె తిట్టవచ్చును
నగవద్దుగాని నీనటనలు పచారించి
వెగటులేకుండాను వెంగమాడవచ్చును ॥ఇంతి॥

జంకించరాదుగాని సతికి నీతిరుమేను
అంకించి కొనగోర నంటవచ్చును
మంకు చూపవద్దుగాని మనసిచ్చి యన్నిటాను
కంకినేసి రతులను కాఁగిలించవచ్చును ॥ఇంతి॥

వేసరుకోరాదుగాని వేడుకతో నిన్నుఁగూడి
ఆసచూపి సన్నలు సేయఁగవచ్చును
యీసు లిఁక వద్దుగాని యిట్టె శ్రీవేంకటేశ
సేసవెట్టి కూడెఁ జెలి చేరి మెచ్చవచ్చును ॥ఇంతి॥ 198

నాదరామక్రియ

ఎప్పుడును నీవోజతేల మానేవు
చిప్పిలు వలపు లింత చిమ్మిరేఁచెఁగాక ॥పల్లవి॥

చలపాదివాఁడవౌత సారెకు నే నెఱఁగనా
బలుతమకానఁ గొంగువట్టితిఁగాక
పిలిచితే నీవెప్పుడు బిగిసేది యెఱఁగనా
పెలుచుఁదమకమునఁ బేరుకొంటిఁగాక ॥ఎప్పు॥

మాయదారివాఁడవౌత మలసి నే నెఱఁగనా
వాయము నడపేవంటా నమ్మితిఁగాక
చేయి మీఁదవేసితేనే చిక్కలోఁగే దెఱఁగనా
ఆయము లంటి సరసమాడితిఁగాక ॥ఎప్పు॥

వేడుక కాఁడవా(వో?)త వెస నే నెఱఁగవా
పాడితో నే నీకు మొక్కి పై కొంటిఁగాక
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
జాడ దప్పేవా నేనే జరసితిఁగాక ॥ఎప్పు 194

హిజ్జిజి

ఈయింతివల్ల నేరమి ఇంచుకంతైన నున్నదా
చేయి చాఁచఁగా నీతో సిగ్గువడరాదా ॥పల్లవి॥

చెలి నిన్నుఁ దప్పకచూచెనంటానే తగిలేవు
సొలసి నీవు దిట్టఁగాఁ జూడవద్దా
నలి రేఁగి నీతోను నవ్వెనంటాఁ బై కొనేవు
గిలిగించఁగాఁ గిలకిల నవ్వరాదా ॥ఈయిం॥

సతి మాటలాడెనంటా సారెసారెఁ బోదిగేవు
కత చెప్పఁగా మాయగత వద్దా
తతితో జంకించెనంటా తమకించఁజూచేవు
రతి మర్మ మంటఁగా బిరాన జంకించరాదా ॥ఈయిం॥

కాంత నీకు మొక్కెనంటా కాఁగిలించి కూడితివి
పంతపుఁబతికి మొక్కఁ బాడిగాదా
ఎంతైనా శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరి కిద్దరే సరి
యింత నీవు మన్నించితే యియ్యకొనవలదా ॥ఈయిం॥ 195

గుజ్జరి

ఏమయ్యా పాడివంటా లెఱఁగనివా నీవు
నేమముతో నిద్దరుసు నీకు సరిగారా ॥పల్లవి॥

పనివడి యాపె నీతో పంతములెల్లా నాడఁగా
వొనరి యీపె నీతో నూరకుండునా
చనవుచేసుక యాపె సంగడిఁ గూచుండఁగాను
వెనకదిక్కున నీకె వేరె కూచుండునా ॥పమ॥

చెంతనుండి యాపె నీకు సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
ఇంత నంతఁ గొలువులు యీకె సేసునా
మంతనాన ఆపె నీమర్మము లంటఁగాను
వింతకతలు చెప్పునా వెలఁది యీకె ॥పమ॥

పొత్తుల రతుల నాకె భోగించఁగా నీకు
బత్తులే సేసునా పైపై నీకె
కొత్తగా శ్రీవేంకటేశ కూడె నాకె నిన్నుఁ దొల్లె
వుత్తలపువేడుకల నురమెక్కె నీకె ॥పమ॥ 196

కేదారగౌళ

పురుషవిరహ మిదె పొలఁతి నీమగనికి
గరిమతో నిండుకొనెఁ గాఁగిలించఁగదవే ॥పల్లవి॥

వెలుచుఁదనాన నీవు పెడచేత మొక్కినదే
తలఁచుక రమణుఁడు తమకించునే
కలకల నవ్వుతా కన్నులఁ జూచినదే
చెలరేఁగి అండనున్నచెలులకుఁ జెప్పునే ॥పురు॥

మందెమేళమున నీవు మాటలాడినవి యెల్ల
అంది కలవరించేటి యప్పు డాడునే
ఇందపుఁటాఁ [illegible] పెడెమిచ్చినయలవాటున
చెంది యిట్టె సారె[illegible] జేయి చాఁచునే ॥పురు॥

చెక్కు నొక్కి యేకతానఁ జెనకి కూడినందుకే
చొక్కుచు నానందాన సుముఖుఁడాయె
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశు నెనసితి వింతలోనె
యెక్కువ నిందాఁకాను యెదురులు చూచెనే ॥పురు॥ 197

పాడి

ఇదివో నీమగఁ డున్నాఁ డిఁక నెన్నఁడే
పదివేలకు నీమేలు పచారించవలదా ॥పల్లవి॥

జక్కవలు చన్నులట చకోరాలు కన్నులట
యెక్కువతో మురియక యేల మానేవే
చెక్కులే యద్దములట చిగురు మోవియట
తెక్కసమై నీ వింత విఱ్ఱవీఁగవలదా ॥ఇది॥

అలులు నీకురులట అంబుజము మొగమట
యెలమి నెమ్మెలు చూప కేల మానేవే
పులినపుఁ బిరుఁదట తిలపుష్పనాస వట
మెలఁగి నీ వింతేసి మితిమీరవలదా ॥ఇది॥

నెమ్మది లతాంగివట [1] నిత్యజవ్వనివీవట
యిమ్ముల నిరాజనము లిఁక నెన్నఁడే
చిమ్ముచు నీనాయకుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
పమ్ముచు నీవన్నెలిట్టె పచరించవలదా ॥ఇది॥ 198

రేకు 1544 ఆహిరి

కన్నె ముద్దరాలు నీతో గట్టివాయితనముదా
సన్నల చాయలనే చలపాదిఁ తేతురా ॥పల్లవి॥

---

1. 'నిత్యజవ్వనివి' ఇది విరుద్ధసమాసము. ఇట్టి చిల్లరదోషముల కీ వాఙ్మయమున పట్టింపులేదు.

సిగ్గువడి లోలోనే శిరసు వంచుకోఁగానే
వెగ్గళించి చెలినేల వేఁడుకొనేవు
వొగ్గుచుఁ జేతుల సారె నొడ్డుకొంటాఁ దిట్టఁగానే
బగ్గనఁ బోఁకముడి పట్టి పిడిచేవు ॥క న్నె॥

మొక్కుచుఁ బయ్యెదకొంగు ముసుఁగువెట్టుకోఁగానే
గుక్కక చన్నులమీఁద గోర గీరేవు
పక్కన నీదువురము పాదమునఁ జిమ్మఁగానే
అక్కున నదిమి సతి-యా ఒంచేవు ॥క న్నె॥

అద్దలించి జంకించి ఆనలెల్లాఁ బెట్టఁగాను
వుద్దండాన మోవిఁ గెంపు లొనరించేవు
సుద్దుల శ్రీవేంకటేశ సుదతిఁ గూడితి విట్టె
కొద్దిమీరఁ గూడివాను కోఁకఁ దనియవు ॥క న్నె॥ 199

దేసాళం

సేయనీవే అతఁడిట్టె సేసినంతాను
కాయకపుఁబ్రియములు గట్టిపడీనా ॥పల్లవి॥

వెక్కసా లాడకువే నావిభునితోను
నిక్కి వంకలు దిద్దఁగ నీవసమా
కక్కసానఁ బెట్టకువే ఘనుని నీ..
పక్కనఁ దలపోఁతలు పా..? ॥సే యు॥

నెరుసులు వట్టకువే నీపతినిని
దొరతనము వంచఁగ దోఁటి గలదా
వెరరేఁచకువే ...ఁ బ్రియము లెల్ల
తెర మరుగు ... నే తేటతెల్లమవునా ॥సే యు॥

కొంగువట్టి తియ్యకువే గురిగా నీవు
జంగిలిసరసములు చవి వుట్టినా
కంగు వాయ శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గూడె
అంగడినవ్వులలోనే ఆస మానీనా ॥చేయ॥ 200

సాళంగనాట

ఏల పూసుకవచ్చేవు యింతేసి నీవు
వేలికొనఁ బెనఁగఁగా విదిలించరాదా ॥పల్లవి॥

కూరిమిగలదానవు కొంగువట్టె నాతఁడు
నేరమి నన్నే లెంచేవే నీవు సారెకు
భారపుగుబ్బలమీఁదిపయ్యద దీసి నన్ను
గోరు దియ్యఁగా నాతనిఁ గోరి తిట్టరాదా ॥ఏల॥

పట్టపుదేవులవు నీపతి నాతో మాఁటాడితే
అట్టుచేసే వీడ నన్నూనలకే నీవు
మెట్టిపట్టు నాతఁడు మేనవావి పయిమోవ
చుట్టి కాఁగిలించఁగాను సూడువట్టరాదా ॥ఏల॥

యిచ్చకురాలవు నాకు నితఁడు విడె మియ్యఁగా
కొచ్చికొచ్చి వెంగెములే కుప్పవెట్టేవు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడఁగాను
వచ్చిరతులఁ జొక్కించి పంతమాడరాదా ॥ఏల॥ 201

లలిత

నీపంతము లీడేరె నేఁడుపగి వౌదునయ్యా
ఆపసాలు నాకుఁ జెప్పి అలిఁ జేసుకొంటివి ॥పల్లవి॥

చలముగలవారికి సాదించరానిదేమి
చెలులుగలవారికి సిగ్గులేవి
మలసి మలసి నాతో మంతనము లాడియాడి
అలరి వలపురేఁచి ఆలిఁ జేసుకొంటివి ॥ నీపం ॥

వేసరనివారికి వెగ్గళ మేమున్నది
ఆసలుగలవారికి వలపులేవి
వాసితోను నీవు మావాకిటనే కాచుకుండి
ఆసుద్దులు చెప్పి చెప్పి ఆలిఁ జేసుకొంటివి ॥ నీపం ॥

తాలిమిగలవారికి తగులని వేమున్నవి
యేలినవారికి నడ్డ మేమున్నది
యీలాగుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడి
ఆలాగులనే నేఁడు ఆలిఁ జేసుకొంటివి ॥నీపం॥ 202

సింధురామక్రియ

వేళొకయాఁటదైతే వేసరు నీపొందులకు
ఆలడి కోర్తువు నీవు ఆసోద మెట్టిదో ॥ పల్లవి ॥

చనవుచేసుక నిమ్ము చన్నులనే వొత్తితి
మనసురా నవ్వునవ్వి మర్మమంటితి
పెనఁగి రతులనే బెండుపడఁ జేసితి
తనియ వెంతైన నీతమక మదెట్టిదో ॥ వేళొ ॥

పెదవితేనె లాని పిప్పిసేసితి నీమోవి
పదరి పచ్చిమాఁటల భ్రమయించితి
గుదిగొన్నచూపులనే కొచ్చికొచ్చి చొక్కించితి
మదము దిగవు నీమగతన మెట్టిదో ॥ వేళొ ॥

పూడిగాలు చేసిచేసి వొడలెల్లానిమిరితి
వాడికకూటములను వలపించితి
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యి(యిం?)త నిన్నుఁ గొసరితి
వోడ వెఁ(వెం?)తయినా నీవోపికింకా నెట్టిదో ॥వేళో॥ 203

తెలుఁగుఁ గాంబోది

చూడరే యెంతపగటు సుదతులాలా
వాడవారా తమలోనివంక లొత్తేవారు ॥పల్లవి॥

మగనికి నాలికి మాఁటపలుకై తేను
తగవులు దిద్దేవారు దండచెలులా
యెగసక్కేలకు తామే యెంతమేరమీరినా
అగపడి నేమెల్లా నడ్డాలు వచ్చేమా ॥చూడ॥

తనకు నాపెకు లోలో తమకాలు రేఁగితేను
చనవున మెచ్చేవారు సతులా
చెనకుచుఁ దమంతనే సిగ్గులఁ బొరలఁగాను
పెనఁగి నేము రతికిఁ బెడరేఁచేవారమా చూడ॥

తావా మరదలుఁ గూడి పరవశమందఁగాను
యీవలఁ బొరుగువారు యెచ్చరించేరా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే చేరి మమ్ముఁ దమ్మూ నేలె
వేవేలకయినాను విడనాడేమా ॥చూడ॥ 204

రేకు 1545 అహిరినాట

పట్టకు నీవంతేసి బలిమిసేసి
తిట్టపెట్టి నీవు దిద్దినదానఁగానా ॥పల్లవి॥

సన్న లేల సేసేవు సారెకు నీవు నాతో
కన్నదే కాదా నీతో కాఁపురమెల్లా
చన్నులేల యంటేవు సతులముందర నెల్లా
పిన్ననాఁటనుండి నీవు పెంచినవే కావా ॥ పట్ట ॥

నగవులేల నగేవు నయగారితనముల
మొగము చూచి నీకు మొక్కితిఁగాదా
జిగి విడెమేలిచ్చేవు చెలఁగి నీతములను
పొగరుల నున్నది నాపుక్కిటనే కాదా ॥ పట్ట ॥

వాసలేల సేసేవు పలుమారు నింకా నీవు
వేసలు వెట్టినది నాశిరసే కాదా
వాసితో శ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గూడితివి
ఆసపడినది వాయంగ మిదే కాదా ॥ పట్ట ॥ 205

సాళంగనాట

తక్కినవారికెలాఁ దరితీపు లందరు
మిక్కుటపుసరసము మీలో నమరును ॥ పల్లవి ॥

తగునమ్మ యిన్నిటాను తరుణి నీ కాతనికి
నగవమ్మ యాతనితో ననుపునను
జిగి మీరొక్కరొకరు సేసినట్టెల్లాఁ జెల్ల
మిగులా మీవొద్దికలు మీలో నమరును ॥ తక్కి ॥

కూడెనమ్మ సంసారము కోమలి మీయిద్దరికి
చూడవమ్మ ఆతనిపై సొలపుఁజూపు
తోడునీడలవలెను దొరకె మీవయసులు
మేడెపుమీరతులివి మీలో నమరును ॥ తక్కి ॥

ఁడెనమ్మ వలపులు పడఁతి మీకోర్కులకు
వుండవమ్మ యీతనివొద్దనే నీవు
అండనే శ్రీవేంకటేశునంకెలే నీయంకెలాయ
మెండగుమీకూటములు మీలో నమరును ॥తక్కి॥ 206

లలిత

ఎవ్వరితో గొడవేల యిడుమలఁబడనేల
రవ్వగా నీసతిఁగూడి రాజ్యమేలవయ్యా ॥పల్లవి॥

నిండునిదా(ధా?)నమువంటినెలఁత యెదుటనదె
కొండలవంటిగొప్పకుచము లవె
వెండిఁబైఁడి[1]వంటివేడుకప్రియము లవె
వుండవయ్య యీకెపద్ద నొక్కమనసునను ॥ఎవ్వ॥

వసంతకాలమువంటి వాలినజవ్వన మదె
ముసరుఁదేనెవంటిమోవి యదె
పసనిముత్తెలవంటి పైపైసిగ్గులు నవె
రసికుఁడ విన్నిటాను రమియించవయ్యా ॥ఎవ్వ॥

చవులవిందులవంటిసరసపుమాఁట లవె
కవగూడేయటువంటి కాఁగిళ్లవె
యివల శ్రీవేంకటేశ యిద్దరూ నెనసితిరి
పవళించి యిట్లానే పాయకుండవయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 207

పాడి

ఏమేమి సేయఁగాను ఇంకా నేమేమి పుట్టునో
నేమముతో నుండేవయ్య నేరుతునా నేను ॥పల్లవి॥

1 వంటి పలెకు భేదము లేదా?

సారెకును నవ్వఁగాను చలములు రేఁగెను
మేరమీరి మొక్కఁగాను మించెఁ బంతము
పేరుకొని పిలువఁగా బిగిసే వింతటిలోనె
వూరకుండేనయ్యా నీతో వోపుదునా నేను ॥ఏమే॥

వేడుకతో మాటాడఁగ వెంగెము లందులో నుండె
వాడికెకు గదిసితే వాసివుట్టెను
వూడిగాలు సేసితేను వొద్దికఁ గాలు దాఁకెను
జాడతో నుండేనయ్యా సాదించఁగలనా ॥ఏమే॥

తప్పకచూడఁగాను తమకములెల్లా నిండె
కప్పురాన వేసితేను కళదాఁకెను
ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెనసితివిటు నన్ను
మెప్పించి వుండేనయ్యా మేరమీరేదాననా ॥ఏమే॥ 208

రామక్రియ

ఎంతలేదు నాయాస యేమి చెప్పేను
పంతమున నీవల్ల బతుకెల్లాఁ గలది ॥పల్లవి॥

నీచిత్తము నామీఁద నిజముగాఁ బారితేను
యేచిననావలపెల్లా నీడేరును
పూచినపూవులలోన పూఁపలు బలువై తేనే
కాచినకాపెల్లా నట్టె కడుఫలియించును ॥ఎంత॥

చనవిచ్చి నీవు నాతో సరసములాడితేనే
యెనసిననాసేవ లీడేరును
వెనుకొన్నసంపదలు వెంటవెంటఁ దిరిగితే
యెనలేనిరాజసము లింతా నీడేరును ॥ఎంత॥

నేసవెట్టినట్టి(ట్టి?)నీవు చెప్పినట్టు సేసితేను
వేసరనివా కాఁగిలి వేడుకలౌను
యీసులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
ఆసి నీటికోఁడె లలితోఁ దామెరలూ ॥ఎంత॥ 209

ఆహిరినాట

ఏమిసేసితినయ్యా నీవింత యగడుసేసేవు
ఆమనివలపులెల్లా నంగడి వేసేవు ॥పల్లవి॥

నవ్వుఁకు నీతోను నంటుమాఁట లాడితేను
రవ్వగాఁ జెప్పేవు తోడిరమణులతో
వువ్విళ్లూర నీమోవి నూరేతేనె లానితేను
అవ్వల నావలుసోఁకులని చూపేవు ॥ఏమి॥

పూని యెటుకకుఁ జేయి బుజముపై వేసితేను
మేను గోరుసోఁకెనంటా మిట్టిపడేవు
దాని కేమనుచు నిన్నుఁ దప్పక చూచితేను
వేనివట్టి సిగ్గులతో బెట్టి నవ్వేవు ॥ఏమి॥

కడుమెర మెచ్చులకు కాఁగిలించుకొంటేను
అడపముసతి విడె మందిమ్మనేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీకు మొక్కితేను
తొడిఁబడఁ దెరవేసి దొమ్మిసేసేవు ॥ఏమి॥ 210

కు 1546 హిజ్జిజి

నిజమునుఁ గల్లయు నీమేననే వున్నది
బుజము చూపుమా నీబొంకు లేఁక నేఁటికి ॥పల్లవి॥

సాధించేవు మాటల చలపాదితనమేల
  లేదా నీకాపెపొందు తేలే నీవు
  వాదించే వప్పటి నాతో వనితలెల్లా వినఁగా
  పాదవా నీవేమైనా సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥

ఆడేవు నీయాచారాలు అంత దోసాలేఁటికి
  చూడవా నీ వాపెదిక్కు సూటిగా నేఁడు
  వోడక తగవాడేవు వూరివా రెరిఁగినపనికి
  జాడ దప్పనివాడవా సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥

కిలకల నవ్వేవు గట్టువాయితనమేల
  వలవవా ఆపెకు వంతుల నీవు
  యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
  చలివాసితి విన్నిటాను సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥ 211

కేదారగౌళ

నన్నేల యెచ్చరించేరే నాకు మఱపు గలదా
  పన్ని యింతమాత్రానకు పదరఁగనేలే ॥పల్లవి॥

కందువ లంటినప్పుడే గక్కనఁ జెనకేఁగాక
  సందడిలో వలపులు చల్లనేలే
  విందువలెఁ బిలిచితే వేడుక నూఁకొనేఁగాక
  అందరివలెనే మాట లాడ యాడనేలే ॥నన్నే॥

వలెనన్నప్పుడు నేనే వచ్చేఁగాక వద్దికి
  కొలువులోపలఁ బతిఁ గొసరనేలే
  నెలకొన్నప్పుడే తననేరుపులు మెచ్చేఁగాక
  పొలసితేఁ బేరుకొని పొగడఁగనేలే ॥నన్నే॥

నగినప్పుడే మేలు నాఁటఁ బొడగనేఁగాక
మొగము వంచుకుండఁగా మొక్కనేలే
పగటున శ్రీవేంకటపతి తానే నన్నుఁ గూడె
అగడుసేసి రతుల నలయించనేలే ॥నన్నే॥ 212

నారాయణి

బుద్దెడిగే నిను నేను బోదించనేరుతువు
యిద్దరము నున్నారము యేమందురా ॥పల్లవి॥

పలుమాట లాడితేను బహుభాషి నందువు
మలసి కోపించితేను మంక నందువు
అలిగితే నీతోడి అంకెకత్తె నందువు
యెలమి నీతోడి [1]గాడ కేమిసేతురా ॥బుద్దె॥

కన్నుల జంకించితేను గయ్యాళి నందువు
చన్నుల నే వొత్తితే చలమందువు
సన్నలు చేసితే నీతో సటలు చూపె నందువు
యెన్నిలేవు నీసుద్దు లిటువంటివేరా ॥బుద్దె॥

అట్టె కాఁగిలించుకొంటే ఆసకత్తె నందువు
గుట్టున నూరకుండితే గొంట నందువు
నెట్టుక శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గూడితివి
యిట్టిదివో నీనేరుపు యెదురాడరా ॥బుద్దె॥ 213

ఆహిరి

ఇంతినేల నేరాలెంచేవు నీవు
జంతలవలెనే నీతో సరసములాడునా ॥పల్లవి॥

1. గాడ, గాథ శబ్దభవము కావచ్చు. ఎక్కువవదనము అర్థము కావచ్చు.

నీవే మన్నించితేను నెలఁత నీకంటెను
[1]యేవలా వీసమంత యెక్కుడయ్యా
భావించి నీ వాపెపాదాలకు మొక్కితేను
ఆవేళ నేలికసాని యౌనయ్యా ॥ఏమి॥

నీపాదము చాఁచితేను నెలఁత నీకంటెను
యేపున నిన్ను మోఁచిన దెక్కుడయ్యా
చేపట్టి నీ వాపెచెప్పినట్టు వినేయందు
కోపగించకు నీ కాపె గురువయ్యా ॥ఏమి॥

నీవలపు గలిగితేను నిన్నుఁగూడి చొక్కించీ
యీవిద్యల నన్నిటాను యెక్కుడయ్యా
వో వోయి శ్రీవేంకటేశ వురమెక్కఁగనక నీ—
దేవులు నీపాలింటిదేవరయ్యా ॥ఏమి॥ 217

శంకరాభరణం

ఒడఁబరతురుగాక వొప్పుగా నడచేనని
నడుమఁ గొసరితేను నమ్మునా చెలియా ॥పల్లవి॥

మనసున నొకటి మాఁటల నొకటిఁ
బెనచి దూరుదురు ప్రియురాండ్లు
ఘనుఁడవు నీవైతే కలవెల్లాఁ జేసివచ్చి
ననుపులు నటించితే నమ్మునా చెలి ॥ఒడఁ॥

నగవులో నొకటి నటనల నొకటి
యెగసక్కె లాడుదురు యింతులెల్లా
మగఁడవు నీవైతే మతకానఁ దీగాడి
నిగరిలో నుంటేను నమ్మునా చెలియా ॥ఒడఁ॥

1. ఎల-ఈవలవలె 'ఏవలా' కాబోలు. 'ఏవల్లా' అని తెలికటూపమో?

సన్నులు నొకటి జంకెనల నొకటిఁ
బన్ని చెనకుదురు పడఁతులెల్లా
వున్నతి శ్రీవేంకటేశ వొనగూడితి వీపెను
నన్ను నమ్మించితే నమ్మునా చెలియా ॥జడఁ॥ 218

నాదరామక్రియ

ఇన్నాళ్లవాఁడవై యెనసివుండఁగరాదా
వన్నెలువెట్టుకరాఁగా వడి నవ్వు వచ్చీని ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీవు నేనూ మాఁటలాడినట్లానే
పంతమూఁ బాడీ నెఱఁగి పలుకరాదా
యింతలోనే నీవిట్లా [1]యెవ్వరోమాటలు నేర్చి
వింతబాస లాడఁగాను వేరె నవ్వు వచ్చీని ॥ఇన్నా॥

కలికరి నిద్దరము కాఁపురము సేసినట్లా
వొలుపు రాజసముతో నుండఁగరాదా
కలితలజంతలకతలు నేర్చుక వచ్చి
గిలికొని పొదుగఁగా కేరి నవ్వు వచ్చీని ॥ఇన్నా॥

చేయిముట్టి నీవు నేనూఁ జెనకినయట్లానే
ఆయముఁ బాయ మెఱఁగి యలమరాదా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేడోరతులు నేర్చి
నాయెడ నీవు గూడఁగా నవ్వు వచ్చీని ॥ ఇన్నా ॥ 219

శుద్ధవసంతం

పిలువవే యీడకు బేసబెల్లియాతని
చిలుపాలు గాఁపించె సిగ్గులెల్లాను ॥పల్లవి॥

---

1. 'ఎవ్వరిమాటలో' అనుట సహజము. ఎవ్వరిమండియో మాటలు అనువ్యస్త రూపమునకు, సందేహార్థకస్వరముతో కలిపి సమాసముగ వాడుట వీరియలవాటు.

॥లవనితోలిఁ బెట్టి వట్టిమాటలెల్లా నాడి
తలపోఁతవలపులఁ దమి రేఁచెను
మొలకలనవ్వు నవ్వి మునగోరికొన (వా॥
నిలువు నూరు పండించె నిన్న నెల్లాను ॥పిలు॥

సరసము పైఁజల్లి జాగరాలు సేయించి
కరఁగించి మర్మముల కళ లుబ్బించె
తెరవేసి మరఁగున తేనెమోవి యాసచూపి
పరగించె నెమ్మేలెల్లా బలుమేడమీఁదను ॥పిలు॥

కన్నుల సన్నలుసేసి కాయము కాఁగిట నించి
నన్ను నింతగాఁ జేసి నమ్మించెను
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డిపుడు వచ్చి కలసె
విన్నపములెల్లాను వినె నిందాఁకాను ॥పిలు॥ 220

వరాళి

సవతుల మింతే సరుసల నుంటిమి
దవనపువాట్లు తా నెఱుఁగు ॥ వల్లవి ॥

మగువకుఁ దనకును మాన్పతి జగడము
తగవును ధర్మము తా నెఱుఁగు
పగటు లేఁటివో పంతము లేఁటివో
తగులువిరులే యవి తా నెఱుఁగు ॥ సవ ॥

విరసపుసోఁకు విడువుమంటి మిటు
తరవాతిపనులు తా నెఱుఁగు
సరసతలో యవి జాణతనములో
తరఁగులు మొరఁగులు తా నెఱుఁగు ॥ సవ ॥

జమళి నిద్దరిని సంగడిఁ గూర్చితి
తమకము సముకముఁ దా నెఱఁగు
భ్రమసి శ్రీవేంకటపతి నను నేలెను
తముల మెవ్వరిదో తా నెఱఁగు ॥సవ॥ 221

దేవగాంధారి

ఎంత కెత్తుకొమ్మనేవు యేమయ్యా వొకమాఁటే
వింతవింతవేడుకలు వెలసేదాననా ॥పల్లవి॥

చాయలకు నీతోను సరిపెనఁగుమనేవు
ఆయములంటేపాటియంతదాననా
పాయపుమదాన నీపడిగెము పట్టేదాన
రాయడించి నిన్నింత రవ్వసేసేదాననా ॥ఎంత॥

ననుపున నీతోను నవ్వులు నవ్వుమనేవు
మునుకొని మందెమేళములదాననా
యెనసిననీమోవియెంగిలి సోఁకినదాన
పనిగొని నిన్నింత పరచేటిదాననా ॥ఎంత॥

కందువఁ గూడుమనేవు కాఁగిటిలోనున్నదాన
అందరిలో పోరచియైనదాననా
విందుల శ్రీవేంకటేశ వేడుక నన్నేలితివి
అంది నీబూవపుదాన నడ్డమాడేదాన ॥ఎంత॥ 222

రేకు 1548 సామంతం

ఇద్దరిచేఁతలూ సరే ఇంకా నేమనేవే
పెద్దరికమే కలితే పెనఁగవే నీవు

వాలుకరెప్పలు నీవు వంచివంచి చూడఁగా
కాలుదొక్కె నందుకేపో ఘనుఁ డితఁడు
వేలుఁగొప్పుతోడ నీవు వెంగెము లాడఁగాను
కోలుముందుగా నిన్ను గోర గీరె నతఁడు ॥ ఇద్ద ॥

పలుమారు నీకునీవే పంతములు నెరపఁగా
చలపట్టి పయ్యదలో చన్నులంటెను
నలువంకఁ జెలరేఁగి నవ్వు నీవు నవ్వఁగాను
తలకొని నీలోనితమి రేఁచె నతఁడు ॥ ఇద్ద ॥

మంతనానఁ జేయిచాఁచి మర్మములు చెనకఁగా
యింతలోనె నీమోవి యెంగిలిసేసె
కాంతవు నీవు చెలరేఁగి కప్పురవిడెమియ్యఁగా
వింతగా నిన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడు ॥ ఇద్ద ॥ 228

వరాళి

నాలాగు నీ వెఱఁగవు నన్నునొరసేవు నేఁడు
అలాగువాఁడవుగాన అయ్యో నీవు ॥ పల్లవి ॥

చెంగట నీకొంకమొక్కు చేరి నేనే మొక్కేను
వెంగెములై తోఁచెనిదె వేరే నీకు
కంగిననీచేత లేమిగలిగినా చాఁచుఁగాక
అంగడి వేతునా అయ్యో నేను ॥ నాలా ॥

చేపట్టి నిన్ను గోరఁ జెనకి సిగ్గువడితే
కోపములై తోఁచెనదే గురిగా నీకు
యేపనులు గలిగినా ఇయ్యకొందుఁగాక నిన్ను
ఆపాటికే దూ[illegible] అయ్యో నేను ॥ నాలా ॥

వలచి కాఁగిట నీతో వడిగాఁ బెనఁగితేను
బలిమియై తోఁచె నిదె పైపై నీకు
కలితేఁ జలము శ్రీవేంకటేశ నీపై నా
అలరి కలతునా అయ్యో నేను ॥నాలా॥ 224

మాళవిగౌళ

అవి నామీఁదఁ బెట్టకు మప్పటి నీవు
కవగూడ నేర్చితివి కతలుగా నీవు ॥పల్లవి॥

నగితే నేమిఁగాదు నలుగురిలోనాను
తగినమాటలాడు తరమెఱిఁగి
జగతిలో నానాజాతిసతులవంకాఁ బోయి
తెగడనేర్చితి పలుదెఱఁగుల నీవు ॥అవి॥

బత్తితే నేమిఁగాదు పరు లిందరూ మెచ్చ
యెత్తినచేఁత సేయి యితవెరిఁగి
సత్తైనగొల్లెతలతో సాములు సేసిసేసి
కొత్తరతులు నేర్చితి గుఱుతుగా నీవు ॥అవి॥

మరిగితే నేమిఁగాదు మావంటివారిలోనెల్లా
నిరతితో మన్నించు నేరు పెరిఁగి
వరగ శ్రీవేంకటేశ పైపైనన్నుఁ గూడితివి
యెరవులు నేర్చితివి యన్నిచోట్లా నీవు ॥అవి॥ 225

పాడి

కలగూరా వలపేమి గనముగాఁ గొసరఁగ
పలుకుఁబంతము నొకపాటి గావలదా ॥పల్లవి॥

చలమే ప(ఫ)లమా సారెసారె రమణుఁడు
పిలిచితే రారాదా బిగియనేల
కలయక మానేరా కాఁపిరాలు సేపేవారు
చెలికత్తియలచేతఁ జెప్పించుకొందురా ॥కల॥

చెక్కుచేయే సింగారమా [1] చేరెతఁడు మాటాడఁగా
గక్కన మాటాడరాదా కమ్మటి నీవు
వొక్కటిగాక మానేరా వొడఁబాటుగలవారు
పుక్కటగా వట్టిరాఁపులు నేసుకొందురా ॥కల॥

మంకుఁదనమే వుంకువా మరి శ్రీవేంకటేశుఁడు
సంకెదీర నిన్నుఁ గూడె చన వీరాదా
అంకెగాక మానేరా ఆలుమగఁడైనవారు
సుంకముగార దమలోన పొలయించుకొందురా ॥కల॥ 226

బౌళి

ఇవియెల్లా మాకేల ఇల్లాండ్లము నేము
అవియెల్లా నెచ్చరించు మాపెకే నీవు ॥పల్లవి॥

[2]వలపుఁలోపలి వాసు లేమిగలిగినా
నెలఁతకు నన్నియును నేరుపవయ్యా
[2]పలుకులలోపలిపాడిపంతములు నట్టే
అలవాటు సేయవయ్యా అ ఽ కే నీవు ॥ఇవి॥

పమ్మిన చూపులలోనిపగ లేమిగల్లాను
కొమ్మచేతనే చూపించుకోవయ్యా
యెమ్మెలకు నాతోఁ జెప్పె వింతేసికతలు నేఁడు
అమ్మరో మాకేల చెప్పు మాపెకే నీవు ॥ఇవి॥

1. చేరి+అతఁడు.

2. 'వలపులలోపల' సహజము. 2. 'పలుకులలోపల' సహజము.

మంతనపురతులలో మఱఁగు లేమిగల్లాను
యింతికి నీ వుపదేశ మియ్యవయ్యా
చెంతల శ్రీవేంకటేశ చేరి నన్నుఁ గూడితివి
అంతటాను బాససేయు మాపెకే నీవు ॥ఇవి॥ 227

శంకరాభరణం

దీకొని నిన్నిటు తిట్టుదురుగాక
బాకలుగా మరి పొగడేరా ॥పల్లవి॥

నీతో సరసము నేర్చినవారికి
యేతులు నమరును యెట్టయినా
పోతరంపువెడపోరుగుగొల్లెతలు
నీతులవినయము నెరపేరా ॥దీకొ॥

సూడిదె నవ్వులు చుట్టపువారికి
యీడుగఁ జెల్లును యెట్టయినా
దూడల యావులదొడ్డివనిత లిటు
పాడిపంతమువఁ బలికేరా ॥దీకొ॥

సందడిరతు లివి చదివినవారికి
యెందునుఁ దెలుసును యెట్టయినా
అందపు శ్రీవేంకటాధిప మంకులు
విందులఁ గలయిక విడిచేరా ॥దీకొ॥ 228

రేకు 1549 గుజ్జరి

మమ్మేల పొగడేవు మాఁటిమాఁటికి
చిమ్ముచు మాతోడిపొందు పేపేదేకాక ॥పల్లవి॥

చెయ్యారా నేము నేసేసేవ లేమి వున్నవి
అయ్యకొని నీవు మమ్ము నేలేదేకాక
[1]వేమై(వెయ్యె?)నా నేము సేసేవిన్నపము లేమున్నవి
వొయ్యనే చనవిచ్చి వొద్దికొటగాక ॥మమ్మే॥

పైపై నేము సేసేబత్తి లేమి వున్నవి
వోపి నీవు మావద్ద నుండేదేకాక
యేపొద్దు మావినయము లెంచ నేమి వున్నవి
కాపాడి మాపాలిటఁ గలిగేదేకాక ॥మమ్మే॥

కందువ నేము గూడి కరఁగించే దేమున్నది
అంది నీవు భోగించే దదియేకాక
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ న న్నేనసితివి
మందలించ నేమున్నది మరుగులే కాక ॥మమ్మే॥ 229

రామక్రియ

ఎవ్వ రెట్లుండిరేమి యింతిదిక్కే ఆడవయ్యా
నివ్వటిల్ల నావవెట్టి నేరుపుతో నదివో ॥పల్లవి॥

తటి నాపె గెల్చుదాఁకాఁ దగవులు చెప్పవయ్యా
గుటిగాఁగ నిన్నే యాపె కోరి వచ్చెను
యెటుకతో నీదాక్షిణ్య మిందులోనే వున్నదయ్యా
మొటఁగుచు నట్టే నీమోము చూచీ నదివో ॥ఎవ్వ॥

అతివకు సంతోసమౌనట్టే మాటాడవయ్యా
కొతుకక సాకిరులు గోరీ నిన్నే
తతితోడ నాపెనే పెద్దరికము సేయవయ్యా
అతిశయముగ నిన్నే ఆసపడీ నదివో ॥ఎవ్వ॥

---

1. ప్రాసభంగము.

అంగన గెలిచితి వనవయ్య వొక్కమాటే
బెంగవలెఁ గోరివచ్చి పెనఁగీ నీతో
సంగతి శ్రీవేంకటేశ సరిగాఁ జేసితివయ్య
కొంగువట్టి మమ్మిద్దరిఁ గూడితి విల్లిదివో ॥ఎవ్వ॥ 280

వరాళి

పెల్లిచెట్టు మందుగాదు పెరిగి యెంతవుండివా
పల్లదాన నే నీకు బాఁతైతి నిపుడా ॥పల్లవి॥

సరసమాడేటివారు సంగడినే వుండఁగాను
తరవాత మాతో జాణతనా లాడేవు
కెరలినవారు కుచగిరుల నిన్నొత్తఁగాను
వెరసుగానేల వుండవింట వేసేవు నన్ను ॥పెల్లి॥

వాడికసతులు వచ్చి వసమై నీ కుండఁగాను
యీడనున్న మమ్ము నీవు యెలయించేవు
తోడఁ బెండ్లాడేవారు దొమ్మి నిన్నుఁ జేయఁగాను
వీడె మిమ్మనుచు నన్ను వేసరించేవు ॥పెల్లి॥

కందువకు [1]వచ్చివారు కడలనే వుండఁగాను
అంది నన్నుఁ గాఁగిలించి అట్టె కూడేవు
చెందినవా రుండఁగాను శ్రీవేంకటేశ నన్ను
మందలించి పైకొని మన్నించేవూ ॥పెల్లి॥ 281

ముఖారి

ఇంతటాఁతిపడేవానినేల మాకుఁ [2]దక్కరించ
చెంత నిదే [2]వెన్నచిట్టిఁ జిట్టెఁజేసి వలపు ॥పల్లవి॥

---

1. క్రమమునుబట్టి 'వచ్చేవారు' కావలె.
2. 'తక్కరి' శబ్దముపై 'నామధాతువా? ఔ వెన్న చిట్టితో చిట్టెడు ఇత్యాదిగ తక్కిన వన్నియు నూహింపవచ్చు.

చేలకొంగు వట్టితి సిగ్గువడఁగా నానము
వాలుకరెప్పలు వంచివంచి చూచేవు
అలదొడ్డివారము నే మంతేసి యెఱఁగము
వాలదుత్త దుత్తఁజేసి వట్టవయ్యా వలపు ॥ ఇంత ॥

వెల్లుగఁ జేతులు పాపి పెనఁగఁగానే గుబ్బలు
కొల్లలుగాఁ జేతఁబట్టి గోరఁ గీరేవు
గొల్లెతల మెఱఁగము గొప్పజాణతనములు
చల్లదుబ్బ దుబ్బేఁజేసి చల్లేము వలపు ॥ ఇంత ॥

కాయపుమదము గారఁగావే శ్రీవేంకటేశ
నీయగావఁ గూడి మరి సోదించేవు
నేయమ్మేవారము నవ్వవేరము వోనే మిదే
చేయి చాఁచు పెర్గుచిప్పఁ చిప్పఁజేసి వలపు ॥ ఇంత ॥ 282

దేసాళం

ఇందుకేమి దోసమా యెగ్గులెంచే వింతలోనె
పొందునేసినట్టివారు భోగింతురుగాక ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులు వడుదురా సేవలు సేసేవారు
వెగ్గళించి నీపైఁ జేయివేతురుగాక
వొగ్గి వూరకుండుదురా వొద్దనుండినట్టివారు
అగ్గలపుసరసము లాడుదురుగాక ॥ ఇందు ॥

మాఁటలాడకుండుదురా మనసులు గన్నవారు
యేఁటికైనా నిన్ను నేరా లెంతురుగాక
నీటు చూపకుండుదురా నీసరిఁ గూచున్నవారు
మేఁటిరతులను మితిమీరుదురుగాక ॥ ఇందు ॥

అలమి కూడకుండురా అయములంటినవారు
చలపట్టి పాదములు చాఁతురుగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరిఁ గూడితి విట్టె
నొలసి నేర్పులు తోడు చూపుదురుగాక ॥ఇందు॥ 283

భైరవి

ఆనతియ్యవయ్యా నాతో నామేలు వినే నేను
తానకమై ఇన్నిటాను తనివి నొందించెనా ॥పల్లవి॥

మొక్కలాన నేఁడు నీమోమునఁ గళలు నిండె
చెక్కులు నొక్కెనా ఆపె నేదదేర్చెనా
చిక్కనిచెమటలతో చిందువందై వున్నాఁడవు
కక్కసించి మరీ వట్టె కాలుదొక్కెనా ॥ఆన॥

నవకపుసెలవులనవ్వు వెన్నెలలు గాసీ
చవి చూపెనా మోవి; చాఁచెనా చేయి
అవల నీ వల్లాఁ జూచి అలసేవు నీలోనే
జవళిఁ గాఁగిటిలోనే సాముసేయించెనా ॥ఆన॥

చిత్తగించి నన్నుఁ జూచి సిగ్గులువడే విదే
పొత్తు గుడిపించెనా భోగించెనా
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
హత్తించెనా పొందు అట్టె యిందు వచ్చెనా ॥ఆన॥ 284

రేకు 1550 శుద్ధవసంతం

వెనకటివలె నిఁక వేసరేవా నీతో
అనువుగా నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥పల్లవి॥

చేలకొంగు వట్టితి సిగ్గువడఁగా గానము
వాలుకరెప్పలు వంచివంచి చూచేవు
అలదొడ్డివారము నే మంతేసి యెఱఁగము
వాలదు త్త దు త్తఁజేసి పట్టవయ్యా వలపు ॥ ఇంత ॥

వెల్లుగఁ జేతులు పాపి వేవఁగఁగానే గుబ్బలు
కొల్లలుగాఁ జేతఁబట్టి గోర గీరేవు
గొల్లెతల మెఱఁగము గొప్పజాణతనములు
చల్లదుబ్బ దుబ్బఁజేసి చల్లేము వలపు ॥ ఇంత ॥

కాయవుమదము గారఁగానే శ్రీవేంకటేశ
పోయగావఁ గూడి మరి పోదించేవు
నేయమ్మేవారము నవ్వనేరము పోనే మిదే
చేయి చాఁచు పెర్గుచిప్పఁ చిప్పఁజేసి వలపు ॥ ఇంత॥ 282

దేసాళం

ఇందు కేమి దోసమా యెగ్గులెంచే వింతలోనె
పొందు సేసినట్టివారు భోగింతురుగాక ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులు వడుదురా సేవలు సేసేవారు
వెగ్గళించి నీపైఁ జేయివేతురుగాక
వొగ్గి వూరకుండుదురా వొద్దనుండినట్టివారు
అగ్గలపుసరసము లాడుదురుగాక ॥ ఇందు ॥

మాఁటలాడకుండుదురా మనసులు గన్నవారు
యేఁటికైనా విన్ను నేరా లెంతురుగాక
నీటు చూపకుండుదురా నీసరిఁ గూచున్నవారు
మేఁటిరతులను మితిమీరుదురుగాక ॥ఇందు॥

అలమి కూడకుండురా అయములంటినవారు
చలపట్టి పాదములు చాఁతురుగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరిఁ గూడితి విట్టె
పొలసి నేర్పులు తోడు చూపుదురుగాక ॥ఇందు॥ 283

భైరవి

ఆనతియ్యవయ్యా నాతో నామేలు వినే నేను
తానకమై ఇన్నిటాను తనివి నొందించెనా ॥ పల్లవి ॥

మొక్కలాన నేఁడు నీమోమునఁ గళలు నిండె
చెక్కులు నొక్కెనా ఆపె సేదదేర్చెనా
చిక్కనిచెమటలతో చిందువందై వున్నాఁడవు
కక్కసించి మరి విట్టె కాలుదొక్కెనా ॥ఆన॥

నవకపుసెలవులనవ్వు వెన్నెలలు గాసీ
చవి చూపెనా మోవి; చాఁచెనా చేయి
అవల నీ వల్లాఁ జూచి అలసేవు నీలోనే
అవళిఁ గాఁగిటిలోనే సాముసేయించెనా ॥ఆన॥

చిత్తగించి నన్నుఁ జూచి సిగ్గులువడే విదే
పొత్తు గుడిపించెనా భోగించెనా
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
హత్తించెనా పొందు అట్టె యిందు వచ్చెనా ॥ఆన॥ 284

రేకు 1550 శుద్ధవసంతం

వెవకటివతె నీఁక వేసరేనా నీతో
అనువుగా నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥పల్లవి॥

మానినులఅలుకలు మాటలాడుదాఁకానే
వానివచలములెల్లా నవ్వుదాఁకానే
కానెపము లేదు మమ్ము నెంతేసి వేఁడుకొనేవు
అనుకొని నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥వెన॥

సిగ్గులు గక్కన నీవు చేయి చాఁచినందాఁకానే
యెగ్గులు మంతనమున వెనయుదాఁకా
వొగ్గుచు మమ్మిందుకుఁగా వూరడించే వింతేసి
అగ్గలము నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥వెన॥

కడమ లేమిగల్లాను కన్నులఁ జూచుదాఁకానే
జడియులెల్లా మేలు చల్లుదాఁకానే
కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కలసితి వింతేసి
అడరి నీవు చెప్పినట్టే సేసేమయ్యా ॥వెన॥ 285

శ్రీరాగం

చెలి యింతవేసెనంటా చిమిడేవు విరహాన
తలఁపులకాఁకలలో తగుల నేది ॥పల్లవి॥

చక్కెరమోవిమీఁదిసరసపుమాటలలో
యెక్కువతక్కువమాట లెంచ నేది
గుక్కక కలువరేకులవంటిచూపులలో
పిక్కటిల్లి గుండెదాఁకి బెదర నేది ॥చెలి॥

జలజపుమొగడలచన్నులవొత్తులలోన
[1]మలివచ్చిగా నాఁటి నొవ్వఁగ నేది
చెలరేఁగి చిగురుల చేగోరి చెవకులలో
వలువంక మర్మములు నాఁటఁగ నేది ॥చెలి॥

1. మలి+వచ్చి.

బత్తితో నీకాఁగిటిపరవశములలోన
తత్తరపుగయ్యాళితనము లేవి
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యింతి నన్ను నెనసెను
మత్తిలి విరహ మిఁక మలసినా నేది ॥చెలి॥ 286

మాళవిగౌళ

ఏలోయి మమ్ము నీవు యెంతగాఁ జూచేవు నేఁడు
యీలాగు భ్రమపేయెడల మానేము ॥పల్లవి॥

మనసువచ్చినసతి మాట్ల నీతో నాడఁగాను
పనిలేనిపని నీతోఁ బలికేమా
కనుసన్నలనే మాతోఁ గాఁపురాలు పేసేవు
కొనచిఁకటిమోహపుఁగూళలమా నేము ॥ఏలో॥

బత్తిగలయాపె నీతోఁ జైకొని పెనఁగఁగా
హత్తి నీతో సరసము లాడేమా
పొత్తులమన్నన లిట్టె పొరలించేవు మామీఁద
మొత్తమిగా నిన్ను నంట మూఢులమా ॥ఏలో॥

ఆరీతి నాపె నిన్ను నట్టె కాఁగిలించఁగాను
మేరలు మీరి నీతో మేకు చూపేమా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నుఁ గూడితి
మోరతోపు లిఁకఁ జేయ [1]ములుచలమా ॥ఏలో॥ 287

సామంతం

కడుదూరకురే మీరు ఘనుఁ డాతఁడు
కడమతమకమెల్లాఁ గానవచ్చీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

1. ములుచలు: మూఢులు

సెలవి నవ్వినవాఁడు చేయి చాఁచకుండునా
పిలువనేలే తానే ప్రేమనేసీని
పలుకనట్టే వుండు బత్తి వ్వాపైఁ గలఁడు
సళుపులవలపులు సన్నల నెఱఁగనా ॥కడు॥

కన్నులఁ జూచినవాఁడు కాతరించకుండునా
వన్ని దొచ్చరించకురే పైకొనీఁ దానే
మిన్నక వరాకైనా మన్నన నాకే వొసఁగు
కన్నెరికపుమదము కంటే నెఱఁగనా ॥కడు॥

కదిసి కూచున్నవాఁడు కాఁగిలించకుండునా
వదరకురే కూడి వాసయిచ్చీని
ఇదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నిన్నిటాను
పెదవిపై గుఱుతులు పెట్టె నాఁ డెఱఁగనా ॥కడు॥ 288

సాళంగనాట

తమకాన నున్నవాఁడు దండ నాతఁడు
సమరతులకుఁ జేయి చాఁచరాదా యిపుడు ॥పల్లవి॥

కత లేమిచెప్పేవే కాంతునితో వేగినంతా
రతులకుఁ దెరవేయరాదా యిఁక
పతిగా నేమినవ్వేవే పలుమారు నతనితో
యితవుగా బాగా లోత్తిఇయ్యరాదా ఇపుడు ॥తమ॥

భ్రమల నేల పెట్టేవే బడిబడి నెందాఁకా
జమళి నీవే ముందు చనవీరాదా
అమరె నేమి చూచేవే అతనిది కృపస్సటిని
క్రమముగాఁ గాఁగిలించు గక్కన నీ విపుడు ॥తమ॥

చెక్కు లేమి నొక్కేవే శ్రీవేంకటేశ్వరుని
దక్కఁగూడితి వీమేలు తలఁతుగాక
మక్కువల నింక నేమి మర్మాలు సోదించేవే
చిక్కఁగా సరసములు చిమ్మఁగదే యిపుడు ॥తమ॥ 239

బౌళి

నీగుట్టు చెలుచనేల నేఁడు మాకు
వేగిరించ కింకా నీవేడుకే యెఱుఁగు ॥పల్లవి॥

పంతము నీ వాడఁగాను పకపక నవ్వు వచ్చె—
నంత వాఁడ వౌదువయ్యా అందుకేమి
బంతినే యిందరిలోనాఁ బడితళించముగాని
మంతనాన నీచేఁత నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥

వట్టియాచారాలఁబోఁగా వడి నాకు సిగ్గు వచ్చె
యెట్టైనా నీకుఁ జెల్లు నేలయ్య
రట్టుసేయఁగాని నే నిట్టే; రచ్చలో నంత—
మట్టు లేనిమర్మాలు నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥

తమకించి కూడఁగాను తారుకాణలెల్లా వచ్చె
సముకాన నంతవద్దు సటలేలయ్యా
అమరె శ్రీవేంకటేశ అట్టె మారుకు మారేల
మమకారము నాపై నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥240

రేకు 1551 వరాళి

నీవుగోరినట్టె యాయ నేఁ డావెవలన నీకు
చేవదేరి వలపులు చిమ్మిరేఁగెవా ॥పల్లవి॥

వలపలడాపలాను వడిగాఁ గొసరెరే నిన్ను
చెలియవిన్నపములు చెవి సోఁకెనా
కలికితనములెల్లా కన్నులనే నీపై నించె
సొలపుఁజూపులు నీలో సూటిఁ బారెనా ॥నీవు॥

మొగము విచ్చివిచ్చి ముందుకలుగనె నవ్వె
మగువసరసములు మతిఁ బట్టెనా
చిగురుమోవితేనె చిప్పిల విందులు వెట్టె
తగిలి నీవేడుకలు తనివొందెనా ॥నీవు॥

కప్పురకాగాలు నీకు గక్కనఁ జేతి కందిచ్చె
చెప్పరానికానికలు చేకూరెనా
ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
అప్పణ గలిగెనా ఆపె వేడుకొంటివా ॥నీవు॥ 241

సౌరాష్ట్రం

ఎందుకైనాఁ దానే వచ్చీ నేమిసేతునే
యిందరివాఁడూఁ దానే యేమిసేతునే ॥పల్లవి॥

గద్దరి సవతులము కాఁతాకాన నుండఁగాను
యిద్దరి వొక్కటిసేసీ నేమిసేతునే
పెద్దరికాన నొట్టుపెట్టుకుండఁగా నిదె
వద్దన్నాఁ బొత్తులఁబెట్టీ వడి నేమిసేతునే ॥ఎందు॥

చయ్యాటపుమాటలు సారెసారె నాడఁగాను
యియ్యకోళ్లుగాఁ జెప్పీ నేమిసేతునే
కయ్యములు వద్దంటా గక్కనఁ బ్రియాలు చెప్పి
ఇయ్యరానికానసెల్లా నిచ్చీ నేమిసేతునే ॥ఎందు॥

మరిగి మాఁటుసేసుక మామూఇండ్ల నుండఁగా
ఇరుమేలాఁ బెట్టుకొని నేమిసేతునే
అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డక్కచెల్లెండ్లము మ—
మ్మిరవుగాఁ బెండ్లాడె నేమిసేతునే ॥ఎందు॥ 242

పాడి

దొర మోహించఁజూచితే తుదమొద లెరఁగఁడు
ఇర వెక్కడాతాఁ గాన విస్సిరో వయసా ॥పల్లవి॥

చక్కని ఇంతి నీమోము సారెసారెఁ జూచిచూచి
చెక్కు[1]నొక్కి వలపులఁ జిమ్మిరేఁగేవు
యెక్కువసతులు వద్ద నెవ్వరుంటా నెఱఁగవు
యెక్కడ వోయ సిగ్గు లిస్సిరో వయసా ॥దొర॥

చన్నులు గదలఁగాను సతి నీతో నవ్వితేను
చెన్ను మీరఁ గరఁగుతాఁ జెమరించేవు
అన్నిటా నీచేఁతలకు నాడేవారి నెఱఁగవు
యెన్నటికి నీబుద్ధి ఇస్సిరో వయసా ॥దొర॥
మురిపానఁ జెలి నీతో ముద్దులమాట లాడితే
సరుగఁ గాఁగిటఁ గూడి చనవిచ్చేవు
గరిమ శ్రీవేంకటేశు గంభీర మెఱఁగవు
యెరవైతి విందాఁకా నిస్సిరో వయసా ॥దొర॥ 243

అహిరి

ఇంతి నీదేవులు నీవు యెంతసేసినాఁ జెల్లు
మంతు కెక్కితివి నీకు మరియేల వెఱపు ॥పల్లవి॥

1. తా॥ 'నొక్కి' హేత్వర్థమున వాడినక్త్వాంతముగా నున్నది. తక్కినచరణములు సాక్షి.

వలవనిజాగు సేయవద్దుగాక మాతోను
తెలిపి చెప్పితేనేపో దేవరవు
చెలి నేఁపి ఇంత రట్టుసేయవద్దుగాక నీవు
నెలతో నేమిసేసినా నీకేమి వెలవు ॥ఇంతి॥

పట్టినవ్వులెల్లా నవ్వవద్దుగాక ఆపె నిట్టె
తిట్టితే నీవేపో దేవరవు
చుట్టపువరుననే సూడువెనఁగఁగవద్దు
పట్టి నీపిడికిటిలోఁ బెట్టు యేల వెలవు ॥ఇంతి॥

వాలిమాఁటలాడి కల్లనమ్మికలు వద్దుగాక
తేలించకున్న నీవే దేవరవు
యీలీల శ్రీవేంకటేశ యెనసితి వీలేమను
తాలిమితో మేలాయఁ దగ దీఁక వలవు ॥ఇంతి॥ 244

నాదరామక్రియ

ఇప్పుడు వేగిరమేలే ఇంతి నీకు
తప్పులెల్లా మాని పతి తానే వలచును ॥పల్లవి॥

నెయ్యము గలుగుచోట నెరుసు లేమిగల్లాను
కయ్యము లడువనేల కాంతలకు
వొయ్యనే అరమణుని కూడిగాలు సేయఁగాను
కొయ్యతనాలెల్లా మాని కూరిములు సేసును ॥ఇప్పు॥

చేతికి లోనైనయెడ సిలుగు లేమి పుట్టినా
కాతరించి దూరనేల కాంతలకు
ఆతుమైనయాతని నన్నిటాఁ బొదుగఁగాను
యేతులకుఁ దాఁ దానే యిరవై నిలుచును ॥ఇప్పు॥

చనవు గలిగినందు సారెc బరాకై వాను
కనలి తిట్టcగనేల కాంతలకు
యెనసి శ్రీవేంకటేశు నిచ్చలో నిట్టై వుండcగా
మనసున బత్తిగల్గి మన్నించు నిచటా ॥ఇప్పు॥ 245

కాcబోది

కాంత యేమిసేసునే ఘనుcడు తానేకాక
చెంతలc దనకే మరిc జేత మొక్కవలదా ॥పల్లవి॥

చలపట్టి తానే యెచ్చరికలు సేయcగాను
యెలమి నాపెకుc బంతా లేల మానీనే
నెలకొని తా నింతేసి నేరుపులు నేరుపcగా
బలిమిమెరసి యింత ప్రౌఢ గాcదగదా ॥కాంత॥

పొరుగున నుండి తానే పొదులెల్లాc జేయcగాను
అరసి మేరలుమీర కాపె తక్కునా
పెర రేcచి తాను నట్టే వేcడుకొని వుండcగాను
విరసముగాక వెల్లవిరులు గావలదా ॥కాంత॥

వద్ద నుండి తా నేcడు వంకలెల్ల నొత్తcగాను
అద్దుకొని ఆపె మాటలాడcదగదా
ఇద్దరి శ్రీవేంకటేశుcడిటు మమ్ముc గూడcగాను
వొద్దికై సవతులెల్లా నొక్కటి గావలదా ॥కాంత॥ 246

రేకు 1552 ముఖారి

ముంచుకొంటే పొందులెల్లా మొగచాటౌనో యేమో
పెంచేవు వేడుకలు పెనcగువడcగను ॥పల్లవి॥

గిలిగించే విటు నన్నుఁ గేరికేరి నవ్వుమని
పలుమారు నవ్వితేను పాటివలదా
చలి వాసి మొక్కనంటా జంకించే వప్పటిని
చలి వాసితే వలపు చప్పనేకాదా ॥ముంచు॥

పెడరేఁచేవు సిగ్గులు బెట్టి కాఁగిలించుమని
కడుఁ గాఁగిలించితేను కాఁక పుట్టదా
విడువక కొసరేవు వింతచూపు చూడుమని
చిడుముడిఁ జూచితేను చిత్తము నోనాఁటదా ॥ముంచు॥

నేరిపే వొక్కటొక్కటే నెయ్యపుమాటాడుమని
మారు మాటాడఁగఁబోతే మంకు రేఁగదా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
గారవించే వివియెల్లా ఘనతలుగావా ॥ముంచు॥ 247

శుద్ధదేశి

కాఁకల యెప్పటనుండి కాచుకున్నదో
మూఁకమొక్కులెల్లాను మొక్కీ విదె నీకును ॥పల్లవి॥

తమకించి రావంటాఁ దగ నీతో నలిగితే
క్రమ మెఱఁగి తానేల కదిసీ నాపె
అమరఁగ నఁ(నం?)తలో నిన్నటై కాఁగిలించుకొంటే
చెమటచేతులఁ దాను సేవసేసీ నీకును ॥ కాఁక ॥

దిక్కుల నీచేఁతలకు తిట్లు నేఁ దిట్టితేను
మొక్కవఁ దాఁ జెవిలోన నిచ్చలాడీని
అక్కర నందుకుఁగాను అట్టె నేఁ బొదిగితే
మక్కువతో సారె నాకుమడిచిచ్చీ నీకును ॥ కాఁక ॥

నీవిచ్చినవచనమున నీమోవి యానితేను
కావరాన ముట్టి వూడిగాలు సేసీని
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిట్టె మునుఁ గిడుకొఁ(కొం?)చే
అవలఁ దా మఱఁదల ననుకొన్నీ నీకును ॥ కాఁక ॥ 248

శంకరాభరణం

ఆనోదకాఁడవై యంటితివి ముందే
వేసర కెట్లా వేగిరించేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మందగొల్లెతలు మాఁటలాడే రదే
యెందరి కుత్తర మిచ్చేవయ్యా
విందులు వెట్టేరు వేవేలు మోహా
యెందుకని వొగ్గేవేమయ్యా ॥ ఆనో ॥

నీరాణివాసాలు నీకు మోహించిరి
యేరీతిఁ జనవు లిచ్చేవయ్యా
కోరి యప్పటిని కొఁగులు వట్టిరి
మేరతో నెట్ల మెప్పించేవయ్యా ॥ ఆనో ॥

పట్టపుదేవుళ్లు పైకొని రిప్పుడే
యెట్టొడఁబరచే వేమయ్యా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితి
అట్టడి విందుకు దిట్టవయ్యా ॥ ఆనో ॥ 249

వరాళి

ఆతఁడే తొలుఁగునూ అన్నిసుద్దులు
చేతిలోనిదానవని చెప్పరే విభునికి ॥ పల్లవి ॥

దయగలవానికిఁ దప్పులెంచఁ జోటులేదు
ప్రియపడేవానికి విగియరాదు
నయగారివానిమతి నాఁటదు నిష్ఠూరము
క్రియ గూడెఁ దనకు మొక్కితి ననరే ॥ అతఁ ॥

తగులైనవానికి దండనుండి పాయరాదు
నగేవానికి చొంతనాలు గలవు
మొగమోడేవానిపై మోయ దపరాధము
అగపడితిఁ దనకు నాల ననరే ॥ అతఁ ॥

యేలినవానికి [1] నేమెట్టున్నాఁ దనకుఁబో చు
లాలించేవానికి మొక్కలము దగదు
యీలీల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె తా నన్నుఁ గూడె
వేళావేళలఁ దన్ను వేఁడుకొంటి ననరే ॥ అతఁ ॥ 250

సాళంగనాట

ఎక్కడ పరాకు నీకు నెఱఁగరాదా
నిక్కము వలపించేయెన్నికలెల్లా నున్నవి ॥ పల్లవి ॥

చెప్పఁబూఁచీ సిగ్గు లాఁపె చెవి యొగ్గరాదా
తప్ప కిట్టె కాఁగిలించేతమి వున్నది
చిప్పిల నేఁటికి దీరిఁ జేయి చాఁచరాదా
వుప్పతిల్లఁ గరఁగించేవుద్యోగ మున్నది ॥ ఎక్క ॥

తేనె మోవి యియ్యఁబూఁచీఁ దెర వేయరాదా
ఆనించి నిన్ను మెప్పించేఆస లున్నవి
నానఁ జేసీ సరసము నవ్వు నవ్వరాదా
తానకమై నిముఁబొఁ(బొం?)దేతలపోఁత లున్నవి ॥ ఎక్క ॥

---

1. ఏమి + ఎట్టు + ఉన్నాన్.

ప్రేమ రతిఁ గూడఁబూఁచీఁ బిలువఁగరాదా
నీమనసురప్పించేనేరు పున్నది
యీమేర శ్రీవేంకటేశ తొనసితివి నన్ను నీ—
వామగుఁగఁ గూడితివి అగుబుతు లున్నవి ॥ ఎక్క ॥ 251

దేసాళం

వయసు మొయిలువంటిది వట్టిజాగేల
ప్రియము చేకొనరాదా పెరరేఁచీ నతఁడు ॥ పల్లవి ॥

చలపాదితనమేల సంగడిఁ గూచుండవే
చెలువుఁడు నీకొంగు చేరి పట్టీని
బలిమిఁ బెనఁగనేల పనులకు లోఁగావే
తెలిపి చెప్పి మాటల తీపు చల్లీని ॥ వయ ॥

గొప్పరాఁగతనమేల కోరి విడెమియ్యవే
చిప్పిలఁగ వేఁడుకొని చేయొగ్గీని
ముప్పిరి సిగ్గేఁకనేల మోమెత్తి చూడఁగరాదా
పుప్పతిల్ల నవ్వునవ్వి వాడివట్టీ నిదివో ॥ వయ ॥

రట్టడితనములేల పట్టికూడి చొక్కరాదా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నిన్ను
గుట్టుసేసుకొననేల కూటమి మెచ్చఁగరాదా
నెట్టన నీ కిన్నియును నేరపీ వొద్దికలు ॥ వయ ॥ 252

రేకు 1563 గౌళ

తోలుబొమ్మలము పీపే తోడరి యాడింతుగాక
యీలీల నుండివనేము యేమిసేతుమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నేరుపు గలిగితా నీతో మాటాడుట
కూరిమి గలిగితా కొసరుటా
సారమెఱఁగనియట్టి చప్పనివారము నేము
యీరీతి నూరకుండక యేమిసేతుమయ్యా ॥తోలు॥

నీమన వెఱఁగితా నిన్నుఁ గరఁగించుట
నేము మెఱఁగితేఁగా నిన్నుఁ బొందుటా
చేముట్టి పెనఁగలేనిసిగ్గరివారము నేము
యీమేర నుందుముగాక యేమిసేతుమయ్యా ॥తోలు॥

చనవరులమైతా సందులెల్లాఁ జేకొనుట
ఘనులమైతేఁగా కైకొనుటా
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ మమ్ము మన్నించి
యినుమడై [1]యుందుం(దుము?)గాక యేమిసేతుమయ్యా ॥తో॥ 258

గౌళ

నీవే బుద్ధిచెప్పవయ్యా నేననఁ దగవుగాదు
వావాత నింతేసి వతరఁ జేసితివి ॥పల్లవి॥

వంటువేసుకొని నీతో నయమునవే నవ్వి
గొంటరియాపె యేల కోపగించీని
బంటుబంటుతనమూ పడితాళించవచ్చీని
దంటఁ జేసితివి నీవే తరుణి నింతేసి ॥నీవే॥

చాయవేసుకొని నీతో సరసములాడనేరు
ఆయము లేలె త్తీవి అప్పటిఁ దాను
మాయలేల సేసీని మందు మంత్రవాదివలె
గాయగంటి సేసితివి కలికి నింతేసి ॥నీవే॥

---

1. 'ఉందుముకాక' అనుటకు 'ఉందుంకాక' అనురూపము నేటి వ్యావహారిక రూపమువలెనున్నది. ఈవాఙ్మయమునకిది యపురూపమే. వ్రాయసకానిపని గావచ్చు.

చవిచేసుకొని నిన్ను స(సం?)గతిగాఁ గూడితేను
అవలించి తానేల ఆసచూపీని
యివల శ్రీవేంకటేశ యేవలమేలుమంగను
అవళి నన్ను నాపె సరవి వేసితివి ॥నీ చే॥ 254

ఆహిరి

ఏ వింతేసి నేర్చితివి నీపతిని వలపించ
తావరము రేఁచేది నీకనుమాపే చెలియా ॥పల్లవి॥

చక్కనినీవిభునికి చలము పుట్టించేదెల్లా
చెక్కుచేతితోడనీసిగ్గులే యమ్మా
అక్కజమై మీఁదమీఁద వాసలు పుట్టించేవి
మొక్కులు మొక్కేనీమురిపెమే చెలియా ॥నీవిం॥

మచ్చికపతికి నీమర్మములు గరఁచేవి
మెచ్చులనీకుచముల మెఱుఁగే చెలీ
యిచ్చట నిన్ను మరిగి యెందునుఁ బాయనీనిది
యిచ్చకపుమాఁటల నీయితవులే చెలియా ॥నీవిం॥

శ్రీవేంకటేశ్వరువిచిత్తము రప్పించేది
ఆవేళ నీరతులే అలమేల్మంగ
భావించి కాఁగిటఁ గూడి పంతము లిప్పించేవి
నీవేడుకలరతినేరుపులే చెలియా ॥నీవిం॥ 255

సామంతం

ఏల మారీ నేల కొంకీ నేల వోలలువేసీని
చాలుఁ జాలదని నే జరసేవసే ॥పల్లవి॥

సిగ్గరితనముననే చేరి వుండేదానఁగాక
నిగ్గులఁ దనతో నేను నిష్ఠూరిననే
వొగ్గుచు మానాపతినై వోరుచుకుందుదుఁగాక
వెగ్గళించి తనతోను వేసరించేననే ॥పల॥

అలువరున యెంచుక యిచ్చలో మెలఁగేఁగాక
చలములు తనతోను సాదించేననే
వెలలేనివినయాలు వేవేలు చెప్పుదుఁగాక
పలుమారు వాడరానివంత మాడుదుననే ॥పల॥

యిల్లాలితనముననే యెనసి వుండుదుఁగాక
మల్లాడి తనతో మారుమలతుననే
ఇల్లిదె శ్రీవేంకటేశుఁ డిప్పు డిట్టె నన్నుఁ గూడె
వొల్లనే యప్పటిఁ దను నొరసేననే ॥పల॥ 256

శుద్ధవసంతం

అందరివల్లా నీవే ఆరడయ్యేవనికాక
పందెమడిచినయట్టు పట్టియ్య నోపవా ॥పల్లవి॥

నవ్వులకు నొకమాటు నన్ను నీవు చెనకితే
రవ్వలు నేసిరి నీరమణులెల్లా
అవ్వల నిందరిలోనా సాదులా తా మేమైనా
పువ్వులవూచె నమచు పురిఁ జాటనోపవా ॥అంద॥

మచ్చికతో నీవు నేఁడు మాయింటికి వచ్చితేను
వచ్చిపేపేరు నీతొంటివడఁతులెల్లా
నిచ్చనిచ్చా నీవిద్యలు నేరనివారా తాము
గచ్చుల తమకు ట్టంగడి వేయనోపవా ॥అంద॥

చందుపతో నీవు నన్నుఁ గాఁగిలించి కూడితేను
నిందలు గట్టేరు యీవెలఁతలెల్లా
అందపు శ్రీవేంకటేశ అండ్లు గారా తాము నీకు
మందగొల్లెతలనెల్లా మర్మాలె త్తనోపనా ॥అంద॥ 257

దేసాళం

నీజాడ లన్నియు నే నెఱఁగనా। నీవు
వోజలు రెండుచోట్లా నొనరించే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

తాయకపు నవ్వులకు(ను?) కడుఁ జల్లేవు మామీఁద
ఆయమైనమనసు నీ తాపెమీఁదనే
చాయలు సన్నలు నిందు సారెసారెఁ జూపేది
చేయిమీఁదుగా వాకెఁ జేసేటిచేఁతలు ॥నీజా॥

ఇచ్చకపుమాటలను రొలఇంచేవు మమ్ము
[1]నిచ్చళవునరసము నెరపే వందు
లచ్చనలకొనగోరు లలి మోపేవు మామీఁద
ముచ్చటఁ గాఁగిలినిండా ముంచియెత్తే వాపెను ॥నీజా॥

సొరచికూటములఁ బొంధితివి మమ్మును
నేరుపులరతులెల్లా నించితి వాడ
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నిటు గోవిందరాజవై
కూరిమి రెంటాఁ బెంచి కొసర నందేఁటికి ॥నీజా॥ 258

రేకు 1554 అహిరి

నిన్నుఁ బొందినవారికి నేరమి యేది
సన్నల నందుకైనాను చన వియ్యవలదా ॥ పల్లవి ॥

---

1. నిచ్చళము నిశ్చలశబ్దభవము. 'ణిచ్చల' ప్రాకృతము.

అంగన నీకుఁ జేసినయపరాధ మేమీ లేదు
చెంగి చెంగి రాకుండఁ జెల్లునా నీకు
వుంగరాలవేళ్లనే వొడివట్టి తీసె నిన్ను
సంగ తది దలఁచైవా చనవియ్యవలదా ॥నిన్నుఁ॥

సతి నీతో నలిగినసడి యించుకా లేదు
తతిఁ బరాకులు సేయఁదగువా నీకు
పతివంటా వేఁడుకొనీ పలుమారు చెక్కునొక్కి
సతమై యీమేలెంచి చనవియ్యరాదా ॥నిన్నుఁ॥

చెలి నిన్ను నిట్టె కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడవని
యెలమి నీవలసేదె యెన్నికా నీకు
పలుమారు నీకు మొక్కి బాసలెల్లఁ జేకొనె
చలములు మాని యిట్టె చనవియ్యవలదా ॥నిన్నుఁ॥ 259

ముఖారి

చెలియ దానే నిన్నుఁ జేరవచ్చెను
బలువుఁడ వౌదువు పంతగాఁడ వౌదువు ॥పల్లవి॥

దవ్వులమండిననిన్ను దగ్గర రమ్మనుచును
జవ్వని పువ్వుల వేసి సన్న సేసెను
నవ్వుల నీవే మరుసమ్ములంటా నొడ్డుకొని
పవ్వళించే విట్టె యింతిపానుపుమీఁదను ॥చెలి॥

ఆకడిమోహమైననిన్ను నట్టె తన్నుఁ జూడుమని
యీకాంత [illegible] కప్రాన వేసి తెచ్చెంచెను
మేకొని చంద్రునిచలిమిణుఁగురులని తోసి
చేకొని చంద్రగావిచీర గప్పుకొంటివి ॥చెలి॥

భ్రమసివుండిన నిన్నుఁ బట్టి తన్నుఁ గూడుమని
గుమితాన నవ్వు నవ్వి గోర నూఁదెను
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీభాగ్యచిహ్నాలని
కమలాక్షిని రతుల గక్కఁన గూడితివి ॥చెలి॥ 260

భైరవి

ఇందుకేపో మోనమున నేమీ ననకున్నదాన
ముందుముందే చెనకితే మొగచాటై వుందును ॥పల్లవి॥

పిలిచితేరానివానిఁ బెనఁగులాటకుఁ దొచ్చి
బలిమిసేయఁగఁబోతే వసురువేసు
నిలిచి మాటాడకుంటే నేరుపులు పచరించి
చలము సాధించఁబోతే చవిదప్పును ॥ఇందు॥

మొక్కితేఁ జూడనివాని మొగమెదుటనే వుండి
పుక్కట నవ్వు నవ్వితే పులుసువేసు
[1]అక(క్క?)రెరఁగకుండఁగా న్యాయము లంటియంటి
చెక్కులు నొక్కఁగఁబోతే సెలవు లేదు ॥ఇందు॥

కాఁగిట నలసేవాని గరఁగించఁబోతేను
వీఁగుచు నొగరొగరై వెగటువేసు
చేఁగదేరఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
మాఁగిన మోవియ్యకుంటే మందువేసును ॥ఇందు॥ 261

దేసాళం

ఇంతి గుణసాధ్యురాలు యిటువలెఁ జేతురా
వంతులకు వచ్చినట్టె వచ్చుటగాక ॥పల్లవి॥

1. ప్రాసభంగము

పెద్దరికావఁ తెలియ పీఁటమీఁదఁ గూచుండఁగా
గద్దరితనాన నీవు కాఁతాళించేవు
కొద్దిమీరఁ జిన్నఁబుచ్చుకొని మోము వంచె ని—
వుద్దండపుఁజంకెనల కోరుచునా యాకె ॥చుంచు॥

సిగ్గరితనావఁ జెక్కు చేతఁ బెట్టుకుండఁగా
బగ్గడితనాన నీవు పదరుదురా
వెగ్గళించలేక తానే వెలవెలఁ బుచ్చుకొనె
కగ్గుపీఁబింకములకుఁ గలదా యాకె ॥చుంచు॥

గోలవై పానుపుమీఁద గుట్టువ వట్టె వుండఁగా
వేలరివై కాఁగిట బిగియించేవు
లాలించి శ్రీవేంకటేశ లలన నిన్నుఁ గలసె
సోలావేతనానకు నేరుచునా యాకె ॥చుంచు॥ 262

శంకరాభరణం

అన్ని మెచ్చయ్యాని అందుకేమే
నిన్నటిసుద్దులు నే నెఱఁగనా ॥పల్లవి॥

చలమునెరవేసాదవే నీవు
చెలులతో నేమి చెప్పేవే
ములుచతనవుముద్దరాలవే
వెలఁతరో నిన్ను నే నెఱఁగవా ॥అన్ని॥

చక్కనినవ్వులసానరాయివే
మిక్కిలి యేల నమ్మించేవే
చిక్కనిసిగ్గులచింతకాయవే
నిక్కపునీసుద్ది నే నెఱఁగనా ॥అన్ని॥

తెగనిమాఁటలతేనెవే నీవు
మొగము చూచేల మొక్కేవే
వగి శ్రీవేంకటోన్నతుఁడు నన్నేలె
నిగిడి నీగుట్టు నే నెఱఁగనా ॥అప్పి॥ 263

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఏమోయి నన్ను నేరాలెంచఁగ దోసముగాదా
రామను నాతోడిదేల రావోయి నీవు ॥పల్లవి॥

పిలువనా మాయింటికి ప్రియము చెప్పనా
పొలసి పూరకే దూరి చూచేవుగాక
వెలయ నీతో నవ్వనా విడెము చేతి కియ్యనా
చలములు పైపై నే సాదించేవుగాక ॥ఏమో॥

కొంగువట్టితియ్యనా కూరిములు నించనా
పంగించి యేలో యెగ్గువట్టేవుగాక
సంగతిగా మొక్కనా సరసములాడనా
ఉంగిలివేసా లిటు చల్లేవుగాక ॥ఏమో॥

బలిమిఁ పైకొనవా పట్టి కాఁగిలించనా
అలసితివేమో గోర నంటేవుగాక
అలరి శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
తలపించనా రతిఁ దనియవుగాక ॥ఏమో॥ 264

రేకు 1555 శంకరాభరణం

కల దీయింతికి గర్వాలు। యెత్తి
పొలసీ నీపుట్టుపూర్వాలు ॥పల్లవి॥

విడువ దే(దో?)నైతే నా దుస్సీ నీ—
పడఁతి పీమీఁద పంతాలు
బడిబడి పీపై నట్టై చాఁపీని
కొడిమచూపులకొంతాలు ॥కల॥

క్రియగూడ నిన్నుఁ గిందుమీఁదుసేసీ
ప్రియురాలిఁ జూడు బీరాలు
రయమున నీరతికేళిలోనే
నియతి నిన్నెంచీ నేరాలు ॥కల॥

కలసి నిన్నిట్టై కాఁగిట ముట్టీని
అలమేలుమంగ ఆయాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ సరసాన
తలఁగక యాడీ దాయాలు ॥కల॥ 265

సాళంగనాట

అందు కేమయ్యా నే నడ్డమాడేనా
చెంది వద్దనేనా శెనకేవు రతికి ॥పల్లవి॥

పగటున నన్నునేల పైకొని వేఁడుకొనేవు
నగుత యెఱఁగనా నాతో నీవు
జగడాలదాననా చనవరికాంతను
తగవు నే నెఱఁగనా తగిలేవు రతికి ॥అందు॥

చెలిమిసేసి నన్ను చెక్కునొక్కే వప్పటిని
వలచు కెఱఁగ... వడి నా(నీ?)కున్న
చలము సాదించేనా సలిగె గలదానను
తలఁపు నే నెఱఁగనా దగ్గరేవు రతికి ॥అందు॥

కన్నుసన్నలనే చూచి కాఁగిటఁ బెనఁగే విదె
మన్నించే దెఱఁగనా మంతనానను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
వన్ని కూడే దెఱఁగనా వదరెవు రతికి ॥అందు॥ 266

నాదరామక్రియ

ఇన్నియు నిందే వున్నవి యెఱుఁగుకో నీకు నీవే
నిన్ను నేమీ నననేల నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

పలుకఁబోతే నీతో పంతములై తోఁచీని
కలఁగి వూరకుంటేను గర్వ మయ్యీని
సొలపులు నెరపితే సూడువట్టినట్టయ్యీని
నెలకొని వుండే నేను నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥

నగఁబోతే నీతోను నాఁటకమై తోఁచీని
వగటు చూపఁగబోతే బలిమయ్యీని
మొగమిచ్చి లాఁడబోతే మొఱఁగులై నిలిచీని
నిగిడి నే నుండఁగాను నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥

తప్పక కొంగువట్టితే దంటతనమై తోఁచీని
రెప్పలెత్తి చూడఁబోతే రేసువుట్టీని
అప్పఁడ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
నెప్పునఁ గూడితి మిది నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥ 267

పాడి

ఎందాఁకానే సిగ్గు లెవ్వరికి నెలనే
కందువ నీనేర్పులకు కడమగాదా ॥పల్లవి॥

పట్టరాదు ముట్టరాదు బలిమినే పెనఁగేవు
వొట్టవే నీకుచములు యెందు కెక్కెనే
గుట్టునఁ బయ్యెదలోన గూఁట వేసుకుండఁగాను
తొట్టుకున్న పాయావకు దోసమురాదా ॥ఎందా॥

చెప్పరాదు చూపరాదు చిమ్మిరేఁగి తిట్టేవు
ముప్పిరి నీ మొలనూలు మూలదాఁచేవా
వుప్పతిల్లుమానము వోడిఁ బట్టుకుండఁగాను
అప్పుడే కన్నెరికాన [1]కాపతి రాదా ॥ఎందా॥

వగరాదు తెగరాదు వంటువఁ గాఁగిలించేవు
చిగురు నీమోవి తేనె చిందనేఁటికే
జిగి వలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁడ నేను
తగులైతి మింపులకుఁ దగవేకదా ॥ఎందా॥ 268

వరాళి

ఎంత రాతిమనసే యింతిరో నీది
ఇంత నిన్ను వేఁడుకొనే దిది చూడవలదా ॥పల్లవి॥

బత్తిసేసి మాటాడఁగాఁ బదరకువే పతితో
చిత్తగించి వినరాదా చెలియ నీవు
హత్తి నిన్నుఁ జూసెనంటా వదె చూచేవుగాని
యెత్తినచేతుల మొక్కటిది చూడవలదా ॥ఎంత॥

చనవిచ్చి నవ్వఁగాను జంకించకువే నీవు
కనువిచ్చి చూడరాదా ఘాతలేఁటికి
మునుపనే రాఁడంటా మొరఁగే చూచేవుగాని
యెనసి పంతమిచ్చిన దిది చూడవలదా ॥ఎంత॥

1. 'ఆపనకు' ఆపతి అని మాండలికవ్యవహార మీనాటికిని గలదు.

నిన్ను నిట్టె కూడఁగాను నివ్వెర గందకువే
మన్నించరాదా ఇఁక మచ్చికాయను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
యెన్నికతోఁ గలసితి రిది చూడవలదా ॥ఎంత॥ 269

సా॥

సతు లిందరితోడాను సాములు సేసేనీతో
మతకాన నేమెట్టు మాటాడేమయ్యా ॥పల్లవి॥

విన్నవించఁగానే నీవు వేగిరించే వింతలోనే
సన్నలు సేయఁగానే సాదించేవు
కన్నుల మొక్కఁగానే కరఁగించే వప్పటిని
యిన్నిటా నీకుత్తరువు లెట్టు చెప్పేమయ్యా ॥సతు॥

దగ్గరఁ గూచుండఁగానే తమకించే వింతలోనే
సిగ్గులు వడఁగానే చెనకేవు
వొగ్గి విడెమియ్యఁగానే వొడివట్టే వప్పటిని
యెగ్గుదీర నూడిగము లెట్టు సేసేమయ్యా ॥సతు॥

సెలవుల నవ్వఁగానే చెక్కు నొక్కే వింతలోనే
తలఁచఁగానే కాఁగిటఁ దగిలేవు
అలమేలుమంగను నే నట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ
యెలమి నన్నేలితివి యెట్టు మెచ్చేమయ్యా ॥సతు॥ 270

రేకు 1558 లలిత

ఏఁటికి దాఁచే వింత లెరఁగినవను లివి
గీటుతో వానతియ్యవయ్యా నీవు నాతోను ॥పల్లవి॥

గక్కన నవ్వు నవ్వి కానుకిచ్చె నీ కాపె
యెక్కడి సుద్దులయ్యా యిద్దరికిని
మొక్కుమొక్కి చెవిలోన ముచ్చట విన్నవించెను
నిక్క మాన తియ్యవయ్యా నీవు నాతోను ॥పంటి

పళుపుఁజూపు చూచి సన్నసేసె నీకాపె
మెలుపు లెట్టివయ్య మీలోనను
పిలిచి పేరుకొని పెదవులు గదలించె
నిలి చాన తియ్యవయ్య నీవు నాతోన ॥పంటి॥

కొంగువట్టి తీసి నీకు గురుతులు దలఁపించె
సంగ తెటువంటిదయ్యా సరుస మీకు
అంగవు శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగను నే
యింగిత మాన తీవయ్యా యిట్టె నాతోను ॥పంటి॥ 271

మంగళకౌశిక

సిగ్గువిడిచి పనులు సేతురా నీవు
వెగ్గళించి యీపేఁటకే వెలఁది చెప్పించెను ॥పల్లవి॥

చెంతనుండి యీపె నీకు చేతులెత్తి మొక్కితేను
సంతులకుఁ జేసేవు వంచన నీవు
వింతవారు చూచితేను వెస నిన్ను నవ్వరా
రొ [illegible] యిది యని యింతి నాడుకొనరా ॥సిగ్గు॥

[illegible]సి యీపె నీపై పసములు వాడితేను
[illegible]కడ నాపైపై పా(ప?)దా లట్టె వాడేవు
చాకొని పొరుగువారు తగ వింటేనే నవ్వరా
కాకుసేయించి నీ [illegible] ఘకొనరా ॥సిగ్గు॥

అలమేల్మంగ నీపాదా లరతఁ గట్టుకొంటేను
పిలిచి యాపె నురానఁ బెట్టుకొంటివి
కలసి శ్రీవేంకటేశ కన్నవారే నవ్వరా
బలువురా లిదియని భామ వాడుకోరా ॥పిగ్గు॥ 272

బౌళి

అందుకే నేమూ నట్టే అందాలు సేసుకొంటి
ఇందుముఖుల బెల్లించ నెన్నఁడు నేరిచెనే ॥పల్లవి॥

చలమున సాధించగా చన విచ్చినవాఁడాయ
నెలవిఁ దిట్టితే నవ్వులు నేసుకొనీని
పలుక కూరకుండితే భావము గరఁగె ననీ
యెలమి నిన్నేసివిద్య లెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥

జంకించితే నాకుఁ దాను సన్న నేసినవాఁడాయ
కంకిగ వెంగెమాడితే కత నేసీని
బింకాన నేఁ జూచితేను ప్రియము సేసుకొనీని
ఇంకా మానఁడు మెచ్చీ నెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥

పనఁగితే నంతలోనే వెరసినవాఁడాయ
గనముగా మొక్కితేను కాఁగిలించీని
మనసిచ్చి యలమేలుమంగను నేనేకనక
ఘనపె శ్రీవేంకటేశుఁ డెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥ 278

శ్రీరాగం

[1]ఏమని చెప్పుదమమ్మ యీతనిసౌభాగ్యము
కోమలపుజవ్వనము గురుతై నట్టుండె ॥పల్లవి॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో మండదగినది.

వొట్టుచుఁ గప్పురకాపు వూడిగపువారెల్ల
అట్టె దేవునికి నలఁదఁగాను
దట్టముగ మంచితెల్లఁదామెరపూవునను
ముట్టి అవయవముల(లు?) మొలచినట్టుండె ॥ఏమ॥

తనివొంది గిన్నెలతోఁ దట్టుపుణుఁగులు దెచ్చి
పానుపొందఁ దిరుమేనఁ బుయ్యఁగాను
పనివడి గొప్ప నిడుపాటినే రేదుఁబండు
కనుపట్ట పురుషాకారమైనట్టుండె ॥ఏమ॥

అలమేలుమంగ నురమందుఁ బెట్టి సొమ్ములెల్లా
పలువిధముల నించి భావించఁగాను
అలర శ్రీవేంకటేశుఁ డనెడి పుష్పాదిరాశి
వెలయ మరుఁడు ముద్రవేసినయట్లుండె ॥ఏమ॥ 274

సామంతం

ఎవ్వ రెక్కుడో మీఇద్దరిలోన
జవ్వనమే పైఁజల్లి సాదించె నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

తెలిఁగన్నులవాఁడవు తేటమాటలవాఁడవు
వలవకుందురా నీకు వనితలెల్లా
చలమరికాంత యాకె చనవుగలది యాకె
మొలకనవ్వులనే మోహింపించె నిన్నును ॥ ఎవ్వ ॥

ఇచ్చకపువాఁడవు ఇన్నిటాను జాణవు
మెచ్చకుందురా నిన్ను మెలుఁతలెల్లా
నిచ్చపెండ్లికూఁతు రాపె నెయ్యము సేసిన దాపె
పెచ్చురేఁగి ఇంపుల మెప్పించె నిదె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥

వేస చల్లేవాఁడవు శ్రీవేంకటేశుఁడవు
ఆసపడకుందురా అంగనలెల్లా
వేసర నలమేల్మంగ [1]వివరి యన్నిటా నావె
వాసిఁ గూడి యాసలలో వడి ముంచె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥ 275

పాడి

వట్టి నిష్ఠూరమే ఇంతే వద్దే యింత
నిట్టచూపు చూచితేనే నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥ పల్లవి ॥

పగటులు సారెసారెఁ బచరించి మాకు నీవు
తగవు లేమిచెప్పేవే తరుణి నేఁడు
వొగి మంచితనాననే వోలపజా లాడవు
నిగిడి యాకూటమిలో నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥వట్టి॥

నెఱతనములు చూపి నీవు మాఇద్దరిలోనా
వొఱగులు దిద్దేవు వువిద నీవు
కఱకటి నిచ్చలాడి కలయవేసేవు నిన్ను
నెఱమానవులలోన నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥వట్టి॥

అలమేలుమంగను నే నాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ—
[2]డలుకలఁ దిద్దితివి అవునే నీవు
కలగొన మొక్కించించి కాఁగిలించితి విట్టె
నెలకొన్న యీవేడుక నీకుఁ జాలు వచ్చీనా ॥వట్టి॥ 276

రేకు 1557 ఆహిరి

ఇద్దరిమోహరసము లేరులై పారఁజొచ్చె
నిద్దురవోకున్న వాఁడు నీరమణుఁడు ॥ పల్లవి ॥

---

1. వివరి—వివరముగ తెలిసినది.

2. అలకలు కావచ్చు తిద్దు—దిద్దు రూపము శివాఙ్మయమున గలదు.

పెలవి నవ్వినవవ్వు చెక్కులవెంటఁ గారఁగాను
చెలి యేల పెట్టితివే చెక్కునఁ జేయి
జలజలఁ జెమటలు చెక్కులవెంటఁ గారఁగా
నిలిచి చూచీ నదె నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥

మురిపెపుఁజవ్వనము మొనచన్నులఁ గారఁగా
శిరసేల వంచేవే చెల్లఁబో నీవు
నిరతపుటాసలు నిలువెల్లాఁ గారఁగాను
నెరపీని సరసాలు నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥

పిలుపు నీమాటలలో ప్రియమెల్లాఁ గారఁగాను
అలమేలుమంగవు యేమపేవే నీవు
ఇల శ్రీవేంకటేశుఁడు ఇదె నిన్నురముమీఁద
నిలిపె ముద్దుగారఁగా నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥ 277

వరాళి

నేరుపుతో నీదాననై నిండుకుండేను
వోరికొట్లు గొట్ట నిన్నోపమయ్యా ॥పల్లవి॥

వాసికి రేఁచుక తిట్టి వంగివంగి మొక్కఁబట్టె
యీసుల నీతోడివాదులేలయ్యా మాకు
చేసూటి నీతోఁ బెనఁగి చెక్కులు నొక్కఁగఁబట్టె
వోసరించి నిన్నొరయనోపమయ్యా ॥ నేరు ॥

కన్నులను జంకించి కడువేఁడుకొనఁబట్టె
యెన్నిక నీతో నలుగనేలయ్యా మాకు
పన్ని నీతో మచ్చరించి పంతములియ్యఁగఁబట్టె
వున్నతితో మాట మీరనోపమయ్యా ॥ నేరు ॥

చలము సాదించఁబోయి చవులు చూపఁబట్టె
చెలిమి నిను గద్దించనేలయ్య మాకు
అలమేలుమంగను నే నదె శ్రీవేంకటేశుఁడ
వొలిసి కూడితిఁ జాయనోపమయ్యా ॥నేరు॥ 278

పాడి

ఏమి నేరుతునే నేను ఇన్నిటాఁ దాఁ దేరినాఁడు
సాములు సేయఁ దనతో సరిదాననటవే ॥పల్లవి॥

సరసానఁ దా నన్ను సన్నసేసి పిలిచితే
అరసి నేను గోర నంటనటవే
బొరిఁబొరిఁ దా నన్ను బొమ్మల జంకించితేను
సరిగా నేను చలము సాదించనటవే ॥ఏమి॥

కోరి బెట్టిమాటలను కూరిమిఁ దాఁ గొసరితే
తేరకొన నేఁ దన్నుఁ దిట్టనటవే
బీరమునఁ గొంగువట్టి పెనఁగి తాఁ బైకొంటే
తారుకాణగాఁ జన్నులఁ దాఁకించనటవే

తలయెత్తి తా నన్నుఁ దప్పక చూచితేను
మెలుపుఁగన్నుల నవ్వి మీరనటవే
అలమేలుమంగ నేఁ దా నట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె నిందుకుఁ దన్ను గద్దింతునటవే ॥ఏమి॥ 279

భైరవి

మగువ నేమీ నెఱఁగ మన్నించవయ్యా
అగడుసేసి నన్ను నియ్యాఁ ఱంటవలెనా ॥పల్లవి॥

వాలుకచూపులు నీపై వంచఁజాలనంటినంటా
యేల నీవు నాశిర సెత్తేవయ్యా
కాలు దాఁకీనంటా నిన్నుఁ గదిసి కూచుండఁజాల
పాలించి పయ్యదకొంగు పట్టి తియ్యవలెనా ॥మగు॥

సారెకు సెలవి నవ్వఁజాల భ్రమసేవంటా
కేరడాన యేల గిలిగించేవయ్యా
దూరనేల నిన్నంటా తొడఁగి మాటాడఁజాల
మేర నుండవయ్యా మందెమేళ మింత వలెనా ॥మగు॥

గక్కనఁ బెనఁగఁజాలఁ గడునలసేవంటా
ఇక్కువఁ గూడితిరతి యింకా వలెనా
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
దక్కితివి నాపైని తమకము వలెనా ॥మగు॥ 280

దేసాళం

[1] ఇన్నిటిమూలము యీతనిరూపు
యెన్నఁగ నుపమలకు నిరవైనట్లుండె ॥పల్లవి॥

కమలనాథునికిఁ గప్పురకాపు మేన
సముచితముగఁ బైపైఁ జాతినపుడు
అమృతము దచ్చేవేళ అట్టె మనఁ దుంపురులు
తమితోడ నిండుకొని దట్టమైనట్టుండె ॥ఇన్ని॥

దైవశిఖామణికి తట్టుపుణుఁగు మేనను
చేవమీర నించి సేవసేసేయపుడు
వేవేలుగా యమునలో వేమారు నీఁదులాడఁగా
కావిరి కాళిమ నిండాఁ గప్పినయట్లుండె ॥ఇన్ని॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనల చాయలోనిది. ఈపాటా, 274 వ పాటా, '' ఒకవరి కొకవరికొయ్యారమై '' అనుపాటకు మూలముగనున్నవి.

అలమేలుమంగతోడ నట్టె శ్రీవేంకటపతి—
కెలమి సొమ్ముబెట్టి యెంచినపుడు
కులికి గొల్లెతలను కూడఁగా గుబ్బలమీఁదఁ
గలవసపెల్లా వచ్చి కమ్ముకొన్నటుండె ॥ఇన్ని॥ 281

హిందోళ

అంటి నిన్నుఁ బాయలేని యాపెతలనే వేగెనా
వెంటవెంటఁ దిరుగరా వెలఁదులెల్లాను ॥పల్లవి॥

తలకొని నీమోము తప్పక చూచితేను
వలవరా యెటువంటివనితలైనా
నెలవుల నేపాటైనా చిరునవ్వు నవ్వితేను
మొలవవా పులకలు మోపులకొలఁదులు ॥అంటి॥

చనవున నీతోను సరసములాడితేను
మనసులు గరఁగరా మగువలెల్లా
యెనసి నీతోఁగన యేపాటి మాటాడినాను
తనుఁదానె కాఁగిళ్లు తగులుకోకుండునా ॥అంటి॥

నిసాల్లుతమకాన నీమేను సోఁకితేను
ు వ్వెరగుఁ బొందరా నెలఁతలెల్లా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నలమేలుమంగ
యివ్వలఁ గూడినందుకు హెచ్చవా వేడుకలు ॥అంటి 282

రేకు 1558 హిజ్జిజి

ఎవ్వరిది నేరుపో [1]యీఇంతినీలోనను
జవ్వనపుమదము సాదించె నిన్నును ॥పల్లవి॥

---

1. ఈయింతిలోన, నీలోనను అనియర్థము గావలె.

నిక్కి నిక్కి చూపులనె నీమనసు గరఁగించె
చక్కెరమోవి చూపి చల్లె వలపు
చెక్కు నొక్కి బుజ్జగించి సిగ్గులు దేరిచె నీపె
పక్కన రేపల్లెలోనబాలుఁడైననిన్నును ॥ఎవ్వ॥

నెలవుల నవ్వులనే చెమటలు పుట్టించె
పొలసి ఇచ్చకములఁ బులకింపించె
నెలకొన విడెమిచ్చి నిండురతులకుఁ దీసె
బలిమి యశోదయింట బాలుఁడైననిన్నును ॥ఎవ్వ॥

మంతనానకుఁ బిలిచి మరిగించె నిన్ను నిట్టె
పంతపుఁజేఁతలనే పచ్చిసేసెను
యింతలో శ్రీవేంకటేశ యెనసె నలమేల్మంగ
బంతినే ఆవులఁ గాచేబాలుఁడైననిన్నును ॥ఎవ్వ॥ 288

ముఖారి

కంటిమిగా వోయి నీకాంతలసుద్ది
దంటతనములఁ బామూఁ దమకించేరు ॥పల్లవి॥

నిన్నుఁ జూచేపరాకున నివ్వెరగై నేనుండఁగా
సన్నలు సేసుకొనేరు సవతులెల్ల
యెన్నికె నీచేఁతలకు యిచ్చగించి నే నుండఁగా
అన్నిటాఁ బామేమిటికి నబ్బురపడేరు ॥కంటి॥

అంతలో నీమాటలే ఆలకించి నే వినఁగా
ఇంతేసిగుజగుజలేల తమకు
ఇంతలో నే నీకు విడెమియ్యఁగాఁ జూచి చూచి
వింతగా నప్పటినేల వెంగెమాడేరు ॥కంటి॥

యేకతము లాడుతా నే నిట్టె వద్ద నుండఁగా
కాకుసేసి తామేల కాఁతాళించేరు
కైకొని శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నే నుండఁగాను
మేకొని తామేటికి మెచ్చు మెచ్చేరు ॥కంటి॥ 284

లలిత

కోరికలు కొనసాగె గోవిందరాజ
మేరమీరి ఇట్లానే మెరసితివా ॥పల్లవి॥

బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ బాలుదాగేవేళ
యీలీలనే పవళించి యిరవైతివా
గోలవై తొట్టెలలోన గొల్లెత లూఁచి పాడఁగా
ఆలకించి విని పాట లవధరించితివా ॥కోరి॥

కొంచక మధురలోనఁ గుబ్జఇంట నీలాగుల
మంచాలపైఁ బవళించి మరిగితివా
చంచులద్వారకలోన సత్యభామతొడమీఁద
ముంచి యీరీతి నొరగి ముచ్చటలాడితివా ॥కోరి॥

పదియారువేలింతులపాలిండ్లు తలగడలై
పొదల నిటువలెనే భోగించితివా
యెదుట శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె తిరుపతిలోన
నిదిరించక శ్రీభూమినీళలఁ గూడితివా ॥కోరి॥ 285

సామంతం

దేవరవు గావా నీవు తెమలి యీపనులకు
కావరపువనితలు కదిసితేఁ జాలును ॥పల్లవి॥

చెక్కులఁ గళలు మించె చేతులఁ జెమట నిండె
చొక్కపుఁజూపుల నాపె చూచితే నీకు
నిక్కెఁ బులకలు మేన నిద్దుర జారెఁ గన్నుల
పక్కన నాపె నీకుఁ బాదా లొత్తితేను ॥దేవ॥

సెలవుల నవ్వు వచ్చెఁ జెంగలించె మోమెల్లా
సొలపుమాటల నాపె సోఁకనాడితే
నిలువెల్లా మొదమందె నెగడెఁ గోరిక మది
చలి వాయ మోవి యాపె చవిచూపఁగాను ॥దేవ॥

చేరె నీకుఁ దమకము సిగ్గులు లోలో నణఁగె
కూరిమి నాపె నిన్నుఁ గూడఁగాను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇంపులాయ రతులెల్లా
గారవించి యాపె నిన్నుఁ గైకొనఁగాను ॥దేవ॥ 286

ఆహిరి

ఇంతలోనే వేగిరము తేఁటికి నీకు
చెంతల నీపెచనవే చెల్లింతువుగాక ॥పల్లవి॥

నగుతా వాడినమాట నాయములఁ బెట్టుదురా
తగి నీయింతిని ముద్దుసేతురుగాక
నిగిడి సొలసేమాట నేరములు సేతురా
మొగమోటి ఆపెకు మొక్కుటింతేకాక ॥ఇంత॥

సరసమాడినమాట చలము సాదింతురా
సిరుల నన్నిట పెద్దసేతురుగాక
దొరతనపుమాటకు దొమ్మి నీవు సేతురా
సురతపుమర్మములు సూచించుటగాక ॥ఇంత॥

వేడుక కాడినమాట వెంగెములు సేతురా
కూడి చనవులుగఁ జేసుకొందురుగాక
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యెనసె ని న్నీపెమాట
చూడఁజూడ నియ్యకొని చొక్కుటింతేకాక ॥ఇంత॥ 287

కాంబోది

ఆకెచక్కఁదనము చూచ్చి నీవు భ్రమసితి
దాకొని చనవు లిచ్చి దండకు రారాదా ॥పల్లవి॥

చెక్కుల చెమట గార చేతులెత్తి మొక్కి నాపె
యెక్కడ పరాకై చూచే వేమయ్య నీవు
మొక్కలపుతేనె గార మోవినే విందులు చెప్పి
ఇక్కువ నీ వెరిఁగి యియ్యకొనరాదా ॥ఆకె॥

కరఁగి కరఁగి చూచి కన్నులనే మేలు చల్లి
మరిగీ నీకేమిటికి మంతనములు
శిరసువంచి నవ్వుల సిగ్గులకానుక లిచ్చీ
సరసతలను చేయిచాఁచఁగరాదా ॥ఆకె॥

ఆయములు సోఁకించి అట్టె కాఁగిట నించీ
పాయపుమదాన, నేల పలుక విట్టె
చాయల శ్రీవేంకటేశ సతి నిన్ను దక్కఁగొనె
దాయివెట్టి రతులెల్లా తలఁచుకోరాదా ॥ఆకె॥ 288

రేకు 1559 రీతిగౌళ

మగవానితో నింత మంకు గలదా
పొగరులు మానవే వోయమ్మ నీవు ॥పల్లవి॥

వారివీరిమీఁదఁ బెట్టి వల్లెవాటుఁబయ్యెదతో
వేరువేరేనేరుపుల వెంగెమాడేవు
నీరమణుఁ డానలెల్లా నీతోఁ బెట్టుకొని
వూరకుండఁబట్టదాయె వోయమ్మ నీకు ॥మగ॥

పొరుగుకాంతలఁ జూపి పొందుగాఁ జేతులువట్టి
తరవు వారిపైఁ దోసి తమిరేఁచేవు
గరిమ వాతఁడై తేను గక్కువ నిన్ను ముట్టీని
వోరయ నింతయేఁటికే వోయమ్మ నీకు ॥మగ॥

మేరమీరి వూడిగపువారిమీఁద నింద గట్టి
గారవించి ఆతనినే కాఁగిలించేవు
ఆరయ దూరుదురాయె అట్టె శ్రీవేంకటేశ్వరు
వూరటలేక కూడి వోయమ్మ నీవు ॥మగ॥ 288

నారాయణి

గుట్టుగలవాఁడవంటాఁ గోరి నమ్మివుంటిమి
రట్టుసేతురా ఇంత ఇట్టె రమణులను ॥పల్లవి

మంతనాన నీమోవిపై మచ్చికఁ జేసినచేఁత
యెంత వెల్లవిరిసేసే విందరిలోన
చెంతల మనసుగరఁచినచెమటలెల్లాను
పంతానఁ గాలువలుగాఁ బారింతురా ॥గుట్టు

చలువై నరతిలోనిసాములరహస్యములు
వెలి నిట్టూర్పులుగాను వెళ్లవేతురా
తలఁపులోపలిమేలు తగిలినచొక్కులెల్లా
తెలిఁగన్నులయందునే దిష్టము చూపుదురా ॥గుట్టు

గక్కనఁ గూడినయట్టి కాఁగిటిలో సిగ్గులెల్ల
మిక్కిలి సెలవులను మెరయింతురా
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
తక్కక యాసోదానఁ దమకింతురా ॥గుట్టు॥ 290

ముఖారి

ముందే యెఱఁగవలె మోచినచ్చేపనులు
చెంది చేయిముంచితేను సిగ్గులేద నుండును ॥పల్లవి॥

వలదేలే చలము వనితకు నింతేసి
కలయక పోరాదు కాంతునితోను
పిలిచీ నాతఁడై తేను బిగిసేవు నీవై తే
బలిమి సేసితే మరి పంతమేడ నుండునే ॥ముందే॥

మంకుఁదన మేఁటికే మానినికి నింతేసి
అంకెకు రాకుండేవా ఆతనితోను
వంకలాడీ నాతఁడై తే వాదించేవు నీవై తే
సంకెలేక పెనఁగితే చలమేడ నుండునే ॥ముందే॥

అరితేరి రవ్వలేలే అంగనకు నింతేసి
మారు నవ్వక మానేవా మగనితోను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్నుఁ గూడె
గోర గిరి చెనకితే గుట్టు లేడ నుండునే ॥ముందే॥ 291

భల్లాటి

ఇదివో నీసరసము యీఁతలు మోఁతలు నాయ
నదులాయఁ గరఁగులు నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥పల్లవి॥

వొడిపట్టి పెనఁగితే వువిదకుచ్చుల వీడె
తొడిఁబడఁ బట్టఁబోతే తురుము జారె
నిడుపులై ముంచుకొంటే నెరుతే ముసుఁగాయ
నడుమఁ జిక్కి సిగ్గులు నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥

మునుపఁ జెనకఁబోతే ముంగిటికె క్కెఁ జన్నులు
పొనిఁగితే మీఁదఁ గప్పె పువ్వుదండలు
మనసున నెంచ నవే మఱఁగులతెర ఆయ
ననుపు కింద్రుమీఁదాయ నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥

మలసి కాఁగిలించితే మనసు లేకములాయ
తెలిసి పొందితే మోవిఁ దేనె గారెను
కలసితి రిద్దరును గక్కన శ్రీవేంకటేశ
నలినలి ఆయ రతి నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥ 202

ముఖారి

కన్న వారినెల్లాఁ గూడి కతలఁ గరచితివి
నిన్ను దూరఁ బనిలేదు నీపాపమా ॥పల్లవి॥

పలికి సారెసారెకు బాసలు సేసేవు నాతో
నెలఁత నీ కివియెల్లా నేరుపఁబోలు
మొలచినగుణముతో మునుపటివలె నుంటే
నెలకొని నాతోను నిజమాడవా ॥కన్న॥

మొదలనే నీవు నాకు మొక్కులు మొక్కవచ్చేవు
సుదతి నీకు చేసూటి చూపఁగఁబోలు
చెదరక నీమనసు చేతికి లోనై వుండితే
సదరాన నీ వింత చం ॥కన్న॥

కనుఁగొని బలిమినే కాఁగిలించవచ్చేవు
వనిత నిన్నిటులానే వంచుకోఁబోలు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
ఇనుమడిబుద్ధులు నీ వెఱఁగనివా ॥కను॥ 293

నాదరామక్రియ

రతికెక్కెఁ బనులు నీరప మాయను
మతకపునీమాటకు మారాడకుండఁగను ॥పల్లవి॥

నాతో నీవు నవ్వి నవ్వి నయగారితనాలనే
కాతరించి యంతలోనే కాఁగిలించేవు
నీతు లెఱుఁగుదువు నీనేరుపు మంచిదిగాదా
చేతికి లోనైనవారు సేన గలుగఁగను ॥రతి॥

చెక్కులు మెల్లనే నొక్కి సిగ్గులెల్లా విడిపించి
మొక్కలాన దగ్గరి నామోవి యానేవు
వొక్కపొత్తు గలనె నీవోపిక మంచిదిగాదా
అక్కరతో సతులు నీయంకెకు రాఁగాను ॥రతి॥

బేసబెల్లితనమున పీఁటమీఁదఁ గూచుండి
సేసవెట్టి పెండ్లాడి చిమ్మిరేఁచేవు
వాసితో శ్రీవేంకటేశ వైపుగ నన్నేలితివి
యీ సరిత మావంటివారింపులు చల్లఁగను ॥రతి॥ 294

రేకు 1560 దే

ఇదివో నీవు సేసిన దెమ్మెలు
గుదులాయ మోవిమీఁదికు మ్మెలు ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ జూచినప్పటి కాఁకలు
అన్నిటాఁ జెలికిఁ గొమరాఁకలు
విన్నవించుదాఁకా విఱ్ఱవీఁకలు
మున్నాడిఁ బులకలమూఁకలు ॥ఇది॥

చెక్కుల నీవు సేసినచేఁతలు
మొక్కలపుసవతుల మోఁతలు
యిక్కువవలపులెల్లా యీఁతలు
పుక్కిటిబంటితలపోఁతలు ॥ఇది॥

సుదతిఁ బెట్టిన నీచొక్కులు
చెదరనిరతులలో చిక్కులు.
యిదివో శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మిమ్ముఁ గూడించె
మొదల నాపెచేతిమొక్కులు ॥ఇది॥ 295

శంకరాభరణం

ఆయాలు దొరలివచ్చినందులోననే
చాయలా సన్నలా సిగ్గు చల్లితేనే చాలదా ॥పల్లవి॥

జాలిమిగలవారికి తమకించ నేఁటికి
చాలుకొని వచ్చితేనే చాలదటవే
వేళగాచేవారికి వెక్కసము లేఁటికి
సోలగిలఁ జెక్కుచేతఁ జూచినదే చాలదా ॥ఆయా॥

నేరుపుగలవారికి నీటుచూప నేఁటికి
మేరతో దగ్గరనుంటే మేలుగాదటే
దారకపువారికి దంటతనా లేఁటికి
చేరవచ్చి బుద్ధులెల్లాఁ జెప్పితేనే చాలదా ॥ఆయా॥

పరసులై నవారికి సాదించనేటికి
ధర నిచ్చకమాడుచే తగదటవే
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్నిందుకొరకె
సరిత లెరిఁగి మోవి చవిగొంటే చాలదా ॥ఆయా॥ 296

ఆహిరి

ఏల నాకు నానతిచ్చే వెందాఁకాను
వాలాయించి నీపొందు వాడికాయను ॥పల్లవి॥

ముయ్యంచున నీవు నాకు మోహించినమోహమెల్లా
తియ్యని నీమోవియందే దిష్టమాయను
ఇయ్యెడ నీవు నాకు నిచ్చేటిచనవులెల్ల
చయ్యన నీనవ్వులనే సతమాయను ॥ఏల॥

మచ్చికతో నీవు నన్ను మన్నించే మన్ననలెల్లా
కొచ్చి చూచేచూపులనే గురుతాయను
తచ్చి నీవాసంది తగులాయములెల్లాను
హెచ్చినసరసముల నిరవాయను ॥ఏల॥

ఇట్టె నీవు నన్ను నెడయనితాసలెల్లా
నెట్టుకొన్నరతులలో నిజమాయను
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసిననీకూటమి
వొట్టిన యిచ్చకముల నుఁ(నుం?)కువాయను ॥ఏల॥ 297

వరాళి

ఎటువంటిదానవే యెన్నటికే ముగమోట
పటుగతి నీ కతఁడు పంతమియ్యఁగాను ॥పల్లవి॥

తలవంచనేమిటికే తరుణి నీనాయకుఁడు
పిలిచి నీచేయివట్టి పెనఁగఁగాను
చలము లింకా మరియు సాదించనేమిటికె
వెలలేనివేడుకల వేఁడుకొనఁగాను ॥ఎటు॥

చింతించ నేమిటికె చెక్కు చేతనుఁ జేర్చి
పొంత నాతఁడు నిన్నుఁ బొదుగఁగాను
ఇంత బిగువేమిటికే యెదుటనే నిలుచుండి
మంతనమున నిన్ను మన్నించఁగాను ॥ఎటు॥

సిగ్గులివి యేమిటికే శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు
అగ్గమై కాఁగిటనే అలమఁగాను
యెగ్గు లేమిటికే నేఁ డిచట సంతోసముతో
వెగ్గళపురతులలో వెలయించఁగాను ॥ ఎటు ॥ 298

మాళవిగౌళ

ఆయనాయ నందుకేమీ ఆసోద మెఁ(మెం?)తైనఁ గద్దు
చేయి చాఁచి యింకానేల చెనకేవు నీవు ॥పల్లవి॥

యెప్పటివాఁడవేకావా యెన్నిబాసలు సేసినా
మెప్పించి మమ్మెట్లా నమ్మించేవు నీవు
కుప్పళించి యెట్టనుంచే కుంకుమ కస్తూరవునా
చిప్పిల మమ్మేల యింత చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥

యెన్నఁబోతే నీవేకావా యెంతపొందుసేసినాను
ఇన్నిటా మాకెట్ల నీ పింపుసేసేవు
కన్నులకుఁ దెల్లనుంటే గందవొడి కప్రమౌనా
చెన్నుమీర నింకానేల చెనకేవు నీవు ॥ ఆయ ॥

యెంగిలైననీవే కావా యెంత రతిఁ గూడినాను
సంగతిగా మాకు నెట్టు చలిసేసేవు
సంగడి శ్రీవేంకటేశ జవ్వాది పుణుఁ గవునా
చెంగట నున్నాఁడవేల చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥ 299

నాట

తిట్టితే నేమిసేతువు దేవరవైనా నైతివి
గట్టువాయతనమునఁ గాలుదొక్కేవు ॥పల్లవి॥

చయ్యనఁ బరాకుమీఁద సకులతో మాటాడఁగా
పయ్యదకొంగు వట్టి భ్రమయించేవు
వుయ్యాలమంచముపై వూరకే వినోదించఁగ
గయ్యాళితనాన వచ్చి కాఁగిలించేవు ॥తిట్టి॥

వెలయఁగఁ గొనగోళ్ల వీణె వాఇంచఁగాను
మలసి యదరిపాటు మర్మమంటేవు
పొలుపుమిగుల నేను పువ్వులు ముడుచుకోఁగా
కెలపుఁజేతల నేమి గిలిగించేవు ॥తిట్టి॥

ఇదివో ముచ్చటతో నే నేకతాన నుండఁగాను
కదిసి రతులఁ గూడి కరఁగించేవు
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
చెదరక మొక్కఁగాను చెక్కునొక్కేవు ॥తిట్టి॥ 300

రేకు 1561 రామక్రియ

సవతుల మింతేనేము సటలకు లోనయ్యేమా
రవళితో నేము మిమ్ము రవ్వసేసేమా

యీకడ నాకడాను యెదురుబడి జాసలు
 ఆకెకు నీకే తగు నందు కేమయ్యా
సాకిరులేల పెట్టేవు సతు లెరిఁగినపనే
 దీకొని మీగుణములు తిప్పవచ్చేమా ॥ సవ ॥

మతకావ మీలోనిమారుకుమారు నవ్వులు
 అతివకు నీకే తగు నందు కేమయ్యా
చతురతేమిచూపేవు చల్లఁగా నన్నిఁ గంటిమి
 కతకారిమీసుద్దులు కాదనఁగలమా ॥ సవ ॥

ముందు వెనకలఁ గూడేముయికిముయిరతులు
 అందములే ఇద్దరికి నందు కేమయ్యా
సందడి శ్రీవేంకటేశ సరిగాఁ గూడితి మమ్ము
 పంఁదెమాడి మిమ్ము నేము పచ్చిసేసేమా ॥ సవ ॥ 801

హిందోళం

ఇంతయేలే దోసమూ ఇన్నిటా ఘనుఁడు దాను
 అంతలో నాకాళ్లల అంటవచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

మచ్చరము మానితినే మంకులు విడిచితినే
 చెచ్చెర నీచెప్పినట్టు సేసేనే
ఇచ్చకములాడేనే ఇంక నేమీ ననసే
 ఇచ్చట నాకేల పంతా లియ్యవచ్చీనే ॥ఇంత॥

చలములు మానితినే జవదాఁటనె ఇఁక
 పలికినట్టే నేనూఁ బలికేనే
వలపు గానుకిచ్చేనే వాదు లడువనే ఇఁక
 బలవంతమున నేల బాసలిచ్చీనా ॥ఇంత॥

తప్పు లేదు బట్టనే తనమాట గాదననే
యెప్పుడూ దనమన్నన లియ్యకొనేనే
వొప్పుగా శ్రీవేంకటేశుడు డొనగూడె నన్ను నిట్టె
యిప్పుడే యెంగిలిమో వేలడిగినే ॥ఇంత॥ 802

ముఖారి

ఇంకనేల వెలుపులు యిన్నిటాను చలివాసె
సంకెలేక బొమలనే జంకించీ నీకనూ ॥పల్లవి॥

సతికి మాటలాడగ చనవు లిచ్చితివి
యితవై సేవకు వేళ లిచ్చితివి
వెతదీర నాపెకు విచ్చనవిడాయ నీక
మితిమీర నేముందర మెరసీ నిన్నిటాను ॥ఇంక॥

అంగన నవ్వులు నవ్వ ఆసలు వెట్టితివి
చెంగట సలిగెలెల్లా జెల్లించితివి
అంగవించినరతుల నాపె రవమాయ నీక
సింగారాన రాజ్యము సేసీ నీవద్దనూ ॥ఇంక॥

మగువ నిన్నుగ వెనక మన్నించితి విప్పు డిట్టె
పొగరురతుల గూడి బోధించితివి
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నేడాపెపంతము వచ్చె
పగటున మమ్మిట్టె బతికించీ నీకనూ ॥ఇంక॥ 803

కాంబోది

నీకు నాకు నొకడే నెయ్యమైననాయకుడు
జోకలాయ బొందులెల్లా జోలి ఇక నేటికే ॥పల్లవి॥

శ్రీగీతగల యక్షరము చిలుమెక్కినది. శ్రీగీతలుగలయక్షరము లరిగి స్పష్టమగుట లేదు.

తమకించనేఁటికే తలపోఁతలెల్లాను
సముకాననే తేరీ సవతి వింతే
చెమటచేతుల మనచేతు లితఁడె పట్టె
భ్రమసితి మీతనికి పంతా లిఁక నేఁటికే ॥నీకు॥

కాతరించనేఁటికే కావలసినపనులు
ఆతనివల్లనే తేరీ అండ్ల మింతే
యేతులమాటలనే యిద్దరిని బుజ్జగించె
ఆతుమలు దనిసితి మార డిఁక నేఁటికే ॥నీకు॥

వేగిరించనేఁటికే వేడుకపడేవేళా
భోగములోనే తేరీఁ దోఁబుట్ల మింతే
యీగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్ను నన్నుఁ గూడె
బాగుగాఁ జొక్కితి మిఁక పలునవ్వు లేఁటికే ॥నీకు॥ 304

ధన్నాసి

కాంతలచేత నిన్నిటా కాయగావఁబోలు మేను
యేఁ(యెం?)తైనాఁ బంకించఁడు యిచ్చగించీ నందుకే ॥పల్లవి॥

సరస మెంతాడినాను సమ్మతించీ నన్నిటికి
వెరవఁ డెందుకైనాను వేడుకకాఁడు
గోరబులుగా గోర కుమ్మెలువో నూఁదినాను
పెరరేఁచి సారెసారె ప్రియపడీ నందుకే ॥కాంత॥

నవ్వు లెన్ని నవ్వినాను ననుపుసేసుకొనీని
వువ్విళ్లూరి జడియఁ డుబ్బరికాఁడు
కువ్వలుగా నురమున కుచములు దాఁకించినా
రవ్వలై సిగ్గుపడఁడు రతికెక్కి నందుకే ॥కాంత॥

కాఁగిలెట్టు బిగించినా కరఁగీ లోలోననె
పీఁగక నన్నిట్టె కూడె వేగిరకాఁడు
చేఁగదేర్చినాను మోవి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మాఁగనీఁడు వలపులు మన్నించి నందుకే ॥ కాంత ॥ 805

వరాళి

ఏఁటికి వేగిరించేరే యెఱుఁగనిదాననటే
కూటమి గలుగుదాఁకాఁ గొసరరాదు ॥పల్లవి॥

బలువుఁడయినయట్టిపతితోడ సతులకు
చలము సాదించరాదు జంకించరాదు
వలవకతొలుతనే వాడికగాఁ బేరుకొని
పిలువఁగరాదు మరి బిగియారాదు ॥ఏఁటి॥

వెక్కసమయినయట్టివేడుకకాని నంత
కక్కసించరాదు మతి కరఁచారాదు
నిక్కిచూడకుండఁగాను నేరుపులు వచరించి
పెక్కుమాట లాడరాదు పెనఁగారాదు ॥ఏఁటి॥

చేతికిలోనైనయట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరుని
[1]కాతరించరాదు మరి కాదనారాదు
యీతఁడే నన్నిటు గూడి ఇచ్చకుఁడై వుండఁగాను
యేతులు నెరపరాదు యెలయించారాదు ॥ఏఁటి॥ 806

రేకు 1562 సౌరాష్ట్రం

కొండవంటిదొర దాను గోవిందరాజు।తన—
గుండె రాయిగాదా తొల్లి గోవిందరాజు ॥పల్లవి॥

---

1. కాతరించు=భయపెట్టు కావచ్చు.

చేరి తనపాదాలు చేకొని పిసుకఁగానే
కూరిములు గొసరీని గోవిందరాజు
నేరుపుతోఁ జెప్పినట్టె నేము నిట్టె సేయఁగానే
[1]గోరిచీని వలపులు గోవిందరాజు ॥కొండ॥

చప్పుడు గాకుండాను సరసములాడితేను
కుప్పళించీ వెంజెమట గోవిందరాజు
ముప్పిరిఁ జేతులెత్తి మొక్కఁగాను పచ్చిదేర
గొప్పగొప్పమాటలాడీ గోవిందరాజు ॥కొండ॥

గరిమల నిద్దరముఁ గాఁగిలించుకొంటేను
కురిసీ మోవితేనెలు గోవిందరాజు
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నేము గూడితే
గొరబుసేసీఁ జన్నులు గోవిందరాజు ॥కొండ॥ 807

మాళవి

తల దడిసినపుడే చలి వాసెను
చెలరేఁగుటే కాక సిగ్గువడేవా ॥పల్లవి॥

గొల్లెతలు నీవును గోకులములో నుండి
అల్లీఁ దామెరలవలె నల్లుకొంటివి
వెల్లవిరిగా నే నెంత వెంగెము లాడినాను
చెల్లుబడులే కాక సిగ్గువడేవా ॥తల॥

అగడుగ మరియుఁ బదారువేలసతులతో
తగుఁదీగెలు మాఁకులై తగిలితివి
తగదని నే నెంత తప్పులు నిన్నెంచినాను
జిగిమీరుదువుగాక సిగ్గువడేవా ॥తల॥

1. గోరుచు—కొంచెము కొంచెముగ గోకిగోకి చేర్చుట, మాండలికము, బాధపడుట కూడా కలదు.

భావించఁగా నీ వప్పటిఁ బట్టపుదేవుళ్లతోడ
    పూవునుఁ బువ్వాడివై పొందితివి
యీవల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
    చేవదేర నే నవ్వితే సిగ్గువడేవా ॥తల॥ 308

దేశాక్షి

ఎంత చులుకఁగఁ జూచే వేమయ్య నీవు
    కాంత నీపై వలపులు [1]గడ్డెము వేసీనా ॥పల్లవి॥

చనవు గలుగఁగాను సారెకుఁ గొసరీ నింతి
    మనసు నీకు రాకున్న మాటలాడీవా
చెనక రాఁగా నీచేతులు దాఁ బట్టెఁగాక
    వెనవెనకకుఁ బోతే వెన్నడించీనా ॥ఎంత॥

సమ్మతించి నీవుండఁగా సరసమాడె నీపె
    కొమ్మ నీకు వేసటైతే గోర గీరీనా
రమ్మనఁగా నీతోడపై రమణి గూచుండెఁగాక
    వుమ్మడి నీ వూరకుంటే వొద్దికి వచ్చీనా ॥ఎంత॥

కందువకు నీవు రాఁగాఁ గాఁగిలించుకొనెఁ జెలి
    పొందు నీకు లేకుండితే భోగించీనా
విందుగా మోవియ్యఁగా శ్రీవేంకటేశ కూడెఁగాక
    సందడిఁ బరాకైతే చలపట్టీనా ॥ఎంత॥ 309

కన్నడగౌళ

ఎగ్గులుఁ దప్పులు నెంచనేఁటికే నాకు
    అగ్గలమై తనమేలు ఆతుమలో నుండును ॥పల్లవి॥

---

1 గడ్డెము=ఖడ్గాయము.

వెలి నెవ్వతెవద్ద వేడుకతో నుండినాను
తలఁపులోనే వుండుఁ దా నాకును
పలుకు లెవ్వరితోడఁ బలుకుతా నుండినాను
చెలఁగి తనమాట నాచెవి సోఁక వుండును ॥ఎగ్గు॥

నంటున నెవ్వరితోడ నవ్వులు దా నవ్వినాను
అంటి నామోమునఁ గట్టినట్టే వుండును
దంటతనాన నెందెందు తప్పక తాఁ జూచినాను
సొంటులు సోదించి నన్నుఁ జూచినట్టే వుండును ॥ఎగ్గు॥

గక్కన నేకాఁ(కాం?)తలఁ గాఁగిలించి కూడినాను
ఇక్కడ నన్నుఁ గూడిన ట్టింపై వుండును
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్లై నన్ను నేలినాఁడు
తక్కక సంతోసము దక్కినట్టై వుండును ॥ఎగ్గు॥ 310

పాడి

విన్నవించవలె నీకు వేడుకఁ దొలుదొలుతే
యెన్నికసేసెఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥పల్లవి॥

నీవు మాటలాడినట్టై నేనూ మాటలాడితేను
తావిబెల్లములోఁ బంచదార చల్లుట
వోవరిలో నే నిందుకు వుప్పనిచప్పనితిట్లు
యీవల నే నాడేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥

మొక్కిన నీమొక్కులకు ముంచి నేనూ మొక్కితేను
మక్కళించి అల్లులుఁ దామర లల్లుట
చిక్కుదీరఁ గొనగోళ్ల చిమ్మిరేఁచి కొంత గొంత
ఇక్కువ లంటేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥

సిగ్గులమీఁద సిగ్గులు చేరి నేనూ నెరపితే
వొగ్గి ముత్యాలును వజ్రాలు నర్పించుట
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నన్నేలితివి
తగ్గక గర్వించేఁజుమ్మీ యెగ్గువట్టవలదు ॥విన్న॥ 811

బౌళి

మే మెఱఁగ మిటమీఁద మీకే తెలుసును
అముకొన్నసుద్దులెల్ల ఆపె నడుగవయ్యా ॥పల్లవి॥

చేరఁజేసికన్నులచెలి నిన్ను నడిగెను
.వ్వారకే జాణతనాలే వొరళాడిని
కెరడపునవ్వులతో కేలెత్తి మొక్కె నీకు
ఆరసీఁ గడమసుద్దు లాపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥

కొండలంతలుచన్నులకొమ్మ నిన్ను వెదకెను
దుండగపుమాటల దూకుచుండెను
పండుమోవితేనెలాపె పంతములు నెరపెను
అండ నేమిటికోకాని ఆపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥

చక్కనివనిత నీపైఁ జల్లె వలపులెల్లాను
పిక్కటిల్లు ప్రేమములు పెంచి పొగడె
ఇక్కువెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశ నీవు గూడితివి
అక్కజపుమేలెల్లా ఆపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥ 812

రేకు 1568 సామంతం

ఇదివో నీవెఱఁగవు యెంతటి దనేవు ఆపె
సదరాననే యన్నిటాఁ జలము సాదించెను ॥పల్లవి॥

తేటపత విందీ నిన్ను తిట్టు దిట్టదుగాని
[1]గాటారింపుమాటలనే కల్లలాడెను
పాటించి ని న్నిందరిలో పంతము గొనదుగాని
చీటికి మాటికిఁ బంపు సేయించుకొనెను ॥ఇది॥

చేయి చాఁచి నీమీఁదఁ జెనక దింతేకాని
ఆయము లంటుతానే అలయించెను
రాయడించి నిన్ను నిట్టె రవ్వసేయదనికాని
ఛాయలనే నీమోవి చప్పఁజేసెను ॥ఇది॥

మెలుపున నీతోను మితిమీర దింతేకాని
కెలసి రతులనెల్లాఁ గిందుపరచె
కలసితి విటు నన్ను గక్కన శ్రీవేంకటేశ
తొలుతనే యాపె నిన్ను దుష్టుఁ జేసెను ॥ఇది॥ 313

పళవంజరం

వేవేలకు మాకు నిఁక వెఱవఁగఁ బనిలేదు
సేవలు నే మేమైనాఁ జేతుము నీకిఁకను ॥పల్లవి॥

తాలిమిగలవాఁడవు తరుణులెల్లా నాడేటి
మేలములకెల్లా నీమే నోరుచును
చాలుకొని చిన్నవాఁడు సాముసేసినదియెల్లా
పాలుమాలకుండా నేఁడు ఫలియించెను ॥వేవే॥

ధీరుఁడ వాదువు నీవు తెరవలాడే వెంగేల
మారుమాటలకెల్లా నీమన సోర్చును
దూరుగాఁగ శిశుపాలు తుచ్చపుమాటలచేత
వారివీరిలోస నలవాటుసేసుకొంటివి ॥వేవే॥

1. గాటారించు—ప్రకరణముతో ఊరించు కావచ్చు.

బలువుఁడ వౌదువు ఖామల చన్నులు మోవ
పలుమారు నీజవ్వనపాయ మోర్చును
అలమేల్మంగ నేలితి వందుకే శ్రీవేంకటేశ
తలఁప గోవర్ధనమందరము లెత్తితివి ॥వేవే॥ 314

బౌళి

అట్టే కాని రారా వో అదియుఁ జూతువుగాని
ముట్టి నాచన్నులి గోరు మోపఁగా నోపుదువా ॥పల్లవి॥

మగిడి మగిడి నాతో మాటలాడవచ్చేవు
తగవుకు వచ్చేవా తప్పక నీవు
వొగసక్కెలకు నాతో నేలాటము లాడేవు
నగవులు నిజాలకు నవ్వఁగనోపుదువా ॥అట్టే॥

మొనసి నాతోను సాములు సేయఁజూచేవు
పెనఁగులాడ వచ్చేవా పిరి దూరి
ననుపులు సేసుకొని నన్ను నీవు గొసరేవు
చనవున నిట్లానే సరి దూఁగఁగలవా ॥అట్టే॥

కలసి మెలసి నన్నుఁ గాఁగిలించఁజూచేవు
బలిమి చూప వచ్చేవా పలురతుల
అలరి శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
చలపట్టి యేలితివి జవదాఁటేవా ॥అట్టే॥ 315

వేళావళి

సేసినవారికి మరి సేసినంతే పుణ్యము
దోసము లేదు నాయందు దూరకుమీ ఇఁకను ॥పల్లవి॥

అదిగొని రమణుఁడు అంగవలతో నవ్వఁగా
సాదుఁదన మెక్కడిది సవతులకు
యేదెస వేసవిౖయెతే యెండలు గాయకుండునా
తోదోపున మమ్ము నీవు దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥

నాలికాఁడై మగవాఁడు నానాదిక్కులు దొక్కఁగా
గోలతన మెక్కడిది కోమలులకు
వేళఁ జంద్రోదయమైతే వెన్నెల గాయకుండునా
తోలితోలి మమ్ము నీవు దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥

అనుక శ్రీవేంకటేశ అన్నిగతులుఁ జెప్పఁగా
మౌన మివు డెక్కడిది మాకెల్లాను
కానీతే పూచేవనము కాయలు గాయకుండునా
పూనికతోఁ గూడితివి దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥ 816

లలిత

నీకెప్పుడు నీవోజ నాకైతే నావోజ
చేకొవి యీరెండూను చెల్లు నిదే మనకు ॥పల్లవి॥

యేమగువలమాట కెంత నీవు లోనైనా
నీమాటలోనిదాన నే నెప్పుడు
చేముట్టి నీ వెవ్వరిచేఁ జెనకించుకొనినాను
అముక నీచేతికి లోనైవదాన నేను ॥నీకె॥

వంటున నేయింతులతో నవ్వులు నీవు నవ్వినా
గొంటరి నీనవ్వులకు గురి నేను
ఇంటింట నీవెవ్వరికి యిచ్చకములు నేసినా
జంటైనని కిచ్చకము జరపుదు నేను ॥నీకె॥

కందువ నీ వేసతులకాఁగిటి కానపడినా
అంది నాయాసలు నీపై నంటింతును
ఇందరి శ్రీ వేంకటేశ యెనసి నన్నేలితివి
పొందుసేసి నీతోను భోగించితి నేను ॥సీ కెఁ॥ 317

దేవగాంధారి

పట్టరాని వయసుతో బలిమి సేసేముగాక
యెట్టు నేఁడు జాతిగైరి తరులు నీకు ॥పల్లవి॥

కామినిమాటలెల్ల పంచమవేదము నీకు
ప్రేమపు మోవి తేనె పెండ్లివిందులు
సాము సేసేటిగరిడి సతమైనకాఁగిలి
యేమిటికి మాటలాడే వెవ్వరితో నీవు ॥పట్ట॥

అంగనతోడి సరస మంకెల రాజ్యపదవి
సంగడినవ్వులు నీజన్మఫలము
ముంగిటినిధానాలు మొనగోరి సరసాలు
యెంగిలివలపులేల యెవ్వరితో నీకు ॥పట్ట॥

కాంతవురమె నీకు కందువ సింహాసనము
పంతపుకూటములే పట్టబద్ధము
ఇంతలో శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్లై
యెంత కెంత సద్దయేల యెవ్వరితో నీకు ॥పట్ట॥ 318

రేకు 1564 బౌళి

ఎటువంటి వాఁడవయ్యా ఇదేమయ్యా
మటసల నన్నేల గయ్యాళిఁ జేసేవు ॥పల్లవి॥

చనవెల్లా నిచ్చితివి సముకాన నీవు నా-
మనసులోనిదే కడుమంకుగాని
పెనఁగితి వింతేసి ప్రియపడి, నేనే నీకు
చెనకఁజాలక విగిసితిఁగాని ॥నీవ॥

సిగ్గులెల్లఁ దేర్చితివి చేయి వట్టి నీవై తే
వెగ్గళించి విదిలించి వేసితిఁగాని
దగ్గరి పొదిగితివి తమకాన నన్ను నిట్టె
కగ్గుదేరి వూరకె కైకోనై తిఁగాని ॥నీవ॥

ఆదరించి కూడితివి అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
ఆదిగొని షంతాలు నే నాడితిఁగాని
నీదయెల్లా నించితివి నిండా నాపై నిట్టె
సాదించి వేడుక నిన్ను జట్టిగొంటిఁగాని ॥నీవ॥ 322

నాదరామక్రియ

బుద్దిచెప్పవయ్య నీవు పొరుగులవారికెల్ల
పొద్దు వోదా అటువంటి పొలఁతులకెల్లను ॥పల్లవి॥

చెంగట నీకు నేను సేవ చేసుకుండఁగాను
యెంగిలిరతి[1]కెవ్వతానేల వచ్చీని
కంగులేక నీవు నేను కాఁపిరము సేయఁగాను
అంగడిజాణతనాల కదేమి గారణము ॥బుద్ది॥

ప్రేమముతో నీపెండ్లిపీఁటపై నేఁ గూచుండఁగ
సామజయానలేల సన్నసేసేరు
దీమసాన నీపట్టపుదేవులనై వుండఁగాను
అమనిపచ్చలవల పదేమి గారణము ॥బుద్ది॥

1. ఎవ్వతెయున్+ఏల ఎవ్వతానేల, వ్యావహారికపదసంధి

శ్రీవేంకటేశ నీచేయి నేఁ బట్టుకుండఁగా
వేవేల కెవ్వరికేల వేగిరములు
కైవశమై నీవు నన్నుఁ గలసి మెచ్చు మెచ్చఁగా
ఆవలివారినవ్వు లదేమి గారణము ॥బుద్ధి॥ 323

రామక్రియ

ఊరకుండుమనవే వొద్దు వొద్దు వేగిరము
పేరఁబెట్టుకొంటి నింతే ప్రియమైనవలపు ॥పల్లవి॥

తా నాకు మేలువాఁడు తనకు నే మేలుదాన
ఆనలు వెట్టఁగనేఁటి కందరిలోన
నే నెఱఁగనా తననిజము లన్నియును
నానఁబెట్టుకొంటి నింతే నవ్వులకు వలపు ॥ఊర॥

సేసవెట్టినాఁడు తాను చేఇ వట్టి పెండ్లాడితి
బాసలు వేయఁగనేలే పలుమారును
ఆసపడ్డదాన నేను అన్నిటా జాణ తాను
రాసిచేసుకొంటి నింతే రవ్వయినవలపు ॥ఊర॥

అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నేను
పట్టి పెనఁగఁగనేలే పంతము లిచ్చి
నెట్టన తా నన్నుఁ గూడె నేర మెవ్వరందు లేదు
గట్టిసేసుకొంటి నింతె కందువైనవలపు ॥ఊర॥ 324

రేకు 1546 ఆహిరి

నీవే దయదలఁచేవు నేను వేగిరించనేల
యేవిధాననైనా నీకు నిచ్చలాడేనా ॥పల్లవి॥

బలిమి సేయఁగనోప పంతములాడఁగనోప
వలపు నీపైఁ జల్లి వద్ద నుండేను
చలము సాదించనోప సారె వేసటంచనోప
కొలమి నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కేను ॥నీవే॥

నేరము లెంచఁగనోప నెపములు వేయనోప
మేరతోడనే నవ్వి మెచ్చే నిన్ను
శేరడా లాడఁగనోప కెలసి జంకించనోఁ
కూరిమి గొసరి నీకొలువు సేసేను ॥నీవే॥

సిగ్గులు వడఁగనోప చింతించ మరియోప
యొగ్గులేక నిన్నుఁ గూడి ఇరవయ్యేను
అగ్గలమై శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
వొగ్గి నీమాటలకెల్లా నూఁకొనేను ॥నీవే॥ 325

సారంగం

ఇంచుకంత సిబ్బితి లేదేమే నీకు
కొంచక యెలయింతురా కొలువులో విభుని ॥పల్లవి॥

కలసేయప్పటివేళ కాఁగిలించుకొంటగాక
మలసి తమకింతురా మగవానితో
పిలిచినప్పటివేళ ప్రియాలు సేతురుగాక
బలుములు చూపుదురా పఁ(పం?)తగానితోను ॥ఇంచు॥

చేయి చాఁచినప్పుడే సేవలు సేతురుగాక
రాయడులు సేతురా రమణునితో
ఆయములంటినవేళే అంకెకు వత్తురుగాక
కాయ మలఇంతురా ఘనుఁడైనవానిని ॥ఇంచు॥

రతిసమయమునసే రచన చూపుటగాక
కతలు చెప్పదురా కాంతునితో
ఇతవై శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నిన్నుఁ గూడె
తతిఁ గొసరుదురా తనఇచ్చవానిని ॥ఇంచు॥ 326

శ్రీరాగం

ఎన్నపము వినవయ్యా వేసరుకోకువయ్యా
వెన్న లారగించవయ్యా వెస నున్న నుండును(?) ॥పల్లవి॥

కొప్పు జారెఁగదవయ్యా కోనతిరువెంగళప్ప
ఇప్పుడే యెవ్వతె నిన్ను నింత సేసెను
పిప్పి సేసి మోవి ప్రియాననే తేనె లాని (నె?)
కప్పురము వేసుకొమ్మీ దప్పిగొనకుండును ॥విన్న॥

గోరు మేన నున్నదయ్యా కోనతిరువెంగళప్ప
యీరీతి నిన్ను నెవ్వతె ఇంత సేసెను
సారెకుఁ జెమరించించె చన్నుల నొత్తి మేను
కోరి విసరించుకొమ్మీ కొంచి నానకుండును ॥విన్న॥

కూడెఁగదయ్యా కళలు కోనతిరువెంగళప్ప
యీడనే యెవ్వతె నిన్ను ఇంత సేసెను
వేడుకతో నేలితి శ్రీవేంకటేశుఁడవే నన్ను
వీడెముసేసి నాకిమ్మీ వేసటగాకుండును ॥విన్న॥ 327

సామంతం

ఇంతలో విచారము లిట్టుండెను
పంతాలు దున్నకముందే పంట పండెను ॥పల్లవి॥

చండి హిరణ్యాక్షునితోడ సరసములాడఁగా
అండనుండేచెలి మారుగొండ లెక్కెను
కొండులకపాయాన వొంటి గుహాలోఁ గూచుండఁగాను
దుండగము సేసేవంటా తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥

పాడితోఁ బగర గెల్చి పారుపత్యాలు సేయఁగా
యీడనే సరిగద్దె నెదురెక్కెను
యీడులేనిదొరవై యెడ మిచ్చుకుండఁగాను
తోడివారికంటే ముందు తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥

వెల్లవిరిఁ [1]బ్రహ్లాదునివినుతులు వినఁగాను
వొల్లనే సంతతము నీవుర మెక్కెను
అల్లదె శ్రీవేంకటేశ అహోబలాన నుండఁగా
తొల్లిటినీలకిమ్మ్మ తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥ 328

దేసాళం

అప్పటి నవ్వేవు ప్రహ్లాదవరదా
అప్పసపుకాంతల ప్రహ్లాదవరదా ॥పల్లవి॥

కన్నవిన్నసతులెల్లా కంకి సేసినా నోర్చితి—
వన్నిటా శాంతుఁడవు ప్రహ్లాదవరదా
న న్నొడఁబరచనేల వయగారిమాటల ని—
వన్నట్టే ఆయను ప్రహ్లాదవరదా ॥అప్ప॥

లానుక యెంగిలిమోవులకు నోరు దెరచేవు
ఆసోదకాఁడవయ్య ప్రహ్లాదవరదా
రాసికెక్కి నాచెవిలో రహస్య మానతిచ్చేవు
ఆసుద్దు లెఱఁగవా ప్రహ్లాదవరదా ॥అప్ప॥

1 'బ్రహ్లా' అనియే అంతటా రేకు

చెం(చెం?)ది యవోబలమున శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
అంది పెండ్లాడితివి ప్రహ్లాదవరదా
మందెమేళమున నిన్ను మచ్చికతోఁ గొసరతే
అందాల మెచ్చితివి ప్రహ్లాదవరదా ॥ అప్ప ॥ 329

లలిత

ఏల దాఁచేరు వలపు లిందరు నెరిఁగినదే
వాలాయించినపనికి వాసివంతు లున్న వా ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడనేమిటికి చేతికి లోనై వున్నది
గ్గలము నవ్వరాదా ఆపెతోను
వెగ్గళించి మామ్ముందర వేసాలు చేసేవుగాక
అగ్గమై యేకతవేళ నడ్డాఁకలున్న వా ॥ ఏల ॥

తలవంచనేమిటికి తారుకాణై వున్నది
సొలసి నీకాంతదీరఁ జూడఁగరాదా
కొలువులోపలఁగాఁగా గుట్టు నెరవేవుగాక
మెలఁగి పానుపుమీఁద మితిమీర లున్న వా ॥ ఏల ॥

ఆన దాఁచనేఁటికి ఆయము సోఁకివున్నది
సేసవెట్టి కూడరాదా శ్రీవేంకటేశ
దోసము లేదంటాఁగా దొమ్మి నిందరిఁ గూడితి
లాసినయారతివేళలను పంతాలున్న వా ॥ ఏల ॥ 330

రేకు 1566 భూపాళం

నీ వెఱఁగనిదా యేమి నేనెంత విన్నవించే
కైవశమై వుండఁగానే గయ్యాళిఁ జేసేవు ॥ పల్లవి ॥

నగితేను నీతోను నవ్వు నటించఁగవద్దా
మొగము చూచితేను మొక్కవద్దా
పగటునఁ బేరుకొంటే పైపై మోఁకొనవద్దా
వెగటున మమ్మేల వీరిడిఁ జేసేవు ॥నీవె॥

[1]మన్నించితే నీతోను మాటలాడనైనవద్దా
కన్నుసన్నలు చేసితే కరఁగవద్దా
చన్నులు నీ వంటఁగాను జంకించనైనవద్దా
ఇన్నిటా మమ్మిందుకేల యెడ్డలఁ జేసేవు ॥నీవె॥

చెనకఁగ నీతోను చెలిమి సేయఁగవద్దా
పెనఁగితే నించుకంత బిగియవద్దా
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ చమ్మటూరిలోన
తనియక మమ్మునేల దట్టలఁ జేసేవు ॥నీవె॥ 381

ధన్నాసి

రావే యెక్కడిసుద్ది రాఁపు సేతురా పతిని
సేవలు చిత్తమురాను సేయఁగదవే ॥పల్లవి॥

చిగురులోపలిచేఁగ చిత్తములోపలికాంత
మొగములోఁ గళలై మొలచెఁగదే
యెగసక్కెమాడెనటె యెఱఁగనటె నేను
మగనితో నలుకలు మానఁగదవే ॥రావే॥

పాలమీఁదిమీఁగడ పాయములోనిమదము
జాలువారీఁ జెమటలై చన్నులఁ గదే
యేల నీతోఁ జలమటె యిచ్చక మెఱఁగనటె
కాలుదొక్కి వుండఁగాను కాఁతాళించనేఁటికే ॥రావే॥

1. 'మన్నించితే నీతోను' అనుకారకము సరిపడినట్లు తోచదు. పాటమొదటి చరణము— పంక్తి కూడ 'నీవు' అధ్యాహార్యము, 'నీవు మన్నించితే' ఇత్యాది.

కనకముతోనివన్నె కాఁగిటిలోనిప్రియము
కనుచూపువేడుకలై కలిగెఁగదే
ఘనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డిద్దరికిఁ జెలిఁగదే
ననుపై మీరంట్లై మీలో నవ్వఁగదరే ॥రావే॥ 332

ముఖారి

ఆఁటదాని కోపవా అంతేసి నీవు
యీటువెట్టి సలిగె నీ విచ్చినదేకాదా ॥పల్లవి॥

చలములేనిమగువ సాదించ నోపునా
వలెనని యాపె నీతో వాదించీఁగాక
బలిమి లేకుంటేను పంతమాడనోపునా
కలుగఁగానే నిన్ను గద్దించెఁగాక ॥ఆఁట॥

నేరుపులేనిమగువ నీతో పొందు నేసునా
చేరి యందుకొరకె చెనకీఁగాక
ధీరములేనియాపె వెనఁగఁగనోపునా
ధీరత సాజముగాన దీకొనెఁగాక ॥ఆఁట॥

ననుపులేనిమగువ నవ్వ నీతో నోపునా
పొనరఁగానే చన్నుల నొత్తీఁగాక
ఘనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నింతలోనె
వెనక కిఁ(కిం?)దుకె యాపె విడె మిచ్చెఁగాక ॥ఆఁట॥ 333

సాళంగనాట

మారుమాట లాడకు రే మగుడ నాతనితోను
చేరి చెప్పినట్టెల్లాఁ జేసే నేను ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమే సాజమైనవాఁడు
వలచితే విడుచునా వనితలను
పెలుచుఁదనాలకెల్ల పెంటపట్టయినవాఁడు
వొలిసి విరహమున కోరువఁగలఁడా ॥మారు॥

వుద్దండపుచేఁతలకే వొడిగట్టినవాఁడు
గద్దించితే మానునా కాంతలనెల్ల
పొద్దువొద్దు మాయలచే పోదికాఁడయినవాఁడు
అద్దుకొన్నప్రియాలెల్లా నాడి పొందకుండునా ॥మారు॥

తమకమే వొకరూపై తనివినొందనివాఁడు
జమళిఁ గూడకుండునా సతులఁ గంటే
అమర శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటా నన్ను నేలె
సమమోహములు పైపైఁ జల్లుకొనవలదా ॥మారు॥ 884

దేసాళం

అందరి నడుగవయ్యా అదేమని
సందడి నొకరొకరు సన్నలు సేసేరు ॥పల్లవి॥

పలుమారు నీవు నాకు బాసలెల్లాఁ జేయఁగాను
నలువంకల సతులు నవ్వేరు నిన్ను
కలయ నాగుబ్బలపై గందము పూయఁగాను
చలివాసి తామేల జాణతనా లాడేరు ॥అంద॥

అట్టె నీవు విడెమిచ్చి ఆసలు చూపఁగాను
దిట్టతనమున నదె తిట్టేరు నిన్ను
గుట్టున నీవు నాకు కొప్పు దువ్వి ముడువఁగా
పొట్టఁబొరుగున నుండి పొగడ వచ్చేరు ॥అంద॥

గక్కన [illegible] [illegible]న్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
చొ[illegible] సోలుచు వచ్చి చుట్టా లయ్యేరు
చిక్కితివి కడపలో శ్రీవేంకటేశ్వర నాకు
మక్కువతో నీదిక్కు మగిడి చూచేరు ॥అంద॥ 335

హిందోళవసంతం

వింతభాసనా నేను వేమరు నింతసేయను
అంతరంగమే నేను అడ్డమాడ నననవే ॥పల్లవి॥

తలప [illegible]తలేకావా తమకములు రేఁచేవి
చలములేకావా మతి సాదింపించేవి
నిలువు మొక్కులేకావా నివ్వెరగుఁ బొందించేవి
అలసితి నన్నిటాను అంతకోపననవే ॥వింత॥

సిగ్గరితనమే కాదా చేతికి లోనుసేసేది
కగ్గనినవ్వులేకావా కాఁక రేఁచేవి
వొగ్గినమాఁటలేకావా వొడివట్టి తీయించేవి
అగ్గమై వుందాన నీఁక నంతకోపననవే ॥వింత॥

కందువ చూపులేకావా కాఁగిటఁ బెనఁగించేవి
సందడి వలపేకాదా చవిసేసేది
యిందుకె శ్రీవేంకటేశుఁ డింటికి విచ్చేసి కూడె
అందమాయ వేఁడుకొనీ నంతకోపననవే ॥వింత॥ 336

రేకు 1567 శంకరాభరణం

ఔనయ్యా మరి యడుగనేఁటికి
నాని వయసులు నయము లెచ్చె ॥పల్లవి॥

కొలువులోపల కొమ్మ మాటాడితే
నిలువెల్లా నిదె నీకుఁ జెమరించె
చెలు లది చూచి సిగ్గులు పడిరి
చలివాసె నేఁడు జంటవలపు ॥జౌన॥

సరసము నీతో సతి యాడితేను
గొరజాయ నీమెయి గోరిచెనకులు
పొరుగువారెల్ల పొరచి చూచిరి
తెర దీసె నిదె తెగ నాసలు ॥జౌన॥

కాఁగిటిలో నిన్ను కాంత గూడితేను
మాఁగి నీమోవి మంచితేనె చిందె
ఆఁగిరి శ్రీవేంకటాధిప సవతులె
నేఁగుఁబెండ్లి సేసె నీడనే రతులు ॥జౌన॥ 337

కన్నడగౌళ

మన్నించుమనవే మమ్మేల పైకొనుమనీ
చన్నుల నొత్తఁగాను చలము లెట్లుండునో ॥పల్లవి॥

తప్పక తనుఁ జూచితే తనువెల్లాఁ జెమరించె
యిప్పుడే మేలమాడితే నెట్లుండునో
చిప్పిల వొద్దికి రాఁగా సిగ్గులెల్లా వెడజారె
తప్పి చేయి దాఁకితేను తమకా లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥

మంచిమాఁటలాడితేను మనసెల్లా వెరగందె
యించుక కొంగు వట్టితే యెట్లుండునో
వంచనతో నొరసితే వలపులు చిమ్మిరేఁగె
కంచముపొత్తుకు రాఁగా కాంత లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥

సెలవి నవ్వు నవ్వితే చెక్కులెల్లాఁ బులకించె
యెలమిఁ గాఁగిలించితే నెట్టుండునో
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
బలిమి సేయఁగఁబోతే పంతము లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥ 888

పాడి

ఇద్దరు నిద్దరే మరి యెరవులేల
వొద్దికలై లోలోన వొనరుటగాక ॥పల్లవి॥

చెలిమి సేసినమీఁద సిగ్గులువడఁదగునా
కలసి కూడేటితమకములే కాక
వలపు గలిగి తలవంచుకోఁదగునా
సొలసి యట్టె యెదురుచూచుటలే కాక ॥ఇద్ద॥

సరసమాడినమీఁద జగడము దగునా
తరితీపులకు లోనై దక్కుటగాక
గొరబై వొలపుకొని కొంకు మరి తగునా
తెరదీసి వొద్దికలై దీకొనుటే కాక ॥ఇద్ద॥

కాఁగిలించుకొన్నమీఁదఁ గపటము దగునా
అఁగినమోవులవిందు లందుటగాక
వీఁగక శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁ డిదె నిన్నుఁ గూడె
తోఁగుఁజెమటలతోడ తొలఁకుటగాక ॥ఇద్ద॥ 889

నాదరామక్రియ

ఏలే యిందరిలోనా యెమ్మెలేఁటికే
నీలోనివలపులు నే నెఱఁగమా ॥పల్లవి॥

తలవంచుకొనకువే తరుణీ
చలములు పతితోడ జాలెలఁ బోసేవా
బలిమిఁ బెనఁగకువే పలుమారును
వలవనిబిగువులు వడ్డి కిచ్చేవా ॥పతే॥

పంతములాడకువే పడఁతీ
సంతతపుమాఁటలసంత వెట్టేవా
యింతేసినవ్వుల నలయించకువే
బంతినే యెగసక్యాల పైరు విత్తేవా ॥పతే॥

వేసాలు చూపకువే వెలఁదీ
పాసినకాఁకలపొందు పచరించేవా
యీసరి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్నును
ఆస మోవితేనెవిందు అడ్డముదోసేవా ॥పతే॥ 340

నట్టనారాయణి

మగవాని కలుకేల మగువలతో
చిగిరించె వలపులు చింతలేఁటికయ్యా ॥పల్లవి॥

దొంతరమాఁటలాడేది దొరకొని దూరేది
వింతలివి మా కెపుడు కలసాజమే
యెంత కెంతనుచు నీవు యెగ్గులువట్టేవు నేఁడు
వింతదానఁ గాను నాకు విడె మియ్యవయ్యా ॥మగ॥

తెరకొనఁ జూచేది తిట్లూరకే తిట్టేది
కోరి వచ్చి పైకొన్నమాగుణము లివి
యేరీతివాఁడవు నీవు యెన్నటి కెన్నటిసుద్ది
ఆరయ నీకు మొక్కే నండకు రావయ్యా ॥మగ॥

కందువకుఁ దీసేది కాఁకలెల్లాఁ జల్లేది
    అందిపొందేమారతిఅంగము లివి
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
    ముందుముందే వాకు మోవి యియ్యవయ్యా ॥మగ॥ 841

మంగళకౌశిక

గుట్టుతోడివారినేల రట్టుసేసేవు
    జట్టిగొని కొసరఁగ సన్నెఱఁగవు ॥పల్లవి॥

కొమ్మ నిన్నుఁ జూచిచూచి కొప్పు దువ్వుకొనుటెల్లా
    రమ్మనుటగాదా యేల రంతు సేసేవు
కమ్మర నప్పటి నీకతల కూరకుండుట
    సమ్మతించుటగాదా సన్నెఱఁగవు ॥గుట్టు॥

చెలియ నీమొగమై సిగ్గుపడుటెల్లాను
    కలసేకొరకేకాదా కాఁతాళించేవు
పొలయుట నీముందర పొందుసేసేనని నీతో
    చలపట్టుటగాదా సన్నెఱఁగవు ॥గుట్టు॥

సతి నీసంగడినుండి సరసమాడుటెల్లాను
    రతికిఁ దీసుట గాదా రా వా(పా?)డేవు
యితవై శ్రీవేంకటేశ యీకె యిట్టె నిన్నుఁ గూడె
    చతురత లివిగావా సన్నెఱఁగవు ॥గుట్టు॥ 842

రేకు, 1568 రామక్రియ

వట్టిజోలికిఁ బిలువవద్దు గాని
    పట్టినవలపులెల్లాఁ బంచిపెట్టేవా ॥పల్లవి॥

కందువ నాతఁడు నిన్నుఁ గలువల వేసితేను
యిందుముఖుల మొగము లేమి చూచేవే
పొందులకుఁ దోడువచ్చి పూఁచి పెనఁగేరుగాని
నెముగెల్చినరతి పంచిపెట్టేవా ॥పట్టి॥

కూరిమి నాతఁడు నిన్నుఁ గొలువులోఁ దిట్టితేను
వారిజాక్షులకు నేల వడిఁ జెప్పేవు
సారె నతనిని మీరు సాదించేరు గాని, వావి
పౌరకామినుల కెల్లాఁ బంచిపెట్టేవా ॥పట్టి॥

సంగతి నాతఁడు నీచన్నులంటి కూడితేను
సంగడిచెలుల కేల సన్న సేసేవు
చెంగట శ్రీవేంకటేశుఁ జెనకేరుగాని మేలు
పంగించక చెలులకు పంచిపెట్టేవా ॥పట్టి॥ 848

ముఖారి

ఇదె నీకు లాభము యెంచి చూచుకొంటేను
పదాలు వాడే నేను; భ్రమయించ కను ॥పల్లవి॥

వంత మెంత లేదు నీతో పలుమారు నాడుకొంటే
అంత నిన్ను మీర దోసమనికాక
కాంతల నాతోఁ జెప్పకు కాఁకలు పుట్టించకు
సంతోసాన నున్నదాన సమ్మతించి నేను ॥ఇదె॥

నేరుపెంత లేదు నీపై నిందలెల్లా మోపితేను
ఆరితిఁ జేయ. దోసమనికాక
వారి వీరిఁ జూపకు వాసులు పుట్టించకు
కోరికతో నున్నదాన గుట్టుసేసి నేను ॥ఇదె॥

చలమెంత లేదు నీతో సారెసారెఁ జూపితేను
అలయించఁ గడుదోసమని కాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెరవు సేయకు నన్ను
కలసి [1]నే నున్నదాన కాలమెల్లా [2]నేను ॥ఇదె॥ 344

బౌళి

అట్టె ఇయ్యకోలు గొంటే నన్నియును మంచిదవును
అట్టడితనాల నేల గుట్టు సేసేవు ॥పల్లవి॥

చనవు మెరసి యాపె సంగడిఁ గూచుండేను
చెనకినంటా నీవు సిగ్గువడేవు
మనసు నొవ్వకుండా మాటలు నిన్నాడితేను
యెనలేనివెంగే లందు యేల వట్టేవు ॥అట్టె॥

తగులు గలిగి యాపె తఱచుగా నవ్వితేను
యెగసక్యాలంటా నేల యెగ్గువట్టేవు
మొగము చూచినందుకు ముద్దుటుంగర మిమ్మంటే
అగడాయఁ బనులంటా అనలు వెట్టేవు ॥అట్టె॥

ఘనమోహముతో నాపె కాఁగిలించుకొంటేను
తనువు సోదించె నంటాఁ దల వంచేవు
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యిచ్చకము నీకుఁ జేసె
కనుచొక్కి మెచ్చి మెచ్చి కప్పుర మిచ్చేవు ॥అట్టె॥ 345

మధ్యమావతి

ఎవ్వరిఁ గాదనఁగల వేమిసేసినాఁ జెల్లు
ఇవ్వల నాకు బాసలేల సేసేవయ్యా ॥పల్లవి॥

1, 2— ఈపునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు. 'కలసియే యున్నదాన' అమట మేలేమో?

వరుసకు వచ్చినట్టి వనితలెల్లా నీకు
అరుదుగ మందెమేళా లాయనయ్యా
పొరుగున నుండేయట్టిపొలంతులందరూను
మురిపేననాడేపెద్దమొగమోట మయ్యా ॥ఎవ్వ॥

కొలువున నుండి నట్టికోమలు లందరును
సలిగెలఁ బెనఁగేదే సాజమయ్యా
పలువూడిగాలు నేసేభామల కందరికి
చలివాసి కూడేది [1]మజ్జాతి నీకు నయ్యా ॥ఎవ్వ॥

యెడమాట లాడేటి ఇంతులకెల్లా నీవు
కడలేనిరతులకుఁ గాణాచయ్యా
అడరి శ్రీ వేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
యెడయనిచుట్టరిక మిది నాకునయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 346

రీతిగౌళ

ఏల దూరేరే మీరు యింతులాల రమణుని
వేళ గాచుకుండితేను వేడుకేకదే ॥పల్లవి॥

నగకుండితే నేమాయ నాతితోడ వద్దనుండి
మగనిసేవ సేసితే మంచిదేకదే
జగడించితే నేమాయ సమ్మతించి వెనకను
మిగులా మేలమాడితే మేలేకదే ॥ఏల॥

మొక్కకుండితే నేమాయ ముందువెనకై నాను
మక్కువ మోము చూచితే మంచిదేకదే
కక్కసించితే నేమాయ కప్పురము చేతికిచ్చి
మిక్కిలి పెనఁగినాను మేలేకదే ॥ఏల॥

---

1 మజ్జాతి ప్రకరణముతో వంచన గావచ్చు.

ఆడకుండితే నేమాయ అందగారిమాఁటలు
మాడలురా తేజంకెలు మంచిదేకదే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె యీపెఁ గూడె
మేడెపురతికూటమి మేలేకదే ॥ఏల॥ 347

శంకరాభరణం

పఁటిక భ్రమసేవే యెదురుబడి
చాటీఁ గొసరులు చన వియ్యవయ్యా ॥పల్లవి॥

సిగ్గరితనమున చిడుముడిఁ జేతులు
వొగ్గి విడెఁ(డెం?)బొసఁగవయ్యా
నిగ్గుల నూరక నిలుచున్నది చెలి
బగ్గున నీతోడపయి నిలువవయ్యా ॥పఁటి॥

కోమరెతనంబునఁ గొంకుచుఁ బిలిచీ
ప్రమదంబున నిటు పలుకవయ్యా
చెమటమేనితో సెలవుల నవ్వీని
అమరఁగఁ గాఁగిట నంకించవయ్యా ॥పఁటి॥

వాసితనంబున వంచినశిరసున
సేసలు వెట్టీఁ జెనకవయ్యా
ఆసల శ్రీవేంకటాధిప కలసితి
యీసిరులతోనే యేలవయ్యా ॥పఁటి॥ 348

రేకు 1569 ముఖారి

కలది గలట్టె యీడు కాదనేమా
నిలుకడైనపనికి నీకేల వెఱవ ॥పల్లవి॥

సానఁబట్టకు చూపులు సాదించెనఁటా నాపై
ఆనలు వెట్టకు మరి అది దోసము
నానఁబెట్ట కంతేసి నవ్వులు నా మోము చూచి
నే నేమఁ(మం?)టిని నిన్ను నీకేల వెఱపు ॥కల॥

కోపగించ కంత నీవు కొచ్చికొచ్చి యడిగితే
పైపై సాకిరి యేల బయలయ్యీని
మోపుగట్ట కంత నీవు మొక్కులు మేకత మవునా
నీపంతము లీడేరె నీకేల వెఱపు ॥కల॥

వేగిరించ కంత నిన్ను వింతలుగాఁ బొగడితే
సాగఁబెట్టకు కొంకులు చవులు గావు
బాగుగా శ్రీవేంకటేశ పంతాన నన్నేలితివి
నీగుణము చక్కనాయ నీకేల వెఱపు ॥కల॥ 349

సాళంగనాట

ద్దు రావయ్య యేల వాసులకుఁ బెనఁగేవు
యిద్దరూ నిట్లా నుంటే యేమనఁగఁగలము ॥పల్లవి॥

నాయలకు వచ్చి సతి సరసములాడఁగాను
యీయెడఁ బరాకు నీవేల సేసేవు
చేయిపట్టు కిందాఁకా చెలిని వేఁడుకొంటిమి
చాయల వేఁడుకో నీతో పారె నిఁ(నిం?)కా వలెనా ॥ద్దు॥

యెట్టకేల కాపె నీతో నిటు మాటలాడఁగాను
గుట్టెతోడ నీవేల కొంకఁజూచేవు
మట్టున నిందాఁకా నాపెమంకులు దెలిపితిమి
పెట్టిపెట్టి నీమంకు తెలుపఁగవలెనా ॥ద్దు॥

తమకించి ఆపె నిన్నుఁ దగిలి కాఁగిలించఁగా
చెమటమేనితోడ సిగ్గులువడేవు
అమర శ్రీవేంకటేశ ఆపె నింతకుఁ దెచ్చితిమి
వుమురుకూటపునిన్ను నొడఁబరచేదా ॥వద్దు॥ 350

బౌళి

ఎగ్గో తప్పో నే నెఱఁగనయ్యా
సిగ్గు విడిపించఁగాను చెక్కు నొక్కితి ॥ పల్లవి ॥

చనవు గలుగఁగాను సారెసారెఁ బెనఁగితి
వనుపు గలుగఁగాను నవ్వితిని
కనుఁగొని చూడఁగాను కదిసి కూచుండితి
మనసు నీ వియ్యఁగాను మాటలాడితి ॥ఎగ్గో॥

సన్నలు సేయఁగాను సరసములాడితి
చన్నుల గోరొత్తఁగాను సమ్మతించితి
మన్నించి నీ వంటఁగాను మంతనాన కియ్యకొంటి
యెన్నిక నీవు సేయఁగా నిరవైతిని ॥ఎగ్గో॥

కలసి మెలఁగుండఁగాఁ గాఁపురము సేసితి
చలివాయ నీమోవి చవిగొంటిని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడూనుఁ గూడితివి
తెలుపఁగ నీపట్టపుదేవుల నేనైతిని ॥ఎగ్గో॥ 351

కురంజి

అనరాదు తన్ను నేమీ నంధరిలోన
చనవు సారెసారె జాణతనా లేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

నగనేలే తనకూ నాతోఁ బతి చెనకితే
మొగసక్కె లాఁటదాని కేల మానునే
మగనాలింతే తాను మానాపతితనము
తగుఁగాక యిటువంటిదంటతన మేఁటికే ॥అన॥

సన్న లేలే తనకూ సరస మాతఁ డాడితే
యెన్నికలు సవతుల కేల మానునే
చిన్నది యింతే తాను సిగ్గులు వడుతా నిట్టె
మన్ననతో నుండుఁగాక మందటాడనేఁటికే ॥అన॥

మాటలేలే తనకూ మమ్మాతఁడు గూడితేను
యీటువెట్టేది చెల్లెండ్ల కేల మానునే
పాటించి శ్రీవేంకటాద్రిపతి యిట్టె నన్ను నేలె
నాటివలె నుండుఁగాక నన్ను మీరనేఁటికే ॥అన॥ 352

ద్రావిళభైరవి

కూరిమి గొసరితేనే కోపగించీనా
మేరమీర నెగ్గు లేవి మీలోనను ॥పల్లవి॥

పంతముగొనీనా పతివి నీయడాటాన
యింతికి నీమొగమోట మెఁ(మెం?)తై నాఁ గద్దు
యింతలో నేల లోఁగేవు యీమాట విని యాపె
చింతతోఁ జేయెత్తి మొక్కె సిబ్బితిపడీని ॥కూ॥

తగవుకుఁ దీసీనా తరుణి నీసుద్దులకు
మిగులఁ బ్రియములు నీమీఁదనే కద్దు
మగువ నేలంపేవు మనసు గరఁగి యాపె
తగినకానిక లంపి తమక మందీని ॥కూ॥

వాసివంతు లెంచినా వలపులో కతలకు
సేసలు నీమీఁదఁ బెట్టి చెలిమి సేసి
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అంతలోఁ గూడితి వీపె
కాసువలెఁ దులఁదూఁగి తనివిఁ బొందీని ॥కూరి॥ 353

నారాయణి

ఏమని యాడుకొందురో యెప్పటితనసతులు
వేమరు నీపనులకు వింతదాననా ॥పల్లవి॥

తముల ముమియఁగాను కానేమి చుచీనే
చెమరించఁగానేల చేత నంటీనే
అమరకున్నఁ బయ్యెద అదేల చక్కఁబెట్టీనే
తమకించ నే నంతటిదాననా ॥ఏమ॥

పువ్వులు ముదుచుకోఁగా పొంచి చేయేల చాఁచీనే
నవ్వఁగా నేమిటికి సన్నలు నేసీనే
పవ్వళించితినంటాను పయినేల వొరగీనే
తవ్వేవు రతుల కంతటిదాననా ॥ఏమ॥

సురటి విసరుకోఁగా సొరిదికేల వచ్చీనే
కరఁగితేఁ దానేల కాఁగిలించీనే
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్నై నన్నుఁ దానే
తరవాతిపనుల కంతటిదాననా ॥ఏమ॥ 354

రేకు 1570 కాంబోది

నే నెఱఁగఁ జెప్పరే నెలఁతలాల
కానే వేసాలు సేసీఁ దగవా యిది ॥పల్లవి॥

పొలసి పొలసి తన్ను సుద్దులు నే నడిగితే
వెలలేని నవ్వు నవ్వి వెంగెమూ యిది
వలెవలెనని నేను వద్ద నిట్టే కూచుండితే
తలఁకుచు లోఁగిని తప్పా యిది ॥నేనె॥

పచ్చిదైన తనమోవి పలుమారుఁ బొగడితే
యిచ్చగించఁ డెఁ(డెం?)తైన యెగ్గా యిది
అచ్చపుటలపు దీర నట్టె పన్నీరు చల్లితే
నెచ్చెలులదక్కు చూచీ నేరమా యిది ॥నేనె॥

జడిగొన్నరతులలో సరసములాడితేను
వెడవెడగాఁ గొంకీ వెగటా యిది
యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వరు నేఁ గూడితేను
బడివాయఁ డేపొద్దుఁ బంతమా యిది ॥నేనె॥ 855

గుండక్రియ

ఇదివో నాగుణము, యెంతకు నేరవు నీవు
పొదిగే నెంతవడై నా పొద్దువోదు నాకు ॥పల్లవి॥

చేరి నీవు నాకెంత చెప్పినట్టు సేయకున్నా
వూరకైన యిచ్చకపునో రూరకుండదు
ఆరీతి బుద్ధులుచెప్ప నందరూఁ గలరు నీకు
పోండనేమిటికి పొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥

యీవల నాచెనకులు ఇయ్యకోలు గాకుండినా
సేవసేసేనాచేతులు సిగ్గువడవు
వావితో సరసమాడేవారే నీకు నూరెల్లా
పువ్వులు నీకు ముడిచేఁ బొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥

కందువ నీ విట్టే నన్నుఁ గాఁగిలించుకుండఁగాను
విందుల నాయాసలు వీడుపడవు
సందడి శ్రీవేంకటేశ సారె నన్నుఁ గూడితివి
పొందునఁ దనియ నేను పొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥ 356

గుజ్జరి

ఏమిసేసివాఁ దగు ఇట్టె నీకును
కామినులై తేఁజాలు కై కొలుపవత్తురు ॥పల్లవి॥

చెల్లుబడిగా సుద్దులుచెలులతోఁ జెప్పేవు
కల్లలై ననీమాటలు కాదనేరా
మల్లాడి అలిగినమావంటివారినై తే
పల్లదాన నిట్టె వోడఁబరతురుగాక ॥ఏమి॥

అందాలుగానిపనులు అమరించే వప్పటిని
పొందుగా నీచేఁతలు పోఁదోసేరా
సందడిలోఁ జెనకినసరసపుమమ్మునై తే
యిందమని పంతములు ఇప్పింతురుగాక ॥ఏమి॥

తగవంటా నీమేలే తారుకాణించే విదిగో
వెగటని నీవిద్యలు విచారించేరా
అగవడి శ్రీవేంకటాధీశ కూడితివి
మొగమోడేమాచేతనే మొక్కింతురుగాక ॥ఏమి॥ 357

వరాళి

ఇంకనేలే వేగిరము యెదుటనే వున్నవాఁడు
సంకెలు దీరినందుకు చలమే గురి ॥పల్లవి॥

తానే వచ్చీఁగాని తరవులు వెట్టకురే
నానినవలపులకు నవ్వే గురి
ఆనలు వెట్టఁగనేల అన్నియును నెరుఁగును
తానకమైనందుకు తాలిమే గురి ॥ ఇంక ॥

చెప్పినట్లు సేసీఁగాని చేయివట్టి తియ్యకురే
ముప్పిరిఁ గాంతులకును మొక్కులే గురి
తప్పులువట్టఁగనేల తమక మెప్పుడుఁ గద్దు
చిప్పిలుఁబొందులకును సిగ్గులే గురి ॥ ఇంక ॥

గక్కున మన్నించీఁగాని కాఁకతాళించి దూరకురే
చొక్కినకరఁగులకు చూపులే గురి
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డీడ నన్నంటుక కూడె
దక్కి నావాఁడైనందుకు తను విదే గురి ॥ ఇంక ॥ 858

హిందోళం

ఎటువంటివాఁడవయ్యా యెఱఁగవా నీవేమైనా
పటుకానివలెనే సన్నలు సేతురా ॥ పల్లవి ॥

జవ్వనభారముచేత జడిసేటికోమలిని
రవ్వలుసేతురా రాదంటాను
నవ్వుచు సంతసముతో నగరిలో నుండఁగాను
పవ్వళించి నీవీడఁ బంతములాడుదురా ॥ ఎటు ॥

నిచ్చలపువలపున నివ్వెరగుతో నుండఁగా
పచ్చిగాఁ దిట్టుదురా పలుకదంటా
మచ్చికమగువలతో మాటలాడుచుండఁగాను
అచ్చముగా నీవువచ్చి అయము లంటుదురా ॥ ఎటు ॥

కలసి తమకమునఁ గరఁగుచునుండఁగాను
ములుగోరు నాటింతురా మొక్కదంటాను
అలరి శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నేలుకొంటివి
వెలలేనిరతులను వేసాలు నేతురా ॥ఎటు॥ 359

పాడి

ఎంత నేసే వేమోయి యెఱఁగరా ఇందరును
[1]చింతకాయకజ్జాయమై చిప్పిలీఁ దమకము ॥పల్లవి॥

పలికి యెవ్వరినైన భ్రమయించ నేరవా
వెలఁదుల నమ్మించ నీవిద్యగాదా
పలుమారు మాతోనేల బాసలు సేయవచ్చేవు
సెలవినవ్వులలోనే చేఁగలెక్కీ నిజము ॥ఎంత॥

చేయిచ్చి వాడవారిని చిక్కించుకోనోపవా
చాయలు సేసుక మెచ్చ జాణవుగావా
కాయకపునను వేల కలయఁగఁ బెట్టేవు
తోయరానివావులనే దొడ్డిఁ జిక్కె వలపు ॥ఎంత॥

సేసవెట్టి ఇంతులనుఁ జేర పెండ్లాడఁ గొంకేవా
వాసులు రేఁచఁగ దేవరవు గావా
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అట్టే నన్నుఁ గూడితివి
బేసబెల్లిరతులలోఁ బెటలాయఁ గళలు ॥ఎంత॥ 360

---

1 'చింతకాయకజ్జాయము' గొజ్జుగ పిసికిన చింతపండు రసములో, ఉప్పు కారము వగైరా లుంచి, పుల్లలకంటించి యెండించి, రుచిరుచిగ చిటుకుట నేడును కలదు. దీనినే చింతకజ్జాయ మంటారు సులభసాధ్య మనునర్థములో ప్రయోగింతురు, "చింతకాయలకజ్జాయముతోయము" పాండు-౬-214.

రేకు 1571 పళవంజరం

అప్పుడు దామే కూడి రంతరంగా లెనసి
దప్పితోడ రమణుఁడు తమకించీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

మొనగోరివాఁ(వ్రాఁ?)తతోడ మోమువంచి యాపె నీతో
యెనలేక మాటలాడీ నెంతవడైన
పెనఁగి తాఁ గూడదు పిరితీసివుండలేదు
మనవి నిద్దరికేడ మాటలాడఁగదరే ॥అప్పు॥

కిందిచూపులతోడను కెరలుచుఁ జెమరించి
అందిచ్చీ విడెము పతి కప్పటనుండి
పొందులకుఁ బెనఁగదు పొలయక మానదు
చందముల నిద్దరికి సంతస్సము సేయరే ॥అప్పు॥

నెలవినవ్వులతోడఁ జెక్కులెల్లాఁ బులకించె
కలసి కాఁగిలి చీఁ గాఁతణ్ణ నీకె
యేఁమి శ్రీవేంకటేశుఁ డీపె నిట్టె యేలెను
చలివాసె లోలోనే చనవు లిప్పించరే ॥అప్పు॥ 861

ఆహిరి

ఎవ్వరిఁ బోలుదు నేను యేఁటికి జాంతి
నవ్వుచు నాపైనేల వనపు చల్లేవు ॥పల్లవి॥

చెలిమిసేసేవారలు సేనాసేన లుండఁగా
యెలమి నాపయ్యెద నీవేల పట్టేవు
తలపోఁత లిందరిపై తగులై వుండఁగాను
చెలఁగి నారూపమేల చిత్తానఁ బెట్టేవు ॥ఎవ్వ॥

కానుకలిచ్చేటివారు కలసి నీకుండఁగాను
అనుక నాచన్నుల అందుకొనేవు
వీనులు చెలులు నేసేవిన్నపాలు వినఁగాను
మానక నాతోనేల మాటలాడేవు ॥ఎవ్వ॥

కూరిమి సేసేటివారు కొంగువట్టుకుండఁగాను
గారవించి నన్ను నేల కాఁగిలించేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ [1]ఇన్ని నింపులై వుండఁగా
మేరమీరి ఇంతయేల మెచ్చులు మెచ్చేవు ॥ఎవ్వ॥ 362

బళహంస

మీకుమీరే వొకటైతే మేలుగాక
యీకడాకడివారెల్లా యనఇంచఁగలరా ॥పల్లవి॥

జగడములెల్లాఁ జాసె సతితో మాటలాడఁగా
నగవులు వొడమెను నంటుసేయఁగా
చిగిరించె వలపులు సిగ్గులు విడువఁగాను
పొగరులచెలులెల్లా బుద్ధిచెప్పఁగలరా ॥మీకు॥

ఆయములు గరఁగెను అట్టె తప్పకచూడఁగా
చేయిఁ జేతి మీఁదాయ చెనకఁగాను
కాయము లుప్పొంగెను కందువలఁ బెనఁగఁగా
చాయవాటుసతులెల్ల జంటసేయఁగలరా ॥మీకు॥

తమకములు రేఁగెను తలఁపు లొక్కటిగాఁగా
జమళికూటము లబ్బె చలపట్టఁగా
అమర శ్రీవేంకటేశ ఆపె నీవూఁ బొందితిరి
కొమరెవనితలెల్లఁ గొంకు దీర్పఁగలరా ॥మీకు॥ 363

1. 'ఇన్నియున్ + ఇంపులు' లో'యు'లోపించినరూపము కావచ్చు.

ఆరిబి

అటువంటివారమే అందరము
తటుకన మమ్మునేల తగ వడిగేవు ॥పల్లవి॥

సాదై యుండినయాపెను సవతులకని వెట్టి
సెదదేర్చి గయ్యాళిగఁ జేసితివి
సాదించి బొమ్మల నిన్ను జంకించక మానునా
దాదాత మమ్మునేల తగ వడిగేవు ॥అటు॥

యేనెపమెఱఁగనాపె నెగ్గులెంచ నేరిపి
నానాట నిందరికి మొనవెట్టితివి
నానఁబెట్టినచూపుల సాదించవలదా నిన్ను
దాఁకిఁగా మమ్మునేల తగ వడిగేవు ॥అటు॥

పీఁటపైఁ బెండ్లిచూపెఁ బెద్దరికా లిచ్చి కూడి
మేఁటికాంతలమాటలు మీరించితివి
గాఁటపు శ్రీవేంకటేశ కత గరచె నన్నిటా
తాటించి మమ్మేల యిఁకఁ దగ వడిగేవు ॥అటు॥ 364

వేళావళి

మానుమంటే మీమాటకు మానఁబోయీనా
మోనాన నూరకుండరే ముద్దుగారీ వీఁడు ॥పల్లవి॥

వేడుకపడి వీఁడు వెన్నలు దొంగిలసీరే
వాడలవాడల నట్టే వలవసీరే
కోడెకాఁడై తిరిగీని కొంగులు పట్టఁగసీరే
జాడలెఱిఁగినయట్టిసాదుఁగొయ్య వీఁడు ॥మాను

చనవు మెరసీనేమో చన్నులు ముట్టఁగనీరే
తనియఁడేమో కాఁగిటఁ దగుఁనీరే
చెనకీనేమో మీపై చేతులు చాఁచఁగనీరే
ననిచివుండరే మీరు ననగొంటు వీఁడు ॥మాను॥

ఆసపడీనేమో తేనె కధరము లంటనీరే
పాసివుండఁజాలఁడేమో పైకొననీరే
వేసరక మిమ్మేలె శ్రీవేంకటాద్రికృష్ణుఁ డిదె
ఆసుద్దులెల్లా మెచ్చరే అగడీఁడు వీఁడు ॥మాను॥ 365

ఆహిరి

మమ్మునేల దూరేవే మాఁటిమాఁటికి
చిమ్మి యిట్టె చెనకఁగ సిగ్గువడఁగలమా ॥పల్లవి॥

వలసినట్టెల్లా నీవు వరము లిప్పించుకోవే
యెలమి సవతుల నీ వేలేవంటా
కలిగినట్టెల్లా నీవు కాఁపిరాలు సేయవే
వలచి నీయింటికి వచ్చినవిభునిని ॥మమ్ము॥

వెక్కుమారు లట్టె నీవు ప్రియాలు చెప్పించుకోవే
వెక్కసపుబొమ్మలతో వెలసేనంటా
మొక్కులు మొక్కించుకొని మోహములు చల్లవే
పిక్కటిల్లుఁదమకాన పెండ్లాడినవానిని ॥మమ్ము॥

పంతమువచ్చినట్టెల్లా పనులు సేయించుకోవే
చెంతల నీచెప్పినట్టె సేసేనంటా
యింతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డీడ నిట్టె నన్నుఁ గూడె
వంతులు వెట్టవే నీవు వద్దనున్నవానిని ॥మమ్ము॥ 366

రేకు 1672 శుద్ధదేశి

తేలే వేసాలమాటలే యాఁచె సస్పటిని
పేరితనాలు నీతోఁ బెంచవచ్చేమా ॥పల్లవి॥

వున్నతి నేఁ గదిమితే వొడ్డించుకొనేవు నా
చన్నులమొనలు నిన్ను సాదించీనా
సన్నలుసేసి తేనె జడిసే వంతటిలోనే
కన్నులకేటలు నిన్నుఁ గరఁగించీనా ॥తేలే॥

కేలెత్తి మొక్కితేను కెరలి యాన వెట్టేవు
వాలారుగోళ్లు నిన్ను వంచుకొనీనా
మేలములాడితేనే మెత్తనై వసివాడేవు
యేల మాఁటలు మర్మము లెత్తిపెట్టీనా ॥తేలే॥

యిక్కువ లంటితేను యిట్టె నన్ను దూరేవు
గక్కన కాఁగిలి నిన్నుఁ గట్టివేసీనా
తక్కక శ్రీవేంకటేశ తగిలి నన్నేలితివి
పెక్కులై నరతులెల్లా పెడరేఁచీనా ॥తేలే॥ 367

సింధురామక్రియ

ననవంటియాఁటదాని నలఁగించవొద్దయ్యా
మనసునఁ గలిగితే మన్నించేవుగాక ॥పల్లవి॥

సిగ్గులు నీమీఁద వేసి చెలి యూరకుండఁగాను
వొగ్గుచు నవ్వుమంటాను వొడివట్టేవు
నిగ్గులఁ గన్నెలనెల్లా నీవిట్లాఁ జేసితివా
బగ్గువ యొగసక్కేలఁ బైకొనేవుగాక ॥నన॥

పంతము నీకప్పగించి పరాకున నుండఁగాను
కాంతను గోరఁ జెనకి కరఁగించేవు
పొంత కొత్తజవ్వనులఁ బొందితివా ఇట్లానే
బంతి రాజసాన రట్టుపరచేవుగాక ॥నన॥

కందువ కాఁగిటఁ గూడి కళదేరుచుండఁగాను
అందుకొని మెచ్చుమంటా ఆనవెట్టేవు
పందెపు శ్రీవేంకటేశ వడుచులెడ యిట్టే యీ—
సందడి నీగజరులు చల్లేవుగాక ॥నన॥ 8-8

బౌళి

నీకే తెలుసునయ్యా నే మేమనేము నిన్ను
రాకపోకతరితీపు రసముగారీనా ॥పల్లవి॥

కాంతతోడ వేరొకతెకతలెల్లాఁ జెప్పిచెప్పి
బంతినే సారెకునుఁ గోపాలు రేఁచేవు
ఇంతేసి నీవు సేయఁగా యీపె నిన్నుఁ దట్టఁగాను
చెంతనున్న వలపులు చిగిరించెనా ॥నీకే॥

వువిదకు నీసతులవుంగరాలు చూపిచూపి
కవకవ నవ్వుచుఁ గాఁకలు ర(రే)చేవు
చవి నీవు వుట్టింపఁగా సతి నీతోఁ బెనఁగఁగా
నవకపువయసులు ననలొత్తెనా ॥నీకే॥

యీసతికి వాడవారియీడులెలాఁ బెట్టిపెట్టి
ఆస వుట్టించి కాఁగిట నానింపించేవు
బాసల శ్రీవేంకటేశ పైకొనఁగా నిద్దరికి
పాసికూడినరతులు పంట వండె గా ॥నీకే॥ 869

భైరవి

తనకే తెలుసునే తఱవాతిమాఁటలు
చనవరినై యుంటే జాణతన మవుఁగా ॥పల్లవి॥

రచ్చలఁ దన్నుఁ బొగడి రవకత్తె నైతినే
యిచ్చకమే ఆడియాడి ఇట్లయితినే
పచ్చిగాఁ గొసరితేనే పంతగత్తె నైతినే
నెచ్చెలులవలె నుంటే నేరమేమీ గాదుగా ॥తన॥

తనుఁ గొంగువట్టితీసి దంటదాన నైతినే
ఘెనసి మొక్కులు మొక్కి యిట్లయితినే
కనువిచ్చి చూచితేనే గట్టువాయ నైతినే
తనయంత నేనుంటే తప్పులేమీ లేవుగా ॥తన॥

అంది యిట్టె కాఁగిలించి ఆసకత్తె నైతినే
యిందుకు రమ్మనఁగానే యిట్లయితినే
ముందె శ్రీవేంకటేశుఁడు మోహమున నన్నుఁ గూడె
యిందరివలెనే వుంటే యెగసక్కె లవుఁగా ॥తన॥ 870

ముఖారి

ఇందరూ నెరిఁగినందు కింత యేఁటికే
అందమైననీగుణము లవి నాకు వింతా ॥పల్లవి॥

సరసమాడేవారితో జగడా లడువనేల
తరవాత నాడేజాణతనాలేకాక
తెరమఱఁగుకు రమ్మా తెట్టఁదెరువునేల
గొంకైనమాటలెలా గుదిగుచ్చవలెనా ॥ఇంద॥

సేసవెట్టేవారితో సిగ్గునఁ బెనఁగనేల
వాసులతోడ శిరసువంచుటగాక
యీసరుసఁ గూచుండుమా యీడానాడాఁ బంతమేల
బాసలుసేసినవెల్లా బచారించవలెనా ॥ఇంద॥

పొందుసేసేవారితో బూటకా లేమినేల
సందుకొని రతికిఁ జేఇ చాఁచుటగాక
ముందె శ్రీవేంకటేశ మోహాన నన్నేలితివి
సందడివిడే లిట్టె సారెఁ బట్టవలెనా ॥ఇంద॥ 371

గౌళ

అందుకు నేమోపము అ ఇ నడుగుమనవే
సందడించి ఇందుకుఁగా చలమేఁటికనవే ॥పల్లవి॥

వుప్పటించవలదు వూడిగపువారి నింత
చెప్పినవెల్లాఁ దనకు సేయమా నేము
కుప్పించి మమ్ము నిట్టె కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
ఇప్పుడు మాయేలికెసా నేమైనననదా ॥అందు॥

సిగ్గువాపవలదు చెలికత్తెలము నేము
వొగ్గుచు నేపొద్దు వొద్దనుండేవారము
అగ్గలపుసరసా లట్టెమాతో నాడఁగాను
నిగ్గుల మమ్ముంపినాపె నేరములు వేయదా ॥అందు॥

ఇంతసేయవలదు ఇద్దరివారము నేము
వింతలేక తమకెల్ల విశ్వాసులము
బంతి శ్రీవేంకటేశుఁడు పైకొని నన్నుఁ గూడఁగా
యింతకుఁ గర్తయినాపె యెగసక్కె లాడదా ॥అందు॥372

రేకు 1578 ముఖారి

నీతలనే వేగెనచే నెలఁత యీసుద్దులు
అతని ననేవుగాక ఆఁడువారు కరవా ॥పల్లవి॥

పనిగలయప్పుడే పంతములెల్లా నాడేది
పెనఁగవచ్చితే నట్టె బిగిసేది
చెనకఁజూచినవేళే చేరి జాస లడిగేది
వొనరఁ దుచ్చపువారివోజ లింతేకా ॥నీత॥

నగవచ్చినప్పుడే నంటుకొనఁ దిట్టేది
మొగము చూచినంతనే ముణిఁచేది
తగిలి వెనుకొంచేనే తరితీపు సేసేది
జగతిఁ జిత్తిణివారిసాజ మింతేకా ॥నీత॥

రతికిఁ దీసినప్పుడే రాజసము చూపేది
తతి వచ్చితేనే లోలోఁ దమకించేది
యితఁడె శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరి మనలఁ గూడె
మితిమీరేది కాంతల మేకు లింతేకా ॥నీత॥378

కుంతలవరాళి

మాతో [1]నింతేశాల మందెమేళము
కాతరావఁ దిట్టవయ్యా గయ్యాళుల నీవు ॥పల్లవి॥

చలివాసి నీతోను సరసములాడేమా
మలసేమా మానాపతిమగువలము
కెలసి కెలసి నీవే కేరి కేరి నవ్వవయ్యా
పిలిచేనీరట్టడిప్రియురాండ్లలోను ॥మాతో॥

---

1. ఇంతేసి + ఏల.

పచ్చిసేసి నీపైని పంతములు నెరపేమా
యిచ్చకములాడేయట్టియింతులము
కుచ్చికుచ్చి నీకుసేవే కొంగువట్టి తియ్యవయ్య
[1]మచ్చరించేనీకాఁగిటిమంకుగొల్లెతలమా ॥మాతో॥

ఆసలిమ్మంటా నిన్ను బలుములు సేసేమా
సేసవెట్టి పెండ్లాడినచెలులము
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అంకెలఁ జెనకవయ్యా
రాసి నీతోఁ జెనఁగేటిరాఁగవనితలను ॥మాతో॥ 374

లలిత

ఇంక నేమనేము నిన్ను ఇచ్చకమాడేముగాక
[2]అంకె వచ్చెఁ బనులెల్లా అవునయ్యా ॥పల్లవి॥

సేయరానిసేఁతలెల్లాఁ జేసివచ్చి మాతోను
చాయలకు మొరఁగేవు చతురుఁడవు
పాయపువాఁడవు తొల్లె బలుదొర వందుమీఁద
చేయి మీఁదాయ నీకుఁ జెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥

నగరానినవ్వు లాడ నగి వచ్చి మావొద్ద
సగము పంచిపెట్టేవు చతురుఁడవు
మొగమోడుదువు తొల్లె మోహా మెక్కె డందుమీఁద
చిగిరించెఁ దమకము చెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥

మొక్కరానిమొక్కు లాడ మొక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ
చక్కట్లు చెప్పేవు చతురుఁడవు
చిక్కితివి నాకుఁ దొల్లె శ్రీపతి వందుమీఁదట
చెక్కులెల్లాఁ జెమరించెఁ జెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥ 375

1. 'నీకాఁగిట మచ్చరించేమంకుగొల్లెతలు' అనుట సహజము, ప్రాసనిర్బంధము కాబోలు. 2. 'అంకెకు' కాబోలు.

బౌళి

ఆఁటదాన వవుదువే అందరిలోన
మాటలు నీతో నాడి మరిఁగేదే ॥పల్లవి॥

[1]కన్నుల నీ నవ్వులకు కలికినీచేఁతలకు
వన్నెల నీరమణుఁడు వలచెఁగదే
[2]చన్నుల నీమొనలకు చవుల నీమోవికి
వన్నినకాఁకలతోడ బాఁతిపడీఁగదవే ॥ఆఁట॥

బిత్తరినీచూపులకు పిరుఁదుబిగువులకు
బత్తినేసి పాయలేక పైకొనీఁగదే
గుత్తపుపాదములకు గొప్పతురుమునకు
మత్తిలి యేపొద్దును మరులాయఁగదవే ॥ఆఁట॥

కందువనీకాఁగిటికి గళకాంతులకును
అందుక శ్రీవేంకటేశుఁ డలమెఁగదే
పొందులజవ్వనానకు భోగపురతులకును
ముందుముందే లోలుఁడై మొక్కెఁగదె ॥ఆఁట॥ 876

రామక్రియ

ఎవ్వరివాఁడవు నీవు యిద్దరిఁ దోయఁగరాదు
పవ్వళించవయ్యా ఇటె పాపము రాకుండాను ॥పల్లవి॥

పాదపుటందెలు మ్రోయ పడఁతి నిన్నుఁ గంటానే
ఆదిగొని వచ్చె నీపై ఆస యెట్టిదో
ఆదెస వేరొకతె నిన్నట్టె యింటికి రమ్మంటా
గోదిలి కొసరుచును కొంగువట్టి తీసెను ॥ఎవ్వ॥

1. 'నీ కన్నులనవ్వు' అనుట సహజము. 2. 'నీచన్నులమొన'అనుట సహజము. ఇంచుమించు ఈపాటంతా ఇట్టివమాసాలే.

కదలు గుచాలతోడ గందముఁ గస్తూరి నీకు
సుదతి అందిచ్చె నెంత చుట్టరికమో
అదనెరిఁగి వొకతె అట్టె పూవు లియ్యావచ్చి
చెదరకుండాఁ బట్టి చేతులపై మొక్కెను ॥ఎవ్వ॥

తొరలిపట్టె నొకతె తురుముచెదర నిన్ను
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కదలుమని
బెరసి నాబోఁటి దిట్టె ప్రియమునఁ బెనఁగెను
మురిపేనఁ గూడితిని మొగమోడవలెనె ॥ఎవ్వ॥ 377

వర

[1]మగవాఁడై తేనే సిగ్గు మానవలెనా
యెగసక్కె మవుఁ బని యింటికి రారాదా ॥పల్లవి॥

యెందుకైనా నవ్వేవారి నెఱఁగవు తమకించి
పందెము వేయఁగానే పట్టేవు చేయి
విందువేడుకకానికి వెసలఁబెట్టినకత
యిందులోనే నెరపనేల యింటికి రారాదా ॥మగ॥

సొరది సోరణగండ్లఁ జూచేవారి నెఱఁగవు
సరిబేసి వట్టుమంటే చన్నులంటేవు
గరిమఁ బట్టినదే కందిగురుమన్న కత
ఇరవు చూపనేల ఇంటికి రారాదా ॥మగ॥

అనుక శ్రీవేంకటేశ ఆడేవారి నెఱఁగవు
కానుకలిచ్చేవేళనే కాఁగిలించేవు
మోనమున నిందరిలో ముట్టితే మూయాయఁ గత
యీనవ్వులలోఁ గంటిమి ఇంటికి రారాదా ॥మగ॥ 378

1. ఈపాటలో ప్రతిచరణమునందున మూడవపాదముపలుకుబడి స్పష్టమగుట లేదు.

రేకు 1574 గుండక్రియ

ఎదుట నున్నది యీపె యెడమాటలాడే నేను
యెదఁ గపటము మాని యేమనేవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెలిమిసేయ నేరక సిగ్గులువడీ నింతి
పలుకనేరక నిన్నుఁ బాడీ నిదె
వలపుచల్లనేరక వద్దనే కాచుకున్నది
యెలమి నిందుకు మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥

వొత్తి పిలువనేరక వొడివట్టుకొనీ నింతి
బత్తులు సేయనేరక పైకొనీ నిదె
తత్తరించనేరక తప్పకచూచీ నట్టె
యెత్తినమదాన మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥

కతలు చెప్పనేరక కాఁగిలించుకొనీ నింతి
మతకములు నేరక మలసీ నిదె
రతుల శ్రీవేంకటేశ రమించితి వీపె నిట్టె
యితవాయ నీఁక మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥ 379

మేఘరంజి

చూచి చూచి మేమే తన్ను సూడులువట్టేముగాక
యేచి అందరిలోఁ దనయెన్నిక గాదా ॥పల్లవి॥

సతమాయఁ బతిపొందు సరిగెలన్నియుఁ జెల్లె
వెతదీరెఁ దనకు గర్వించవలదా
జతనాన మెల్లనే సంగడిఁ గూచుండఁ జొచ్చె
అతివేడుకలు తన కవునేకాదా ॥చూచి॥

చెక్కులఁ గళలు నిండె సిగ్గులు నవ్వులఁ దేరె
    వెక్కసమై తాను విట్టవీఁగవలదా
వక్కణతో సవతులవరుసవంతుకుఁ జొచ్చె
    మిక్కుటమై తనచేయి మీఁదే కాదా ॥చూచి॥

చేవదేరెఁ గెమ్మోవి శిరసుక్రుమ్మడి జారె
    దేవులాయఁ దన కిదె దిష్టముగాదా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరికూడె నిందరని
    కైవసమాయఁ బనులు ఘనరాలె కాదా ॥చూచి॥ 380

తోండి

పెండిలిపీఁట యెక్కి బిగియనేల
    వండి వండనట్లాయ వట్టిప్రియాలనవే ॥పల్లవి॥

వేడుకకు వెలలేదు వెన్నెలకు గురిలేదు
    పీడె మిప్పించవే మోవివిందులాయను
యీడనే వుండాన నేను యెఱుఁగు నిన్నీఁ దాను
    కూడుమనఁగదే వాసి గోడపైనున్నము ॥పెండి॥

సూరియునిఁ జూడరాదు చుక్కలెల్లా నెంచరాదు
    పోరచి వెట్టించవే వొత్తు గలసె
కూరిమిసేసితి నేను కొంగువట్టినాఁడు తాను
    కోరుకొనీవే సిగ్గు గోనెమీఁది తాడు ॥పెండి॥

వావి గడిగితేఁ బోదు వల పొల్లనంటేఁ బోదు
    సేవలు సేయించవే చెలిమి గూడె
కైవశము నేను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు తాను
    తావించనీవే మేలు పాలమీఁది మీఁగడ ॥పెండి॥ 381

మాళవిగౌళ

తెలుసుకోనేవు నీవు దినదినగతులను
పొలసితే నావంటిసులభము లున్నవా ॥పల్లవి॥

చనవరికాంతవల్ల సళుపుఁజూపులేకాక
పెనఁగఁబోతే నందుఁ బ్రియమున్నదా
నను పైనకాంతవల్ల నగవే మిక్కిలిగాక
తనివోని [illegible]లలో దప్పిదేరనున్నదా ॥తెలు॥

జారకాంతవల్ల పొందుచవి వేగిరమేకాక
కోరినట్టెల్లా నుండ కూడనున్నదా
తేరవచ్చేకాంతవల్ల తీరుకుఁ దేనేకాక
పోరచి [1]నంకెకురాను భోగించ నున్నదా ॥తెలు॥

కొత్తయినకాంతవల్ల కొంకులు సిగ్గులుఁగాక
హత్తి సుసరాన రతి యందనున్నదా
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
యొత్తినసంతోసము నీ కిటువలె నున్నదా ॥తెలు॥882

ఆందోళి

ఇందరెరిఁగినపని యేల బాసలు సేసేవు
ముందుముందే ఆపెకు మొక్కవయ్యా నీవు ॥పల్లవి॥

నగుతా నీవేకాదా నాతో మాటలాడఁగ
అగప డల్లంతనుండి [2]ఆపెఁ జూచెను
యెగసక్కెలు సేయక యేల మానీ నిఁక నేఁడు
మొగమోడేయట్టుగాను మొక్కవయ్యా నీవు ॥ఇంద॥

1 అంకెకు వచ్చుటకు—భోగించుటకు కాబోలు.
2 'ఆపెయున్' లో 'యు' లోపించినరూపము కావచ్చు.

సమ్మతించి నీవు నేను చదురంగమాడఁగాను
యెమ్మెల కెరుకసేసి యెత్తు చెప్పెను
కమ్మి నిన్నుఁ దిట్టుటకు కారణ మిదేకాదా
ముమ్మాటికి సెలవు మొక్కవయ్య నీవు ॥ఇంద॥

యెలమి నీవును నేను ఇంటిలోఁ గూచుండఁగాను
తలుపు దెరచి యాపె తానే వచ్చెను
చెలఁగి పొందవలదా శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను
ములువాఁడిగోరు సోఁక మొక్కవయ్య నీవు ॥ఇంద॥ 383

బౌళి

ఎంతవేగిరకాఁడవు యేమోయి
దొంతివేసా లిట్టె వెన్నతోడఁ బెట్టరా ॥పల్లవి॥

చెక్కులు నొక్కితేనే చివుకనఁ గసరేవు
మొక్కితేనే బూతులను ముంచి తిట్టేవు
పక్కన నవ్వఁగానే పైకొని వంతమాడేవు
మొక్కళము వెన్నతోఁ బాముచుఁ బెట్టిరా ॥ఎంత॥

మొగము చూచితేనే మొనగోరఁ జెనకేవు
యెగసక్కెలాడితేనే యెమ్మెచూపేవు
పగటునఁ జెనఁగితే పట్టి సాములుసేసేవు
బిగువులు తోడంటి పేరఁబెట్టిరా ॥ఎంత॥

కదిసి పైకొంటేనే కరఁగి లోనయ్యేవు
పొదిగితేఁ గాఁగిలించి భోగించేవు
యిదిగో శ్రీవేంకటేశ యింతాఁ గలయఁగొనేవు
మదములన్నియును వుమ్మడిఁ బెట్టిరా ॥ఎంత॥ 384

రేకు 1575 ధన్నాసి

ఇద్దరికిఁ దెరమఱఁ గిదే కలది
వుద్దండాలకుఁ బెనఁగకుండవయ్యా నీవు ॥పల్లవి॥

సతులకుఁ జలము జవ్వనపుఁ బొలము
తతి వలపులకు నుత్తమఫలము
పతికిఁ బతిగా నీవు పంతమాడ నింతయేల
రతుల గడివోకుండా రావయ్యా నీవు ॥ఇద్ద॥

చెలులకు మతిపట్టు చిత్తజునిచేపట్టు
బలులై (వై?)నఆసలకుఁ బాయనిమెట్టు
మలసి ఇందుకుఁగాను మారుకొన నీకేల
కొలఁది మిగులనుఁ జేకొనవయ్యా ప్రియము ॥ఇద్ద॥

వనితలకు మంకులు వాసులకెల్లా నంకెలు
వెనకముందరికి వేవేలు లంకెలు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ గక్కనఁ గూడితి విట్టె
వనుపుపేసుక యిట్టె నవ్వవయ్యా నీవు ॥ఇద్ద॥ 885

పాడి

మగవాఁడట తనఇచ్చట(లు?) మారుకొనేనా; ఇందుకు
చిగిరించెను జవ్వన మిఁకఁ జెల్లుననరె తనకు ॥పల్లవి॥

అడిగితినా తను బాసలు అపుడే యేఁటికిఁ జేసీ
నొడిగితినా నేనే మాటలు నూఁటికి నొకలైనా
విడువఁడు కొంగెంతైనా వేసరుకొన్నా మానఁడు
చిడుముడిబుద్ధులు చెప్పరె చెలులాల మీరైనా ॥మగ॥

యేమాయనే తనసుద్దుల కెదురాడే వారెవ్వరు
కాముకునికి సత్యంబులు గలవా యెందైనా
చేముట్టిచ్చి విడెము సిగ్గులువడినా నెరఁగఁడు
యేమందునే మీరైనా నింటికి రమ్మనఁగదరే ॥మగ॥

మఱఁగేఁటికి విచ్చనవిడి మాన్యం బిచ్చితిఁ జేఁతలు
తఱితోడనే మన్నించీఁ దాఁదానే నన్ను
అతల శ్రీవేంకటపతి గక్కన నన్నిటు గూడెను
అయఁగఁ బొగడరే ఇంతట మీరైనా నితని ॥మగ॥ 886

లలిత

ఇప్పటనుండీనేల యే నిన్ను వేసరించ
అప్పుడు చెప్పేనీకు నందపునాబుద్దులు ॥పల్లవి॥

నామాటలే నీకు నంటునఁ జవాయనా
కామినులమాటలెల్లఁ గాదనేవు
చేముట్టిననాసేవ చిత్తానకు వచ్చెనా
కామించినసేవలెల్లా కడకుఁ దోసేవు ॥ఇప్ప॥

నాతోడినవ్వే నీకు నయములై వుండెనా
ఆతలివారినవ్వులందుఁ జోరవు
యీతల నేనే నీకు నితవరినైతినా
యేతులవారినవ్వు లియ్యకోనే(న?)వు ॥ఇప్ప॥

నిక్కము నాకూటములే నీకుఁ బ్రియమాయనా
అక్కడిసవతులపొం దాసపడవు
నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
వెక్కసపువారిఁ జూచి వెరగునొందేవు ॥ఇప్ప॥ 887

దేసాళం

చెల్లునయ్యా నీవు సేసేచేఁత లన్నియు
కల్లగాదు మొక్కే నీకు కాంత రేఁగఁగాను ॥పల్లవి॥

వెగసక్కెలాడక నీవేమిసేతువయ్యా మమ్ముఁ
జిగురుఁగై దువ యింత సేయఁగాను
నగరెక్కుకొని నీవు నవ్వు నవ్వవలదా
పగటుమాజవ్వనము పసురులెక్కించఁగా ॥చెల్లు॥

మానముపైఁ దిట్టక మరి యెన్నఁడయ్యా నీవు
పూనినసావలపు లుబ్బొంగఁగాను
దానికేమి నీవు నాతోఁ దతిగొనవలదా
మోనాన నాచూపు నీపై ముడిగొనఁగా ॥చెల్లు॥

ఇట్టె నన్నుఁ గాఁగిలించకేల వూరకుండేవయ్యా
జట్టినాకోర్కులు కొనసాగఁగాను
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి మంచెములో
బెట్టగురుతులు నాలోఁ బెనగొనఁగా ॥చెల్లు॥ 888

అహిరి

ఇంచుకా నోరువఁజుమ్మీ యేమైనా నంటివిగాని
అంచెల నావద్దనే యాతనిఁ దిట్టేవు ॥పల్లవి॥

ఆడినమాట కుత్తర మట్టె ఇయ్యవలెఁగాక
యీడ వచ్చి యాతనినేల దూరేవే
వాడలో నే నాతనికి వలపులసతినంటా
తోడనే నాముందర నేతులు నెరపేవు ॥ఇంచు॥

నవ్వినందు కాతనితో నవ్వు నవ్వవలెఁగాక
రవ్వగా నాతోనేల రంతుసేసేవే
నివ్వటిల్ల నాతనికి నేనే చుట్టమనంటా
కువ్వగా నాముందరనే కోపాలు చూపేవు ॥ఇంచు॥

చేసినచేఁత కతనిఁ జేసి చూపవలెఁగాక
సితో మాఇంటి కేల వచ్చి చూచేవే
సల(శ్రీ)వేంకటేశు పట్టపుదేవులనంటా
మోసదీర నాముందర మొక్కులు మొక్కేవు ॥ఇంచు॥ 889

భైరవి

మేలుమే లౌరౌర మెచ్చితిర నే నిన్ను
ఆలించి మన్నించు మన్నిటా నన్ను ॥పల్లవి॥

అలుకలకు మూలమా ఆయంబులంటేది
చలములకు మూలమా సరియాఁకలు
పలుకులకు మూలమా పైకొనుచు నవ్వేది
నెలవులకు మూలమా నివ్వెరగులు ॥మేలు॥

జంకెలకు మూలమా చనవు లిటు మెరసేది
మంకులకు మూలమా మచ్చరములు
లంకెలకు మూలమా లావుననే పెనఁగేది
అంకెరతిమూలమా అడియాసలు ॥మేలు॥

కూడుటకు మూలమా గుట్టుతోఁ గొసరేది
వాడికకు మూలమా వసమౌటలు
యీడనె (శ్రీ)వేంకటేశ నను నేలితివి
తోడౌట మూలమా చూపుల(ప్రియములు ॥మేలు॥ 890

రేకు 1576 సామంతం

చల మింతేకాక మమ్ము సారెసారెఁ బొదిగేది
వలెనంటే లోకములో వనితలు లేరా ॥పల్లవి

ఎలిగినవారితోడ నల్లు పెనఁగనేల
వెలయాండ్రు మరిలేరా వీదివీదుల
పలుకనివారి నేల పలికించే వప్పటిని
కెలసేసతులు నీకుఁ గెలన లేరా ॥చల

వూరకున్నవారి నింత వొడివట్టి తియ్యనేల
అరితేరినచెలు లవ్వల లేరా
సారె నింటికాంతలను చలము సాదించనేల
తేరకాడుమగువలు దేశములో లేరా ॥చల

అలసియుండినవారి నాసలఁ బెట్టఁగనేల
పిలిచేయింతులు లేరా పెక్కుచోట్ల
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పైకొని నన్నేలితివి
వలచిననన్నువంటివారు నీకు లేరా ॥చల॥ 39

శంకరాభరణం

ఇంతికి నీకును వాసి యీపాటి నున్నది
యెంతకు నోపవు నీవు యేమనేము నిన్నును ॥పల్లవి॥

చెక్కునఁ జేయివెట్టుక సిగ్గులువడీ నాపె
నెక్కొని సారె నాడేటినీమాఁటలకు
పక్కన నీవైతే నవ్వుఁబాట్లకు వెరవవు
వెక్కసాన నీవిచ్చనవిల్లాయ వలపు ॥ఇంతి॥

నంటునఁ దలవంచుక నవ్వులు నవ్వీ నాపె
అంటిముట్టి చెనకీ(కే?) వీయాసోదాలకు
గొంటువడి నీకైతే గుట్టించుకంతా లేదు
వెంటలై 'పైపైఁ బెచ్చువెరిగీ నీవయసు ॥ఇంతి॥

తెరమఱుఁగున నుండి దిష్టించిచూచీ నాపె
సరసములాడేనిసరితలకు
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి వాపె నిట్టె
వెరవులు లేక నీకు విరవాయ మనసు ॥ఇంతి॥ 392

నాదరామక్రియ

ఇంకానేల వెఱపు యీఁతకు లోఁతున్నదా
వంకలొత్తి చక్కఁజేయ వద్ద నే నుండానను ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి నీవింత సిగ్గులువడుదురా
పెలుచుమాటల నాపె పిలువఁగాను
తలవంచుకోకువయ్యా కలసాజమే ఇది
చెలువ లెవ్వరేమనినాఁ జెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥

పక్కన నీవింతలోనే పరాకులు సేతురా
తెక్కుల నీకొంగువట్టి తియ్యఁగాను
తక్క కేమి నవ్వేవయ్యా తగిలెఁ దొల్లె మనసు
చిక్కినవారికినెల్లాఁ జెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥

సారె నీవింతలో సన్నలు సేయుదురా
గారవించి కాఁగిటఁ గలయఁగాను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితి విఁ(విం?)దర నిట్టె
చేరి నీకు హాకెకును చెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥ 393

వరాళి

ఇప్పుడే చెప్పఁగవలె యెదలోనఁ గలమాట
తప్పకుండా బాసగొని తగిలేఁజుమ్మీ ॥పల్లవి॥

వద్దనవచ్చునా నిన్ను వడిఁ గొంగువట్టఁగాను
వొద్దిక మాటాడ కూరకుండుదుఁగాక
బద్దుల నీ విదిగాక పానుపుపైకిరమ్మంటే
పెద్దరికమన్నా [1]నను పెనఁగేఁజుమ్మీ ॥ఇప్ప॥

కోపించవచ్చునా నిన్ను కొసరి మేలమాడితే
వోపినట్టె వొద్ద నిలుచుందుఁగాక
కైపుల నీ విదిగాక కాఁగిలించుకొమ్మంటే
పైపైఁ దగదన్నా నను పదరుదుఁజుమ్మీ ॥ఇప్ప॥

తిట్టఁగవచ్చునా నిన్ను తేజాన నన్నుఁ గూడితే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యెనతుఁగాక
రట్టుచేసి యిదిగాక గుట్టున నవ్వేనంటే
ఉట్ల యిదియన్నా నను దీకొందుఁజుమ్మీ ॥ఇప్ప॥ 394

దేసాళం

ఏల కోపగించుకొనే విందుకుఁగాను
తాలిమి నీమతి కిది తనివిగాదా ॥పల్లవి॥

జంగిలిసతుల నిన్ను సారెసారెఁ గూడఁగట్టి
వెంగేలు నే నాడితేను వేడుకగాదా
అంగజముద్రలు నీపై నట్టె నెలకొనెనంటే
అంగడిఁ బెద్దరికము అది నీకుఁ గాదా ॥ఏల॥

1. అన్నాన్+అను. అంతటా ఇట్లే.

కందువైన వలపులకతలలో నిన్నుఁ గూర్చి
ఇందరితోఁ జెప్పితేను ఇంపులుగావా
దిందుపడె నూరివారిదిట్లు నీకుఁ జెప్పితే(?)
విందుల నీవీనులకు వింతలుగావా ॥పల॥

ఆయాలంటా(ట?) సందడిలో న్నాఁడువారి నంటించితే
[1]పాయపునీమదానకు బలిమిగాదా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
లాయపురతులు నీకు లక్షణాలుగావా ॥పల॥ 395

బౌళి

నీవల్లనే వచ్చె నిది నే నింత నేరుతునా
చేవల్లకు వచ్చితేను శిరసెందుకు మోఁచునో ॥పల్లవి॥

చేరి నీవు చెనకఁగా సిగ్గు నేఁ బడఁగలనా
మూరుకుమూరు స్నేయక మానవచ్చునా
గోరు దాఁకించితినంటా కొసరుచుఁ దిట్టేవు
యీరీతి నీతో పొందు యేమి సేఇంచునో ॥నీవ॥

మాటలు నీవాడఁగాను మౌనము నాకుఁ గలదా
యీటుకు నేఁ బెనఁగక యెట్టు మానుదు
వాఁటమై నవ్వితినంటా వద్దికిట్టె దగ్గరేవు
చాటి నీతో సరసము చవులెంతసేసునో ॥నీవ॥

కొంకక నీవు గూడఁగాను గుట్టు నేఁ జేయనున్నదా
అంకెల నిట్టె కాఁగిట నలరితివి
ఇంకా శ్రీవేంకటేశ యెంతకెంత జరసేవు
లంకెలసమరతుల లావు లెంతవచ్చునో ॥నీవ॥ 396

1. 'నీపాయపుమదానకు' అనుట సహజము.

రేకు 1577 గౌళ

అప్పటి నామీఁదనే యపరాధాలా
తప్పులు మోవఁగరాదా తగిలి నీమీఁదను ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నీవాడినట్టియామాటలే నాకుఁ
జెప్పరాదా చెలులతోఁ జెలరేఁగి
ముప్పిరి నీమేననున్నమూఁకచంద్రవంకలెల్ల
రెప్పలెత్తి చూడరాదా రేసుదీర నాకును ॥అప్ప॥

[1]సేసినట్టితొల్లిటినీసేఁతలు నాకడితాన
వ్రాసుకొనరాదా యేమి వహికెక్కను
మాసీమాయనియట్టి మచ్చములు నీకుండఁగా
వేసరక నవ్వరాదా వెతదీర నాకును ॥అప్ప॥

కలిగిననీగుణాలే కాంతలతో మెచ్చిమెచ్చి
తలపోసుకొనరాదా తమితోడను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడిట్టె కూడితివి
చలము సాదించరాదా సమరతి నాకును ॥అప్ప॥ 397

సామంతం

ఏమిసేయవచ్చు నీవే యిందరికి గురైతివి
కామించినవారికి మగఁడవు గావయ్యా ॥పల్లవి॥

తడవుగాఁ జూచేయట్టితరుణులచూపులకు
యెడయక నీరూపము యెంగిలాయను
కడుగుకొంటేఁ బోదు కాంతలలోపలిబిడ్డు
వడిగా వారిచన్నులఁ దుడుచుకోవయ్యా ॥ఏమి॥

1. 'తొల్లినీసేసినట్టిసేఁతలు' అనుట సహజము.

తలపోసేకాంతలచిత్తములకు నీవయసు
కలగఁ(గం?)పై పడిగముగతి యాయను
వెలఁచితేఁ బోదు మరి వేడుకలు మెఱుఁగెక్కి
చెలఁగి వారిమోవులఁ జికిలిసేయవయ్యా ॥ఏమి॥

దోమటినీదేవుళ్ళకందువలకాఁగిళ్లకు
ప్రేమ నీవురము పెండ్లిపీఁటాయను
ఆమని శ్రీవేంకటేశ అంటు వోదు పొరలితే
వామిగా నన్నుఁగూడితి వారిఁ బిలువవయ్యా ॥ఏమి॥ 398

దేశాక్షి

మేనవారినేల మేకులు వేసేవు
ఆనలు వెట్టకు అయాలంటి ॥పల్లవి॥

కూరిమిగొసరి కొంగేల పట్టేవు
అరితిఁ బెనఁగకు మంతేసి
వూరకే పొందఁగా నొద్దంటినా నేను
సారెకుఁ దూరకు చండిసేసి ॥మేన॥

యెలయించి మాతో నేఁటికి నవ్వేవు
అలయించకుమీ అంతేసి
పలుకఁగా నీతో పంతాన నుంటినా
చలము చూపకు జాగుసేసి ॥మేన॥

యెనసి మాకొప్పు యేమి జారించేవు
అనువాయఁ బోర కంతేసి
చెనకనైతినా శ్రీవేంకటేశుఁడ
పెనఁగకు మిఁక బెండుసేసి ॥మేన॥ 399

సౌరాష్ట్రం

అంత సేసినట్టిమీఁద ఇంత సేసితే నేమాయె
దొంతినున్న వలపులు దోమటికి రావా ॥పల్లవి॥

తీపున నిండాఁకా నిన్నుఁ దిట్లు దిట్టిననోరు
చేపట్టి నీకుఁ బ్రియాలు చెప్పఁగ లేదా
చాపలాన నీమీఁదఁ జాఁచి పెనఁగినచేయి
మోపుచు నొసల నీకు మొక్కనోపదా ॥అంత॥

అలుకలకు గురియై అవ్వలి మోమైనమోము
పెలుచు మోవులు విందు పెట్టఁగ లేదా
మొలకపాయములను మొనచూపినచన్నులు
గిలిగింతరతులను కిందుపడనోపవా ॥అంత॥

సారెసారె సణఁగుల జంకించినట్టికన్నులు
వారుకొన్న వేడుకల నవ్వఁదగదా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతి నీవురము యెక్కె
నేరుపులరతులను నిన్నిట్టె మెప్పించదా ॥అంత॥ 400

గుజ్జరి

నే నెంత వోరుచుకొన్న నీ వెఱఁగవు
కానీరా అందుకేమి కడఁబడెనా ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమా సారె పైఁబడవచ్చేవు
నిలుచుండఁగానే నానీడ దొక్కేవు
బలిమి వేరొకతైతే పంతమున నీచేతకు
తలవట్టి తీసి నోటఁ దమ్మ పెట్టదా ॥నే నెం॥

గటువాయతనమా కాలు మీఁద వేసేవు
గట్టినాచన్నుల చిప్పగతు లాడేవు
రట్టడివైయినదైతే యిట్టె నిన్నుఁ జెప్పరాని—
తిట్టు దిట్టి కళలంటి దిమ్ముఁ రేఁచదా ॥నేనెం॥

కతకారితనమా కాలు మీఁద వేసేవు
రతిలో శ్రీవేంకటేశ రాయడించేవు
యితరులైతే నిన్ను యీచేఁతకు కొంగువట్టి
బతిమి నానలువెట్టి పంతములు గొనదా ॥నేనెం॥ 401

కాంబోది

నీచేఁతలోనిదాన నిన్ను వేఁడుకొనే నిదె
కాచెఁ బూచెఁ గోరికలు కలపకు సిగ్గులు ॥పల్లవి॥

నవ్వులు నే నవ్వితేను నన్నేల యానవెట్టేవు
చివ్వన మతిలోమాఁట చెప్పుమనుచును
పువ్విళ్లూరించకుమంత వొద్దు దోసము లేదను
జవ్వనము సరిదాఁకె సాదించకు చలము ॥నీచేఁ॥

సరసములాడితేను సరిఁ గొంగేల పట్టేవు
తరవాతఁ గొనగోరు దాఁకెననుచు
గోరబుసేయకు మమ్ము గుట్టున నుండఁగనిమ్ము
దొరతనము లీడేరె తొక్కకు నాపాదము ॥నీచేఁ॥

మొగము నేఁ జూచితేను మొక్కులేల మొక్కేవు
పగటుఁ గూరిములు పైపైఁ బారె ననుచు
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
బిగువుఁగాఁగిలి నిట్టె పినుకకు చన్నులు ॥నీచేఁ॥ 402

రేకు 1578 భల్లాటి

నీనేరుపు చూతము నిండుపాము సేతము
పూని చెక్కులను గోర పొందుగా వ్రాతము ॥పల్లవి॥

కప్పురవిడెము దేవే కైదండ నాకు నీవే
దప్పిదేరిచేఁ గాని దగ్గరి రావే
తప్పకేమిచూచేవే తాలిమెల్లాఁ దెచ్చుకోవే
వొప్పుగ పూవులవాటు వొడ్డుకోవే ॥నీనే॥

గందము నాకుఁ బూయవే కరము పైవేయవే
అందుకేమి నాచెప్పినట్టు సేయవే
అంది చన్నుల రాయవే ఆస వెన్నెల గాయవే
గొందినున్న నీపయ్యెదకొంగు దియ్యవే ॥నీనే॥

కమ్మి కాఁగిట నించవే కడుసిగ్గులు దించవే
తమ్ములమిడితి నీఁకఁ దలవంచవే
కమ్మర శ్రీవేంకటాద్రిఘనుఁడ నన్నేలితివి
రమ్మనుచు; నాతోడిరతి పెంచవే ॥నీనే॥ 408

రామక్రియ

అందుకేమి దోసమా అన్నియు నే నెఱఁగనా
చెందివున్న దాన నెట్టుసేసినాఁ జేయవయ్యా ॥పల్లవి॥

పిలిచితేనే పతులు పెనఁగఁగఁజూతురు
అలిగితే మొక్కుదురు అతివలకు
కలయఁగఁజూచితేను కడుఁ గిందుపరతురు
చలము సాదించితేను చనవిత్తురు ॥అందు॥

నగితేనే సారెసారె నాలిసేయఁజూతురు
పగచాటితే నట్టె పైకొందురు
తగుల మాటాడితేను తప్పు లెంచఁజూతురు
మొగము చూచి తిట్టితే మోహింతురు ॥అందు॥

వలపు పైఁజల్లితేను [1]వట్టారడిఁ బెట్టుదురు
అలరి సిగ్గున నుంటే ఆసగింతురు
కలసితి విటు నన్ను గక్కన శ్రీవేంకటేశ
యిలలో మనవొందుల కిందరును మెత్తురు ॥అందు॥404

ఆహిరి

నీవే యాసతీరాదా వీనుల నే వినేఁగాని
మావంటివారికి మాటయేదయ్యా ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ దిట్టితే నీపై కాఁతాళ మందువు
చన్నుల నొత్తితే నీతో చలమందువు
యెన్నిచూచితె నీవొందు యెందుకైనా వచ్చునిఁక
కన్నెలైనవారికెల్లా గతి యేదయ్యా ॥నీవే॥

వచ్చిరాకవుండితే వాసికత్తె యందువు
చొచ్చి మాటాడితేనే యాసోదమందువు
రచ్చలవేసితే నీకత [2]రంటికిని గురియౌను
మచ్చిక నీలేవలకు మనువేది యిఁకను ॥నీవే॥

1. వట్టి+అరడిన్.
2. 'రండు' రెండుకు రూపాంతరము కావచ్చు. ఔపవిభక్తికము. చూ. 417 పాట 20వ సంపుటము 'రెడ్డి-రడ్డి' కూడ అంతే. "రడ్డుల నడచిరి పురస్సరద్వార్యము గా" పాండురంగమాహాత్మ్యము:- 3-75.

నెమ్మది నూరకుండితే నేర దిది యందువు
కమ్మరఁ గొంగువట్టితే గయ్యాళందువు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
సమ్మతించేచెలులకు చనవేది యిఁకను ॥నీవే॥ 405

మాళవి

ఎందాఁకా బుద్దిచెప్పే విప్పుడు మాకు
ముందరనే వున్నదాన ముట్టుకోకు మమ్మును ॥పల్లవి॥

నేరుపరులైనవారు నీతోఁ బొందుసేసేరు
నేరనివారు గలితే నిందుకుండేరు
దూరనేల పోరనేల తొల్లె నీయింటిలోన
సారె జరయకు నన్ను జారుఁగొప్పుదానను ॥ఎందాఁ॥

పాయరానియట్టివారు భ్రమసి లోనయ్యేరు
చాయపాటువారెల్లా చక్కనుండేరు
రాయడేల రంతులేల రతికెక్కి పానుపుపై
చేయి చెక్కునఁ బెట్టుక సిగ్గుతో నుండానను ॥ఎందాఁ॥

మునుపవచ్చినవారు మొక్కలానఁ గూడేరు
వెనకవచ్చినవారు వేరే కూడేరు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యింతలోనె నన్ను
తనిసి నే నున్నదాన తక్కించకు మిఁకను ॥ఎందాఁ॥ 406

రామక్రియ

ఏల లేదనేవు నాతో యిట్టె మచ్చము లుండఁగా
పోలించి యాపె నిన్ను బొంకుమనఁబోలును ॥పల్లవి॥

అదె నీపాదాల నంటె నతివకస్తూరిబొట్టు
మొదల నీకేమిటికో మొక్కఁబోలును
కుదురుగుబ్బలమీఁదికుంకుమ నీమేన నంటె
కదిసి నీవుర మిట్టె కాఁగిలించఁబోలును ॥పల॥

వంచినశిరసుపై వాడుఁబూవులెల్లా రాలె
కొంచక రతుల నిన్నుఁ గూడఁబోలును
నించిననీచెక్కులపై నెరసెఁ దమ్ములమటు
మంచులకళలు రేఁగ చుంబించఁబోలును ॥పల॥

వొళ్లఁబూసినపసుపు వొద్దిక నీమేన నంటె
చెల్లుబడి నీతో సామునేయఁబోలును
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశ యిట్టె వన్నుఁ గూడితివి
చల్లఁగా నీకు వావె సన్న నేయఁబోలును ॥పల॥ 407

శంకరాభరణం

ఇంతట మన్నార మిదియె చాలును
యెంతసేసినా నెఱఁగేవా ॥ పల్లవి ॥

వాలుకచూపులు వసమై యాకెకు
కేలుచాఁచి తమకించేవు
యేలాగుల నే మెట్లఁ బొదిగినా
మేలుమేలనుచు మెచ్చేవా ॥ఇంత॥

పలుకుఁదేనెలకు భ్రమసి యాపెకును
వలచి నీశిరసు వంచేవు
పిలిచి నే మిపుడు ప్రియములు చెప్పిన
తలఁపులోపలను తగిలీనా(లేవా?) ॥ఇంత॥

నిండుఁగాఁగిటను నిలిచి యాపెతో
అండనె సరసములా దేవు
పండె శ్రీవేంకటపతి నాభాగ్యము
దండిగఁ గూడితి తనిసేవా ॥ఇంత॥ 408

రేకు 1579 శుద్ధవసంతం

ఏఁటికిఁ గొంకేవు నీవు యెవ్వరున్నా రిడను
నాఁటుకొన్న మోహములు నడపరాదా ॥పల్లవి॥

వాలుకచూపులయాపె వంచివంచి మాటాడఁగా
వాలిసేసి నీవేల నవ్వే వీడ
తేలవై యేకతానకుఁ దిలిచి మాటాడరాదా
యీలాగుల మీకోరిక లీడేరీఁగాని ॥ఏఁటి॥

చనుమొనలు చూపుచు సరసములాడఁగాను
నినుపునిట్టూర్పులేల నించే వీడ
మనసు గరఁగెఁ దొల్లె మన్నించి కూడఁగరాదా
వెనకటిసిగ్గురె(లె?)ల్లా వీడీఁగాని ॥ఏఁటి॥

పంతము నెరపి కొంగువట్టి యాపె దియ్యఁగాను
చేంత వాపైఁ జేయిచాఁచి చెనకే వీడ
వంతుకు శ్రీవేంకటేశ వడి నన్ను నేలితివి
చింత వాపరాదా తానే సెలవిచ్చీఁగాని ॥ఏఁటి॥ 409

ఆహిరి

మంకుఁదన మేదే నాకు మగువలాల
అంకెకుఁ దా నెట్టు చెప్పె నట్టుసేసెనే ॥పల్లవి॥

కపటమున్నదా నాకుఁ గడునెంతైనాఁ దనపై
అపుడే మరచితి నే నట్టికోపము
వుపమలఁ దా నేఁటికి నొడఁబరచీనే నన్ను
తపముతో నున్నదాన తనకొరకే ॥మంకు॥

చలము సాదించేనఁటే సారెసారెఁ దనతోను
చెలఁగి తనవోజలు చెప్పితి నింతే
పలుమారుఁ దా నేఁటికి పంతము లిచ్చీ నాకు
వలచి యెప్పుడుఁ దనవసమై యుండానను ॥మంకు॥

కాదనేనఁటే తన్ను కాఁగిలించి కూడె నన్ను
సోదించి చూచితి వాఁడే సొంపులెల్లాను
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డింతగా మన్నించె నన్ను
మోదముతో నున్నదాన మొదలనుండియును ॥మంకు॥ 410

పాడి

ఏఁటిమాటలాడేవు యేల దూరేవు
రీటులు మెరసెనా నేఁడు మాచెలి ॥పల్లవి॥

ననుపుగలుగుచోట నవ్వె నింతేకాని నిన్ను
వనిత కెగసక్కెమా వడి నీతోను
పెనఁగులాటవేళ కొనగో రంటించెఁగాక
నినుఁ బగసాదించెనా నేఁడు మాచెలి ॥ఏఁటి॥

పట్టి మేనవావిచోట బలువు మెరసెఁగాక
రట్టుసేసునా రామ ఇట్టె నిన్నింత
చుట్టమవంటా నిన్ను సొలసె నింతేకాక
తిట్టులు నిన్నుఁ దిట్టునా తెగి మాచెలి ॥ఏఁటి॥

కూటమిగలుగుచోట గురుతులు నించెఁగాక
యీటునఁ బచ్చిసేసునా యింతి నిన్నును
గాఁటాన శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించెఁగాక యీపె
వాఁటిమాఁట కింతసేసునా మాచెలి ॥పఁటి॥ 411

కాంబోది

ఇందరికి దిష్టము యీపనులు
సందడించీ లోలోన సకలమర్మములు ॥పల్లవి॥

మనసే మర్మము మచ్చికలకెల్లాను
తనుసోఁకులే మర్మము తనివికిని
చెనకులే మర్మము చెలరేఁగివున్నందుకు
కనుఁగొనరే యిద్దరికతలూఁ గానవచ్చె ॥ఇంద॥

నగవులే మర్మము ననుపులకెల్లాను
మొగమోటమే మర్మము ముదములకు
బిగువులే మర్మము పెడరేఁచేపనులకు
తగవు చెప్పరే వీరితమకము నిండెను ॥ఇంద॥

కోరికలే మర్మము కూటములకెల్లాను
మేరమీరుటే మర్మము మేకులకును
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నునేలె
తేరుచరే తమమేలు తేటతెల్లమిగను ॥ఇంద॥ 412

సామవరాళి

ఏల వేగిరపడేని యెఱఁగఁడా తానేమి
పోలించి యించాఁకాఁ దన్ను బోదించవలెనా ॥పల్లవి॥

మనసునఁ గలితేను మరి బాససేయనేల
పెనఁగఁ జోటు గలితే ప్రియములేల
తను నమ్మివున్నదాన తగవు దానే యెఱుఁగు
వెనకఁ దగిలి యింక విన్నవించవలెనా ॥ఏల॥

వలపు గలిగితేను వాడవారిసాకిరేల
నిలుకడ గలచోట నేరుపులేల
కలసివుందాన నేను కైకొన్నాఁడు తొల్లె తాను
సొలసి సొలసి యింకాఁ జొక్కించవలెనా ॥ఏల॥

వేడుకకుఁ బెండ్లాడి వేరేవావి చెప్పనేల
యీడుజోడై వున్నచోట యెన్నికలేల
కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు గొబ్బునఁ దానే నన్ను
మేడెపురతుల నింకా మెప్పించవలెనా ॥ఏల॥ 413

నారాయణి

అతఁడు గలితేఁజాలు అన్నిపనులను మేతే
యీతల నిన్ను జరయనేఁటికమ్మా మాకు ॥ పల్లవి ॥

చలముగలవారిని సమ్మతించఁ జేయరాదు
సలిగెగలవారిని సాదించరాదు
కలిమిగలవారిని కాదుగూడదనరాదు
యెలమి నీతోడివాదు లేఁటికమ్మా మాకు ॥అతఁ॥

నాలితో నుండేవారి నవ్వించఁజేయరాదు
గేలిపేసేవారిని గెంటించరాదు
మేలమాడేవారిని మేరలు మీఱఁగరాదు
యీలీల నిన్ను జంకించనేఁటికమ్మా మాకు ॥అతఁ॥

మానావనుండేవారిని మాటలాడించఁగరాదు
వానాగుణమువారి నమ్మించరాదు
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడు పొసఁగ నన్నేలె నిదె
యేనెపాలు వేయ నీతోనేఁటికమ్మా మాకు ॥అత॥ 414

రేకు 1580 కేదారగౌళ

ఎందాఁకాఁ గాచుకుందు నేవనిత వచ్చునో
చెందినవుపకారము చేకొనవయ్యా ॥పల్లవి॥

గట్టిచనుఁగవ నిట్టె కానుకియ్యవచ్చె నాపె
చుట్టవువరుసమేలు చూపవచ్చెను
వెట్టదీర మోవితేనె విందుచెప్పవచ్చె నాపె
గుట్టుతోఁ బొడచూపించుకొనఁగదవయ్యా ॥ఎందాఁ॥

చిక్కనిజవ్వనరాజ్యసీమ న(ని?)న్నేలించవచ్చె
వెక్కుత(వ?)లపులు వెదవెట్టవచ్చెను
ఇక్కువనేత్రచకోరా లింపులు చూపఁగవచ్చె
అక్కజాన నన్నీఁ జూచి అదరించవయ్యా ॥ఎందాఁ॥

కాఁగిటిసమ్మంధము కలయఁ జెప్పఁగవచ్చె
చేఁగదేర సేవలెల్లఁ జేయవచ్చెను
వీఁగక శ్రీవేంకటేశ వేడుక నన్నేలితివి
అఁగి రతిఁ దమకించి నలపుదేర్చవయ్యా ॥ఎందాఁ॥ 415

హిజ్జిజి

ఎఱఁగనట్టే వున్నాఁడ వేమీ నీవు
నెఱయఁ దెరమఱఁగు నీవే తేరుచుమీ ॥పల్లవి॥

నెలఁతలిద్దరసంది నిజము నిన్నుఁ గోరితే
మలకలమలకల మాటలాడేవు
కలది గలట్టె చెప్పు కాఁపురము నిన్ను మోఁచి
తెలిసి కాంతలవాదు తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥

సవతుల కాంతాలజాడలు నిన్నడిగితే
నవకపుసెలవుల నవ్వు నవ్వేవు
వివరించు తప్పొప్పులు వేడుకలు నీసొమ్మే
తివిరి పాడిపంతాలు తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥

సరిఁ బెండ్లికూఁతులను సంతముసేయుమంటే
శిరసెత్తి చూచి చూచి సిగ్గువడేవు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నేరుపెల్లా నీవాళ్లిదే
తిరమై నన్నేలితివి తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥ 416

లలిత

ఎవ్వరెవ్వరితలఁపు లెట్టున్నవో
యివ్వల నాకుఁ దెలియ దేమనేవ(న?)య్యా ॥పల్లవి॥

మచ్చరము గలితేను మనసు లొక్కటిగావు
కుచ్చితము గలితేనే గుణములేదు
తచ్చనలు గలితేను దైవారదు నిజము
యిచ్చట నన్నుఁ జెనకే వేమనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥

వాసివంతులు గలితే వలపు చవివుట్టదు
ఆసలే పెక్కుగలితే [1]ఆతుమారదు
రేసులు గలిగితేను రేపుమాపు వలపులే
యీసరి నన్నుఁ బొదిగేవే మనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥

1. ఆతుమ్మ+ఆరదు.

బిగువు గలిగితేను బీరమెంతటాఁ బోదు
నగవు గలిగితేను నను పు లవును
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప న్నన్నేలితివి
యొగసక్కెలెల్లాఁ బాసె యేమనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 417

తోండి

ఎందు వోయే నేను ఇక్కడనే వున్నదాన
అందుకోలువలపులు అనుచరించరాదా ॥పల్లవి॥

ముప్పిరి మాతో నీవు ముచ్చటలాడవచ్చేవు
కప్పురమిచ్చినయాపె కాచుకుండఁగా
అప్పటి వచ్చినపని అడుగరాదా ఆపెను
చిప్పిల వెనక నన్నుఁ జెనకేవుగాని ॥ఎందు॥

సారెకు నాతో నేమి చదురంగాలాడేవు
కోరివచ్చినాపె వొద్దఁ గూచుండఁగా
సైరణతో నీ వాపెచనవు చెల్లించరాదా
గారవించి మరి నన్నుఁ గదిసేవుగాని ॥ఎందు॥

కందువతో నన్ను నెంత కాఁగిలించుకొనే విటు
సందడిఁ బెండ్లాడి నాపె సన్న సేయఁగా
వొందిలి యాపెను నీవు వొడఁబరచఁగరాదా
ఇందు శ్రీవేంకటేశ నన్నేనసేవుగాని ॥ఎందు॥ 418

దేసాళం

అయనాయ నుండవయ్యా అన్నిటా నేరుపరివి
పాయము పెచ్చువెరిగీఁ బలుకులలోనను ॥పల్లవి

గందపుఁబూఁతబేంట్లు కస్తూరివాట్లు
చిందిచింది రాలిరాలి చిట్లఁజొచ్చె
యెందాఁకా నవ్వు నవ్వే విందరుఁ జూచేరు నిన్ను
చెం(చిం?)దీఁ జెమటలు నీచెక్కులవెంటాను ॥ఆయ॥

మించుఁగొప్పువిరులు మెడనున్న సరులు
పొంచిపొంచి చెదరుమఁ బొసఁగఁజొచ్చె
యెంచరానిమాటలెల్ల యెందాఁకా నాడేవు
ముంచీ నిట్టూర్పులు ముక్కునిండాను ॥ఆయ॥

కంకణాలమోఁతలు కాఁగిటిలోచేఁతలు
పొంకపు(శ్రీ)వేంకటేశ పొలయఁజొచ్చె
కొంకక నన్నేలితివి గుటెందాఁకాఁ జేసేవు
అంకెలఁ దేనెలుగారీ నధరమునిండను ॥ఆయ॥ 419

బౌళి

నీకు దేవులను నేను నేరమెంచేనా
పైకొని నాయంత వచ్చి బలిమిచూపేనా ॥పల్లవి॥

పక్కన నాతో నీవు పంతములు నెరపినా
నిక్కినిక్కి చూతుఁగాక నిన్నుదూరేనా
వెక్కసపుసతులను వేవేలు దెచ్చినాను
మొక్కులే మొక్కుదుఁగాక ముంచి కోపించేనా ॥నీకు॥

ఆరడిఁబెట్టి నన్నెంత అళ్లై మాటలాడినాను
తేరకొనఁ జూతుఁగాక తిట్లు దిట్టేనా
బీరాన మాతో నెంత పెనఁగులాట లాడిన
చేం పొగడుదుఁగాక చిక్కులఁబెట్టేనా ॥నీకు॥

గచ్చులకు నన్ను నెంత కాఁగిట బిగించినాను
పెచ్చువెనఁగుదుఁగాక పిరితీసేనా
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
మచ్చికై వుందుఁగాక మఱచేనా మేలు ॥నీకు॥420

1581నుండి 1590వరకు గల 10రేకులు లేవు.

రేకు 1591 దేవగాంధారి

అన్నితగవులు నీయందే వున్నవి
యెన్నికవిచారము లేమిటికి నీకు ॥పల్లవి॥

మునుపఁ గప్పురమిచ్చి ముదిత గాచుకుండఁగ
వెనక విడెమిచ్చినవెలఁదితో నవ్వేవు
చెనకేయక్కకంటెను చెల్లెలే ప్రియముగాదా
యెనయఁ బెద్దతనము లెవ్వరికి గాఁతి ॥అన్ని॥

పంతాన సేవసేసేటిపడఁతి పక్కనుండఁగ
చెంతనే మొక్కులు మొక్కెచెలిపైఁ జేయి చాఁచేవు
పొంతనున్నసతికంటె పొరుగాపె చవిగాదు
[1]యెంతనేసేవినయాలు యెవ్వరికి గాఁతి ॥అన్ని॥

సరసమాడేయాపె సంగడినే వుండఁగాను
వొరసి పెనఁగేనన్ను నొగిఁ గూడేవు
గొరబై శ్రీవేంకటేశ కొసరునే మేలుగాదా
యెరవులవాఁతవల పెవ్వరికి గాఁతి ॥అన్ని॥ 421

శుద్ధవసంతం

పడఁతివలపులెల్లా బయటఁబడెను నేఁడు
కడలేనిప్రియముతో కాఁగిలించవయ్యా ॥పల్లవి॥

1 ఎంత=ఎంతగానో అనునర్థమున వాడినట్లుంది

సతిచెమటలేరులు చన్నులవెంటఁ గారఁగాఁ
దతితో సిగ్గులువడీఁ దా నిన్నుఁ జూచి
మతిలోఁ బరవశాలు మచ్చికలుఁ దొట్టఁగాను
రతిఁ దేలగిలఁ జూచీ రవ్వగా కన్నులను ॥పడఁ॥

చెలియ సంతోసాలు చేరి మోమునఁ దేరఁగా
తలవంచుకొని చూచీ తనదిక్కు
నెలవుల నగవులు చిందుచుఁ జిమ్మ రేఁగఁగా
నిలువుటద్దముదిక్కు నీడలుచూచీని ॥పడఁ॥

అంగన, తమకములు అట్టె పైపైఁ బెనఁగఁగా
కంగులేక చూచీ నీకాఁగిటిదిక్కు
ముంగిట శ్రీవేంకటేశ ముందు నీవు గూడఁగాను
పంగెనలేనిచనవు భావించి చూచీని ॥పడఁ॥ 422

అహిరి

అందువంకనైనఁ గొంత అసిఁబోవుఁ దమకము
చందురునివంటిమోము చక్కఁ జూడవయ్యా ॥పల్లవి॥

సముకాన నాపె నిన్ను సారెసారె దూరఁగాను
చెమరించి చెక్కుచేతఁ జింతించేవు
చిమిడీ వలపులెల్ల చిత్తములోనే నీకు
అమర మాటకుమాట లాడవయ్య ఇఁకను ॥అందు॥

చేరిచేరి సణఁగుల చేతులు పైచాఁచఁగాను
వూరకే తలవంచుక వున్నాఁడవు
పేరుకొని మేనిమీఁద పెనుజవ్వనమదము
వారుకొనె నెలవుల నవ్వవయ్య ఇఁకను ॥అందు॥

పూవులచెండున వేసి పొందు లాపె దెలుపఁగా
శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు సిగ్గువడేవు
యీవేళనే కూడితివి యిద్దరిచేనలు నిండె
చేవదేరఁ గతలెల్లాఁ జెప్పవయ్యా యిఁకను ॥అందు॥ 423

ఆహిరి వాట

ఊరకే లోనౌదువా వుడిబడివారికెల్ల
మేరమీరి యాపెనే మెచ్చవలెనయ్యా ॥పల్లవి॥

మెల్లనిమాటలాడి మెలుఁత నిన్ను భ్రమించె
చల్లనినవ్వులు నవ్వి సాదించెను
మొల్లలతురుము చూపి మోహాములు చిమ్మిరేఁచె
చెల్లునయ్యా ఆపె యేమిచేసినాను నిన్నును ॥ఊర॥

సోయగపుచూపు చూచి సుదతి నిన్నుఁ జొక్కించె
ఆయాలు చన్నులనొత్తి ఆసరేఁచెను
పాయపుమదము చిమ్మి భావమెల్లాఁ గరఁగించె
నీయంతవాని నాపె నేర్చునయ్యా పొందను ॥ఊర॥

వేవేలు చేఁతలు చేసి వెలఁది నిన్ను మెప్పించె
చేవదేరరతులను చిక్కించెను
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
ఆవేళ కాపె రాజు అవునయ్యా నీకును ॥ఊర॥ 424

వరాళి

ఎవ్వరిముందరఁ జేసే విట్టె వట్టిసటలెల్లా
నివ్వటిల్ల నీపిద్దలు నే నెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

మొగమోటలేక యెంతమొక్కలాన నాపె నిన్ను
యెగసక్కెలాడినా నీ కింపులేకావా
తెగువలుమీర నట్టె దిమ్మరితనములను
నగినా నీ కవియెల్లా ననుపేకావా ॥ఎవ్వ॥

బలువుగాఁ దా మెరలఁబట్టి నీమేను దాఁకఁగ
చలమున వేసినాను చవులేకావా
కొలఁదిమీర నీచెక్కు కొనగోరిముద్రలు
వెలయఁగ గీరినాను వేడుకలేకాదా ॥ఎవ్వ॥

గుట్టుతోడ నీపురము గొప్పగొప్పచన్నులను
గట్టిగాఁ దాఁకించిన నీఘనతేకాదా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
మెట్టి యాకె నిన్నేలిన మేలేకాదా ॥ఎవ్వ॥ 425

హిందోళవసంతం

ఎంతచుట్టమో నీకు నిదివో ఆపె
సంతసపువలపుల జడిసీ నాపె ॥పల్లవి॥

తేనెగారేపెదవుల తేటమాఁటలాడీ నాపె
నానఁబెట్టి సెలవుల నవ్వీ నాపె
సానఁబెట్టినచూపులు జళిపించీ నీపై నాపె
మోనముతో బొమ్మలను మొక్కీ నాపె ॥ఎంత॥

నిండుఁజెక్కుటద్దముల నీడలు చూపీ నాపె
గండుఁదుమ్మిదకొప్పుతోఁ గదిమీ నాపె
కొండలవంటిచన్నులకొనలు దాఁకించీ నాపె
మెండుఁజిగురుచేతుల మెచ్చు మెచ్చీ నాపె ॥ఎంత॥

ఆయపుమెఱుఁగుమేన ఆసలురేఁచీ నాపె
పాయపుసిగ్గులచేత భ్రమించీ నాపె
మోయరానిపిఱుఁదుల మురిపెము చూపీ నాపె
యీాయెడ శ్రీవేంకటేశ యెనసె నిన్నాపె ॥ఎంత॥ 426

రేకు 1592 దేసాళం

[1]ఓపో అదేడసుద్ది వోళక్క
కోపగించుకొందురటె గొబ్బున [2]నోళక్క ॥పల్లవి॥

చెల్లుబడిగలవాఁడు చేతికి విడెమియ్యఁగ
వొల్లనందురటవె వోళక్క
గొల్లదానవంటా నీకొంగువట్టి తియ్యఁగాను
మల్లాడుదురటవే మరియు నోళక్క ॥ఓపో॥

వుద్దండాన నాతఁడు వుబ్బుబ్బి పిలువఁగాను
వొద్దికి రాకుండుదురటె వోళక్క
ముద్దుముద్దువలె నీపై మోహమెల్లాఁ జల్లఁగాను
గద్దించి తిట్టుదురటె కమ్మటి వోళక్క ॥ఓపో॥

ఆరీతి చుట్టరికాలు అట్టె నీతోఁ జెప్పఁగాను
వూరకుండుదురటవె వోళక్క
ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గూడెను
గోర గీరుదురటవె కొసరి వోళక్క ॥ఓపో॥ 427

సాళంగనాట

నీవిభుఁడు గేలిసేసీ నిన్నుఁ జూచి
యీావలఁ జాలిమి లేదు యింతలోనిదానవా ॥పల్లవి॥

1. 'ఓ'ఓపిలో శేషభాగముగా హుంకారమునకు ప్రతిగా వాడే 'ఓ'గా కావచ్చు.
2. "ఓపి ' అక్క"కు వ్యావహారికము.

శిరసు వంచనేఁటికే సిగ్గువడనేఁటికే
గరిమ నీపతిఁగంటే కళదాఁకెనా
చెరలాట లేఁటికే చెమరించనేఁటికే
సరసములాడితేనే కరఁగితివా ॥నీవి॥

పులకించనేఁటికే పొంది నివ్వెరగేఁటికే
తలఁపులోనే కూటమి దక్కెనా నీకు
అలయఁగనేఁటికే అసురుసురేఁటికే
నొలవుఁజూపులలోనె సోఁకెనా వలపులు ॥నీవి॥

గుట్టుసేయనేఁటికే కొప్పు వీడనేఁటికే
అట్టె చేయిచాఁచితేనే అయనా పొందు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁడు నిన్నుఁ గూడె
ముట్టినపానుపుపైనే ముంచెనా కోరికలు ॥నీవి॥ 4 ౨8

కాంబోది

[1] ఒక్కమొగనాండ్లకు వొరటు లెందాఁకానే
వెక్కసపుఁబొత్తు గూడి వేడుకతో నుందమే ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నేనన్నమాట లన్నియు నోరుచుకోవే
చెప్పినవాప్రియములు చేకొనవే
యెప్పుడూ నక్కచెల్లెండ్ల మేఁటికే మనలో వాదు
కప్పివపొందులతోడ కాఁపురాలు సేతమే ॥ఒక్క॥

మనలో నిఁక నవతిమచ్చరాలు మానుదమే
వొనర బాసలు సేనుకుండుదమే
ననుపుఁజుట్టాలమై నవ్వుతాఁ జెలఁగుదమే
మనసు లొక్కటిగాఁగ మచ్చికలు సేతమే ॥ఒక్క॥

1. ఒక్కమగనికి భార్యలైనసవతులైన స్త్రీలు.

యొగ్గులునుఁ దప్పులును యెన్నఁడు నెంచవలదే
వొగ్గి వరుసవంతుల నొద్దికాదమే
సిగ్గుదేర నిమ్మా నమ్మా శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
తగ్గనియానందాన తనివి నొందుదమే ॥ ఒక్క ॥ 429

ముఖారి

కొలువుసేసేవారము కొరత లెంచఁగలమా
పిలుపు లిద్దరికి మీపెదవుల నున్నవి ॥ పల్లవి ॥

చనుమొనలు దాఁకఁగ జవ్వాది నీ కాపె పూసె
కనుఁగొనలనే చొక్కి కరఁగితివి
చొనిపి మమ్మిఁక నేమిసుద్దులు నీవడిగేవు
చెనకినచెనకులు చెక్కులపై నున్నవి ॥ కొలు ॥

సొమ్ము సొమ్ముతో రాయఁగ సురటి విసరీ నాపె
కిమ్ములఁ గరఁగి పులకించితివి
మమ్ముఁ జూచి సిగ్గువడ మరి యేమిటికి నీకు
చిమ్మేటినవ్వులు మీపెదవుల నున్నవి ॥ కొలు ॥

పాదముఁ బాదము దాఁకఁ బవ్వళించివున్నదాపె
యీదెసఁ గాఁగిట నీవు యెనసితివి
పోదిగా శ్రీవేంకటేశ పొందితివి మమ్ము నిట్టె
మోదపుఁగళలు మీమోములు నిండున్నవి ॥ కొలు ॥ 430

సామవరాళి

ఈఁతకు మిక్కిలి లోఁతు యిఁక లేదు
కాఁతిపడ [1]నేమనఁగా భయమేల నీకు ॥ పల్లవి ॥

1. నేము + అనఁగా.

నీమనసు రావలసి నెలఁతఁ దోడితెచ్చితి
యేమి సేయవలెనయ్యా ఇంకా నీకు
కామించి యానతీవయ్యా కడుసిగ్గువడనేల
నేమెల్లాఁ గలుగఁగాను నీ కేమిగడమ ॥ ఈఁత ॥

వేడుకలు గావలసి విడె లిద్దరి కిచ్చితి
వోడక సేయించుకో వో యుచితా లింక
చూడరాదా నాదిక్కు సూటిగా మఱఁగులేల
వూడిగము నేఁ జేయఁగా వొద్దుగ నీకేల ॥ ఈఁత ॥

కూటమి మీకు వలసి గొబ్బునఁ దెరవేసితి
యేఁటికి నెరపరికా లింకా నీకు
నీటున శ్రీ వేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చోటిచ్చి నే లోఁగఁగా సుద్దులు మరేఁటికి ॥ ఈఁత ॥ 481

పాడి

[1]కట్టరో కలువడాలు గక్కన వాకిళ్లను
పట్టరో వులుపలు శోభనద్రవ్యములును ॥ పల్లవి ॥

తిరుకొడి యెక్కెనదె దేవునికల్యాణానకు
గరుడపటము పెఁ(పైఁ?)డికంబమందును
ధరపై బ్రహ్మాదిదేవతలెల్లాను వచ్చిరదె
వరుసతో వాయిద్యాలు వాయించరో ॥ కట్ట ॥

ముంచి హోమములు సేసి మునులు సంభ్రమమున
అంచెల గడియ [2]కుడు కట్టె పెట్టిరి
పెంచముగఁ దెరవేసి పెండ్లిపీఁట వెట్టిరదె
మించఁ బేరంటాండ్లు నర్మిలిఁ బాడరో ॥ కట్ట ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది.
2. ఉదుకు ప్రకరణముతో గూడజీరకమాః అనిపించుచున్నది.

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి యలమేల్మంగయు
యీవేళఁ దలఁబ్రాలు ఇట్టె పోసిరి
బూవములు పొత్తునను భుజియించి రిప్పు డిట్టె
వేవేలకుఁ గప్పురపువిడె లియ్యరో ॥కట్ట॥ 482

రేకు 1593 శ్రీరాగం

నేఁడాతనిసంపదెల్ల నీభాగ్యము
పోఁడిమితో వలపులు పోగులువోసీని ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమేల సకియతో నవ్వఁగదే
చెలువుఁడు మాటఁనే సిగ్గు రేఁచీని
సళుపుఁజూపుల నీవు చక్కఁజూడఁగదవే
కలసొమ్ములెల్లాను సింగారించుకొనీని ॥ నేఁడా ॥

మంకుఁదన మింతయేల మాటలైనా నాడఁగదే
అంకెల నిన్నాతఁ డిట్టె ఆదరించీని
బింకపుబీరాలు మాని పెదవి లంచమియ్యవే
కంకణము నీ కతఁడు గట్టఁజూచీని ॥ నేఁడా ॥

పంతము [1]లప్పటినేల పానుపుపైఁ గూచుండవే
చెంత శ్రీవేంకటేశుఁడు చేయివట్టీని
ఇంతటలమేల్మంగ విన్నిటా మెచ్చవే
మంతనపురతులను మక్కళించీని ॥ నేఁడా ॥ 483

సామంతం

ఎంత పలిగిచ్చితివి యీపెకు నోయి
సంతతము నీకు నిది సాజమా వోయి ॥పల్లవి॥

---

1. అప్పటిన్ + ఏల.

మిన్నక నీతో నేను మేలములాడితినంటా
కన్నుల జంకించీ నాపై కంటివా వోయి
చన్నుమొనలను నిన్ను సారెఁ దాఁకించితినంటా
వెన్నాడి తిట్టవచ్చీవి వింటివా వోయి ॥ఎంత॥

వలపు నీమీఁదఁ జల్లి వద్దఁ గూచుండితినంటా
యెలమిఁ బైకొనివచ్చీ యిదేఁటిదోయి
చలివాయ నీకు మోవిచవులు [1]చూపినంటా
మలసి సాదించీ నేఁటిమందె మేళమోయి ॥ ఎంత ॥

పరగ నీతో నేను పెక్కునఁ గూడితినంటా
వరుసవంతుకుఁ దాను వచ్చీనోయి
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
సరవిఁ దా నన్నిటికి సమ్మతించెనోయి ॥ ఎంత ॥ 484

గౌళ

ఎప్పుడూ నాపై నీ సొమ్మె యెందు వోయీని
చెప్పరానివలపు నీచేతిలోనె కాదా ॥ పల్లవి ॥

కన్నె నీతోఁ గోపగించి కదిసి మాటాడదంటా
యెన్నిప్రియములు చెప్పే వెందాఁకాను
సన్నలఁ దిట్టుదిట్టి చలము సాదించీనంటా
పన్ని యానలేల పెట్టి పంకిం(గిం?)చేవు ॥ ఎప్పు ॥

మంతనాన నాపై నీతో మాటలాడకున్నదంటా
పంతమేల ఇచ్చేవు పదరి నీవు
చెంత నిన్ను గేలిసేసి సెలవి నవ్వీనంటా
యింత యూల మొక్కేవు యిందరిలోను ॥ ఎప్పు ॥

---

1. 'చూపితినంటా' అనుట మంచిది.

అలమేలుమంగ నిన్ను అంటుకోకుమనీనంటా
లలి శ్రీవేంకటేశ యెంత భ్రమసేవు
అలమి బలిమిఁబట్టి ఆపె నిన్నుఁ గూడెనంటా
నిలువున నీవేల నివ్వెరగయ్యేవు ॥ఎప్పు॥ 485

మాళవి

నీకే తెలుసునయ్యా నీచేఁతలు
యేకొలఁది కాకొలఁది కెందుకైనా వచ్చును ॥పల్లవి॥

నాతో నీవు నవ్వఁగ నగకుండవచ్చునా
యీతల నందుకే చన్నులేల పట్టేవు
ఘాతల మోనాన నుంటే కడు గర్వినన వా
యేతుల దొరలపొందు లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥

వూరకే మాటాడితే నే నూఁకొనకుండవచ్చునా
మేరమీరి నీపాదము మీఁద వేసేవు
కోరి గుట్టున నేనుంటే కుచ్చితమిదనవా
యీరీతి నీతోడిమేలా లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥

గుట్టున నీవు గూడఁగఁ గూడకుండవచ్చునా
వొట్టి యందుకే గురుతు లొనరించేవు
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
యెట్టయిన నీమన్నన లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥ 486

దేసాళం

ఎంత వేగిరకాఁడవు యేమందు నిన్ను
సంతతపువలపులు చల్లువెదలాయను ॥పల్లవి॥

సిగ్గుపడకుండరాదా చింతలెల్లఁ బావేఁగాని
    యెగ్గు లెంచకుండరాదా యెనసేఁగాని
    తగ్గక నీవును నేను తతిగొని మొక్కఁగాను
    వెగ్గళించి చెమటలు వెల్లావిరులాయను ॥ఎంత॥

చెఱఁగు విడువరాదా చెప్పినట్టు సేసేఁగాని
    మఱఁగుకు రారాదా మాటాడేఁగాని
    గుఱిగాఁగ నిద్దరము కూరిములు గొసరఁగా
    కఱకుఁబ్రల్లదములు కడుఁబెంటలాయను ॥ఎంత॥

వీడె మందుకోరాదా వేడుకలు సేసేఁగాని
    చూడరాదా నాదిక్కు చొక్కించేఁగాని
    యీడుగ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
    కూడితివి వెరగులు కోటానఁగోటా(ట్లా?)యను ॥వింత॥ 437

పాడి

కంటివా నీకన్నులను కాంతభావములు
    వింటివా నా భావములు వీనుల నీవు ॥పల్లవి॥

నిలువుటద్దములోన నిన్నుఁ దన్ను నీడచూచి
    నలినాక్షి సెలవుల నవ్వు నవ్వెను
    మొలకచన్ను లందులో మోఁచెను నీమేననంటా
    తలవంచుకొని పయ్యదను మూసుకొనెను ॥కంటి॥

పదములో నిన్నుఁ దన్నుఁ బాడుకొని మదిరాక్షి
    చెదరనిచెక్కుఁజేత సిగ్గువడెను
    అదన మర్మపుసందు లందులో సరిదాఁకితే
    తుదలేని చెమటలఁ దొప్పఁదోఁగెను ॥కంటి॥

తలఁపులో నిన్నుఁ దన్నుఁ దగులఁ గాఁగిటనుంచి
అలమేలుమంగ కూడె నట్టె నిన్నును
అలరి శ్రీ వేంకటేశ అందులో నీమోవి యాని
నిలువెల్లాఁ గళలతో నిండుకున్నవి ॥కంటి॥ 488

రేకు 1594 రామక్రియ

వట్టిబీరపుమాటలు వద్దు నాతోను
జట్టిగొని నామోవిచవి నీ వెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

పక్కన నీతో నేను పంతమాడుకొనఁ గాని
యిక్కువ నాకంటె హితు లెవ్వరున్నారు
గుక్కక నీవప్పటిని గుట్టుసేసే వింతే కాక
మిక్కిలి నాపైఁ జేసినమేలు నీ వెఱఁగవా ॥వట్టి॥

వింతలుగ నీతో నేను వేసాలు నెరపఁ గాని
యింతులు నావలె సేవ లిటు సేసేరా
మంతుకెక్కి నీవప్పటి మఱఁగు పెట్టేవు గాక
[1]అంతటి నాపై తమక మాఁపఁగలవా ॥వట్టి॥

ఆరితి నీతో నేను ఆనవెట్టుకోఁ గాని
నేరుపులు నావల్ల నీవెఱఁగవా
ఔరా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
తారుకాణరతులెల్లా దాఁచఁగలవా ॥వట్టి॥ 489

కన్నడగౌళ

ఎంతవాఁడవయ్యా నిన్ను నెఱఁగేపాటివారమా
దొంతరసిగ్గులనెల్లఁ దొరలించుకొంటివి ॥పల్లవి॥

1. 'నాయంతటిదానిపై' అనుట సహజము

చలము సాదించ నేర్పుజాణవుగనక నీవు
బలిమి నాచేచేయి వట్టితివి
వలపులకు లెయిఁగువాఁడవుగనక నీవు
వెలయఁగఁ బోఁకముడి విడిచితివి ॥ఎంత॥

దొరతనముగలట్టిదొడ్డవాఁడవుగనక
సరసాన నాచెకొప్పు జారించితివి
అరుదుగఁ బంతమే కూడైనవాఁడవుగనక
పరగఁ జన్నులమీఁదిపయ్యద దీసితివి ॥ఎంత॥

గబ్బితనముల శ్రీవేంకటపతివిగనక
నిబ్బరపలమేల్మంగ నీవు గూడితి
వుబ్బరితనముఁ కు నోపేవాఁడవుగనక
గొబ్బున నన్నేలి యీకెఁ గొలిపించితివి ॥ ఎంత ॥ 440

ఆహిరి

నేగములేనిపతిపై నెరుసు లెంచఁగనేలే
గారవముఁ గాఁతాళముఁ గలుపుదురా ॥ పల్లవి ॥

మాఁటలలోనే తేనెలు మనసులోనే న్యూనెలు
యేఁటికి నీపతియెడ కింతవలెనా
పాటలలోఁ గొసరులు పరవుపై నుసురులు
నాటకాన రెండు నిట్టె నడుపుదురా ॥ నేర ॥

చూపులలోనే సిగ్గులు సోఁకులలోనే యెగ్గులు
అపొద్దునమండి యింత అలఁతులు రా
చేపట్టులలో మొక్కులు చెనకులలో తొక్కులు
నీపంతాన నివిరెండు నేరుపుదురా ॥ నేర ॥

దవ్వులనే వలపులు దగ్గరితేఁ బులుపులు
నవ్వుతానే యిటులానే వాలిసేతురా
రవ్వ శ్రీవేంకటేశుఁడు రతి యలమేల్మంగవు
బువ్వపుమోవులు రెండు బొక్కఁజేతురా ॥ నేర ॥ 441

కాంబోది

చుట్టరికము సేసితే సూడువట్టేవా
గుట్టుతో మాటాడితేను రట్టుసేసేవే ॥ పల్లవి ॥

కొప్పు దువ్వి నీ కాతఁడు గొజ్జంగలు ముడువఁగా
అప్పుడే గోరుదాఁకెనంటా ఆడేవే
గొప్పయినచన్నులపై కుంకుమపూయఁగాను
ముప్పిరిఁ బిసికెనంటా మోము వంచేవే ॥ చుట్ట ॥

వేఱ నిన్నతఁడు గారవించి సింగారించరాఁగా
జాలించీఁ బోఁకముడెంటా జంకించేవే
మీఱినసొమ్ములెల్లా నీ మెడనిండఁ బెట్టఁగాను
తూలి కాఁగిలించేనంటా దూరుసేసేవే ॥ చుట్ట ॥

వొడివట్టి నిన్నతఁడు వురముపైఁ బెట్టుకోఁగా
నడుమఁ బెండ్లాడెనంటా నవ్వు నవ్వేవే
అడరి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నిన్ను
చిడుముడిఁ గూడెనంటా సిగ్గువడేవే ॥ చుట్ట ॥ 442

సాళంగం

కన్నమాటాడకపోదు కలది గలిగినట్టె
యిన్నిటాను నీచిత్త మెట్టుండునో యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

సంతులకు చెలులెల్లా వద్దనున్నా రింతే కాక
కాంతుఁడవు నీమనసు గానఁగలరా
పంతాన నందరి నీవు భ్రమయించే వింతే కాక
కొంతైనా నొకరిమీఁదఁ గూరిమి నీకున్నదా ॥కన్న॥

సిగ్గువడ కిందరు నీసేవసేసే రింతే కాక
దగ్గరి నిన్ను [1]వంచుకోఁ దాము [2]గలరా
అగ్గలమై పైకొనఁగ నాసకొలిపేవుగాక
నిగ్గుల చుట్టరికము నీకెందైన నున్నదా ॥కన్న॥

ప్రేమముతో నిన్ను నిట్టె పెండ్లాడి రింతే కాక
చేముట్టి కొనగోళ్ళఁ జిమ్మఁగలరా
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
యీమేర నన్నుఁ గూడితి వితరము గలదా ॥కన్న॥ 448

సాళి

అందాలు సేసుకొలేవు అయ్యో నీవు
[3]యిందుముఖి నీసంది యొరవులు గలవా ॥పల్లవి॥

పఁపనిఁ జోలిఁ బెట్టి వాసు లడిచీఁగాక
అలిగెనా యింతి నీతో అప్పటనుండి
చెలరేఁగి మోహమున చిమ్ముచుఁ దిట్టీఁగాక
బలిమిసేయఁగ నీతో పగటా సతికి ॥అందా॥

తనియనియాసతోడ తప్పకచూచీఁగాక
గునిసి నిన్నాపె నేఁడు కోపగించెనా
మనసుతమకమున మరియూఁ బెనఁగీఁగాక
కినియ నీతోనేమి కేరడమా చెలికి ॥అందా॥

1. 2. 'వంచుకోఁగలరా' అన్నఘటక క్రియాసహితరూపము విరిచి, వ్యవహితముగ ప్రయోగించుట జరిగినది 3. ఇందుముఖియొక్క నీయొక్క సంది-అనివిగ్రహము

కరఁగినమతితోడ కాఁగిలించుకొనీఁగాక
గరువము చూపెనా కాంత నీతోను
అరయ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నిన్ను
యిరవుగఁ గూడెఁగాక యెమ్మెలా యీ లేమకు ॥అంటా॥ 444

రేకు 1595 లలిత

నీకొలఁది వారమా నేమెల్లాను
కైకొని యీపనులకె కాచుకున్న వారము ॥పల్లవి॥

సారెఁ గొప్పు దువ్వుతాను చన్నులనొత్తీ నాపె
ఆరీతి నందె వరాకై నాఁ డితఁడు
చేరి విన్నపా లేమిసేసేవే విభునికి
నేరిచి మాటాడించితే నీవేపో సతివి ॥నీకొ॥

పరిమళమ(ము?) లందుతా పైఁ దొడవేసీ నాపె
కరఁగీఁ జెమటల గక్కున నాతఁడు
యెరవుల యాతనికి యేమివిడెమిచ్చేవే
మరిగించుకొంటేను మరి నీవే సతివి ॥నీకొ॥

సొమ్ములెట్టుతా నెనసెఁ జొక్కి యలమేలుమంగ
నమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు భ్రమసినాఁడు
యిమ్ముల మనల నేలె యింతలో నేమి మొక్కేవే
యెమ్మెలు నెరపకుంటే యిఁక నీవే సతివి ॥నీకొ॥ 445

పూర్వగౌళ

చుట్టమై యాతఁడు రాఁగా నూడువట్టేవే
చెట్టవట్టి తియ్యఁగాను సిగ్గువడేవే ॥పల్లవి॥

వాటించి యాతఁడు నీకు బాసలెల్లాఁ జేయఁగాను
  నీటుతో నీవేమిటికి నిందలాడేవే
  చీటికిమాటి కాతఁడు చేయివట్టి తియ్యఁగాను
  నాఁటఁజూచి యేమిటి కానలువెట్టేవే ॥చుట్ట॥

గుట్టుతో ముందర పతి కొండవలె నుండఁగాను
  దిట్టతనమున నేల తిట్టు దిట్టేవే
  బెట్టుగాఁ బేరఁబిలిచి ప్రియములు చెప్పఁగాను
  వుట్టిపడి నీవేల వోపననేవే ॥చుట్ట॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు చేరి నిన్నుఁ గూడఁగాను
  కావరించి నీవేల కాఁతాళించేవే
  మోవి యీతఁడే నీకు ముందరనే యియ్యఁగాను
  చేవమీర నేల గంటిసేసి చూపేవే ॥చుట్ట॥ 446

నారాయణి

ఇద్దరినేరుపులకు నిది వేళ
  సుద్దులెల్లాఁ జెప్పి పతిఁ జొక్కించవే ॥పల్లవి॥

చనవుగలుగువారు చలము సాదింతురా
  ననుపులనే వలపు నాఁటింతురు
  మననెరిఁగుండియును మగని నింత సేతురు
  కినుక నవ్వుసేసుక కేలెత్తి మొక్కవే ॥ఇద్ద॥

తగులమిగలవారు తప్పులు వట్టుదురా
  మొగమోటనే కళలు మొలపింతురు
  తగవరివిభునిఁ బంతములాడి దూరుదురా
  బిగువు గుట్టున ప్రియములు చెప్పవే

ఆసలుగలుగువారు ఆరడిఁబెట్టుదురా
నేసవెట్టి చేతిలోనె చిక్కింతురు
బాసిచ్చిన శ్రీవేంకటపతిఁ గూడి పంగింతురా
యీసులువాసులు నేను కిచ్చకములాడవే ॥ఇద్ద॥ 447

ఆహిరి

దయదలఁచవలదా తరుణిమీఁద
ప్రియములు రాసివోసి బేరమాడీ నదివో ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీతోను మాటలాడి మాటలాడి
యెంతైనాఁ దనియదు యీరమణి
వింతలైననీమోము వేడుకతోఁ జూచిచూచి
కొంతైనా రెప్పలు మూసుకొనఁజాల దిదివో ॥దయ॥

నలువంక నీతోను నవ్వులు నవ్వి నవ్వి
యెలమితో వేసరదు యీరమణి
చలివాసి చెనకుచు సరసములాడి యాడి
చలము మానఁగలేదు సంగడినే ఇదివో ॥దయ॥

గక్కన నిన్నింతలోనె కాఁగిటఁ గూడికూడి
యిక్కువలు మఱవదు యీరమణి
వెక్కసపురతుల శ్రీవేంకటేశుఁ బొంది పొంది
మిక్కిలివేడుకతోడ మించీ నీపె యిదివో ॥దయ॥ 448

దేవగాంధారి

ఎందాఁకా నలుకలు యేఁటికి నీకు
మందలించి యాతనితో మాటలాడరాదా ॥పల్లవి॥

వేడకగలవారికి వేసారుకోఁదగునా
 జోడైనవారి కెచ్చుకుందులేలా
 మేడెపురతివారం మేకు లింత వలెనా
 చూడవే యాతనిదిక్కు సొల సీకనైనాను ॥ఎందాఁ॥

సమ్మతులైనవారికి చలములు దగునా
 చిమ్ముఁజూపులవారికి సిగ్గులేలా
 దొమ్మివలపువారికి యెమ్మె లింత వలెనా
 రమ్మని పిలువవే రమణుని నండకు ॥ఎందాఁ॥

నవ్వు నవ్వేవారికి నాయములు దగునా
 రవ్వలైనవారికి బీరములేలా
 యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁ గూడె
 నివ్వటిల్ల మెచ్చవే నేరుపుల నీతని ॥ఎందాఁ॥ 449

నారాయణి

చిత్తగించవయ్యా నీవు సేసినభాగ్యమిదివో
 కొత్తకొత్తసణఁగుల కొచ్చి చూచీని ॥పల్లవి॥

చెలి నీకు పడెమిచ్చి సిగ్గువడుతా నట్టె
 మలసి తలవంచుక మాటలాడీని
 అలిగినదిఁ గాదు ఆసలు విడువలేదు
 చలివాయ వలపుల సాముసేసీని ॥చిత్త॥

కాంత నీకొలువుసేసి కంబముమాఁటున నుండి
 కొంతగొంత కొంకుతోడ కుంచవేసీని
 పంతము నెరపలేదు పైకొనక మానదు
 చెంతలఁ దమకముతోఁ జిమ్మిరేఁగీని ॥చిత్త॥

తొయ్యలి నీసేవ సేసి దోమతెరలో నుండి
కయ్యములన్నియుఁ దీరఁ గాఁగిలించీని
గయ్యాళితనము లేదు కడు నవ్వకమానదు
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యిరవయ్యీని ॥చిత్త॥ 450

రేకు 1596 వరాళి

అంత యేల వోరసేవు అప్పటి నన్ను
కాంతలకు నీమోవి గాడిపట్టుగాదా ॥పల్లవి॥

వలపెల్లా నాదెకాక వాసులెంచి చూచితేను
పలువుర నేలేనీకుఁ బాటి వున్నదా
బలిమిసేసి నాచేతఁ బడితలింపించితేను
వెలలేవినీకాఁగిలి విడిదిల్లుగాదా ॥అంత॥

సిగ్గెల్లా నాదెకాక చేరి యెరుకపరచితే
వొగ్గినయాసలనీకు వోజ వున్నదా
అగ్గలమై నీవు [1]గడునంత నన్ను రేఁచితేను
తగ్గనినీమే వన్నిటా దాయిమానుగాదా ॥అంత॥

పంతమెల్లా నాదెకాక భావించి చూచితేను
యింతులకు మొక్కేనీకు యెమ్మె వున్నదా
ఇంతటి శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
పొంతలనే శిరసిది వొడ్డాయి గాదా ॥అంత॥ 451

సాళంగనాట

ఎంత వేగిరకాఁడవు యింతులయడాటాన
వింతవింతచేఁతలను వీరిడిఁ జేసేవు ॥పల్లవి॥

1. కడునంత=అంతయెక్కువగా అర్థముకాబోలు.

మేరమీరి యాపె నీతో మేలములాడెనంటా
తేరకొనఁజూచి కొప్పు జారఁదీసేవు
గోర గీరి యట్టె నిన్ను కోపగించి తిట్టెనంటా
సారెసారెఁ గొంగువట్టి సాదించేవు ॥ఎంత॥

బింకముగా నాపె నీతో బెట్టుగాఁ బెనఁగెనంటా
పొంకాన పూవుబంతిని పూఁచి వేసేవు
అంకెల నంతలో నిన్ను అద్దలించి చూచెనంటా
సంకెలేక వుద్దండాన చదురులాడేవు ॥ఎంత॥

గయ్యాళితనాన నాపె కాఁగిలించుకొనెనంటా
వుయ్యాలమంచముమీఁది కొగిఁ దీసేవు
నెయ్యపు శ్రీవేంకటేశ నిన్నిట్టె చొక్కించెనంటా
తియ్యనిమోవి యిచ్చి దీకొనేవు ॥ఎంత॥ 452

దేశాళం

నా మొక మిట్టె చూచి నవ్వే వదేమయ్యా
కోమలి నొకతెఁ బేరుకొనవయ్య నీకును ॥పల్లవి॥

వరుసకు నొకసతి వచ్చి కాచుకున్నది
సరసాన కొకయింతి చాలివున్నది
[1]మరిగించేననొకతె మాటలాడుచున్నది
తెరలోని కెవ్వతెనుఁ దెత్తునయ్య నీకును

నిదురకు నొకభామ నీతోఁ జెప్పుమన్నది
పెదవితేనె కొకతె ప్రియపడీని
సదరాన వలపులు చల్లీ నొకవనితె
కదియ నెవ్వతెకు నుంగర మంపేవయ్యా ॥నా ము॥

1. మరిగించేను+అని+ఒకతె

పగడసాలాడ నొకపడఁతి గాచుకున్నది
నగుతా నొకతె నిన్ను నాఁటఁజూచీని
అగపడి కలసితి వందరి శ్రీవేంకటేశ
తగ నన్నేలితివి చిత్తమింకా నెందున్నది ॥నా మొ॥ 453

వరాళి

ఏమిసేయవచ్చు భాగ్యా లెవ్వరి కెట్టుండునో
ఆమనికాలము గాఁగా నగ్గువాయ నదివో ॥పల్లవి॥

కొంగువట్టి తియ్యఁగాను కొమ్మ సిగ్గువడితేను
కంగి కోపగించెనంటా కాఁక రేఁగేవు
చెంగటఁ గొసరఁబోతే చిరిచేఁదాయ వలపు
సంగడిఁ జవిగొంటేను చప్పనాయను ॥ఏమి॥

పగటుమాటలాడఁగ పడఁతి నవ్వు నవ్వితే
యెగసక్కెలంటా లోలో యీసడించేవు
వెగటుగాఁ జెప్పఁబోతే వొగరులాయఁ బ్రియము
మిగులా వడ్డించఁబోతే మించి కారమాయను ॥ఏమి॥

యీదెసఁ బెనఁగఁగాను ఇంతి సరసమాడితే
పాదము దాఁకించెనంటా పంతమాడేవు
సాదించి శ్రీవేంకటేశ జంకించితేఁ బులుసాయ
దాదాతఁ గూడితేను తరితీపులాయను ॥ఏమి॥ 454

దేసాళం

ఇందరిలోనా నీకు నేఁటికి రట్టు
పొందులు సేసుక అట్టె బుజ్జగించవయ్యా ॥పల్లవి॥

పీడెము చేతికిచ్చి వెలఁది నీతో నవ్వఁగ
యేడ చూచేవయ్యా నీవు నెంత పరాకు
ఆడరానిమాటలాడీ నందుకే కోపగించుక
కోడెకాఁడ వాపె నిట్టె కు స్తరించవయ్యా ॥ఇంద॥

చేసన్న చేసి ఆపె చెనకి నిన్నుఁ జూడఁగ
యేసుద్దులు చెప్పేవయ్యా ఇదె నాతోను
వాసితో నిందుకే యాపె వట్టినేరములు వేసీ
వేసాలగుట్లు మాని వేఁడుకొనవయ్యా ॥ఇంద॥

అలమేలుమంగ నిన్ను నట్టె కాఁగిలించఁగాను
నిలుచుండే వేమయ్యా నివ్వెరగుతో
అలరి శ్రీవేంకటేశ అందు కాపె వురమెక్కె
చెలి నేను; ఆపెనే చెక్కునొక్కవయ్యా ॥ఇంద॥ 455

పూర్వగౌళ

ఇద్దరితమకములు ఇటు నీకే తెలుసును
సుద్దులు చెప్పఁగ మరి చోటున్నదా ॥పల్లవి॥

చెక్కు చేతఁబట్టుకొని చిరునవ్వు లేఁటికే
మక్కువ నీవల్లనే మోమాఁట దోఁచీని
అక్కడ నాతఁడు నీతోనాడేమాఁటలకు
యిక్కడ నావునికి యిటు సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥

యెదురుగా వచ్చివచ్చి యేమి తప్పక చూచేవే
అదన నీవల్లఁ బనులన్ని నున్నవి
చెదర కాతఁడు దలఁచేటితలపులకును
మదిలో నామర్మానకు మరి సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥

మిక్కిలివేడుకతోడ మెచ్చు లేమిమెచ్చెవే
తక్కక నీవల్ల మేలు దఖులువారిని
యిక్కువఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగ నే
నిక్కడా నక్కడా నన్ని నిటు సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥ 456

రేకు 1597 పాడి

ఎంతసేసితిరే నన్ను యేమిరే మీరు
రంతుల వాని నీడకు రప్పించలేనా ॥పల్లవి॥

అంగవలమోము చూచి ఆతఁ డిట్టె నవ్వఁగాను
యెంగిలినవ్వు నేనూ నిట్టె నవ్వేదా
అంగడిజాణతనాలు అందరితో నాడఁగాను
ఇంగిలిసరసములు సారె నేనూ నాడేదా ॥ఎంత॥

మచ్చిక నందరితోను మాట లాతఁ డాడఁగాను
ఇచ్చట మూఁకమాటలు ఇప్పు డాడేదా
వచ్చివచ్చి అందరిపై వలపులు చల్లఁగాను
కచ్చుపెట్టి నావలపుఁ గలయవేసేదా ॥ఎంత॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చెలులఁ బిలువఁగాను
వోవరిలో నే నుండి వూఁకొనేదా
వావు లందరిపై వేస వడిఁ దానే నన్నుఁ గూడె
యీవల నలమేల్మంగ నెరవులు సేతునా ॥ఎంత॥ 457

సౌరాష్ట్రం

తానే వామీఁదటఁ దొల్లె దయగలఁడు
కానిమ్మని వొడఁబడేఁగపట మేఁటికే ॥పల్లవి॥

కాటుదప్పేమావాఁడా తాను మఱవ నే ననరే
యేఁటికి నానలువెట్టీ యింతలోననే
చాటిచెప్పీఁ దనడాగు చన్నులపైనన
కోటికిఁ బడగెత్తె కొంసరసమిటికే ॥తానే॥

మేలెంచనివాఁడా తాను మేకొంటిననరే
యీలాగులనేల మొక్కీ ఇంతలోననే
వోలవేసీ నావేల నుంగర మిడెనరే
యీలాగుచనవులందు యెంవు లేమిటికే

సిగ్గువడేవాఁడా తాను చెనకితి ననరే
యెగ్గులేక నన్నుఁ గూడె ఇంతలోననే
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశుఁడలమేలుమంగ నేను
అగ్గలమాయ వలపు అలయనేమిటికే ॥తానే॥ 458

ఆహిరి

ఏమయ్య నీవెఱఁగవా యేలా ఇంత సేయించేవు
దామెనఁజగడాలకు తానా నెదురు ॥పల్లవి॥

సలిగెలు వట్టుకొని సతి మాటలాడీఁగాక
తలఁకక నే నాడితే తానా యెదురు
నెలవై దిట్టతనము నేరుచుక వచ్చెఁగాక
తలమని జంకించితే తానా యెదురు ॥ఏమ॥

తోడువెట్టుకొని చెలి తుటారించవచ్చీఁగాక
దాడిగా నేదికొంటే తానా యెదురు
యేడో కనుసన్నలకు యెమ్మెలు సేసీఁగాక
లాఁచుపడక వైకొంటే తానా యెదురు ॥ఏమ॥

చెప్పుదుబుద్దులకును చేయెత్తి మొక్కఁగాక
తప్పులు నేఁ బట్టేనంటే తానా యెదురు
అప్పఁడ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
దప్పిదేరఁ గూడితివి తానా యెదురు ॥ఏమ॥ 459

లలిత

ఈపాటివాఁడవు యెట్టు పొందు నేసితివి
కోపికగలవారికి కొదుగనేలా ॥పల్లవి॥

పిలిచీఁగదయ్యా నిన్నుఁ బ్రియురాలు
చెలఁగి యేల పరాకు నేసుకొనేవు
చెలులము మేము వింటే సిగ్గయ్యీనా
బలవంతులకు మరి భయమున్నదా ॥ఈపా॥

రాగాలిచ్చీ నీప్రాణబందుగురాలు
[1]చేవ(గ?)దేర నీవేల చేయొగ్గవు
నీగుణాలు చూచి నేము నేరమెంచేమా
వేగిరపువారి కింత విచారించనున్నదా ॥ఈపా॥

యెనసీఁగదవయ్యా నీయిచ్చకురాలు
మనసిచ్చి నీవేల మాఁటలాడవు
అనఁగు శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యాపె
ఘనులైనవారికి కడుఁగొంక నున్నదా ॥ఈపా॥ 460

నాదరామక్రియ

ఎగ్గువట్టేవు గనక యిదివో వోయి
సిగ్గుతోడ నుండేనన్ను చిత్తగించవోయి ॥పల్లవి॥

1. ప్రాసభంగము.

మొగము చూచి నీకు మొక్కేనంటా రాఁగాను
నగవు వచ్చీనోయి నాసెలవుల
పగటున నే నీకు పాదాలొత్తేనంటా రాఁగా
జిగిఁ జెమటలు చేతఁ జిప్పిలీనోయి ॥ఎగ్గు॥

వేడుకతోడ నీకు విడెమిచ్చేనంటా రాఁగా
తోడనే తమకములు తొలఁకీనోయి
వోడక నీపానుపుపై వొద్దనుండేనంటా రాఁగా
నీడల రెండుచేతులు నిన్నలమీనోయి ॥ఎగ్గు॥

మిక్కిలి నే నిన్నుఁ గూడి మెచ్చేనంటా రాఁగాను
పెక్కుపరవశములు పెరిగీనోయి
అక్కరై శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
తొక్కరాఁగా నీపాదము తొలుకే మీఁదోయి ॥ఎగ్గు॥ 461

సామంతం

నీవు గోవిందరాజువు నెరజాణవు
మోవులు చూపి వారు మోహము చల్లేరు ॥పల్లవి॥

కొలువులోపల నిన్నుఁ గొసరి కొసరి చూచి
చెలు లిద్దరును నిన్నుఁ జెనకేరు
వలపులు మక్కళించి వన్నె దేరేనీమోమున
కళలు రేఁచి రేఁచి కమ్మటి నవ్వేరు ॥నీవు॥

పానుపుమీఁదట నీకుఁ బాదము లొత్తియొత్తి
మానిను లిద్దరు నీతో మాటాడేరు
పూని యాసలు రెట్టించి పొత్తుల నీమేనెల్లా
మైనమువలెఁ బెనఁగి మచ్చిక రేఁచేరు ॥నీవు॥

వోవరిలోపల నుండి వొడివట్టి నిన్నుఁ దీసి
శ్రీవనితా భూవనితాఁ జెఁ(తెం?)ది కూడేరు
యీవలావలా మొక్కి శ్రీవేంకటపతివైన
గోవిందరాజ నీగుణము మెచ్చేరు ॥నీవు॥ 462

రేకు 1598 లలిత

సందునుడి నేమిటికి సరి నింత సేసేవు
కందువకు రాఁగా బింకము చూపరాదా ॥ పల్లవి॥

చిత్తరువువా(వ్రా?)సేవేళ చేరి పరాకైనదంటా
అత్తి చనుమొనలేల అదిమేవు
బత్తిగలవాఁడవై తే పానుపుమీఁదికి రాఁగా
చిత్తమువచ్చినచేఁత సేసి చూపరాదా ॥సందు॥

కంటమాలిగుచ్చేవేళ కడునునువాయనంటా
అంటేవు మర్మములు నీ వంతలోననే
నంటుగలవాఁడవు నవ్వుతా విడెమియ్యఁగ
[1]వొంటినీబలిమి చూపి వొరయఁగరాదా ॥సందు॥

కాఁపురముసేసేవేళ కడు సందడైనదంటా
యేపునఁ గాఁగిలించి యెనసితివి
యీపాటివాఁడవు ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ
వోపినట్టల్లా రతుల నొద్దిక గారాదా ॥సందు ॥463

సాళంగనాట

ఇంతలేసి కావలెనా యిఁకేకాను నీ
బంతిభోజనాలే చాలుఁ బాలించ మమ్మును ॥పల్లవి॥

---

1. 'నీయొంటిబలిమి' అనట సహజము. ఇక్కడ 'ఒంటి' 'ఒళ్లు'నకు జావవిభక్తిక మైతే సహజముగ నుండును. 'ఒకటి' వికారమైతే అంతబాగుండదేమో?

పట్టకుమీ నీవు నన్నుఁ బలుమారును। నీ—
వెట్టివలపుల చేతవేసరితిమి
గుట్టెలుఁగుద్దువు మాతో కొసరులేల। నీ—
చుట్టరికములె చాలుఁ జొక్కించ మమ్మును ॥ఇంత॥

చెప్పకుమీ ప్రియములు చేరి నాకునూ। నీ—
తప్పనిఆనలచేతఁ దనిసితిమి
యెప్పటివాఁడవే మాఇచ్చకాలేల।[1] నీ—
కప్పురవిడేలే చాలుఁ గరఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥

నవ్వకుమీ నీవునాతో నయములను।నీ—
పువ్వులవాటులచేతఁ బొదలితిమి
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితి।నీ—
బువ్వపుమోవే చాలు బోసఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥ 464

పాడి

చెప్పినట్టె సేయవయ్య చెలికి నీవు
చిప్పిలి నీవుద్దండాలు సేయకువయ్యా ॥పల్లవి॥

కంతునియమ్ము లవిగో కాంతకొప్పులో నున్నవి
పంతగాఁడ వాతురుము పట్టకువయ్య
చెంతలఁ బెదవు లవి చిగురుటడిదములు
అంతేసిమాటలు నీ వాడించుకోకువయ్యా ॥చెప్పి॥

చందురునివిషములు సతి నవ్వులలో నవె
కిందువడా పెచెక్కులు గిల్లకువయ్య
కందువఁ బయ్యదదె జక్కవలకొడ్డినవల
దిందుపడ నీవు ముట్టి తియ్యకువయ్యా ॥చెప్పి॥

1. ఈప్రశ్నగ్రహచిహ్నము రేకులో లేదు.

వోవరిలోపల నుండి వొడివట్టి నిన్నుఁ దీసి
శ్రీవనితా భూవనితాఁ జెఁ(తెం?)ది కూడేరు
యీవలనావలా మొక్కి శ్రీవేంకటపతివైన
గోవిందరాజ నీగుణము మెచ్చేరు ॥నీవు॥ 462

రేకు 1598 లలిత

సందునుడి నేమిటికి సరి నింతసేసేవు
కందువకు రాఁగా బింకము చూపరాదా ॥ పల్లవి॥

చిత్తరువువా(వ్రా?)సేవేళ చేరి పరాకైనదంటా
అత్తి చనుమొనలేల అదిమేవు
బత్తిగలవాఁడవైతే పానుపుమీఁదికి రాఁగా
చిత్తమువచ్చినచేఁత సేసి చూపరాదా ॥సందు॥

కంటమాలిగుచ్చేవేళ కడునను వాయనంటా
అంటేవు మర్మములు నీ వంతలోననే
నంటుగలవాఁడవు నవ్వుతా విడెమియ్యఁగ
[1]వొంటినీబలిమి చూపి వొరయఁగరాదా ॥సందు॥

కాఁపురముసేసేవేళ కడు సందడైనదంటా
యేపునఁ గాఁగిలించి యెనసితివి
యీపాటివాఁడవు ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ
వోపినట్లల్లా రతుల నొద్దిక గారాదా ॥సందు ॥463

సాళంగనాట

ఇంతలేసి కావలెనా యిరకాను నీ
బంతిభోజనాలే చాలుఁ బాలించ మమ్మును ॥పల్లవి॥

1. 'నీయొంటిబలిమి' అమట సహజము. ఇక్కడ 'ఒంటి' 'ఒళ్లు'నకు ఔపవిభక్తికమైతే సహజముగ నుండును. 'ఒకటి' వికారమైతే అంతబాగుండదేమో?

పట్టకుమీ నీవు నన్నుఁ బలుమారును। నీ—
వెట్టివలపుల చేత వేసరితిమి
గుట్టెటుఁగుదువు మాతో కొసరులేల। నీ—
చుట్టరికములె చాలుఁ జొక్కించ మమ్మును ॥ఇంత॥

చెప్పకుమీ ప్రియములు చేరి నాకునూ। నీ—
తప్పనిఆనలచేతఁ దనిసితిమి
యెప్పటివాఁడవే మాఇచ్చకాలేల।[1] నీ—
కప్పురవిడేలే చాలుఁ గరఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥

నవ్వకుమీ నీవునాతో నయములను।నీ—
పువ్వులవాటులచేతఁ బొదలితిమి
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితి।నీ—
బువ్వపుమోవే చాలు బొసఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥ 464

పాడి

చెప్పినట్టె సేయవయ్య చెలికి నీవు
చిప్పిలి నీవుద్దండాలు సేయకువయ్యా ॥పల్లవి॥

కంతునియమ్ము లవిగో కాంతకొప్పులో నున్నవి
పంతగాఁడ వాతురము పట్టకువయ్య
చెంతలఁ బెదవు లవి చిగురుటడిదములు
అంతేసిమాటలు నీ వాడించుకోకువయ్యా ॥చెప్పి॥

చందురునివిషములు సతి నవ్వులలో నవె
కిందువ డాపెచెక్కులు గిల్లకువయ్య
కందువఁ బయ్యదదె జక్కవలకొడ్డినవల
దిండుపడ నీవు ముట్టి తియ్యకువయ్యా ॥చెప్పి॥

1. ఈ ప్రశ్నగ్రహచిహ్నము రేకులో లేదు.

చలిగాలినాములు సతిమేనివాసనలు
కలసితి వీఁక బెళకకువయ్యా
అలమేలుమంగ యీకె అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
కలకాలమును నబ్బెఁ గైకొనవయ్యా ॥చెప్పి॥ 465

పళవంజరం

ఇంతేసియానోదకత్తె లెందరో ఇంకా నీకు
సంతసపుఁదమకాన చండిపెట్టీఁగాక ॥పల్లవి॥

పతితోడ నీవిచే జాణతనా లాడఁగాను
అతివ వేరొక్కతె నిన్నద్దలించీని
మతకాన నూరఁజుట్టమవు నీ వెవ్వరిసొమ్ము
తతితోడ నెఱఁగక తమకించీఁగాక ॥ఇంతే॥

అంగనవొళతెకు నీ వాసపడి పెనఁగఁగా
జంగిలిగా వేరొక్కతె కొంగువట్టీని
అంగడిపరిమళ మందరివాఁడవు నీవు
సంగడిఁ దనసొమ్మంటా సాదించీఁగాక ॥ఇంతే॥

అలమేలుమంగ నీకు నసె వురమెక్కఁగాను
వెలఁది భూకాంత వీఁపెక్కీని
పొలసి శ్రీవేంకటేశ బువ్వపుమోవి నీది
కలసినచనవునఁ గడుమెచ్చీఁగాక ॥ఇంతే॥ 466

శ్రీరాగం

ఏమని విన్నవించేము యెంచాఁకా నీతోను
కామినినుద్దులు చెప్పఁ గతలాయ నీకును ॥పల్లవి॥

చప్పరములోన నుండి సారెసారె నుస్సురంటా
కప్పురములే యడుగుఁ గాంతలను
ముప్పిరి నంతటిలోన ముంగిట వచ్చి నిలిచి
రెప్పలువేయక చూచు వొప్పగునీరాకకు ॥సకు॥

గందము పూసుకొని కడునుడుకెత్తెనంటా
అందుకొనుఁ బన్నీరు అప్పుడప్పుడే
విందుగాఁగ మోవితేనె వెస నీకు మీఁదెత్తుక
చెంది ప్రియాలు చెప్పించు చెలుల నీవద్దికి ॥పమ॥

పరగఁ బరపుమీఁద పైకొనఁగా నిన్నుఁ గూడె
సిరులుమీరఁగ నిట్టె శ్రీవేంకటేశ
సరసపుమాటలలో సన్నలు సేసి సేసి
పెరరేఁచుఁ దమకము పెనఁగుచు నీకు ॥పమ॥467

ఆహిరినాట

కూడితి రిద్దరు మీరు కొండగొఁడవలె
మోడామోడిమాఁటల ముచ్చట దీరీనా ॥పల్లవి॥

నిలుచున్నాఁ డతఁడు నీమీఁదిమోహమున
పిలువవే ఇఁకనైనాఁ బ్రియురాలవు
చెలులు యెడమాటలు చెప్పిరాఁగా మాపుదాఁకా
తలఁపులలో నీతహతహ వాసీనా ॥కూడి॥

నవ్వు నవ్వీ నాతఁడు ననుపైనచనవున
ఇవ్వల నెదురుకోవే హితురాలవు
రవ్వగా నొద్దికవారలు రాయబారాలు సేసితే
జవ్వనపుమదాలగజరు దీరీనా ॥కూడి॥

దగ్గరివచ్చె నాతఁడు తమితోఁ గూడేనంటా
కగ్గ కా శ్రీవేంకటేశుఁ గాఁగిలించవే
తగ్గ కూడిగవువారు తా మెంత వచ్చిసేసినా
యెగ్గులేనిమీరతికి నీడువచ్చీనా ॥కూడి॥ 468

రేకు 1599 వరాళి

వేగిరకావిక నేఁడు వెసలఁ బెట్టుమన్నట్టు
అగడాలు సేయవచ్చే వాస ఇంకా నేఁతో ॥పల్లవి॥

విన్నపాలు సేయఁగానే వేమరు బుద్దెడిగేవు
కిన్నులను మొక్కఁగానే గరిసించేవు
చన్నుల నొత్తఁగానే సాములు సేయవచ్చేవు
ఇన్నిటా వేగిరించేవు యేమి దలఁచితివో ॥వేగి॥

విందుచెప్పరాఁగానే వెసఁ జవు లడిగేవు
పొందులు నేఁ జేయఁగానే పొదిగేవు
కందువకుఁ బిలువఁగా కడుఁదమకించేవు
సందడిఁ బెండ్లాడేవు జాణతన మెట్టిదో ॥వేగి॥

పానుపుపైఁ బండఁగానే పదరి కాఁగిలించేవు
ఆమక మోవియ్యఁగానే ఆసపడేవు
కానీలే శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
సానఁబట్టేవు చూపులు సమరతు లెట్టివో ॥వేగి॥ 469

కాంబోది

నీకుఁ జూడ వినోదాలై నిండుకవున్నవి గాక
తైకొన్నపతిగుండెలో గాలములుగావా ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ దగిలి యాతని భ్రమయించేవి నీ—
మొలకనవ్వులేకావా ముదిత నేఁడు
చలివాపి రమణుని సారెకుఁ బైకొలిపేవి
పలచనిపెదవిపై పలుకులేకావా ॥నీకు॥

ఆయాలు సోఁకి యాతనియాసలు పెడరేఁచేవి
సోయగపునీకనుచూపులేకావా
వాయపుమదములు గొబ్బన నూరఁజేసేవి
చాయలమెఱుఁగుల నీచన్నులేకావా ॥నీకు॥

చిందువందుగా మేను చెమరింపఁజేసేద
కందువరతుల నీకాఁగిలేకాదా
అందపు శ్రీవేంకటేశు నన్నిటాను గూడితివి
సందడించేమీఇద్దరిసన్నలేకావా ॥నీకు॥ 470

పాడి

ఎంత వేగిరకాఁడ వేమయ్యా నీవు
మంతనాన యెట్లుండిన మచ్చిక లమరును ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడ్డకోమలిని చెఱఁగువట్టి తీసేవు
యెగ్గువట్టి తిట్టితేను యేమిసేసేవు
వొగ్గక ముసుఁగిడఁగ వొడివట్టి పెనఁగేవు
బిగ్గనఁ జాదమంటితే పడఁతులు నగరా ॥ఎంత॥

పఱపుపైనున్నదాని బలిమిసేయఁ జూచేవు
యెఱఁగి గోర గీరితే యేమిసేసేవు
చిఱునవ్వు నవ్వితే చేరి యానలువెట్టేవు
నెఱయా నొట్టువెట్టితే నీవు తిద్దఁగలవా ॥ఎంత॥

కవకవనవ్వేదానిఁ గాఁగిలించి కూడేవు
యివలఁ బచ్చిసేసితే నేమిసేసేవు
అవళి శ్రీవేంకటేశ సతినిఁ(నిం?)త మీరితివి
వివరించి కొసరితే వెల్లవిరిగాదా ॥ఎంత॥ 471

మాళవిగౌళ

కంటిమి మీఇద్దరెందు [1]కట్టినయెచ్చరికెలు
జంటలై వున్నందుకును చలము లెచ్చరికె ॥పల్లవి॥

చెలిమిసేసేయందుకు చెనకులే యెచ్చరికె
యెలయింపులకు సన్న లెచ్చరికె
వలపులకును తలవంపులే యెచ్చరికె
పిలిచి చేకొనుటకు పెనఁగు లెచ్చరికె ॥కంటి॥

ముందర నిలుచుటకు మొక్కులే యెచ్చరికె
యెందుకును సరసము లెచ్చరికె
కందువల నుండుటకు కతలే యెచ్చరికె
చిందేటికరఁగులకు సిగ్గులే యెచ్చరికె ॥కంటి॥

కదిసి కూడుటకును కాఁగిటే యెచ్చరికె
హృదయాలకు నవ్వులే యెచ్చరికె
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటా నిన్ను నెనసె
ముదములకు నప్పటిముచ్చట లెచ్చరికె ॥కంటి॥ 472

రామక్రియ

ఉండవయ్యా యించుకంత వుడుకువట్టీ వలపు
దండిగా వెనకముందుఁ దలపించేఁగాక ॥పల్లవి॥

1. కట్టిన=ఏర్పాటుచేసిన, ఒప్పందము చేసిన కావచ్చు.

మంతనపునీమాటలు మఱచితినా నేను
కాంతలతోఁ జెప్పఁగాక కాకచేస్యేవంటా
వంతుకు మాటలాడితే వాఁడివోయనా యేమి
చింతదీరఁ జెవిలోనే చెప్పిచూపేఁగాక ॥ఉండ॥

మల్లీ నీసేవ సేయక మానితినా నేను
వొళ్లెల్లాఁ బచ్చియ్యానంటా నుండానఁగాక
వొళ్లనే నవ్వు నవ్వితే వుడివోయనా యేమి
ఇల్లిదె విడెమిచ్చి యెచ్చరించేఁగాక ॥ఉండ॥

వొద్దికై నసీరతుల కొడిగట్టనా నేను
పెద్దరికము నీదంటాఁ జెనఁగేఁగాక
బుద్ధితో శ్రీవేంకటేశ పొందితివి నన్ను నిట్టె
వొద్దనేనా నిన్ను నింకా వొరసేఁగాక ॥ఉండ॥ 478

వరాళి

అయనాయ వొద్దులేవే అలసితివి
రాయడించీఁ జన్నుదోయి రవ్వయ్యీ నుండవే ॥పల్లవి॥

తగవులు చెప్పనేలే తగ నాతనికి నాకు
నగవులు నగనేలే నడుమ నీవు
యెగసక్కెలాడనేలే యింతలోనే వేగిరించి
దగ దొట్టీఁ జాలుఁజాలు తతి నూరకుండవే ॥అయ॥

వాసులు వుట్టించనేలే వడి నాతనికి నాకు
మోసాలు చూపనేలే మొక్కలానను
వేసాలు సేయనేలే వేమారు నన్నుఁ జూచి
ఆసలఁ జెమట రేఁగీ నట్టె వూరకుండవే ॥అయ॥

సాకిరచెప్పఁగనేలే సరి మాయిద్దరిలోన
అకడ నాడుకోనేలే అందరితోడ
పైకొని శ్రీవేంకటపతి నన్ను నిట్టె కూడె
చీకాకుగాఁ గొప్పవడి సిగ్గుతోడ నుండవే ॥ఆయ॥ 474

రేకు 1600 ముఖారి

దొడ్డవానిఁ బంతము తోడిఁబడఁ గొనరాదు
వెడ్డువెట్టుచే నేర్పు వేడుకతో నిన్నును ॥పల్లవి॥

చక్కఁగా నీతో నేను చలము సాదించరాదు
ఇక్కడ నీతోఁ బొందు లెట్టు గూడిని
తొక్కవు నాపాదము తొలఁగుమనఁగరాదు
మొక్కకు నే దీవించితి మొదలనే నిన్నును ॥దొడ్డ॥

వాసులకు నీతోను వాదు లడువఁగరాదు
సేసవెట్టి నీపై నెట్టు చేయి చాఁచేము
ఆసపడేవు నాకు అవుఁగాదనఁగరాదు
బాసలు పేయకు నమ్మి భావించితి నిన్నును ॥దొడ్డ॥

మిగుల నీతో మందెమేళము సేయఁగరాదు
నగుతా నిన్నెట్లా నానలు వెట్టేది
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
పొగడే వప్పటి నన్ను; బోదిసేసే నిన్నును ॥దొడ్డ॥ 475

దేసాళం

కడపరాయఁడు నీకు కప్పురమందిచ్చీ వాఁడె
మడిచియ్యవే ఆకు మనసిచ్చీ నతఁడు ॥పల్లవి॥

ప్రియములు చెప్పఁగాను పెనఁగకువే నీవు
వయగారాలు చూపఁగా నవ్వకువే
నియతాన మొక్కఁగాను నిట్లింత యేఁటికే
క్రియగూడ నియ్యకోవే కేలుచాఁచీ నతఁడు ॥కడ॥

చేరి మోము చూడఁగాను సిగ్గులువడకువే
కూరిమి గొసరఁగాను కోపమేఁటికే
గారవించి పిలువఁగా కాఁతాళించకువే
పేరుకొని పాడఁగదే పెరరేఁచీ నతఁడు ॥కడ॥

గక్కునఁ గాఁగిలించఁగా గయ్యాళించకువే
ఇక్కువ లంటఁగఁ గోప మిఁకనేఁటికే
అక్కరతో శ్రీవేంకటాధిపతి కడపలో
వొక్కటాయ మెచ్చఁగదె వొద్దనున్నాఁడతఁడు ॥కడ॥ 476

బౌళి

ఇట్టిదివో నీమహిమ యేమని పొగడేమయ్యా
తిట్టినాను మోవిమీఁద తేనెలే తొరుగవా ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షితో నీవు సరసములాడఁగాను
చెలరేఁగి చెక్కులెల్లఁ జెమరించెను
మొలకచన్నులు నీవు ముట్టితేఁగనక ఇఁక
వలపెల్ల జడివట్టి వానలై కురియవా ॥ఇట్టి॥

మచ్చికల నీకెతోను మాటలు నీవాడఁగాను
కచ్చుపెట్టి పులకలు కడునిండెను
అచ్చుగాఁ గాఁగిట నించి ఆయము లంటితే నిఁక
పచ్చికోరికలెల్లాను పాలుకొని పండవా ॥ఇట్టి॥

చెనకుచు నవ్వులనె సేసలు నీవు వెట్టఁగ
గనిసై మోమున నిండుఁగళ లుబ్బెను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విపుడింకా
చనవులు నీపుతెక్క చవులు మిదురవా ॥ఇట్టి॥ 477

[1]దేశిసూళాది

మాళవిగౌళ, ధు(ధ్రు?)వ.

వలెవలెనని వలచితినట తనవలలకు లోఁగానటరే ఇఁక
వలమో చలమో నాకును పతితో జగడములా
నెలఁతలు దన కెందరు గలిగిన నేనే సతమని తెలియరె
పొలమెల్లాఁదిరిగినతేఁటికి పూఁబోదయే నెలవుగదే ॥పల్లవి॥

వాక్యం

అనఁగదరే వోచెలులాల ఆతనితోడుత నీమాటలె
వినయంబున నే నడవఁగ శ్రీవేంకటపతి కిది దగవా

రామక్రియ ,మఠెం

అల్లవాఁ డొకతెతోడ నవ్వి మాటలాడఁగాను
చల్లఁగా నేనే చూచి జంకించితినా
పల్లదమాడితినట పైఁడివంటిమాటనైన
చిల్లరే మానఁడాయ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

1 రేకులలో, అన్ని పాటలకు ముందు రాగముపేరు 'పల్లవి' అనియుండుట సహజము. పరిష్కర్తలందరూ పల్లవిభాగము వ్రాసి దానికడపట 'పల్లవి' అనివ్రాసి, తరువాత క్రమముగ చరణములు వ్రాసి ముద్రించుచుంటిమి. ఈపాటమాత్రము రేకులోనే రాగతాళములు, తరువాత పల్లవిభాగముకొసన పల్లవి అని వ్రాసి, తక్కిన రాగము,వాక్యము వగైరాలు ఆయాభాగముల కడపట వ్రాసినారు. పల్లవితప్ప తక్కినవానిని నేను స్పష్టప్రతీతికై ఆభాగములకు ముందు వ్రాయుచున్నాను. సుప్రసిద్ధమైనరాగమాలికతో పాటు దీనిలో తాళమాలిక విశిష్టమని సంగీతమర్మజ్ఞులు కీ॥శే॥రాళ్లపల్లివారు కొండాడేవారు.

వరాళి. రూపకం

తానాడినమాటలెల్లాఁ దలఁచుమని
కోనేటిరాయనికి నాగుబ్బలమీఁదటను
ఆనవెట్టరె

బౌళి, ఝంపె

వెగ్గళముగ సారెకు నీఁక వెంగెములాడఁగఁజాలను
సిగ్గరితనమునఁ గొసరెద శేషాచలపతిని

పాడి, తివుడ

అలిగి సాదించఁ దగ దంజనాద్రీశ్వరునిఁ
గలికిచూపులనె మది గరగఁజేసెదను

నాట, అటతాళం

చనవుగలిగిన సరస మమరును సముకమున నే మనసు దెలిసెద
మునుప నడుగరె మదనజనకుని ముద్దుటుంగరము

శ్రీరాగం, ఏకతాళి

మాయింటికి నేఁడు రాఁగా మంకులూ బొంకులుఁ దేరె
వేయినేల నే మొక్కేనే వేంకటరాయనికి

అలరసరతులఁ దొయ్యాలులాల నన్నుఁ
గలసె వేడుక శ్రీవేంకటవిభుఁడు ॥వలెవలె॥ 478

పాడి

అప్పుడే వచ్చినదాన నందరిలోన
వుప్పుఁ గప్పురము సరా వొద్దే నీవు ॥పల్లవి॥

కన్నుల మొక్కితిని కాలూఁ దొక్కితిని
యెన్నికకుఁ దనయాల నింకానేమే
నన్ను నేల పిలిచీనే, నాఁడునాఁడే పుచ్చుఁబుచ్చుఁ
బన్నమలౌ తెఱఁగవా పోవే నీవు ॥అప్పు॥

చేరువనే వుంటిని సేసఁ బెట్టితిని
యీరుదియ్యఁ బేనువచ్చు నేతే నీవు
తారుకాణ లిప్పుడేలే; తనసుద్ది చెప్పఁజెప్పఁ
జేర[1]మరాయని చెల్లఁబెట్టేఁ బదవే ॥అప్పు॥

పీటున నవ్వితిని నెట్టనఁ గూడితిని
యేఁటికి శ్రీవేంకటేశుఁ డేమనీఁ దాను
మూఁటమూట లింతయేల; మోవితేనె లూరనూర-
నూటలాయఁ దనకు నే నొద్దికైతిఁ బదలే ॥అప్పు॥ 479

---

1. మర + అయ + అవి. మర కొలపాత్ర. చేరకు మించినది.

1—అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ సంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు:
అమరసింధు	.... 137.
ఆందోళి	.... 383.
అరిబి	.... 364.
ఆహిరి	.... 5, 14, 25, 49, 65, 88, 91, 102, 127, 163, 177, 199, 214, 244, 255, 2౦9, 277, 287, 297, 322, 325, 362, 366, 389, 405, 410, 423, 441, 448, 459.
ఆహిరినాట	.... 41, 84, 142, 205, 210, 424, 468.
కన్నడగౌళ	.. 36, 68, 131, 310, 338, 440.
కాంబో(భో)ది	.... 34, 48, 71, 94, 126, 166, 173, 179, 246, 288, 304, 355, 402, 412, 429, 442, 470.
కుంతలవరాళి	... 39, 374
కురంజి	.... 190, 352.
కేదారగౌళ	.... 50, 170, 197, 212, 415.
గుండక్రియ	.... 356, 379.
గుజ్జరి	... 28, 111, 196, 229, 357, 401.
గౌళ	.... 24, 59, 124, 216, 253, 372, 397, 435.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
మాళవి(వ)శ్రీ	.... 154.
ముఖారి	... 17, 19, 44, 74, 86, 107, 129, 150, 169, 193, 215, 232, 247, 260, 284, 291, 293, 303, 333, 344, 349, 371, 373, 430, 475.
మేఘరంజి	.... 330.
రామక్రియ	.... 29, 33, 70, 93, 120, 140, 147, 181, 187, 209, 230, 301, 324, 343, 377, 404, 407, 439, 473.
రీతిగౌళ	.... 160, 217, 289, 347.
లలిత	.... 22, 42, 75, 83, 98, 132, 133, 175, 202, 207, 271, 285, 317, 330, 375, 387, 417, 445, 460, 463.
వరాళి	.... 3, 27, 33, 53, 62, 69, 89, 112, 153, 156, 192, 221, 224, 231, 241, 250, 269, 278, 298, 306, 358, 378, 394, 425, 451, 454, 469, 474.
వసంతం	... 136,
వేళావళి	.... 16, 67, 316, 365.
శంకరాభరణం	... 9, 92, 115, 122, 162, 218, 228, 249, 263, 265, 296, 337, 348, 392, 408.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
శ్రీరాగం	.... 35, 61, 90, 100, 144, 236, 274, 327, 433, 467.
శుద్ధదేశి	... 155, 248, 367.
శుద్ధవసంతం	.... 143, 178, 220, 235, 257. 409, 422.
సామంతం	.... 10, 13, 31, 64, 79, 118, 157, 172, 184, 223, 238, 256, 275, 286, 313, 320, 328, 391, 398, 434, 462
సామవరాళి	.. 8, 413, 431.
సాళంగం	.... 113, 326, 443
సాళంగనాట	.... 60, 103, 201, 206, 239, 251, 266, 334, 350, 428, 452, 464.
సావేరి	... 117.
సింధురామక్రియ	116, 203, 368.
సౌరాష్ట్రం	.... 37, 106, 152, 189, 242, 307, 400, 458.
హిందోళం	.... 52, 302, 359.
హిందోళవసంతం	.... 20, 336, 426.
హిజ్జిజి	43, 97, 195, 211, 283, 416.

2–వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి,

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంకెకాఁడ	పాడి	184
అంటినిన్నుఁబాయ	పాడి	282
అంటేనన	ముఖారి	74
అంతయేల	వరాళి	451
అంతనేసి	సౌరాష్ట్రం	400
అందరి వెడుగ	దేసాళం	335
అందరిలో	శ్రీరాగం	35
అందరి వల్లా	శుద్ధవసంతం	257
అందాలు	బౌళి	444
అందుకు	గౌళ	372
అందుకే నేనూ	బౌళి	278
అందుకేమయ్యా	సాళంగనాట	266
అందుకేమిదోసమా	రామక్రియ	404
అందుకేమి దోసము	శంకరాభరణం	92
అందువంక	అహిరి	428
అక్కచెల్లెండ్ల	దేవగాంధారి	138
అటువంటిది	సామంతం	157
అటువంటివార	ఆరిబి	364
అప్ప ఇయ్యే	బౌళి	345
అట్టే కాని	బౌళి	315
అడ్డము	అహిరినాట	84
అతఁడు	కాంబోది	48

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమైనాగుణము	బౌళి	128
ఏమోయి నన్ను	తెలుగుఁగాంబోది	264
ఏలకొత్తలు	పాడి	15
ఏల కోపగించు	దేసాళం	[illegible]
ఏల తలవంచు	లలిత	42
ఏల తలవంచే	వరాళి	69
ఏలదాఁచే	లలిత	380
ఏలదూరి	సామంతం	256
ఏల దూరేరె	రీతిగౌళ	347
ఏల నన్ను	గౌళ	59
ఏల నాకు	అహిరి	297
ఏల పురుఁడు	వరాళి	58
ఏల పూసుక	సాళంగనాట	201
ఏలరట్టు	ముఖారి	107
ఏలలేదనేవు	రామక్రియ	407
ఏలలోఁగేవు	అహిరి	127
ఏల వేగిరపడీ	సామవరాళి	413
ఏలసిగ్గులు	అహిరి	177
ఏల యిందరి	నాదరామక్రియ	340
ఏలోయిమమ్ము	మాళవిగౌళ	287
ఒక్కమగవాండ్ల	కాంబోది	429
ఒడఁబరతురు	శంకరాభరణం	218
ఓపవయ్యో	దేసాళం	189
ఓపోఅదేడ	దేసాళం	427
ఔనయ్యామరి	శంకరాభరణం	337

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమైనాగుణము	బౌళి	128
ఏమోయి నన్ను	తెలుఁగుఁగాంబోది	264
ఏలకొత్తలు	పాడి	15
ఏల కోపగించు	దేసాళం	395
ఏల తలవంచు	లలిత	42
ఏల తలవంచే	వరాళి	69
ఏలదాఁచే	లలిత	330
ఏలదూరీ	సామంతం	256
ఏల దూరేరే	రీతిగౌళ	347
ఏల నన్ను	గౌళ	59
ఏల నాకు	ఆహిరి	297
ఏల పురుఁడు	వరాళి	58
ఏల పూసుక	సాళంగనాట	201
ఏలరట్టు	ముఖారి	107
ఏలలేదనేవు	రామక్రియ	407
ఏలలోఁగేవు	ఆహిరి	127
ఏల వేగిరపడి	సామవరాళి	413
ఏలసిగ్గులు	ఆహిరి	177
ఏల యిందరి	నాదరామక్రియ	340
ఏలోయిమమ్ము	మాళవిగౌళ	287
ఒక్కమగవాండ్ల	కాంబోద	429
ఒడఁబరతురు	శంకరాభరణం	218
ఓపవయ్యో	దేసాళం	139
ఓపోఅదేడ	దేసాళం	427
ఔనయ్యామరి	శంకరాభరణం	337

T.T.D. Religious Series No - 557 Price Rs. 25-00

Printed & Published by Shri M.K.R. Vinayak, I.A.S., Executive Officer, Tirumala Tirupathi Devasthanams and Printed at Triveni Offset Printers, Machilipatnam. Ph: 23888